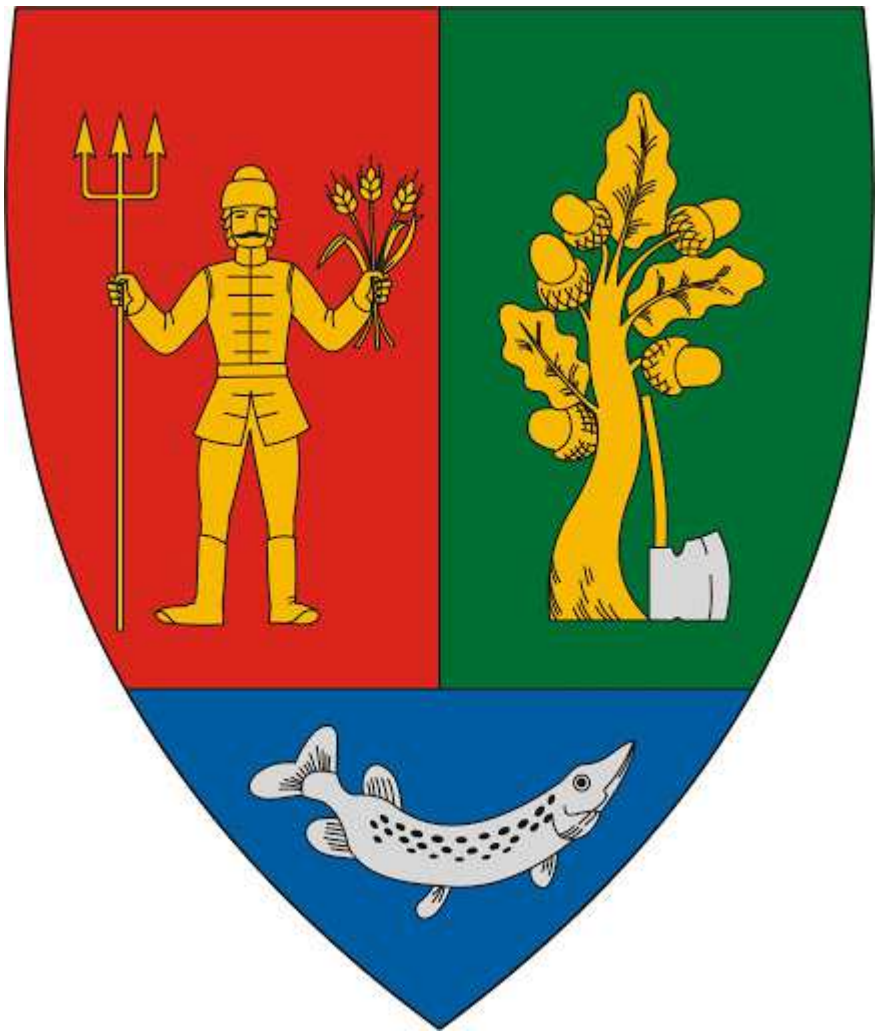
NYÍRSÉGTERV Kft.

Székhely és iroda:	4400 Nyíregyháza, Bocskai utca 18. sz.
Telefon/fax:	(42) 798-754
Mobil:	(06-30) 307-7371
E-mail:	nyirsegterv@gmail.com
Web:	www.nyirsegterv.hu

NYÍRBOGDÁNY KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

A TELEPÜLÉS TELJES KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉRE VONATKOZÓ MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

1.1. MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

2.ALÁÍRÓLAP

NYÍRBOGDÁNY KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

A TELEPÜLÉS TELJES KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉRE VONATKOZÓ MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

Generál tervező

Székhely és iroda: **4400 Nyíregyháza, Bocskai utca 18. sz.**
Telefon/fax: **(42) 798-754**
Mobil: **(06-30) 307-7371**
E-mail: **nyirsegterv@gmail.com**

Vezető településrendező tervező

.....
Mészáros Ákos
okl. településmérnök
TT-14-0258

Közlekedés tervező:

.....
Kulcsár Gusztáv
Okl. Építőmérnök
Tkö 15-0300

Közmű tervező:

.....
Bíró Károly
Építőmérnök
TV-T-15-402, V-3a2/15-0402

Környezetvédelem:

.....
Szekrényes Csaba
környezetmérnök

Távközlési tervező:

.....

Rácz Géza
Villamos üzemmérnök
TH-15-0103

Elektromos tervező:

.....

Angyal András
Okl. elektromos mérnök
EN-T-1-15-0403

Gázellátás tervező:

.....

Vasasné Bacsó Eszter
Épületgépész mérnök
GO-T/15-0506

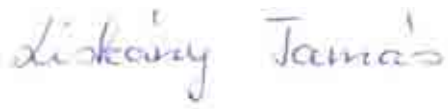
Tájtervező:

.....

Zsila László
Okl. táj- és kertépítész mérnök
TK 09-0583, K/1 09-0583

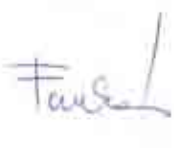
Tervező munkatárs:

.....

Liskány Tamas
építőmérnök

Tervező munkatárs

.....

Fazekasné Jánócsik Zsuzsa
építőmérnök

Nyíregyháza, 2022. augusztus hó

3.TARTALOMJEGYZÉK

NYÍRBOGDÁNY KÖZSÉG MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata
1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai
1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek
1.7. A település társadalma
1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)
1.8. A település humán infrastruktúrája
1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása
1.9. A település gazdasága
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység
1.10.4. Foglalkoztatáspolitika
1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás
1.10.6. Intézményfenntartás
1.10.7. Energiagazdálkodás
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata
1.12.1. Természeti adottságok
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet
1.12.2.1. tájtörténeti vizsgálat
1.12.2.2. tájhasználat értékelése
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek
1.12.3.1. tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek
1.12.3.2. nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék
1.12.3.3. ökológiai hálózat
1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata
1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei
1.13.1.1. szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

1.13.1.2. zöldfelületi ellátottság értékelése
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái
1.14. Az épített környezet vizsgálata
1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata
1.14.1.1. a település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata
1.14.1.2. az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok
1.14.1.3. beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek
1.14.1.4. funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatos)
1.14.1.5. alulhasznosított barnamezős területek
1.14.1.6. konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata
1.14.2.1. telekmorfológia és telekméret vizsgálat
1.14.2.2. tulajdonjogi vizsgálat
1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter
1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése
1.14.5. Az építmények vizsgálata
1.14.5.1. funkció, kapacitás
1.14.5.2. beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)
1.14.5.3. magasság, szintszám, tetőidom
1.14.5.4. településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok
1.14.6. Az épített környezet értékei
1.14.6.1. településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag
1.14.6.2. régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület
1.14.6.3. védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők
1.14.6.4. világörökségi és világörökségi várományos terület
1.14.6.5. műemlék, műemlékegyüttes
1.14.6.6. műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely
1.14.6.7. műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet
1.14.6.8. nemzeti emlékhely
1.14.6.9. helyi védelem
1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái
1.15. Közlekedés
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok
1.15.2. Közúti közlekedés
1.15.3. Közösségi közlekedés
1.15.3.1. közúti
1.15.3.2. kötöttpályás
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés
1.15.5. Parkolás
1.15.6. Egyéb, közlekedéssel kapcsolatos megállapítások
1.16. Közművesítés
1.16.1. Víziközművek
1.16.1.1. vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)
1.16.1.2. szennyvízelvezetés
1.16.1.3. csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés
1.16.2. Energia
1.16.2.1. energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)
1.16.2.2. megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei
1.16.2.3. az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése
1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)
1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)
1.17.1. talaj
1.17.2. felszíni és a felszín alatti vizek
1.17.3. levegőtisztaság és védelme
1.17.4. zaj- és rezgésterhelés

1.17.5. sugárzás védelem
1.17.6. hulladékkezelés
1.17.7. vizuális környezetterhelés
1.17.8. árvízvédelem
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák
1.18. Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)
1.18.1. építésföldtani korlátok
1.18.1.1. alábányászott területek, barlangok és pincék területei
1.18.1.2. csúszás-, süllyedésveszélyes területek
1.18.1.3. földrengés veszélyeztetett területei
1.18.2. vízrajzi veszélyeztetettség
1.18.2.1. árvízveszélyes területek
1.18.2.2. belvízveszélyes területek
1.18.2.3. mély fekvésű területek
1.18.2.4. árvíz és belvízvédelem
1.18.3. egyéb
1.18.3.1. kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)
1.18.3.2. mélységi, magassági korlátozások
1.18.3.3. tevékenységből adódó korlátozások
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely
1.20. Városi klíma

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

A vizsgálatok alapján a tényleges állapotok elemzése, egymásra hatásuk összevetése, folyamataik elemzése

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

A tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

3.1.1. A folyamatok értékelése
3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése
3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata
3.2. Problématérkép/értéktérkép

A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában, a területi lehetőségek és korlátok térképi ábrázolása

3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek
3.3.1. településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása
3.3.2. szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)
3.3.3. egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Nyíregyháza, 2022. augusztus hó

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Nyírbogdány Község Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Közép-Nyírségben, Nyíregyházától északkeletre, mintegy 22 km távolságra található. A 4-es sz. fő közlekedési úton jól megközelíthető. Nyírbogdány-Gyártelep vasútállomás elérhető a Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonalon. A település érdekessége, hogy a gyártelepi településrész a falu központjától mintegy 3 km-re található. A gyártelepen 780 ember él. A község határában folyik a kállai, valamint a sényői főfolyás, mely a Lónyai-főcsatornába torkollik. A község belterülete 327 ha, külterülete 3125 ha.

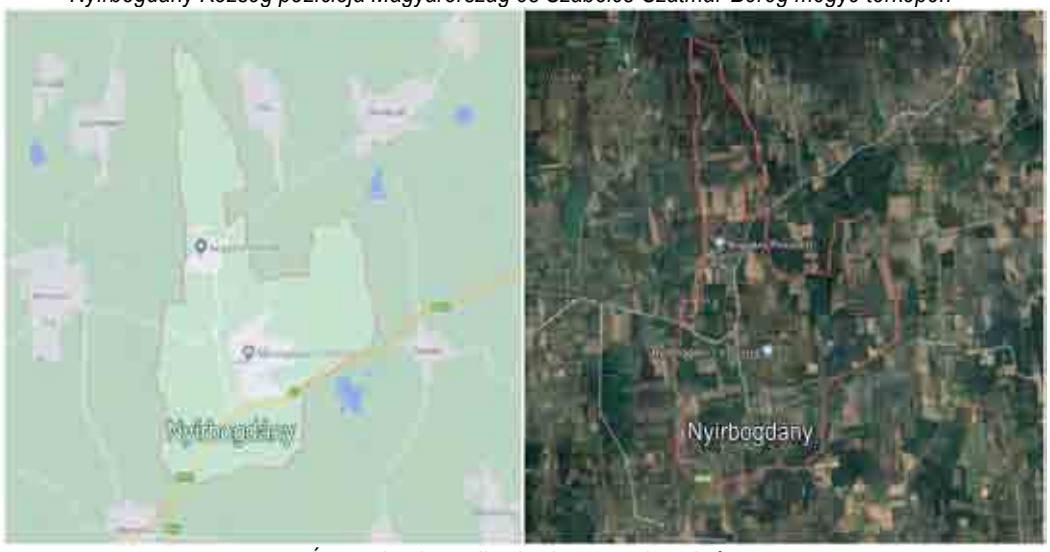
Északon Beszterec, észak-keleten Kék és Demecser, keleten Székely, dél-keleten Nyírtét, délen Sényő, dél-nyugaton Nyírtura, nyugaton Kemecse, észak-nyugaton Vasmegyer határolja.

Megközelíthető még Nyíregyháza-Oros felől a 4-es főúton haladva Nyírtura Község után az első település. Említésre méltó, hogy a 403-as elkerülő útszakasz segítségével az M3-as autópályára lehet felcsatlakozni. Tengerszint feletti magassága átlagosan 107 méter. A 4-es főút mellett terül el, Kemecsétől 8 km-re és Nyíregyházától 18 km-re.

Teljes területe 35,03 km^2, a belterület ebből 2,9861 km^2. A lakások száma 740, míg egyéb lakóegységek száma nincs nyilvántartva. Nyírbogdány Község állandó népessége 2019-es statisztikai adatok alapján 2 861 fő, míg népsűrűsége 82 fő/km^2.[1]

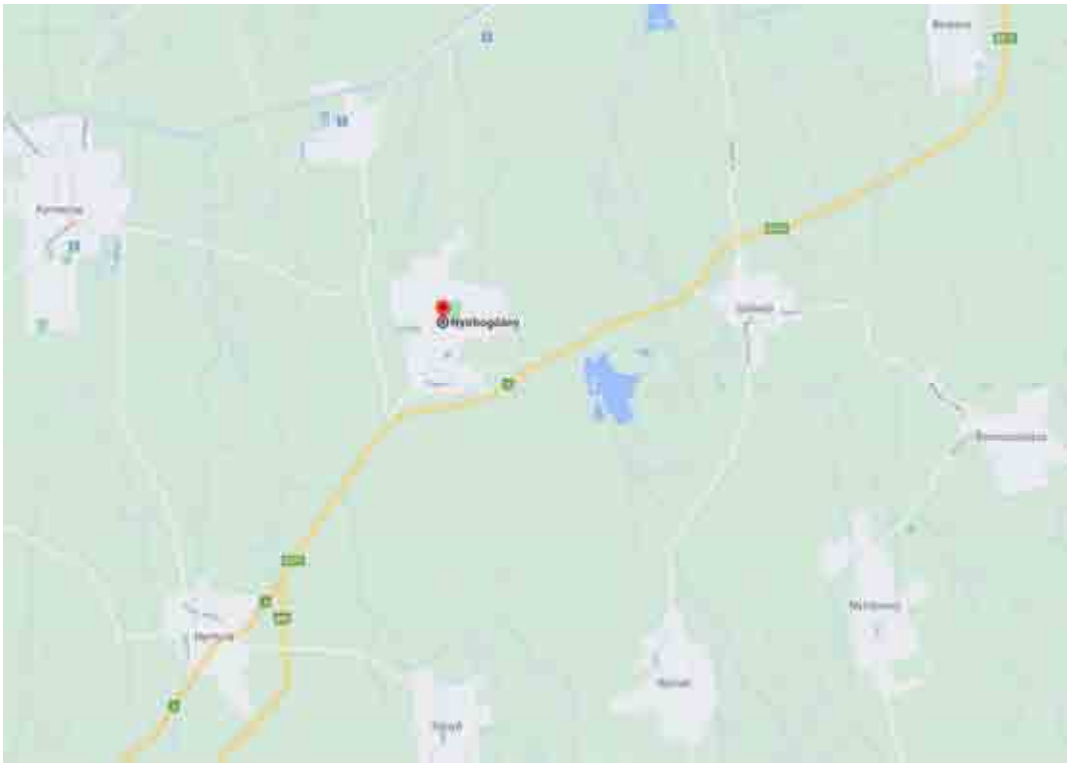
Nyírbogdány Község pozíciója Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye térképén[2]

Átnézeti térkép teljes közigazgatási terület[3]

[1] Forrás: ksh.hu/apps/hntr.main
[2] Forrás: wikipedia
[3] Forrás: googleearth és www.maps.google.com

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye megyeszékhelyéből, azaz Nyíregyházáról kiindulva, haladva a 4-es számú főútvonalon Nyírpazony és Nyírtura településeken áthaladva érkezünk Nyírbogdány Községbe. Ez az útvonal 22 km-eres szakasz, azaz menetidőbe kb. 26 percet jelent. Nyíregyházával, Nyírpazonnyal és Nyírturával a 4-es számú főút köti össze.

Nyírbogdány útvonaladatok[4]

A tömegközlekedési lehetőségeket a Szabolcs Volán Zrt. (Észak-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. – ÉMKK) helyközi autóbuszjáratai biztosítják. A rendszeres összeköttetés leginkább Nyíregyházával biztosított. Közvetlen járatokkal elérhető többek között a szomszédos települések, mint Nyírpazony, Nyírtura.

Vasútvonal áthalad a község közigazgatási területén. A Gyártelepen található vasútállomás, amely aktív vasúti forgalmat bonyolít (része Magyarország vasúti közlekedésének). Szomszédos állomások: Kemecse vasútállomás és Kék megállóhely. A menetrendek a közép-európai időzóna szerint vannak kialakítva. Autóbusszal a vasútállomás az ÉMKK Zrt. 4206-os és 4234-es járataival közelíthető meg. Az állomást a Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza-Záhony vasútvonal érinti.

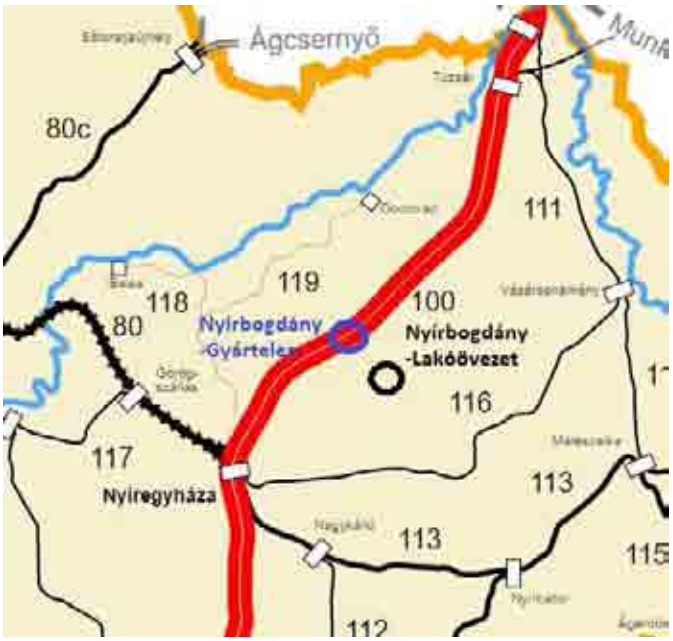
A Nyíregyháza és Záhony közti – azelőtt 100b számú – vonalszakaszt a Magyar Északkeleti Vasút építette. A Nyíregyháza és Kisvárda közötti 43 km hosszú szakaszt 1872. november 20-án adták át.
A Kisvárdától a Tiszán át Csapig tartó 28 km hosszú szakaszt 1873. február 4-én adták át a forgalomnak.

A vasútvonal Nyíregyházán a Tiszavidéki Vasút vonalaihoz csatlakozott. Magyarország vasúti kapcsolatát valósítja meg Ukrajnával, a Záhony-Csap illetve Tuzsér–Bátyú határátmeneteken. (Utóbbi csak teherforgalom részére.) Záhony és Csap között a pálya nem villamosított, a Tisza-híd egyvágányú, melyen fonódva megy át a széles és a normál nyomtávú vágány A vonal folytatása a Csap–Bátyú–Munkács–Lviv-vasútvonal. Szokás szerint a normál/széles tengelyátszereléseket a magyar oldalon szokták végezni csoportemelő berendezéssel. Az emelőkkel felemelik a kocsikat, lekötik a kocsikról és kigurítják alóluk az egyik nyomtávú forgóvázakat, majd alágurítják a másik nyomtávúakat, leengedik a kocsikat, végül pedig bekötik a forgóvázakat. De az ukrán oldalon néhány határhoz közeli vasúton (pl. Munkács állomásig) arra is van lehetőség, hogy fonódott vágányokon tengelyátszerelés nélkül közlekedjenek normál nyomtávú vonatok. Ezt kihasználva a 2018. december 9-i menetrendváltás óta több magyar nemzetközi vonat is közlekedik Munkácsra normál nyomtávon.[5]

[4] Forrás: www.utadatok.hu
[5] Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonal

Forgalom:

Járat	Útvonal	Gyakoriság
személyvonat	Cegléd → Abony → Szolnok → Szajol → Törökszentmiklós → Fegyvernek-Örményes → Kisújszállás → Karcag → Püspökladány → Kaba → Hajdúszoboszló → Ebes → Debrecen → Debrecen-Csapókert → Apafa → Bocskaikert → Hajdúhadház → Téglás → Újfehértó → Nyíregyháza → Sóstó → Sóstóhegy → Kemecse → Nyírbogdány → Kék → Demecser → Gégény → Pátroha → Ajak → Kisvárda → Kisvárda- Hármasút → Fényeslitke → Komoró → Tuzsér → Tiszabezdéd → Záhony	Munkanapokon 2 Záhony felé
személyvonat	Nyíregyháza – Sóstó – Sóstóhegy – Kemecse – Nyírbogdány – Kék – Demecser – Gégény – Pátroha – Ajak – Kisvárda – Kisvárda-Hármasút – Fényeslitke – Komoró – Tuzsér – Tiszabezdéd – Záhony	Óránként
személyvonat	Püspökladány – Kaba – Hajdúszoboszló – Ebes – Debrecen – Debrecen-Csapókert – Apafa – Bocskaikert – Hajdúhadház – Téglás – Újfehértó – Nyíregyháza – Sóstó – Sóstóhegy – Kemecse – Nyírbogdány – Kék – Demecser – Gégény – Pátroha – Ajak – Kisvárda – Kisvárda-Hármasút – Fényeslitke – Komoró – Tuzsér – Tiszabezdéd – Záhony	Munkanapokon napi 2 pár
sebesvonat	Budapest-Nyugati – Zugló – Kőbánya-Kispest – Ferihegy – Cegléd – Abony – Szolnok – Szajol – Törökszentmiklós – Fegyvernek-Örményes – Kisújszállás – Karcag – Püspökladány – Kaba – Hajdúszoboszló – Ebes – Debrecen – Debrecen-Csapókert – Bocskaikert – Hajdúhadház – Téglás – Újfehértó – Nyíregyháza – Sóstó – Sóstóhegy – Kemecse – Nyírbogdány – Kék – Demecser – Gégény – Pátroha – Ajak – Kisvárda – Kisvárda-Hármasút – Fényeslitke – Komoró – Tuzsér – Tiszabezdéd – Záhony	Vasárnap 1 pár
Tekergő gyorsvonat	Záhony – Tiszabezdéd – Tuzsér – Komoró – Fényeslitke – Kisvárda-Hármasút – Kisvárda – Ajak – Pátroha – Gégény – Demecser – Kék – Nyírbogdány – Kemecse – Sóstóhegy – Sóstó – Nyíregyháza – Újfehértó – Téglás – Hajdúhadház – Bocskaikert – Debrecen-Csapókert – Debrecen – Ebes – Hajdúszoboszló – Kaba – Püspökladány – Karcag – Kisújszállás – Fegyvernek-Örményes – Törökszentmiklós – Szolnok – Abony – Cegléd – Ferihegy – Kőbánya-Kispest – Budapest-Kelenföld – Velence – Székesfehérvár – Balatonakarattya – Balatonkenese – Balatonfűzfő – Balatonalmádi – Alsóörs – Balatonfüred – Balatonakali-Dörgicse – Zánkafürdő – Zánka-Köveskál – Révfülöp – Badacsonytomaj – Badacsony – Tapolca	Nyáron napi 1 pár
Aranypart expresszvonat	Záhony – Tiszabezdéd – Tuzsér – Komoró – Fényeslitke – Kisvárda-Hármasút – Kisvárda – Ajak – Pátroha – Gégény – Demecser – Kék – Nyírbogdány – Kemecse – Sóstóhegy – Sóstó – Nyíregyháza – Újfehértó – Téglás – Hajdúhadház – Bocskaikert – Debrecen-Csapókert – Debrecen – Ebes – Hajdúszoboszló – Kaba – Püspökladány – Karcag – Kisújszállás – Fegyvernek-Örményes – Törökszentmiklós – Szolnok – Abony – Cegléd – Ferihegy – Kőbánya-Kispest – Székesfehérvár – Balatonaliga – Balatonvilágos – Szabadisóstó – Siófok – Balatonszéplak felső – Zamárdi – Szántód – Balatonföldvár – Balatonszárszó – Balatonszemes – Balatonlelle felső – Balatonlelle – Balatonboglár – Fonyódliget – Fonyód – Alsóbélatelep – Balatonfenyves – Balatonmáriafürdő – Balatonberény – Balatonszentgyörgy	Nyáron napi 1 pár

Nyírbogdány vasútvonal[6]

Térszerkezeti helyzet

Nemzetközi szerepkör

A páneurópai közlekedési folyosókat (más néven: Helsinki-folyosókat) az 1994-es és 1997-es európai közlekedési miniszteri konferencián jelölték ki. A tíz kijelölt folyosó a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) kiterjesztése Kelet-Európa (az akkori Európai Unió szomszédos államai) irányába. A folyosók kijelölésének célja jó közlekedési kapcsolatok kiépítése volt az EU és szomszédai között, a hatékony és biztonságos közlekedési rendszer révén, segítve az utasok és áruk hatékony szállítását, és ezáltal a versenyképességet és a gazdasági növekedést. Nyírbogdány Község két fontos európai közlekedési folyosó párhuzamos találkozásánál helyezkedik el. A „Helsinki korridorok" közül az V. folyosó (Velence-Trieszt/Koper-Ljubljana-Budapest-Ungvár-Lviv-Kijev) és a TEN-T hálózat közelében.

Páneurópai folyosók Nyírbogdány érintésével[7]

[6] Forrás: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e3/Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonal.svg

Országos szerepkör

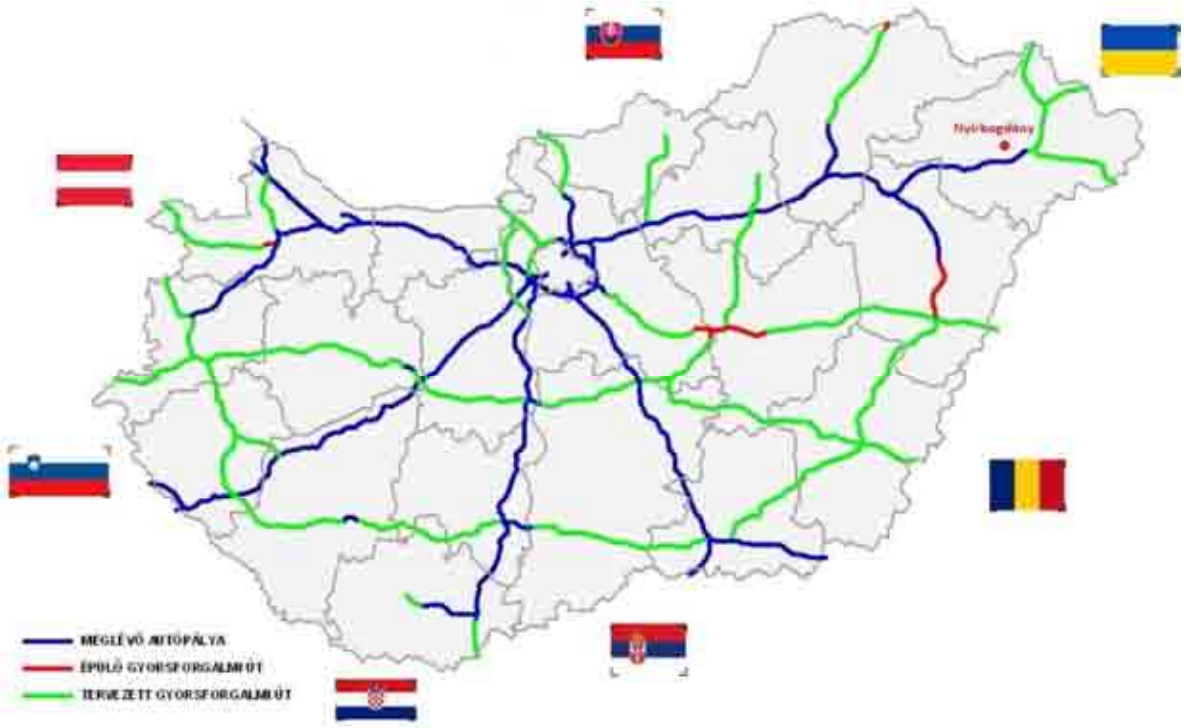
A település az Országos Területfejlesztési Koncepcióban a vidékes térségek közé tartozik. A község térszerkezetét a 4-es számú főút határozza meg, de ennek ellenére jelentős mértékben fejlesztésre szorulnak a település utcái. Nyírbogdány biztosítja lakosságnak a közszolgáltatásokat, az egészségügyi és szociális ellátásokat, így e funkciók fenntartása és fejlesztése elengedhetetlen. A település nem rendelkezik országos szerepkörrel, de a környék fejlődésére, felzárkóztatására jelentőséggel bírhat. A község szerepe, amit az országos közlekedéshálózatban betölt, az egyes ágazati koncepciókat integráló Országos Területrendezési Terv (OTrT) alapján a következőképpen foglalható össze:

- Az V. Helsinki folyosó részeként az M3-as autópálya keresztülhalad a megye területén, nyomvonala (Polgár) – Nyíregyháza – Vásárosnamény – (Ukrajna) településeket érinti.
- Érinti egyszámjegyű főút, azaz a 4-es számú főút Nyírpazony Nagyközségét, így Nyíregyházáról indulva tökéletesen megközelíthető.
- A település közvetlen elérhetőségét biztosító utak:
  - 4-es számú főút (Budapest - Záhony),

  A település központi belterületének úthálózatán keresztülhaladó átmenő fogalom elviselhető nagyságú, a jövőbeni fejlesztések hatására azonban várhatóan csökken a település forgalmi terhelése, mivel folyamatban van a nyíregyházi körgyűrű kiépítése.

A településen, a mezőgazdasági területen tevékenykedő helyi mezőgazdasági vállalkozások aránylag nagy száma, a község mezőgazdaságban betöltött térségi jelentőségű szerepét támasztja alá.

A település jelenleg is tagja a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének. Ezek a kapcsolatok segítenek a központi költségvetési és az Európai Uniós támogatásokhoz való hozzájáruláshoz szükséges információszerzéshez, érdekérvényesítéshez.

Magyarország autópályái (meglévő autópálya, épülő- és tervezett gyorsforgalmi utakkal) [8]

[7] Forrás: wikipedia
[8] Forrás: wikipedia

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyén áthaladó autópályák, Nyírbogdány közelében[9]

Megyei és regionális szerepkör

Nyírbogdány mérete és községi funkciójának száma és vonzáskörzete alapján regionális szerepkörrel nem rendelkezik, szolgáltatásai még megyei szintre sem érnek el. A település gazdasági helyzete jó, infrastrukturális ellátottság tekintetében is alacsony szintű. A helyi vállalkozások főleg a mezőgazdaság ágazataira épülnek; sokan őstermelők, fiatal gazdák, vagy vállalkozásképpen gazdabolt tulajdonosok. Illetve megtalálható a Községben állatgyógyászat, tüzép, varroda, pénzintézet, és különböző kereskedelmi formák (élelmiszer, bútor, autó, csomagolóanyag gyártás, márvány, gránit, mészkő).

A község, a fejlesztési-rendezési javaslatok saját erőforrásból valósítja meg. Az erőforrások alapjait a pályázatok és az Európai Uniós támogatások előhívása képezi.

Az országos közúthálózat fejlesztései, ha rövid időn belül nem is érik el a tágabb térséget és a községet, de a megközelítés és elérhetőség javulása már belátható időn belül hatással lesz Nyírtura is. Tervezik a Nyíregyháza - Záhony közötti szakaszok korszerűsítését, amely a jelenlegi rossz nyomvonalvezetésből, az ottani települések belterületét is érintő jelentős átmenő forgalomból eredő zavaró tényezők számát csökkenti, egyben az új közlekedési tengelyek új fejlesztési irányt is kijelölnek a község számára is.

Országosan jelentőséggel bír, a Nemzetgazdasági Minisztérium iránymutatása alapján, a „Területfejlesztés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2021-2027” című pályázat alapján megvalósuló projektek.
A megyei fejlesztési elképzeléseknek igazodniuk kell az országos területfejlesztési elképzelésekhez, illetve az országos jelentőségű fejlesztések megvalósulása mindenképpen érinti a megyét. Megyénket az alábbi magasabb szintű területfejlesztési elképzelések érintik:

- EU7 Környezetvédelmi Cselekvési Program
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia
- Nemzeti Fejlesztési 2030 Országos Fejlesztési Koncepció és Országos Területfejlesztési Koncepció
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Nemzeti Vidékstratégia
- Tisza Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv

A TOP a helyi szükségletekre való eredményesebb reagálást és a területi sajátosságokat szem előtt tartva került kidolgozásra, ennek megfelelően a program beavatkozási logikája is terület alapú. A program alapelve, hogy a területileg decentralizált, térségi, helyi jelentőségű fejlesztéseket finanszírozza, amelyeket döntően a helyi – megyei- és települési – önkormányzatok valósítanak meg. A fenti decentralizált fejlesztések tervezése a megyei önkormányzatok és a megyei jogú városok szintjén folyik.[10]

Járási szerepkör

[9] Forrás: wikipedia
[10] Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlésének 19/2015. (IV.28.) önkormányzati határozata – kivonat.

Napjainkban az önkormányzatok feladataik hatékonyabb, célszerűbb, gazdaságosabb ésszerűbb ellátása érdekében, illetve jogszabályi felhatalmazás alapján kívánnak részt venni a kistérségi együttműködésekben. A települések képviselőtestületei más települési képviselő-testületekkel, gazdasági, szolgáltató szervezetekkel és közszolgáltatásokat nyújtó intézményekkel alakítanak ki kistérségi együttműködéseket. Ennek a koordinációnak azonban csak ott lesz létjogosultsága, ahol az együvé tartozás tudata él, s a többé-kevésbé szoros települési, vonzási kapcsolatoknak mély földrajzi alapjuk van.

A szomszédos településekkel való együttműködés erősítésére van szükség, hogy a település megtalálja szerepét a kistérségen belül. Célszerű a gazdasági funkciók terén a tematikájában rokon elemek területi csoportosításának növelése, összetartozásának erősítése. A térségi szerepet a fejlesztések tovább növelésével lehet elérni. Nyírbogdány ellátási és szolgáltatási feladatokat vállalhat át a térségi településektől. A településközi együttműködés alapja, hogy az érintett települések közös célokat állapítsanak meg. A szomszédos települések bizalmát és tetszését el kell nyernie Nyírbogdány Községnek, így azokkal együtt a helyi támogatásokat kellene kiterjeszteni más települések lakosaival, vállalkozóival együtt, ezek mellett a szomszédos településekkel közös programok szervezése, közös pályázatok benyújtása is cél. A térség településeinek együttműködése az erőforrások kombinációját igényli.

A környező településekkel kompromisszumot kell kötni, ezáltal azok erősítenék egymást. Eleinte helyi finanszírozásból kis lépések megtételére van szükség, aztán majd országos és uniós források bevonásával célszerű fejlődést elérni. Nyírbogdány település a vonzáskörzetében lévő településekkel összefogva önerőből kell elkezdeni építkezni, az alulról jövő kezdeményezéseket támogatnia kell.

Adottságaira alapozva Nyírbogdány lehetőségei nincsenek kihasználva a kereskedelmi, szervezési és irányítás funkciók terén, melyek az erősödő gazdasági viszonyok és funkciók, a rendelkezésre álló képességek, kezdeményezések és a humán erőforrás elérhetősége adja meg. A kisközponti funkciók erősödéséhez hozzájárul a kereskedelmi funkciók fejlesztése és az irányítási és szervezési funkciók hatékonysági elemeinek javítása.

Közigazgatási funkciók terén a járási által leosztott feladatokhoz, a magasabb szintű településfejlesztéshez szükséges helyek és centrumok kialakítása a Község számára hosszú távú erősödést alapíthat meg. A közigazgatásban lezajlott átrendeződések és átszerveződések hatására a település kisebb intézményi és szolgáltatási adminisztratív központok megszerzését eredményezheti. E téren az ellátottsághoz kötött feltételek megteremtésére és kiépítésére van szükség.

Az egészségügyi ellátás szerepe javítja a szociális és egyéb területeken jelentkező térségi problémák megoldásának lehetőségeit. A szociális területen a nappali és bentlakásos intézményekkel kapcsolatos lehetőség merülhetnek fel, míg az egyéb területen a térségi szolgáltatások központjához csatlakozásról lehet szó.
Jelentősen térségi funkciók betöltésére adnak módot az adott területen, hosszabb távon számottevőek az általános funkcióbővítési és –erősítési hozadékaik.

A fentiek megvalósulást az alábbi részcélok biztosítják:

- közös programok, közös pályázatok,
- közigazgatást érintő fejlesztések, közelebb hozni az ügyfelekhez az ügyintézést,
- egészségügyet érintő együttműködések.

Település fejlesztését szolgáló célok, melyeket mind térségi mikró körzeti szinten, mind helyi szinten kívánja megvalósítani, az alábbi célkitűzésekkel:

- közterületek tisztaságának biztosítása,
- közigazgatás minőségi fejlesztése,
- önkormányzati gazdálkodás javítása
- önkormányzati tulajdonú ingatlanok, közterületek és infrastruktúra fejlesztése,
- közlekedési hálózat fejlesztése,
- nevelési-, oktatási intézményrendszer fejlesztése,
- kultúra-, művelődés, identitás fejlesztése,
- sportélet és a szabadidős-sport fejlesztése,

- idegenforgalom és turizmus fejlesztése,
- környezetvédelem, levegőtisztaság javítása, fejlesztése,
- közrend és közbiztonság fejlesztése, javítása,
- munkahelyteremtés,
- a településfejlesztési és településrendezési feladatok összehangolása,
- településrendezési eszközök és a tényleges területhasználat közötti eltérések, konfliktusok feloldása,
- szomszédos településekkel való szoros együttműködés,
- gazdaság fejlesztése.

Nyírbogdány településen több projekt is megvalósult[11]:

Projekt megvalósulásának dátuma	***Projekt azonosítója***	***Projekt elnevezése***
2016	KEOP-5.7.0/15-2015-0306	Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése
2016	KEOP-5.5.0/K/14-2014-0041	Közvilágítás korszerűsítése
2019	TOP-1.1.3-15-SB1-2016-00029	Nyírbogdányi helyi termelői piac kialakítása
2019	TOP-3.1.1-15-SB1-2016-00020	Nyírbogdányi helyi kerékpárút építése
2019	VP6-7.2.1-7.4.1.2-16	Nyírbogdányi külterületi utak felújítása

Nyírbogdány lakóövezet láthatósága[12]

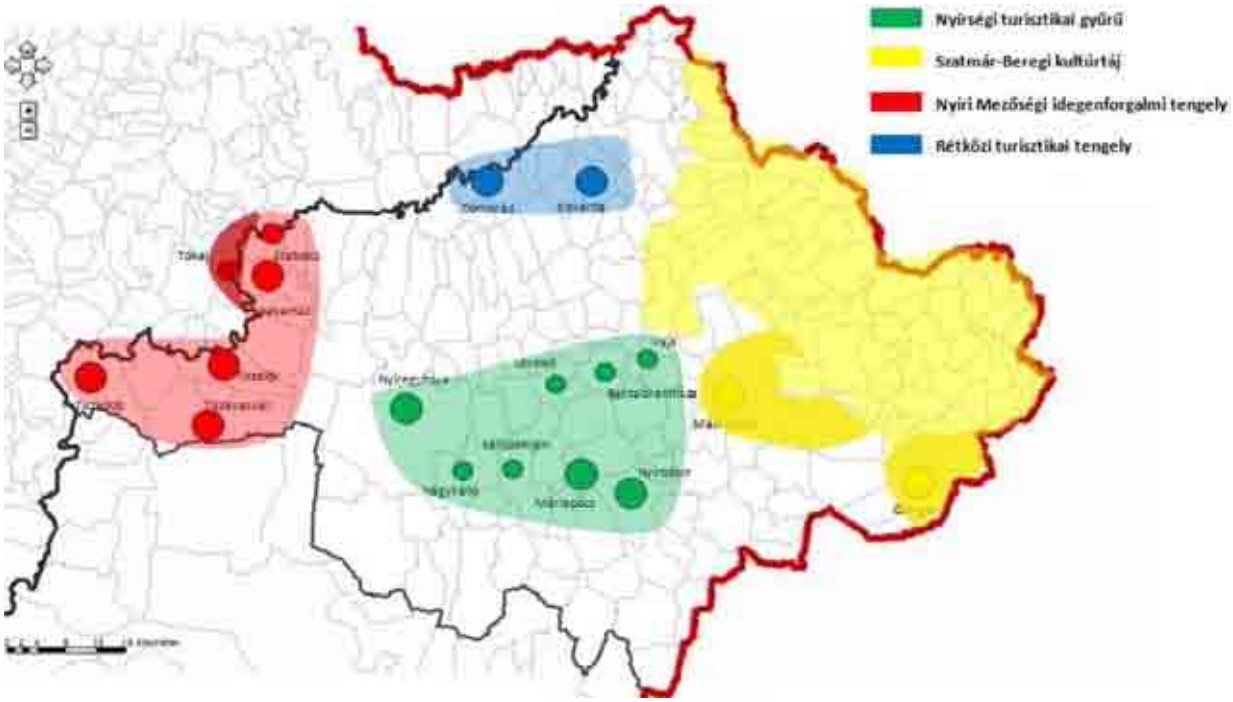
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: Koncepció) nagyban befolyásolja a megye stratégiai térszerkezetét – lehetővé téve a célok területi fókuszáltságát. A Koncepció három nagyobb csoportra tagolódik. A csoportokon belül, hat alkategóriát nevezhetünk meg, amik behatárolják a településeket. Nyírbogdány a megye rurális térségei (élhető vidék) közé tartozik.

[11] https://terkepter.palyazat.gov.hu/
[12] Forrás: google maps és utcakereso.hu

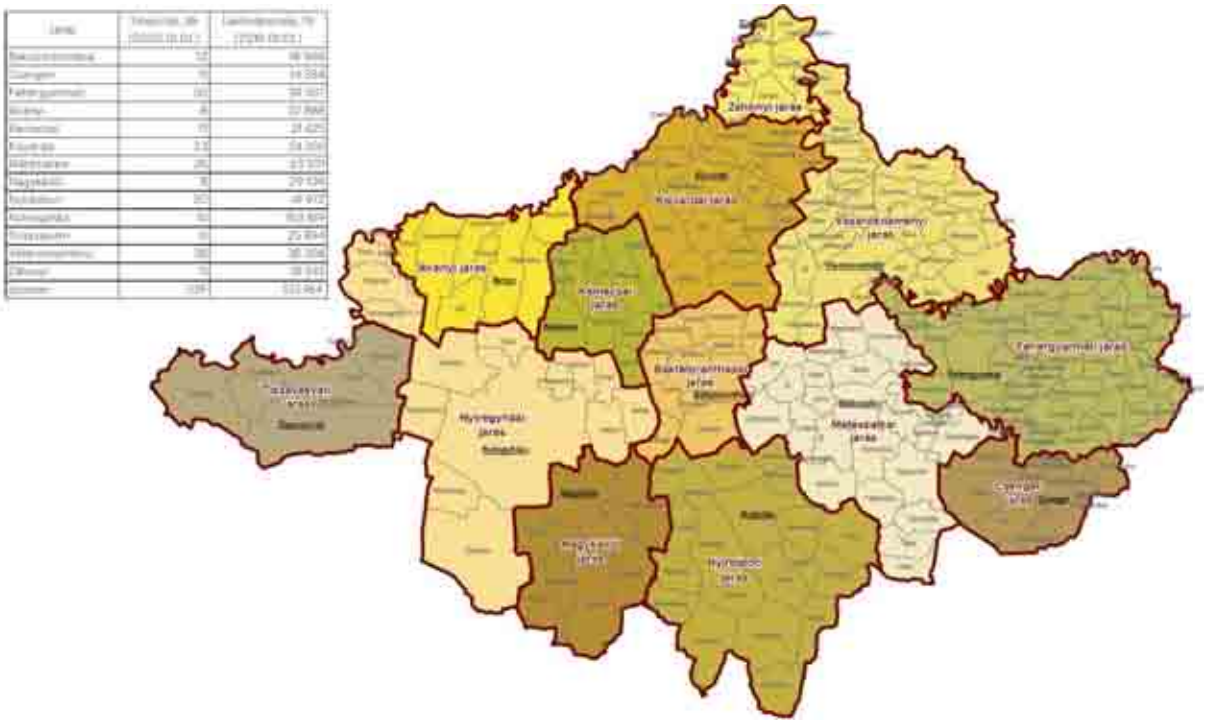
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepció földrajzi fókuszai[13]

A Megyében négy nagy idegenforgalmi magterületet lehet behatárolni. A települést érinti a Nyírségi Turisztikai gyűrű, mint rekreációs körzet területe, ahol jelentős a kulturális és természeti vonzerők koncentráltsága.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye rekreációs körzetei és idegenforgalmi tengelye[14]

[13] Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepció, 2020.
[14] Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepció

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járásai[15]

Az Országgyűlés 1/2014 (I.3.) OGY Határozata Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról (melynek elkészítéséről az 1996. évi XXI. törvény rendelkezik) alapján:

Átfogó fejlesztési célok:
1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeinek megőrzése és környezetünk védelme
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Területi specifikus cél többek között:
Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés.

A megye területén a szabadidő eltöltése és a rekreáció területi feltételei elsősorban az erdők, az alföldi tájak, a folyóvizek, a gyógy- és termálvizek, valamint a védett természeti területek hasznosításával és megóvásával függ össze. A területfejlesztési koncepció alapján a turizmus, az idegenforgalom fejlődése és a megyei lakosság szabadidős lehetőségei szorosan összefüggnek. A megye rendkívül gazdag védett természeti és kulturális értékekben, melyekben jelentős fejlesztési kapacitás rejlik. Ha nem sikerül a kitűzött részcélok megvalósítása, az nemcsak a foglalkoztatás szintjének általános javulását veszélyezteti, de jelentős bevételkiesést okoz, valamint a helyben élők egészségtudatos életmódra való nevelésének, mozgáshoz és szabadidős tevékenységeket biztosító infrastruktúrához való hozzájutásának lehetőségét is gátolja.

Az energia megújuló forrásokból történő előállításának és helyi felhasználásának, valamint az energia hatékonyságának az ösztönzése a határon túli területeket nem érinti, azokra környezetvédelmi szempontból hatással a koncepció fejlesztési céljai hatással nem lesznek. A környezeti állapot és a környezetbiztonság javítása stratégiai cél meghatározóan a megye környezetminőségének javítását szolgáló fejlesztési célokat tartalmaz. A megye környezetminőségének javítása közvetve kedvező hatással lesz a határon túli térségek környezetminőségére is.

[15] Forrás: 86/2019. (IV.23.) Korm. rendelet

Összefoglalóan megállapítható, hogy a koncepcióban megfogalmazott stratégiai céloknak az országhatáron átnyúló kedvezőtlen környezeti hatásai nem lesznek. A több stratégiai célban is hangsúlyosan szerepeltetett oktatást, kutatást, gazdaságfejlesztést, közlekedés fejlesztést és közvetlen települési együttműködést szolgáló fejlesztési javaslatok a megyéket érintőlegesen, Magyarország közös érdekeit szolgálják.

A Nyírbátori Járási Hivatal a megye déli szélén helyezkedik el és a megye határvonalait is érinti. Így a déli szomszédja Hajdu-Bihar Megyei Nyíradonyi járás. Dél és dél-keleten Románia, míg északon és észak-keleten a Mátészalkai Járás, északon a Baktalórántházai Járás, nyugaton a Nagykállói járás a szomszédja.

A Kemecsei járás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéhez tartozó járás Magyarországon 2013-tól, székhelye Kemecse. Területe 246,41 km², népessége 22 185 fő, népsűrűsége pedig 90 fő/km² volt 2013. elején. 2013. július 15-én két város (Kemecse és Demecser) és kilenc község tartozott hozzá.

A Kemecsei járás a járások 1983-as megszüntetése előtt is létezett, ezen a néven az 1950-es járásrendezéstől kezdve, korábbi neve Nyírbogdányi járás volt. Székhelye mindvégig Kemecse volt, és 1956-ban szűnt meg.

A járás lakosságának 12,90 %-át Nyírbogdány népessége tölti ki, a járás urbanizációs indexe. Kemecse járásszékhely város területe (km^2) 38,94, míg Nyírbogdányé 35,03. A járás össz területe (km^2) 246,41 ebből a Nyírbogdány közigazgatási terület 14,22 %-kát teszi ki. A járásban két város található, ebből Kemecse járásszékhely, a másik város: Demecser. Nagyközség nem található a járásban. Berkesz, Beszterec, Gégény, Kék, Nyírbogdány, Nyírtét, Székely, Tiszarád és Vasmegyer Községnek minősül. A népességi kvóta összesen 22 185 fő.

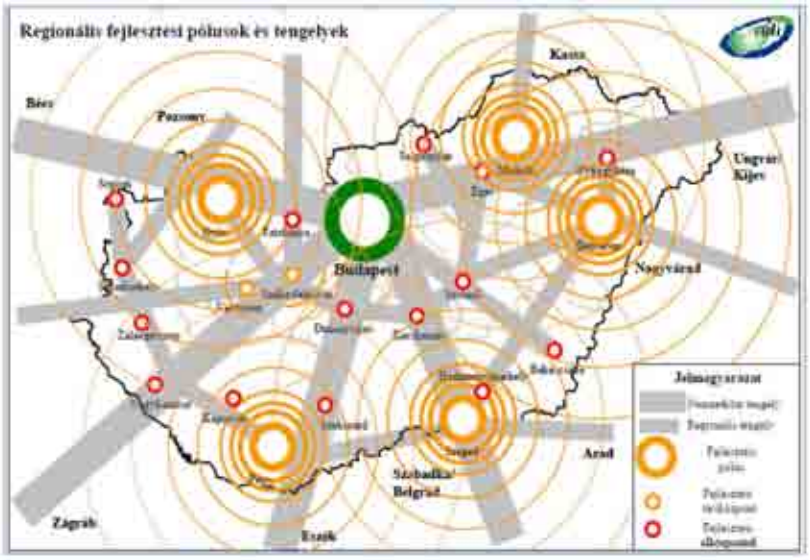
Település	**Rang (2013. július 15.)**	**Közös hivatal**	**Kistérség (2013. január 1.)**	**Népesség (2013. január 1.)**	**Terület (km^2)**
Kemecse	járásszékhely város	Kemecse	Ibrány-Nagyhalászi	4 792	38,94
Demecser	város		Ibrány-Nagyhalászi	4 284	36,98
Berkesz	község	Nyírtét	Baktalórántházai	855	13,18
Beszterec	község	Kék	Ibrány-Nagyhalászi	1 086	11,59
Gégény	község		Ibrány-Nagyhalászi	1 975	23,44
Kék	község	Kék	Ibrány-Nagyhalászi	1 966	22,04
Nyírbogdány	**község**		**Ibrány-Nagyhalászi**	**2 861**	**35,03**
Nyírtét	község	Nyírtét	Baktalórántházai	1 088	17,17
Székely	község	Nyírtét	Ibrány-Nagyhalászi	1 046	16,08
Tiszarád	község	Kék	Ibrány-Nagyhalászi	568	9,23
Vasmegyer	község	Kemecse	Ibrány-Nagyhalászi	1 664	22,73
Járás összesen	**-----**	**Kemecse**		**22 185**	**246,41**

Nyírbátori járás települései[16]

[16] Forrás: Wikipedia

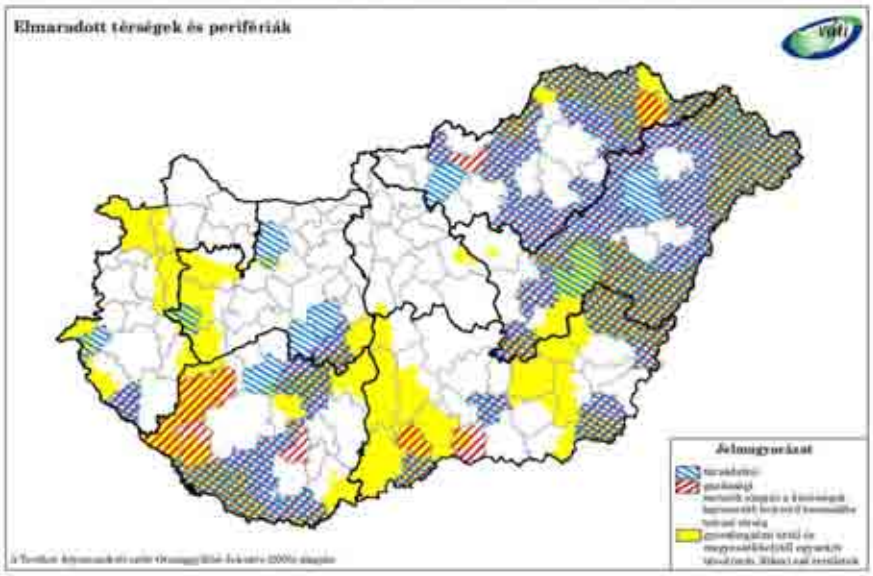
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

Az a státusz, melyben a térség van, nem csak nemzeti, vagy regionális, hanem nemzetközi is. Ezzel számolt az Országgyűlés által elfogadott OTK (Országos Területfejlesztési Koncepció), az elfogadott Országos Területrendezési Terv, és a helyi regionális tervek is. Az OTK a Bécs – Budapest – Záhony irányt, hozzávetőlegesen az M1 – M3 nyomvonal mentén egy innovációs tengelynek tekinti, melynek két végpontja kiemelt jelentőségű. Ezt kiegészíti az M3-as-hoz kapcsolódó új nyomvonalon tervezett M49-es autóút is. A térség regionális infrastruktúráinak fejlesztését a megyei regionális terv is előirányozza.

Országos Területfejlesztési Koncepció térképe[17]

Az OTK Nyírbogdány szempontjából releváns pontjai az alábbiak:
Elmaradott térségek, és perifériák térképe alapján, társadalmi és gazdasági mutatók szerint Nyírbogdány inkább a lemaradó helyzetbe sorolt Nyírbátori kistérségbe tartozik.

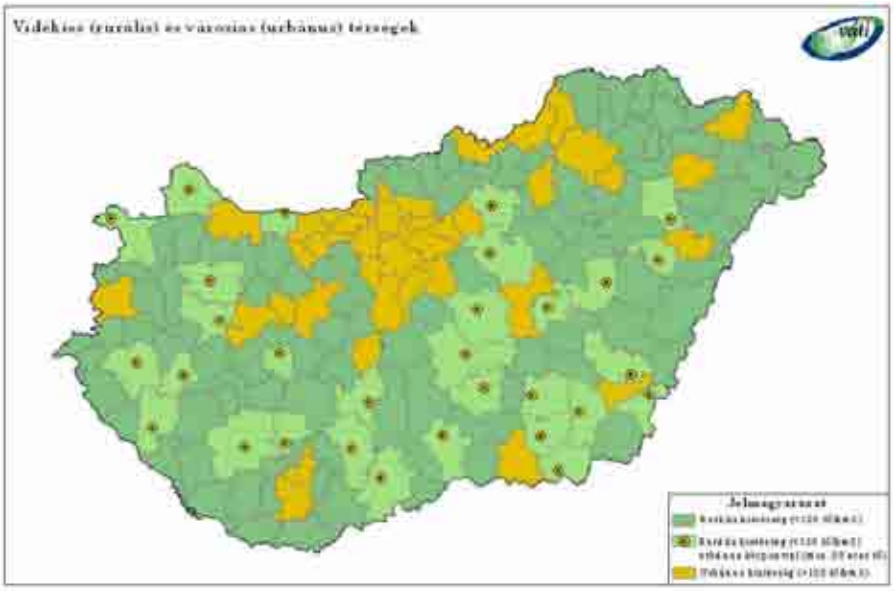
Elmaradott térségek és perifériák[18]

[17] Forrás: www.vati.hu és www.tankonyvtar.hu (Vidék és területfejlesztés 5.; Az Országos Területrendezési Koncepció. A regionális politika megvalósításának pénzügyi forrásai és intézményei.)
[18] Forrás: Országos Területfejlesztési Koncepció; OTI 2005. Hivatkozási alap: www.tankonyvtar.hu (Vidék és területfejlesztés 5.; Az Országos Területrendezési Koncepció. A regionális politika megvalósításának pénzügyi forrásai és intézményei.)

Megnevezés	*Dinamikusan fejlődő*	*Fejlődő*	*Felzárkózó*	*Stagnáló*	*Lemaradó*
Észak-Alföld	*Debreceni*	Hajdúszoboszlói, Szolnoki, Nyíregyházai	Jászberényi	Derecske-Létavértesi, Hajdúböszörményi, Hajdúhadházi, Polgári, Kunszentmártoni, Mezőtúri, Tiszafüredi, Török-szentmiklósi, Kisvárdai, Nagykállói, Tiszavasvári	Balmazújvárosi, Berettyóújfalui, Püspökladányi, Karcagi, Baktalórántházai, Csengeri, Fehérgyarmati, Ibrány-Nagyhalászi, Mátészalkai, Nyírbátori, Vásárosnaményi

A KSH Magyarország Észak-Alföldi kistérségeinek társadalmi – gazdasági fejlettségi rangsorában[19]

A térség népsűrűsége és a népességszámmal meghatározott urbanizált települések előfordulása alapján a jellemzően városias (urbánus) kistérségekhez tartozik.

Vidékies-városias térség-típusok[20]

Szabolcs-Szatmárt-Bereg Megye Stratégiai Programja, bár megyei szintű fejlesztéseket takar, a kisebb településeket, mint Nyírbogdány, szintén érinti. A megye önmegvalósítandó jövőképe alapján, melyet 2030-ra tűzött ki a megyei önkormányzat, a megye fejlesztésének célrendszere, a 2027-ig terjedő időszakra vonatkozó átfogó, stratégiai és horizontális célok megvalósítása.

A térség fejlesztési koncepciója három átfogó célt fogalmaz meg, amelyek tükrözik a megye értékválasztását, a fejlesztési célkitűzések fő irányát. A három átfogó cél megvalósítása érdekében hét stratégiai cél lett kitűzve, amelyek megosztása az alábbiak szerint történt: négy tematikus cél és három területi cél. A célok irányelvei az intelligens, fenntartható és befogadó növekedés (mint horizontális célokra) fogalmak elveit szem előtt tartva, történik.

[19] Forrás: KSH adatok szerint

[20] Országos Területfejlesztési Koncepció; OTI 2005. Hivatkozási alap: www.tankonyvtar.hu (Vidék és területfejlesztés 5.; Az Országos Területrendezési Koncepció. A regionális politika megvalósításának pénzügyi forrásai és intézményei.)

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei célmegvalósítások összefoglaló táblázata[21]

A megyei fejlesztési stratégiában a járásközpontok fejlesztésének orientációja elsősorban a minőségi szolgáltatások fejlesztése és ezzel a cél egy minőségi szolgáltatásokat nyújtó járáshálózat alapjainak megteremtése. Külön figyelmet kell fordítani azokra a térségekre, ahol gyengék decentrumok (pl. Nyíri Mezőség, Szatmár-Beregi térség) ezeken a területeken a városoknak a gazdaságfejlesztő szerepét szintén erősíteni kell, ilyen Nyírbátor és térsége, azaz Nyírbogdány település is.

1.2.1. EU 2027 stratégia

A 2020-2027 közötti időszakban jelentős uniós forrás áll Magyarország rendelkezésére. A korábbi hét éves periódushoz képest – melynek a legfőbb célja a leszakadt régiók felzárkóztatása volt – a most induló ciklusban az EU más célkitűzéseket vállalt. Ezeket 11 pontban foglalta össze. Az összes tagállamnak a 11 célhoz kell igazítania saját fejlesztési terveit, így mind a 28 ország egy irányba fejlődik majd tovább.

11 tematikus célkitűzés:

1. a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
2. az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;
3. a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
4. az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
5. az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
6. a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
7. a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
8. a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
9. a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
10. az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
11. a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

[21] Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Stratégiai Programja (www.szszbfejlesztes.hu)

2011-2013 között közel 2000 milliárd forint uniós forrás állt Magyarország rendelkezésére, amelynek köszönhetően megerősödhet a gazdaság, növekedhet a foglalkoztatás. Az akciótervekben található pályázatok és kiemelt projektek igazodnak az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) hét kitörési pontjához, amelyek biztosítják a foglalkoztatás bővítését, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtését, és hazánk versenyképességének javítását.

Kitörési pontok:
- egészségipar
- zöldgazdaság-fejlesztés
- otthonteremtés
- vállalkozásfejlesztés
- közlekedésfejlesztés
- tudomány-innováció
- foglalkoztatás

Mindannyiunk által elérni kívánt cél Magyarország hosszú távú fejlődésének elősegítése, hozzájárulás a tartós növekedés megkezdéséhez és fenntartásához.

1.2.2. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből kiindulva egy 2020-2027 közötti időszakra vonatkozóan határozza meg Magyarország legfontosabb fejlesztéspolitikai céljait és elveit.
A Koncepció a nemzeti fejlesztéspolitika és azzal egyenrangúan a területfejlesztési politika egészét foglalja keretbe. Két fő tematikai részből áll, amelyek egymással összhangban vannak:

- ágazati fejlesztéspolitikai koncepció: a szakpolitikai fejlesztési irányokat, prioritásokat rögzíti, megalapozva a 2020-2027 közötti szakterületi operatív programokat, országos fejlesztési szempontokat adva az ágazati stratégiák számára.
- területi fejlesztéspolitikai koncepció: az átfogó területpolitikai és területfejlesztési, vidékfejlesztési célkitűzéseket, prioritásokat, a beavatkozási térségtípusokat és azok fejlesztési irányait rögzíti, megalapozva a 2020-2027 közötti operatív programok térségi beavatkozásait és tartalmát, a területi fejlesztésekre irányuló operatív programokat, illetve a területi stratégiákat.

A Koncepció kialakítása nemzetstratégiai céljainkból indul ki, de mozgásterét a forrásokon és az EU szintű célokon keresztül meghatározzák az Európai Unió fejlesztés- és támogatáspolitikai keretét jelentő közösségi politikák. Ennek EU szintű stratégiai keretét az Európa 2027 stratégia képezi. A Koncepció jövőképében és célrendszerében illeszkedik a kiemelt nemzeti és nemzetgazdasági stratégiai tervdokumentumokhoz és kapcsolódik a szakpolitikai stratégiai tervdokumentumokhoz. Az OFTK országos célrendszerét és fejlesztéspolitikai feladatait szervesen kiegészítik a megyék területfejlesztési koncepciói és területfejlesztési programjai, melyeket az OFTK célkitűzéseihez igazodva, a helyi, térségi fejlesztési igényeket és specifikumokat megjelenítve a megyei önkormányzatok állítanak össze.

Az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg:

- Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés: A nemzetstratégiai ágazatokban történő beruházások és vállalkozásfejlesztés támogatása jelenti a gerincét a fejlesztési célnak, amelyben, a kis- és középvállalkozások, az önellátást elősegítő és családi gazdaságok, a nemzeti vállalatok megerősítése kapja az elsődleges fókuszt. Kiemelt területek a piaci lehetőségeik szélesítése a nemzeti szolgáltatási piacok visszaszerzése, a biztonságos élelmiszerellátás, a helyi gazdaság megerősítésével a helyi közösségek autonóm, önfenntartó, öngondoskodó erejének a helyreállítása.
- Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom: A népességszám növelése, a gyermekek születésének ösztönzése, a népesség szellemi, erkölcsi, tudásban, készségekben és értékekben való gyarapodásának elősegítése. A közép- és az alsó-középosztály, valamint a közösségek és családok megerősítése, a nemzeti, közösségi és egyéni felelősségvállalás és értékátadás ösztönzése.

A társadalmi megújulás és gyógyulás elősegítése, az egészséges életmód, a sport és a mozgás, a kultúrához való hozzáférés és a közművelődés biztosítása, valamint az egészséges táplálkozás ösztönzése, az egészségi állapot javítása, a hatékony közegészségügy és egészségügyi szolgáltatások fejlesztése, a megelőzés és rekreáció biztosítása. A kulturális és épített örökség megőrzése.

- Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezettünk védelme: természeti erőforrásainkkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése; az erőforrások megőrzése a jövő generációk számára; az élelmiszer-, az energia-, a környezet-, valamint a klímabiztonság megteremtése; az egészséges ivóvíz ellátás, a biodiverzitás, a tájak és az élővilág sokféleségének megőrzése; az egészséges élet környezeti feltételeinek és jobb minőségének biztosítása; a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.
- Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet: Az ország Budapest központúságának oldása, a gazdasági növekedés és beruházások területi terítése. A térségi versenyképességet és növekedést segítő térszerkezet létrehozása. A térségi kapcsolatok kialakítása, erősítése, a települési és térségi kapcsolatok, területi együttműködés és integráció erősítése, a város-vidék kapcsolatok megújítása. A térségi autonómia, önellátó és önfenntartó képesség erősítése. Az elmaradott térségek felzárkóztatása, a térségi sajátosságoknak megfelelő térségi fejlődési pályák kialakítása.

Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű specifikus célt tűz ki. E specifikus célok nemzeti jelentőségű ágazati és területi tématerületeket ölelnek fel:

- Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság: A magyar gazdaság újra-pozicionálása, külpiaci és belpiaci pozícióinak visszaszerzése, erősítése. A nemzetstratégiai ágazatokra és erőforrásaink, értékeink fenntartható használatára alapozva gazdasági versenyképességünk növelése. Az importkiváltó gazdasági termelés ösztönzése.
- Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság): A gyógyító és gyógyuló Magyarország megteremtése az egészségügyi szolgáltatások és ellátás, egészséges életmód, kiemelten a sport és az egészséges táplálkozás, valamint a rekreáció ösztönzésével.
- Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás: A vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása, ennek érdekében tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszerbiztonság, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése, a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.
- Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I: A nemzeti kreatív képességeinkre, tudástőkénkre és tudáserőforrásainkra építő értékteremtés. Ennek érdekében az infó-kommunikációs háttér javítása, a gazdasági és társadalmi megújulást és a megélhetést biztosító képzési rendszer kialakítása, a fejlesztéseknek kedvező szellemi, innovációs környezet biztosítása, piacképes, szükség esetén mobil egész életen át tartó tanulásra képes, kreatív, kezdeményező, fejlett munkakultúrájú munkaerő-piaci kínálat megteremtése.
- Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció: a gyarapodó, szolidáris, felelős és összetartó, értékeit ismerő, értéktudatos társadalom és helyi közösségek kialakítása.
- Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság: A magyar közszféra hatékonyabb szerepvállalása a közjó, a munka, a rend, a biztonság, a tudás és a munka szolgálatában.
- Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme: A természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodás, a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés. A stratégiai természeti erőforrások, a víz, a talaj, az ásványkincsek fenntartható használata. A biodiverzitás megőrzése, a természeti értékek védelme, a környezetminőség javítása, környezetbiztonság erősítése, a fenntartható életmód, fogyasztás és termelés elterjesztése, a környezettudatosság erősítése.
- Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont: Az ország központi fekvéséből (Európa közepe) adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése, a fenntarthatóság figyelembevételével.

- Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek: A településhálózat egységes elvek alapján történő fejlesztése, a többszintű településhálózati kapcsolatok kiegyensúlyozott működtetése, korszerű várospolitika és városfejlesztés, városhálózati kapcsolatrendszer javítása, a térszerkezet funkcionális fejlesztése
- Vidéki térségek értékalapú felemelése: A vidéki térségek táji és közösségi értékeire, természeti erőforrásaira, épített örökségi értékeire alapozott fejlesztése, a speciális térségi vidékfejlesztési problémák kezelése, az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása, a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű vidéki térségekben.
- Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság és egyenlő létfeltételek az ország egész területén: A leszakadó, hátrányos helyzetű térségek, külső és belső perifériák fejlesztése, az eddigieknél sokszínűbb eszközök alkalmazásával, például speciális gazdaságpolitikai eszközökkel, saját meglévő társadalmi és gazdasági erőforrásaik kibontakoztatásával, valamint a közszolgáltatásokhoz, a tudáshoz, a közművelődéshez, az értékekhez való hozzáférés biztosítása, elérhetővé tételével.
- Elérhetőség és mobilitás megújuló rendszere: Helyi szinten a hatékony és fenntartható városon belüli, illetve a város és vonzáskörzete közötti mobilitás biztosítása, térségi szinten a foglalkoztatási központok elérhetőségének biztosítása, országos szinten a többközpontú fejlődés elve alapján a centralizáltság oldása, a transzverzális kapcsolatok erősítése, hazánk erősen differenciált településhálózatának figyelembe vétele a hagyományostól eltérő megoldások alkalmazásával

Az *Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyére megfogalmazott fejlesztési irányai:*

- Kis-és és középvállalkozások megerősítése, a feldolgozószektor fejlesztése.
- Értékteremtő foglalkoztatás és aktivitás növelése a megyei gazdaság jövedelmező ágazatainak fejlesztésével, valamint a szociális gazdaság erősítésével.
- Verseny- és exportképes élelmiszergazdaság megerősítése, amely a megyében megtermelt mezőgazdasági termékekre támaszkodik, jelentős hozzáadott értéket generál, új értéket, új termékeket állít elő, innováción, innovatív megoldásokon alapul.
- A megye adottságaihoz igazodva az energiahatékonyság, az energiaforrások racionális felhasználásának támogatása, új és megújuló energiaforrások alkalmazásának előmozdítása, hasznosíthatóságának elősegítése, az energiadiverzifikáció támogatása.
- A gazdaság igényeit jobban tükröző, annak változásaihoz gyorsan és rugalmasan alkalmazkodó szakképzési, felsőoktatási, innovációs és kutatási kapacitás kiépítése és folyamatos fejlesztése.
- A nyíregyházi agglomerációnak, mint gazdasági, foglalkoztatási, közszolgáltatási, turisztikai és kulturális centrumnak a fejlesztése.
- A megye külső perifériáinak komplex felzárkóztatása és a határmenti válságövezetek, valamint a vidéki térségek integrált fejlesztése a hungarikumok hagyományos feldolgozásával, a turizmus és a falusi önellátó gazdálkodás erősítésével.
- A megyei gazdasági decentrumok és járásközpontok funkcióbővítése, összehangolt fejlesztése, gazdasági, foglalkoztató és szolgáltató szerepük erősítése.
- A kedvező geopolitikai helyzetben rejlő potenciál jobb kihasználása, határon átnyúló együttműködések ösztönzése (pl.: Nyíregyháza-Szatmárnémeti, Szatmár-Bereg térsége, Záhony).

1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A területrendezési tervekkel való összefüggéseket a három tervezési szinten kell vizsgálni, melyek a következők:

- **Országos szint**: országos területrendezési terv + országos területfejlesztési koncepció + operatív programok
- **Térségi szint**: megyei területrendezési terv + megyei területfejlesztési koncepció + térségi operatív program
- **Települési szint**: településrendezési eszközök (koncepció + szerkezeti terv + építési szabályzat) + ITS

Figyelembe veendő magasabb szintű területrendezési tervek:

- a 2018. évi CXXXIX. törvénnyel jóváhagyott Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervnek Országos Területrendezési Terve (OTrT), valamint
- a megyei területrendezési tervről szóló 5/2020.(VI.26.) sz. megyei önkormányzati rendelet (MTrT).

A tervezett módosítás és a 2018. évi CXXXIX. törvénnyel jóváhagyott Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervének Országos Területrendezési Tervvel (OTrT) való összhang

A település közigazgatási területére vonatkozó kivonat az Ország Szerkezeti Tervéből, jelmagyarázattal:

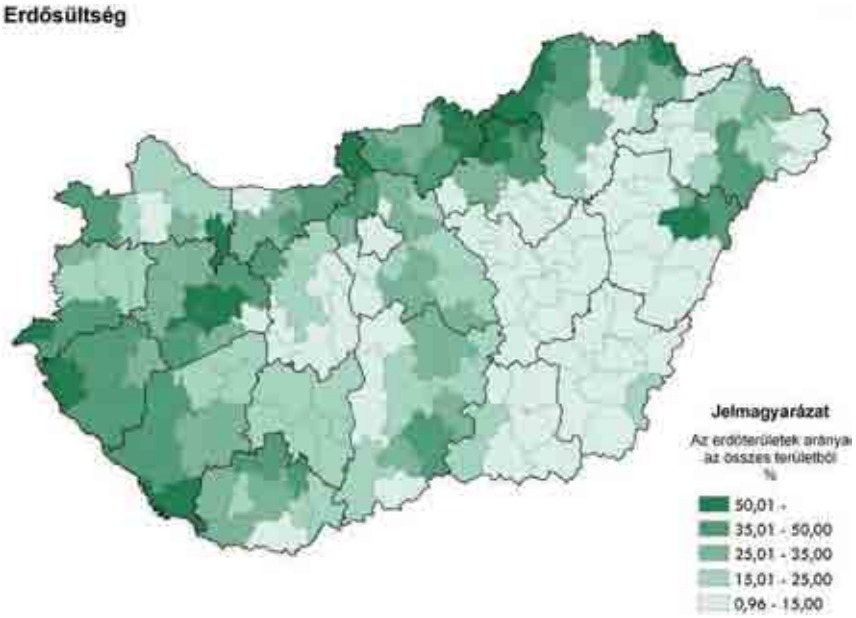

kivonat az OTRT tv 2. mellékletéből, az Ország Szerkezeti Tervéből

<u>Az igazgatási területet az alábbi területfelhasználási kategóriák érintik:</u>

1. erdőgazdálkodási térség
2. mezőgazdasági térség
3. vízgazdálkodási térség
4. települési térség

Szabolcs-Szatmár Bereg Megyei erdőtérkép[22]

<u>Települést érintő országos műszaki infrastruktúra hálózatok</u>

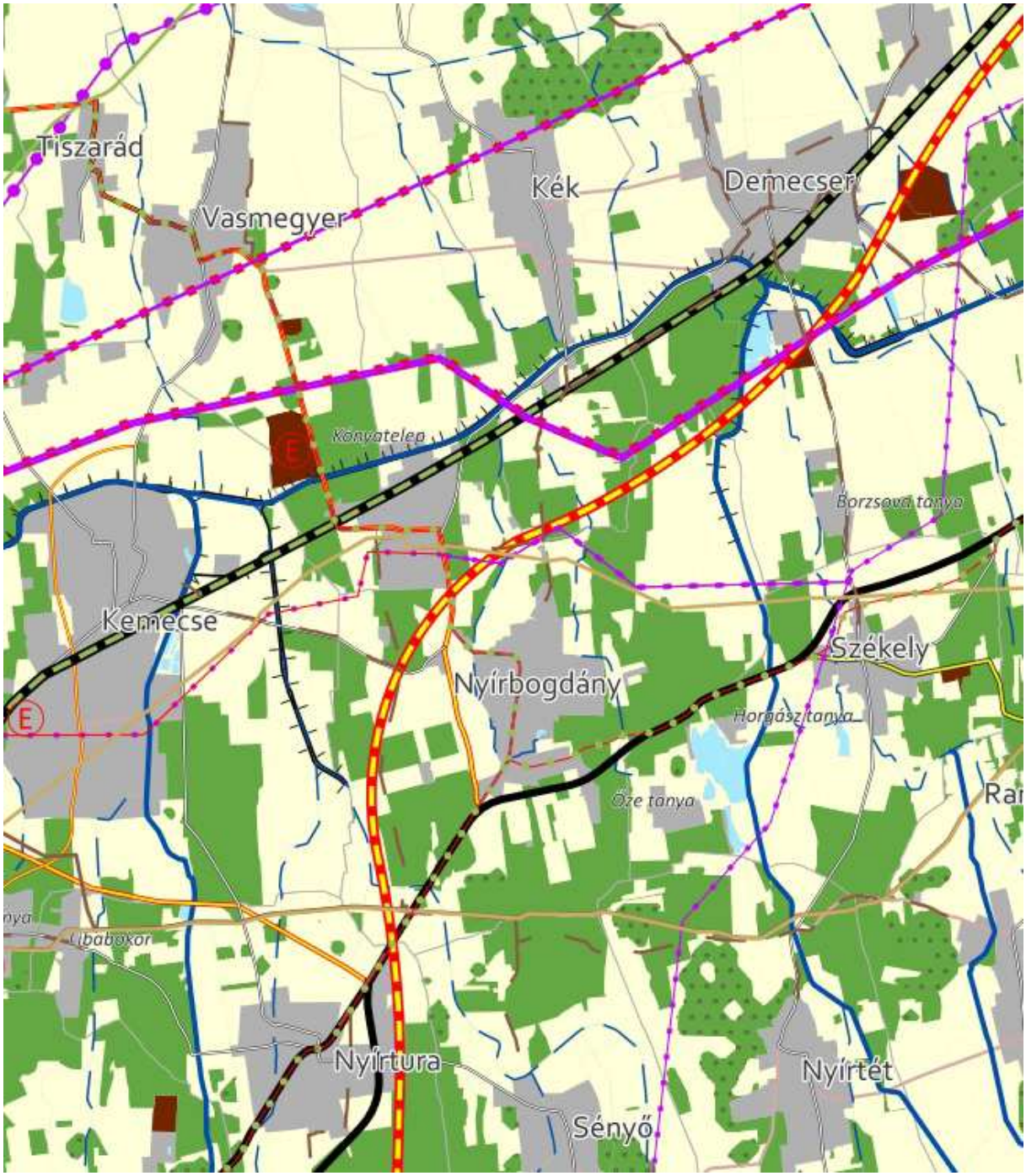
- közlekedési hálózatok és egyedi építmények
- 750 kV-os átviteli hálózati távvezeték (meglévő)
- 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték (tervezett)

Az Országgyűlés 2018. december 12-én elfogadta Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvényt (továbbiakban: Törvény), melynek a területrendezési terveket érintő fejezetei 2019. március 15-től hatályba léptek.

[22] Forrás: erdoterkep.nebih.gov.hu és lazarus.elte.hu

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területrendezési Terv és a tervezett módosítások kapcsolata

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Megye Térségi szerkezeti tervének Nyírbogdány Község közigazgatási területét érintő kivonata jelmagyarázattal (tervezett módosítás piktogrammal jelölve):

MTrT térségi szerkezeti terv részlet

JELMAGYARÁZAT

Térségi területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Sajátos területfelhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési térség

Műszaki infrastruktúra elemei

Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Gyorsforgalmi út - meglévő
- Gyorsforgalmi út - tervezett
- Főút - meglévő
- Főút - tervezett
- Nagysebességű vasútvonal - tervezett
- Országos jelentőségű csatorna - meglévő
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal - meglévő
- Veszélyeshulladék-égető mű - meglévő

Térségi jelentőségű műszaki infrastuktúra-hálózat és egyedi építmények

- Térségi szerepű összekötő út - meglévő
- Térségi szerepű összekötő út - tervezett
- Egyéb mellékút - meglévő
- Egyéb mellékút - tervezett
- Országos vasúti mellékvonal - meglévő
- Országos vasúti mellékvonal - tervezett
- Térségi repülőtér - meglévő
- Térségi kerékpárútvonal - tervezett
- Egyéb országos törzshálózati vasúti pálya - meglévő
- Országos kerékpárút törzshálózati vonal - tervezett
- Határkikötő - meglévő
- 750 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- 750 kV-os átviteli hálózati távvezeték - tervezett
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - tervezett
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- Földgázszállító vezeték - meglévő
- Kőolajszállító vezeték - meglévő
- Termékvezeték - meglévő
- VTT-tározó - meglévő
- VTT-tározó - tervezett
- Kiemelt jelentőségű vízi építmény - meglévő
- Térségi kikötő - meglévő
- Térségi kikötő - tervezett
- Kompátkelőhely - meglévő
- Kompátkelőhely - tervezett
- Térségi logisztikai központ - meglévő
- 5-50 MW közötti névleges teljesítőképességű erőmű - meglévő
- 5-50 MW közötti névleges teljesítőképességű erőmű - tervezett
- Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat - meglévő
- Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat - tervezett
- Földgázelosztó vezeték - meglévő
- Földgázelosztó vezeték - tervezett
- Térségi hulladékkezelők - meglévő
- Térségi csatorna

- 1 millió m3-t meghaladó és 10 millió m3-nél kisebb térfogatú vízkárelhárítási célú tározás és fejlesztési lehetőség - meglévő
- 1 millió m3-t meghaladó és 10 millió m3-nél kisebb térfogatú vízkárelhárítási célú tározás és fejlesztési lehetőség - tervezett

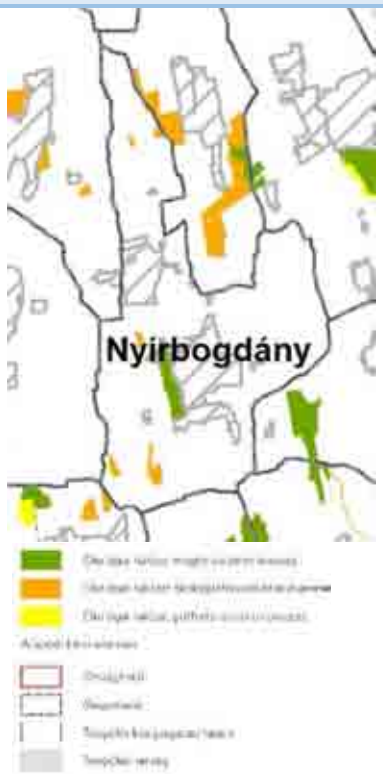
Alaptérképi elemek

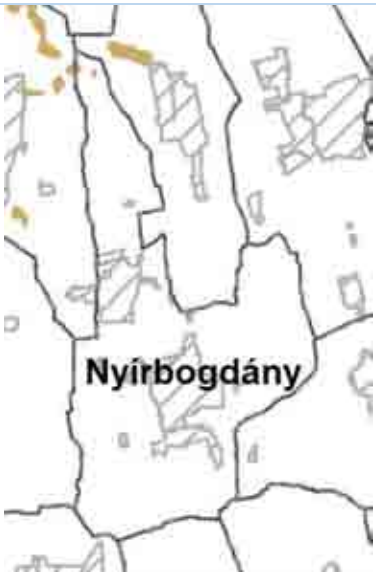
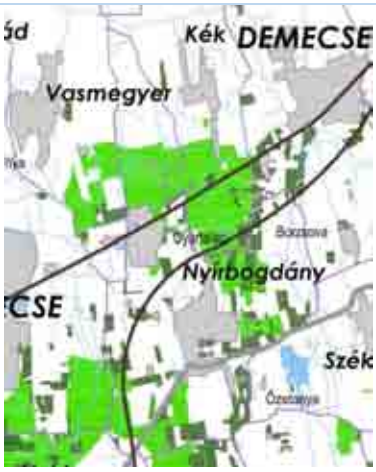
- Egyéb burkolt út
- Településhatár
- Megyehatárok
- Országhatár

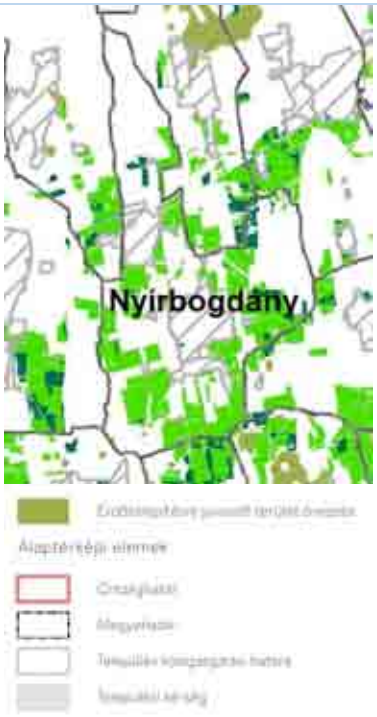
Tájékoztató elemek

- Erdőtelepítésre javasolt terület
- Településközi összekötő utak - tervezett

Összefoglaló táblázat a térségi övezetekkel való érintettség vizsgálatról
(településrendezési eszköz készítése a 2018. évi CXXXIX. tv összhangban nem álló megyei területrendezési terv esetén)

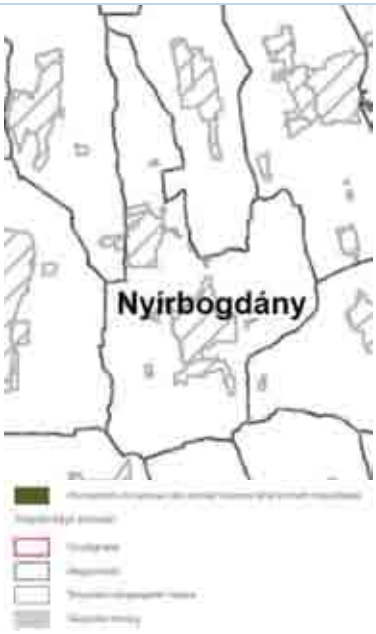
OTrT tv.	Sz.-Sz.-B MTrT	A közigazgatási terület érintettsége	A módosítás alá vont terület érintettsége	Teendő
ökol. hálózat magterület ö.	ökol. hálózat magterület övezet	 **OTRT 3/1 melléklet:** érinti a település külterületét magterület, ökológiai folyosó	Érinti	nincs
ökol. hálózat ökológiai folyosó ö.	ökol. hálózat ökológiai folyosó övezet		Érinti	nincs
ökológiai hálózat puffer területének övezete	ökol. hálózat puffer terület övezet		Nem érinti	nincs
Kiváló termőhelyi adottságú szántó terület övezete	kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete	 **OTRT 3/2 melléklet**: nem érinti	Nem érinti	nincs

Jó termőhelyi adottságú szántók övezete **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország**		 **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete 1.sz. melléklet**: érinti	Érinti	nincs
Erdők övezete **Új országos övezet!**		 **OTRT 3/3 melléklet**: érinti a település külterületét.	Érinti a tervezési területet, HBMKH DJH AF Erdőfelügyeleti Osztály megerősített, állásfoglalás figyelembe véve	nincs

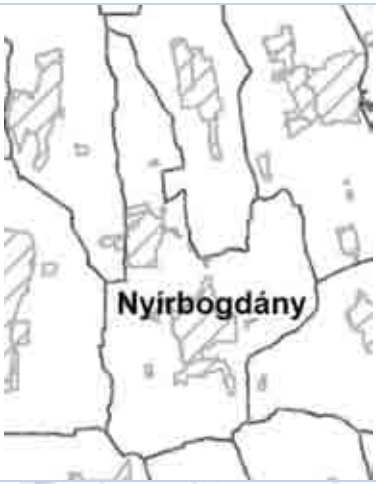
Erdőtelepítésre javasolt terület övezete **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország**		 **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete 2.sz. melléklet**: érinti	Érinti a tervezési területet, HBMKH DJH AF Erdőfelügyeleti Osztály megerősített, állásfoglalás figyelembe véve	nincs
Tájképvédelmi terület övezete **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország**	Országos, ill. térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete	 **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete 3.sz. melléklet**: nem érinti	nem érinti	nincs

Világörökségi és világörökség várományos terület övezete	Világörökség és világörökség várományos terület övezete	 **OTRT 3/4 melléklet**: nem érinti a települést	Nem érinti	nincs
Vízminőség-védelmi terület övezete **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország**		 **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete 4.sz. melléklet**: érinti 	Új országos övezet, a Sz.-Sz.-B. Megyei MTrT-ben ehhez közel álló övezet a kiemelten érzékeny felszín alatti vizmin.véd. terulet, melynek előírásai a tervezett tervkészítés során betartásra került b) a mód. alá vont ter-en szennyvíztisztító telep nem található, *c) 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletnek megfelel, mivel szennyvíz zárt rendszerben elvezethető.* *A csapadékvíz a burkolatlan területen elszivárog.*	nincs

Nagyvízi meder övezete **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország**	Rendszeresen belvízjárta terület övezete, nagyvízi meder övezete	 **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete 5.sz. melléklet**: nem érinti	Nem érinti.	nincs
VTT tározók övezete **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról Magyarország**		 **9/2019. (VI. 14.) MvM rendelete 6.sz. melléklet**: nem érinti	Nem érinti.	nincs

Honvédelmi és katonai célú övezet területe	Honvédelmi területek övezetei	 **OTrT 3/5 melléklet**: nem érinti a település területét	Nem érinti, melyet a HM Hatósági Főosztály adatszolgáltatás a megerősített.	nincs
Megyei övezetek:	Ásványi nyersanyagvagyon övezete OTRT 19. § (3) 1.	 SZSZBMTrT 3.9 melléklete szerint nem érinti a település területét	Nem érintett, melyet a B.-A.-Z. M. KH Bányászati Osztály a levelében megerősített.	nincs

-	Rendszeresen belvízjárta terület övezete OTRT 19. § (3) 2.	 SZSZBMTrT 3.10 melléklete szerint érinti a település területét.	A Sz.-Sz.-B. Megyei Katasztrófa-védelmi lg. adatszolg. alapján a jelen módosítással érintett ingatlant nem érint, ezért intézkedés nem szükséges.	nincs
-	Tanyás területek övezete OTRT 19. § (3) 3.	 SZSZBMTrT 3.11 melléklete szerint nem érinti a település területét.	Nem érinti	nincs

-	Földtani veszélyforrás terület övezete		Nem érintett, melyet a B.-A.-Z. Megyei Korm. Hiv. Bányászati Osztály a levelében megerősített.	nincs
Egyedileg meghatározott megyei övezet	Térségi együttműködés övezete	 SZSZBMTrT 3.13 melléklete szerint nem érinti a település területét.	Nem érinti	nincs
	Határon átnyúló együttműködés övezete	 SZSZBMTrT 3.14 melléklete szerint nem érinti a település területét.	Nem érinti	nincs

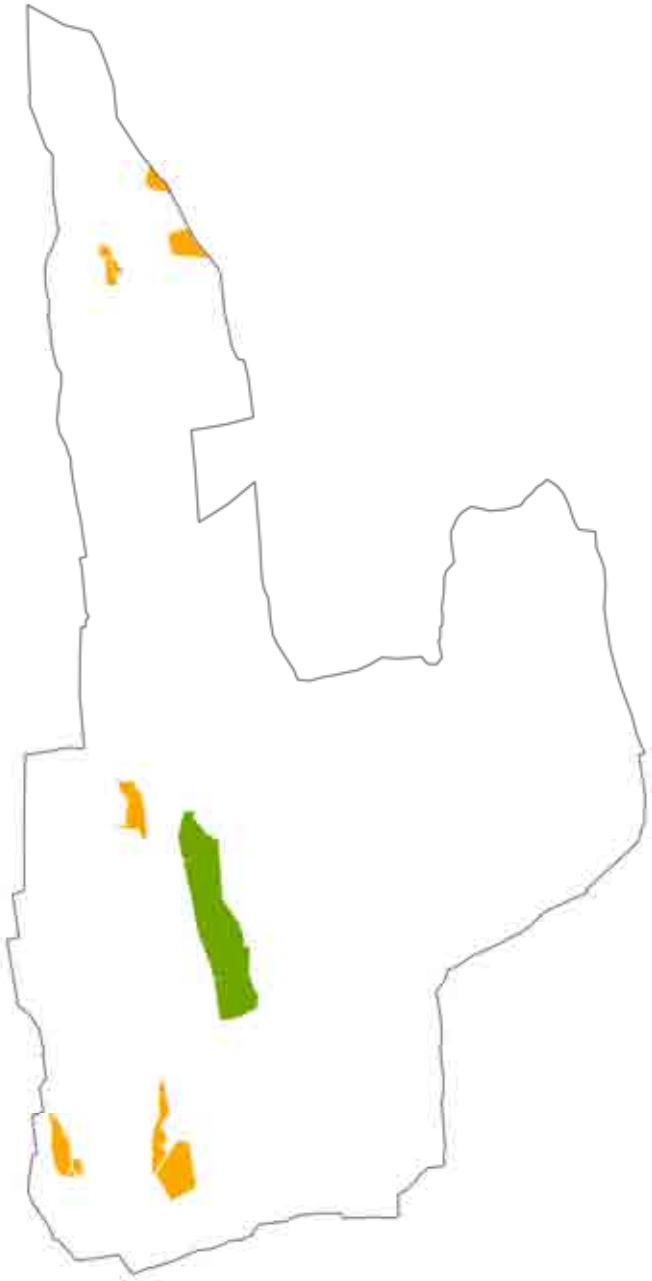
	Gyümölcstermesztés térségi jelentőségű övezete	 SZSZBMTrT 3.15 melléklete szerint nem érinti a település területét.	Nem érinti	nincs
	Felső-Tisza Menti Komplex- és Nyírségi vegyes tájgazdálkodási és turisztikai övezetek	 JELMAGYARÁZAT Felső-Tisza menti komplex tájgazdálkodási és turisztikai övezet Nyírségi vegyes tájgazdálkodási és turisztikai övezet SZSZBMTrT 3.16 melléklete szerint nem érinti a település területét.	Érinti	Nincs

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT – ÖKOLÓGIAI FOLYOSÓ

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT PUFFERTERÜLET

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT – MAGTERÜLET

KIVÁLÓ ÉS JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

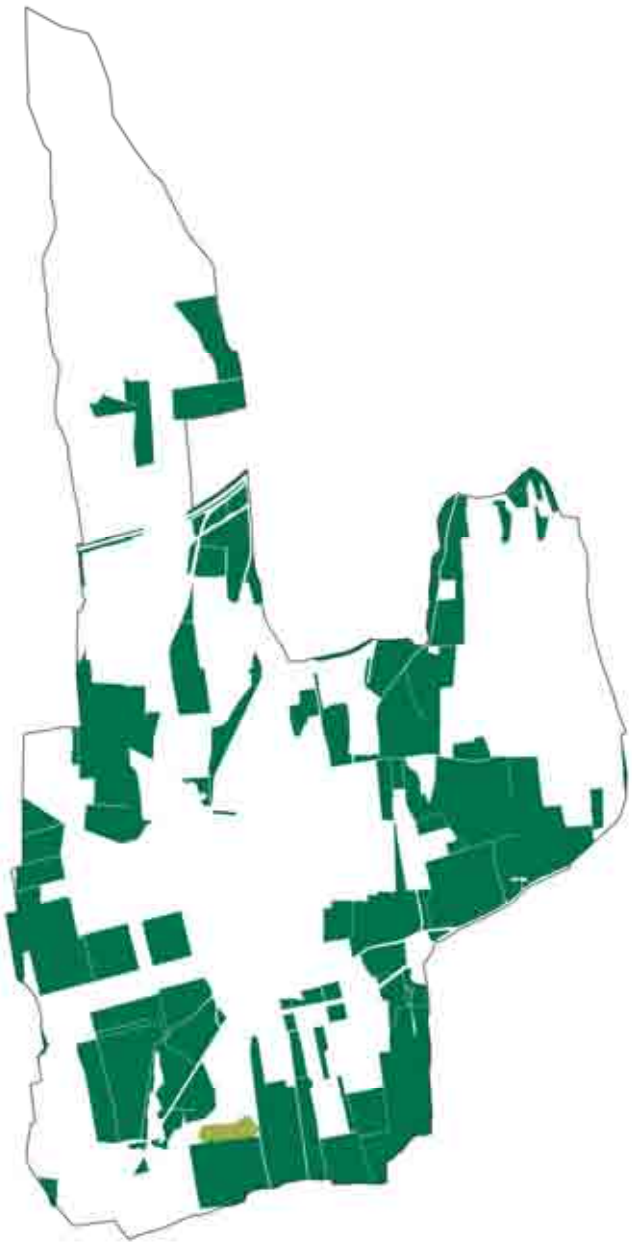
JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

ERDŐK ÖVEZETE ÉS ERDŐTELEPÍTÉSRE JAVASOLT TERÜLETEK ÖVEZETE

ERDŐK ÖVEZETE

ERDŐTELEPÍTÉSRE JAVASOLT TERÜLETEK ÖVEZETE

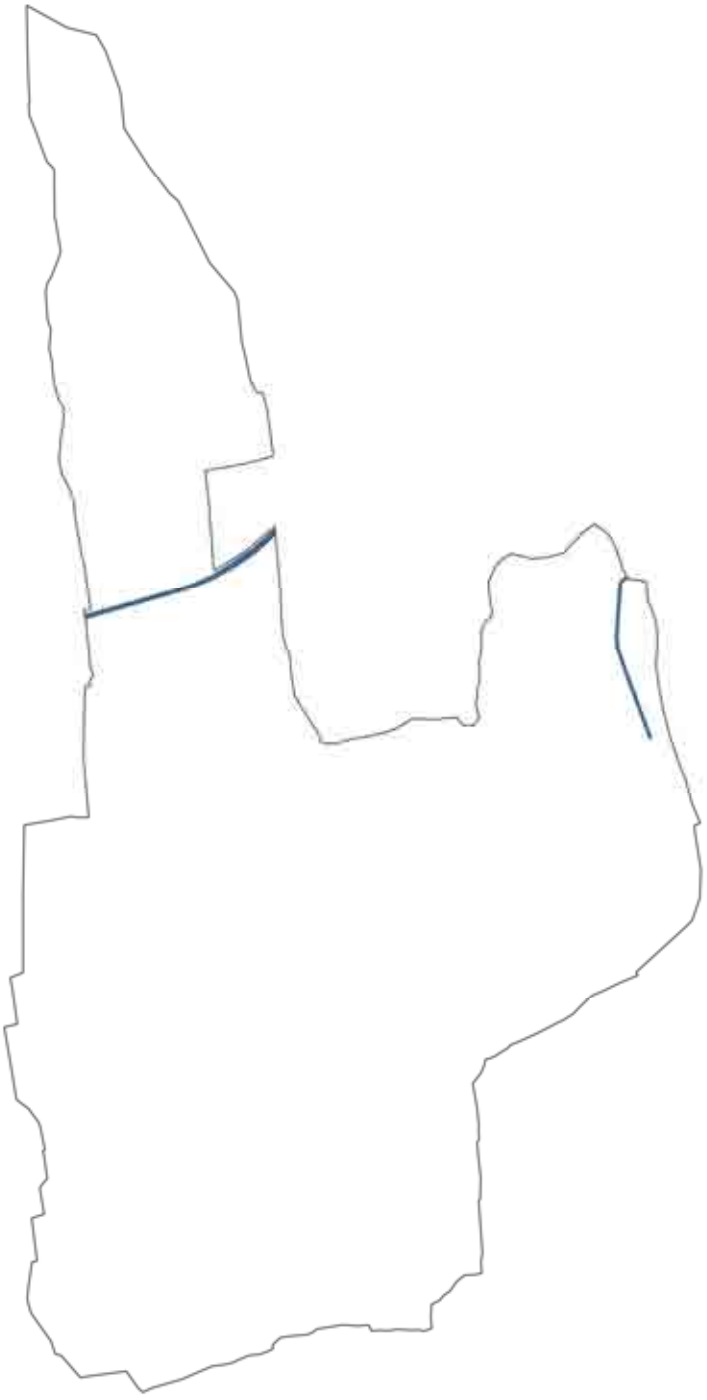
VÍZMINŐSÉG-VÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

VÍZMINŐSÉG-VÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

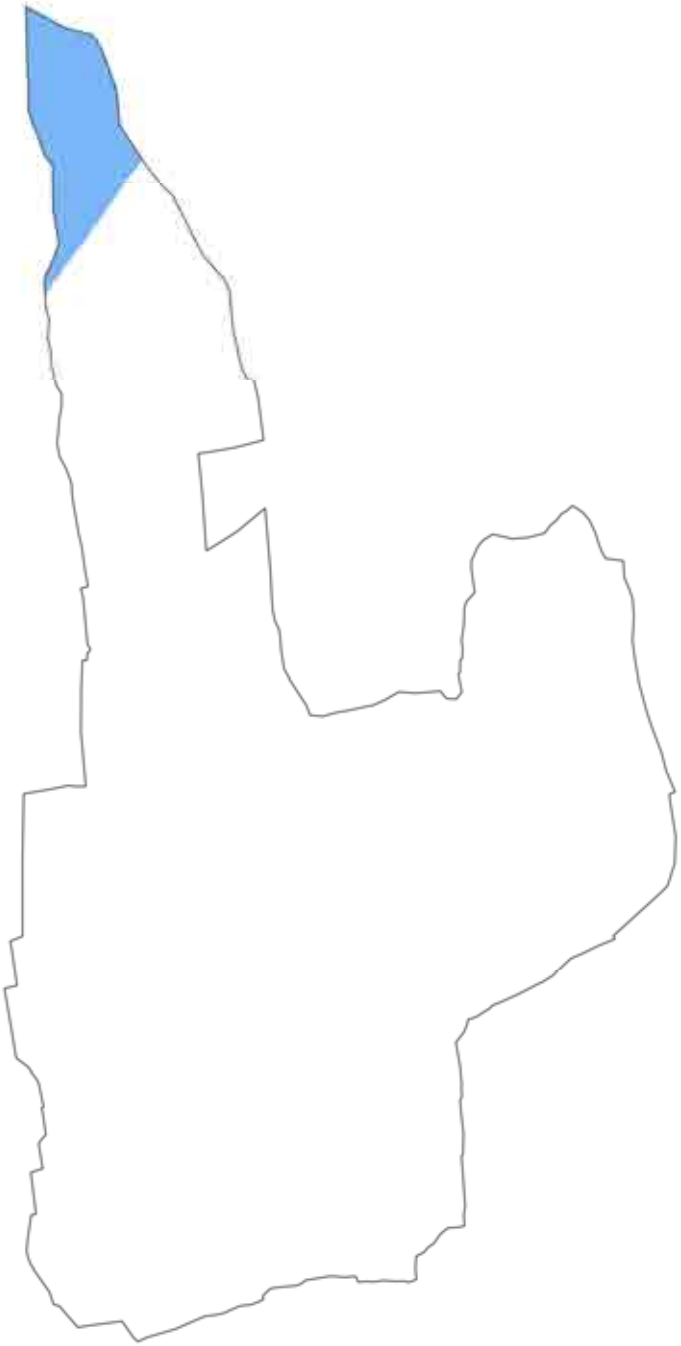
NAGYVÍZI MEDER ÖVEZETE

NAGYVÍZI MEDER ÖVEZETE

RENDSZERESEN BELVÍZJÁRTA TERÜLET ÖVEZETE

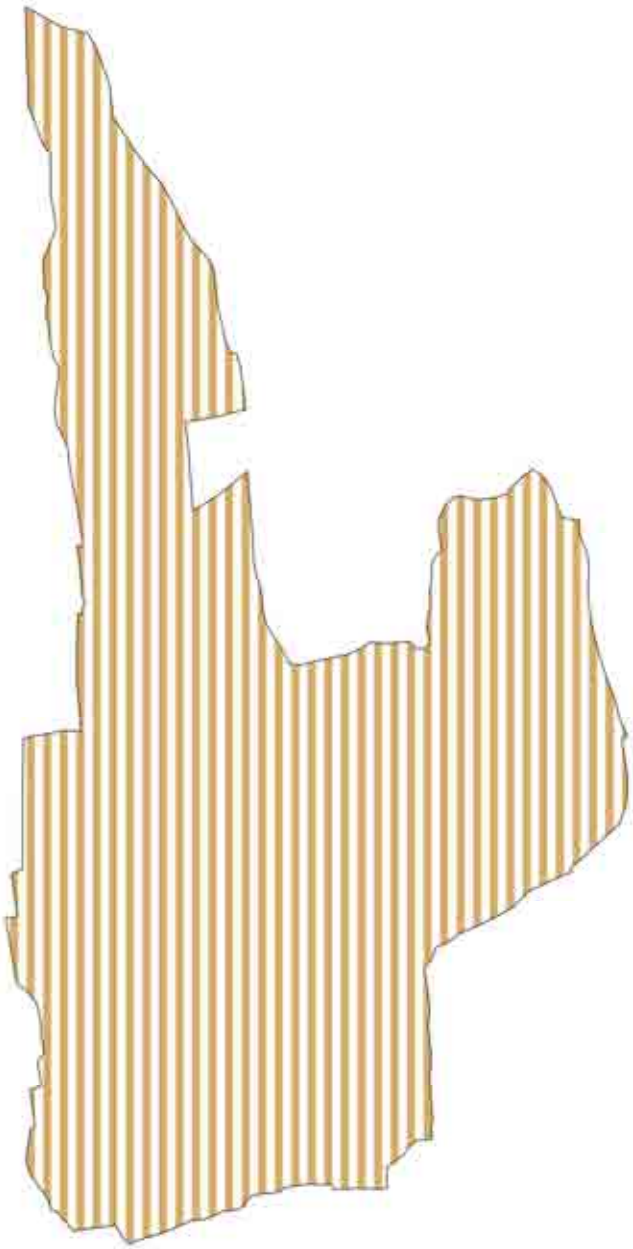
RENDSZERESEN BELVÍZJÁRTA TERÜLET ÖVEZETE

FELSŐ-TISZA MENTI KOMPLEX - ÉS NYÍRSÉGI VEGYES TÁJGAZDÁLKODÁSI ÉS TURISZTIKAI ÖVEZETEK

FELSŐ-TISZA MENTI KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁSI ÉS TURISZTIKAI ÖVEZET

NYÍRSÉGI VEGYES TÁJGAZDÁLKODÁSI ÉS TURISZTIKAI ÖVEZET

NYÍRSÉGTERV KFT.
4400. Nyíregyháza, Bocskai utca 18. szám
Tel/fax:42/798-754; E-mail: nyirsegterv@gmail.com

2. melléklet a 5/2020. (VI 26.) önkormányzati rendelethez: országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények térbeli rendje szempontjából meghatározó települések

A) A megyét érintő országos jelentőségű elemek	B) A megyét érintő térségi jelentőségű elemek
	Térségi szerepű összekötő út
	B3.59.- Vasmegyer-Nyírbogdány
	Egyéb mellékút
	B4.53.-Paszab-Tiszabercel-Buj-Kótaj-Kemecse-Nyírbogdány B4.85-Tiszatelek-Beszterec-Kék-Nyírbogdány
	Térségi kerékpárútvonal
	B10.21.-Nagyhalász-Vasmegyer-Nyírbogdány B10.26.-Nyíregyháza-Nyírpazony-Nyírtura-Nyírbogdány-Székely-Berkesz-Nyírtass-Ajak-Kisvárda-Komoró-Tuzsér-Tiszabezdéd
	Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózati távvezeték
	B15.10.-Nyírbogdány-Kisvárda B15.13.-Nyíregyháza-Nyírbogdány B15.24.-Nyírbogdány-Kemecse-Buj
Meglévő földgázszállító vezeték	**Földgáz-elosztó vezetékek**
A16.1.-100: (Ukrajna)-Beregdaróc-Kisvarsány-Nyírbogdány-Nemesbikk-Füzesabony-Nagyfüged-Zsámok) A16.5.-100-04: Nyírbodány-Ibrány	B16.52.-Nyírbogdány-Kék-Demecser-Gégény-Berkesz B16.53.– Nyírbogdány – Kemecse B16.54.– Nyírbogdány – Nyírtura– Nyírpazony B16.93.– Tiszatelek – Beszterec – Vasmegyer – Nyírbogdány – Sényő
Meglévő termék-vezetékek	**Térségi vízi létesítmények**
A18.2.– Keleti termékvezeték: (Ukrajna) – Beregdaróc – Vásárosnamény – Nyírbogdány – Tiszavasvári – Tiszapalkonya – (Tiszaújváros)	B19.27.– Bogdányi-(V.) csatorna: Nyírbogdány B19.36.– Cseréstói szivárgó: Székely – Nyírbogdány – Kék B19.146.–Sényői(VI.sz.) főfolyás: Apagy – Sényő – Nyírbogdány – Kemecse

Az 5/2020. (VI.26.) Önkormányzati határozat 4. sz. melléklete: települések 4. melléklet országos és megyei övezetekkel való érintettsége

	NYÍRBOGDÁNY
Ökológiai hálózat megaterületének övezete	érintett
Ökológiai hálózat pufferterületének övezete	nem érintett
Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete	érintett
Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	nem érintett
Jó termőhelyi adottságú szántók övezete	nem érintett
Erdők övezete	érintett
Erdőtelepítésre javasolt terület övezete	érintett
Tájképvédelmi terület övezete	nem érintett
Világörökség és világörökség várományos terület övezete	nem érintett
Vízminőségvédelmi terület övezete	érintett
Nagyvízi meder övezete és a VTT-tározók övezete	nem érintett
Honvédelmi és katonai célú terület övezete	nem érintett

Ásványi nyersanyagvagyon övezete	nem érintett
Rendszeresen belvízjárta területek övezete	nem érintett
Tanyás területek övezete	nem érintett
Térszervező városok övezete	nem érintett
Debrecen-Nyíregyháza urbanizációs tengely térségi együttműködések övezete	nem érintett
Nyírségi-Szatmári-Beregi városcsoport térségi együttműködések övezete	nem érintett
Záhony-Kisvárda térsége térségi együttműködések övezete	nem érintett
Aprófalvas térség térségi együttműködések övezete	nem érintett
Szomszédváros és várospárok térségi együttműködések övezete	nem érintett
Határon átnyúló együttműködés övezete	nem érintett
Gyümölcstermesztés térségi jelentőségű övezete	nem érintett
Nyírségi vegyes tájgazdálkodási és turisztikai övezet	érintett
Felső-Tisza menti komplex tájgazdálkodási és turisztikai övezet	nem érintett

A közlekedési lehetőségek nagymértékben befolyásolják egy terület gazdasági és társadalmi fejlődését. A gazdaság fejlődése szempontjából fontos kérdés, hogy a járás be tud-e kapcsolódni az európai közlekedési hálózatok vérkeringésébe, hiszen ez a tényező nagyban befolyásolja majd a jövőbeli versenyképesség alakulását.

A közúti közlekedés fő tengelyvonalait a megyében a 4., 36., 38., 41., 49. számú főutak és az M3-as autópálya jelentik. Az utak mennyisége összességében megfelelő, a települések közti úthálózat sűrűsége meghaladja az országos átlagot. Az útállomány összetétele is sokat javult: a 100 km^2-re jutó főútvonal-sűrűség a megyében 2007-ben már alig maradt el az országos átlagtól, és a mellékutak sűrűsége sem sokkal magasabb már az országos átlagnál. Összességében továbbra is inkább a mellékutak dominanciája a jellemző. Térségi mellékutak nyomvonala úgy került kijelölésre, hogy a meglévő úthálózaton belül az általános irányelveknek megfelelően erősítse a közlekedési kapcsolatokat. Az utak fejlesztése a térség feltárását, kiszolgálását javíthatja, továbbá irányultságukból fakadóan erősítik a közlekedési kapcsolatokat.

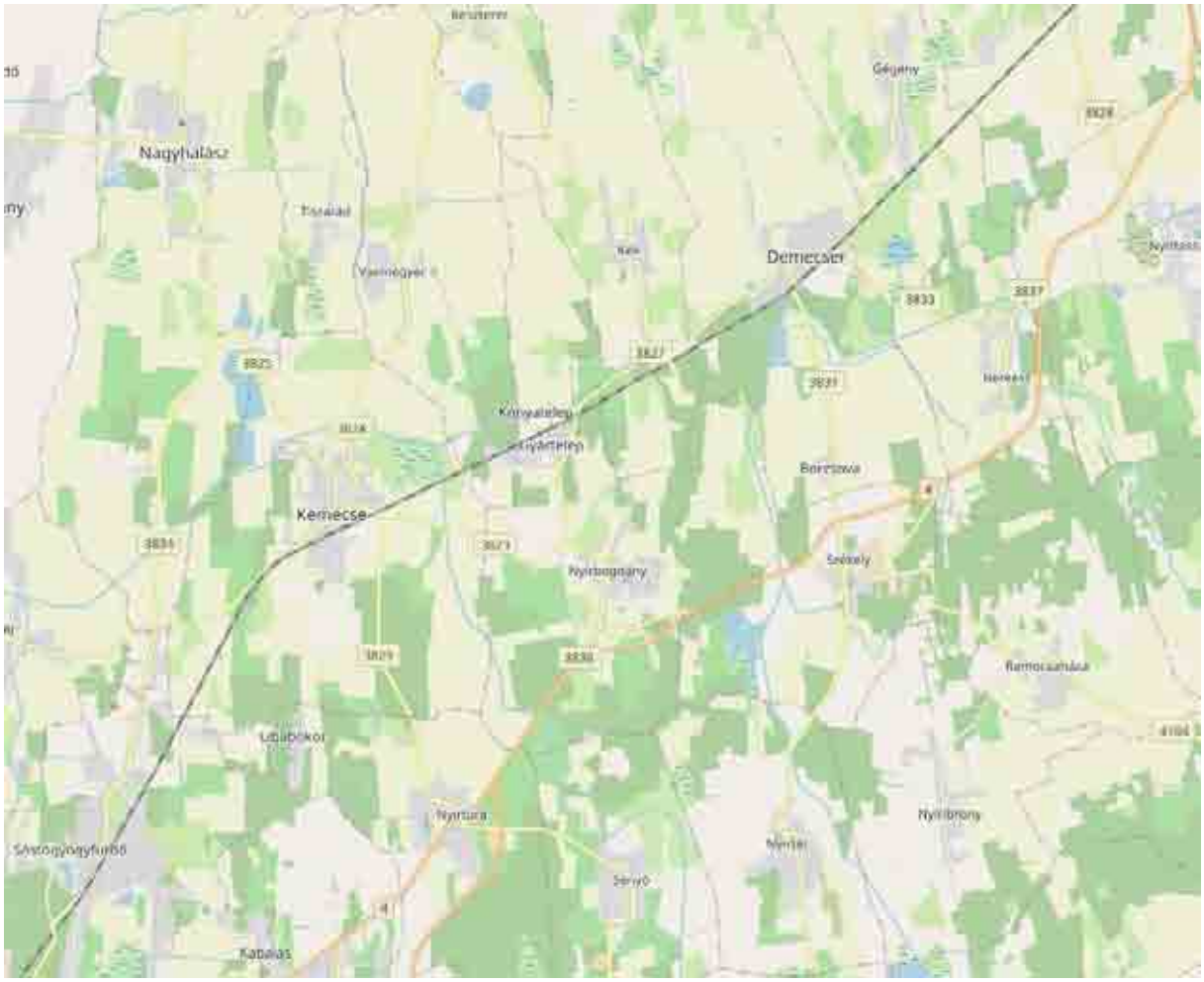
Vasúti mellékvonalak: Vasútvonal közvetlenül érinti Nyírbogdányt (Gyártelep), a közigazgatási területen áthalad.

1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Az alábbi települések határolják Nyírbogdány Községet:

Székely, délen Sényő, dél-nyugaton Nyírtura, észak-nyugaton Vasmegyer határolja

1. Kemecse város,
2. Demecser város,
3. Beszterec község,
4. Berkesz község,
5. Kék község,
6. Nyírtét község
7. Nyírtura község,
8. Sényő község,
9. Székely község,
10. Vasmegyer község.

Települések közigazgatási területei Nyírbogdány határvonalánál[23]

A szomszédos települések hatályos településszerkezeti tervei:

- Kemecse: jelenleg a 2/2014 (III. 7.) önkormányzati rendelet van érvényben, mely a kezdetek óta többször módosult, legutolsó módosítás 2014. 03. 07. –én lépett hatályba. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2005-ben készült el, melyet a 11/2005 (VI. 30.) rendelettel elfogadott a képviselő testület. Többször módosult, jelenleg a 2015.09. hóban elfogadott 12/2015. (IX.08.) rendelet lépett hatályba.
- Demecser: a településszerkezeti terv 2012-ben készült el, melyet a 30/2012. (IV. 2.) határozattal elfogadott a képviselő testület. Az évek során többször módosult, jelenleg a 2015. 12. hóban elfogadott 123/2015. (XII. 14.) határozat lépett hatályba. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2002-ben készült el, melyet a 14/2002. (V. 06.) rendelettel elfogadott a képviselő testület. Az évek során módosult, jelenleg a 2015. 12. hóban elfogadott 20/2015. (XII. 15.) rendelet lépett hatályba.
- Berkesz: a településszerkezeti terv 2005-ben készült el, melyet a 73/2005. (XII. 14.) határozattal elfogadott a képviselő testület. Az évek során többször módosult, jelenleg a 2017. 06. hóban elfogadott 199/2017. (VI. 13.) határozat lépett hatályba. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2005-ben készült el, melyet a 18/2005. (XII. 15.) rendelettel elfogadott a képviselő testület. Az évek során módosult, jelenleg a 2017. 06. hóban elfogadott 6/2017. (VI. 13.) rendelet lépett hatályba.
- Beszterec: a településszerkezeti terv 2004-ben készült el, melyet a 2/2004. (II. 05.) határozattal elfogadott a képviselő testület. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2004-ben készült el, melyet a 2/2004. (II. 05.) rendelettel elfogadott a képviselő testület.

[23] Forrás: http://www.openstreetmap.hu - interaktív térkép

- Kék a településszerkezeti terv 2007-ben készült el, melyet a 26/2007. (III. 28.) határozattal elfogadott a képviselő testület. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2007-ben készült el, melyet a 3/2007. (III. 28.) rendelettel elfogadott a képviselő testület.
- Nyírtét: a településszerkezeti tervből jelenleg a 3/2010 (III.01) önkormányzati rendelet van érvényben, míg a helyi építési szabályzatból és szabályozási tervből a 2/2010 (III.01) rendelettel van érvényben.
- Nyírtura A településszerkezeti tervből jelenleg a 75/2006. (IV. 19.) önkormányzati rendelet van érvényben. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2006-ban készült el, melyet a 11/2006. (IV. 20.) rendelettel elfogadott a képviselő testület. Az évek során módosult, jelenleg a 2014. 02. hóban elfogadott 1/2014. (II. 18.) rendelet lépett hatályba.
- Sényő: a településszerkezeti tervből jelenleg a 36/2016 (IX.22.) önkormányzati rendelet van érvényben, míg a helyi építési szabályzatból és szabályozási tervből a 6/2016. (IX. 23.) rendelettel van érvényben.
- Székely a településszerkezeti terv 2006-ban készült el, melyet a 40/2006. (VII. 25.) határozattal elfogadott a képviselő testület. Az évek során többször módosult, jelenleg a 2017. 08. hóban elfogadott 47/2017. (VIII. 2.) határozat lépett hatályba. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2006-ban készült el, melyet a 9/2006. (VII. 26.) rendelettel elfogadott a képviselő testület. Az évek során módosult, jelenleg a 2017. 08. hóban elfogadott 7/2017. (VIII. 3.) rendelet lépett hatályba.
- Vasmegyer a településszerkezeti terv 2005-ban készült el, melyet a 92/2005. (VI. 28.) határozattal elfogadott a képviselő testület. Az évek során többször módosult, jelenleg a 2017. 02. hóban elfogadott 4/2017. (II. 24.) határozat lépett hatályba. A helyi építési szabályzat és szabályozási terv 2002-ben készült el, melyet a 14/2002. (XI. 07.) rendelettel elfogadott a képviselő testület. Az évek során többször is módosult, jelenleg a 2017. 02. hóban elfogadott 5/2017. (II. 27.) rendelet lépett hatályba.

A szomszédos települések településszerkezeti terveiben Nyírbogdányra vonatkozó megállapítások nem találhatóak.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 37.§-a alapján az előzetes tájékoztatási szakaszban nem jelezték az érintett önkormányzatok, hogy a tervezett fejlesztéseik befolyásolnák a településrendezési terv készítését. A tervezett fejlesztéseket a Megyei (Szabolcs-Szatmár-Bereg) TrT tartalmazza, melyek Nyírbogdányt érintő vonatkozásai jelen tervbe is beépülnek, tehát az összhang biztosított.

1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Nyírbogdány Községnek van elfogadott településfejlesztési koncepciója.

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Településfejlesztés, településrendezés vonatkozásában tárgyi tervezés kapcsán van érvényben lévő szerződés.

1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

- Nyírbogdány Község Önkormányzata a 95/2007.(XII.20.) számú KT. számú határozattal elfogadott településfejlesztési koncepció.
- Nyírbogdány Község Önkormányzata az 58/2009.(VII.31.) számú KT. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv és leírás, és a 11/2009.(IX.16.) KT. számú rendelettel jóváhagyott helyi építési szabályzat és szabályozási tervek.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Nyírbogdány Község Önkormányzata döntött településrendezési terv átfogó, a teljes közigazgatási területet érintő felülvizsgálatáról, átdolgozásáról, aktualizálásáról az épített környezet alakításáról és védelméről szóló többször módosított 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban Étv.), az „országos településrendezési és építési követelményekről" szóló szintén többször módosított 253/1997. (XII. 20.) Korm. számú kormányrendelet (továbbiakban OTÉK) figyelembevételével. A tervezés során „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről" szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásait alkalmazzuk.

Az építési jogszabályok az előző településrendezési terv óta számos elemükben, 2013. január 1.-től pedig alapvetően megváltoztak. Módosított építési törvény lépett életbe, amelynek kapcsán megváltoztak a végrehajtáshoz kötődő rendeletek és az OTÉK is. A településrendezési tervek tartalmáról és az egyeztetési eljárásról hatályba lépett „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről" szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásai új jelkulcsrendszert vezetettek be. Az előző jogszabályok szerint készült tervek 2019. december 31.-ig lesznek használhatók. A fenti jogszabályok, valamint a község életében, lehetőségében – az előző terv óta – történt változások tették szükségessé Nyírbogdány Község településrendezési tervének felülvizsgálatát, módosítását. Az Étv. szerint – a településrendezés alapvető célja, hogy a települési környezet rendezettebbé, azaz komfortosabbá, működőképesebbé, egészségesebbé, biztonságosabbá és esztétikusabbá váljon. A településrendezés fontos eszközei a településfejlesztési koncepció, a településszerkezeti terv, a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv.

Nyírbogdány Község településrendezési terveinek és helyi építési szabályzatának módosítását követően a hatályba lépésétől a fentebb említett fő problémacsoportok rendezése várható, azaz a településszerkezeti, településképi és épített értékek megfelelő kezelésének, megőrzésének elősegítése, valamint a tervezett fejlesztési elemek kialakítása, az értékes településszerkezet megtartása mellett. A felülvizsgálatot követően, és annak eredményeképpen a Község települési területének szerkezete a korábban jóváhagyott tervekhez képest módosulni fog, ugyanakkor az így kialakuló településszerkezet racionális és rendezett marad.

1.7. A település társadalma

1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

A lakónépesség számának alakulását az élveszületések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodás, valamint az állandó és ideiglenes be- illetve elvándorlások egyenlegeként előálló vándorlási különbözet határozza meg. A népmozgalomra számos tényező hat, ezek közül a békés időszakokban (ahol a háborúk hatása nem jelentkezik) legtisztábban nyomon követhető a gazdasági helyzet alakulása párhuzamban a megélhetési lehetőségekkel, az általános egészségi állapot és az egészségügyi ellátórendszer fejlettsége, elérhetősége, valamint a gyerekvállalási kedv alakulása. Az 1980-as évek eleje óta Magyarország lakónépessége egyre csökken; 2012-re közel 750 ezer fővel lett kevesebb a népesség. A 2011-es népszámláláskor Magyarország lakossága 9 millió 982 ezer volt, 216 ezerrel kevesebb az egy évtizeddel korábbi népszámlálás során mérthez képest, azaz a népességfogyás üteme a legutóbbi mérés óta tovább gyorsult. A népességcsökkenés legfőbb oka a születések és halálozások számának kedvezőtlen aránya, illetve a termékenységi arány csökkenése. Az élveszületések száma a rendszerváltást követő évtizedben 126 ezerről 95 ezerre csökkent, az új évezred első évtizedében 95 és 100 ezer között alakult (KSH Népességtudományi Kutató Intézet: Demográfiai Portré 2012).

A lakónépesség alakulását 2000-2016 között országos, régiós, megyei és települési viszonylatban szemléltető táblázat adatai alapján leírható, hogy a régió és a megye lakossága az országos átlagot meghaladó mértékben csökkent úgy 2000 és 2005 között, mint 2005 és 2010 között, illetőleg a Nyírbátori járás lakossága még ennél is gyorsabb ütemben csökkent, addig Nyírbogdány lakossága inkább a regionális és megyei trendbe illeszkedik, mint a járásiba. Sőt, 2010 után a település lakossága enyhe növekedésnek indult, amellyel kilépett az összes vizsgált elemzési szintre vonatkozó, csökkentő tendenciákból.

Ugyanakkor a trendek elemzésekor fontos figyelembe venni, hogy Nyírbogdány esetében egy nagyjából 1000 fős bázisról beszélünk, amely esetében már néhányszor tíz fős népességmozgás is jelentős arányeltolódásokat eredményez – és ennek a ténynek két logikai következménye is van. Az első, hogy a település méreténél fogva érzékenyen reagál a demográfiai helyzetet befolyásoló tényezők változásaira, és ennek éppúgy lehet pozitív, mint negatív hozadéka. A második, hogy a település sérülékeny, erősebben kitett a nem-demográfiai jellegű változásoknak is, hiszen az alacsony népességszám – pontosabban a nagyobb népességek esetében természetszerűleg jelentkező képzettség, képesség és kompetencia alapú sokféleség szűkösebb volta miatt –, nem képes pufferként működni.

Nyírbátori járás összesített népességszáma 43 557 fő, amellyel a 4. helyen áll a lakosságszámot tekintve a 13 db Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járások közül. A megye természetes szaporodása sokkal kedvezőbb, mint bármelyik más megyéé, a születési ráta itt a legmagasabb, és a halálozási ráta is alacsonyabb az országos átlagnál. A népességszám alakulásának viszonylag kedvező mutatói azonban nem elegendőek a népesség növekedéséhez. Magyarország egészéhez hasonlóan a népesség fogy, csak sokkal mérsékeltebben, mint az országos átlag.

Időpont	*Lakónépesség*	*Lakások száma*	*Területnagyság (hektár)*
2020.01.01.	2 736	1 019	3 503
2019.01.01.	2 753	1 019	3 503
2018.01.01.	2 763	1 018	3 503
2017.01.01.	2 799	1 018	3 503
2016.01.01.	2 810	1 018	3 503
2015.01.01.	2 840	1 018	3 503
2014.01.01.	2 869	1 019	3 503
2013.01.01.	2 861	1 019	3 503
2012.01.01.	2 882	1 019	3 503
2011.10.01. (a népszámlálás időpontjában)	2 882	1 019	3 503
2010.01.01.	2 943	1 048	3 503
2009.01.01.	2 985	1 046	3 503
2008.01.01.	3 023	1 042	3 503
2007.01.01.	3 051	1 031	3 503
2006.01.01.	3 045	1 024	3 503
2005.01.01.	3 074	1 016	3 503
2004.01.01.	3 071	1 012	3 503
2003.01.01.	3 060	1 004	3 503
2002.01.01.	3 044	1 002	3 503
2001.02.01. (a népszámlálás időpontjában)	3 002	999	3 503
2000.01.01.	2 888	982	3 503
1999.01.01.	2 879	976	3 503
1998.01.01.	2 906	975	3 503
1997.01.01.	2 898	964	3 503
1996.01.01.	2 907	951	3 503
1995.01.01.	2 879	948	3 503
1994.01.01.	2 812	947	3 503
1993.01.01.	2 849	937	3 503
1992.01.01.	2 846	937	3 503
1991.01.01.	2 838	929	3 503
1990.01.01. (a népszámlálás időpontjában)	2 834	917	3 503

Nyírbogdány statisztikai adatok[24]

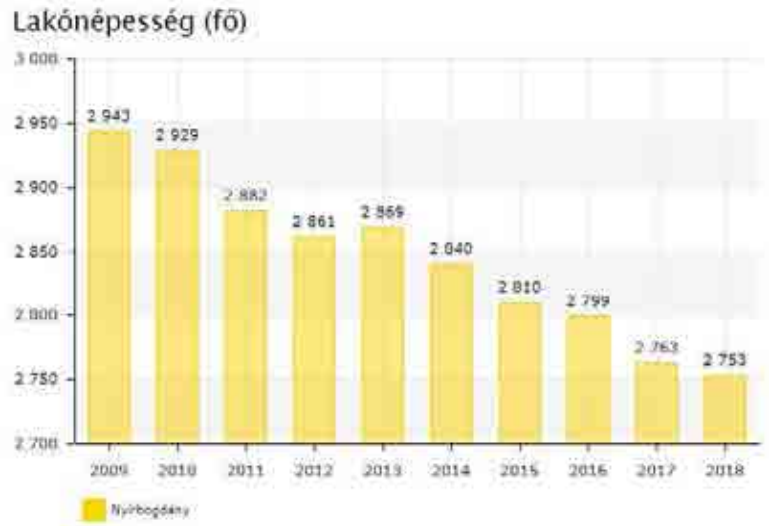
[24] Forrás: KSH Helységnévtár 2013.

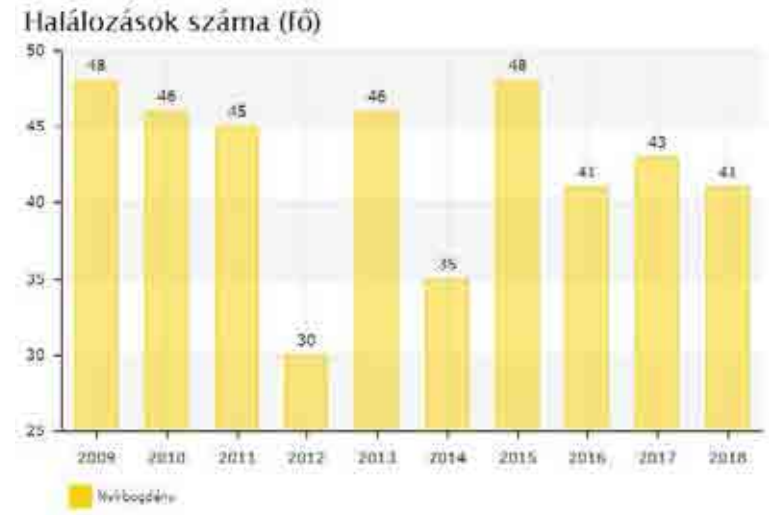
Megvizsgálva a lakónépesség csökkenésének mértékét, látjuk, hogy a község makro- és mezo-környezete is csökkenő tendenciát mutat, ezen belül a község lakosság csökkenésének 10 éves időtávban mért aránya a némileg alacsonyabb, mint a megyei és regionális érték. A lakónépesség Nyírbogdány településen igen ritka statisztikai adatokkal szolgál, mert folyamatosan állandó.

Általánosságban, és az országos statisztikai adatokra hivatkozva, a három fő korcsoport közül (gyermekkorúak, aktív korúak, időskorúak) a népességvesztés legsúlyosabban a 0-14 éves korúak korcsoportjában jelentkezik. A gyermekkorúak aránya a vizsgált 17 évben csaknem felére csökkent! A csökkenő gyerekszám hangsúlyos jele a település elöregedésének. Így kifejezetten reális veszélyként jelentkezik az idősödés, azaz az idősek arányának a lakónépességen belüli oly mértékű megnövekedése, amely egyrészt a lezárult reprodukciós időszakuk következtében már nem szolgálhat alapjául a későbbi népességnövekedésnek és a trendek megfordításának, részben inaktivitásukból, romló egészségi állapotukból, valamint az önmagukat teljes mértékben ellátni nem képes idősek számának törvényszerű növekedéséből ellátásuk feladatként, valamint előteremtendő költségként fog megjelenni. Az idősek nem csupán arányukban, de számukban is növekedést mutattak a településen.

Az aktív korúak korosztályában is tetten érhető a lakosságszám csökkenése: a vizsgált időszakban mintegy 100 fővel lett kevesebb a korcsoport létszáma. Ez részben annak köszönhető, hogy az csökkenő népességre jellemző demográfiai állapot szerint minden évben nagyobb számban hagyják el a csoportot az időskorba kerülők, mint amennyi belépőt regisztrálhatunk a gyermekkorúak csoportjából.

A másik jelentős ok a hazai viszonylatban egyik legsúlyosabb problémának tekintett korai halálozásoké, amely különösen nagymértékben érinti a 40 év feletti férfiakat. Az aktív korúak halandósága miatt elvesztett életévek komoly nemzetgazdasági veszteségben realizálódnak. Az aktív korúak létszámcsökkenésének harmadik oka a települési szintű bevándorlás és elvándorlás negatív egyenlege, azaz amikor az elvándorlók száma meghaladja a bevándorlókét.

Lakónépesség-halálozási szám-Állandó népesség statisztikai adatai[25]

Az adattáblák értelmezését segíti a lakónépesség és az állandó népesség megkülönböztetése. A népszámlálási lakónépességbe azok a személyek tartoznak, akiknek egyetlen lakóhelyük az összeírás helye, illetve, ha több lakóhellyel rendelkeznek, az összeírás helyét tekintik életvitelszerű lakóhelyüknek, éjszakai pihenésüket általában, a hét nagyobb részében ott töltik. A (népszámlálási) lakónépesség tehát a tényleges népességet jelenti, ezt a népességkategóriát használta már a 2001. évi népszámlálás is.

Az állandó népesség ezzel szemben az adott területen bejelentett lakóhellyel (állandó lakással) rendelkező személyek adatait tartalmazza, függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük (ideiglenes lakásuk). Ebbe a csoportba tartoznak azok a személyek is, akik valamely okból (munkavállalás, tanulás, diplomáciai, kereskedelmi, tudományos megbízás teljesítése stb.) az eszmei időpontban átmenetileg külföldön tartózkodtak, de bejelentett lakóhelyük (lakásuk) az adott területen volt.

Miután Nyírbogdányban idősoros adataiban jól látszik, hogy az állandó népesség esetében a vizsgált időszakban (a 2002-2003. éveket kivéve) folyamatos csökkenés regisztrálható, valamint a lakónépesség esetében a 2013-as kiugrás (is) alatta marad az állandó népesség adott időszakra vonatkozó nívójának, elmondható, hogy Nyírbogdány népessége a vizsgált időszakban valójában nem növekedett, csupán egy kisebb csoport statisztikai státuszában következett be változás, amely kiugrásként jelentkezett lakónépességre vonatkozó statisztikában.

A népességfogyás mértékének másik megközelítéséhez a népszámlálási adatokat használtuk, ahol ebben az időtávban, korcsoporti bontásban jól látszik, hogy a népességszám-csökkenés mennyire intenzíven érinti a gyermekkorú népességet. 2011-re a 0-14 éves korúak száma a 2001-es népszámláláskor mért szám kis arányban csökkent, azaz közel negyedével kevesebb lett a gyermek a vonatkozó, 10 éves periódusban. Az aktív korúak és a 60 év felettiek aránya a vizsgált tíz év alatt növekedés mutatott, de ez, a százalékos adatokban kimutatható növekedés valójában az aktív korúak számának csökkenését rejti magában – azaz az aránynövekedés igazából a gyermekkorúak számának drasztikusabb visszaesése következtében jött létre. A 60 év felettiek száma nőtt az elmúlt tíz évben.

A korcsoportok közötti változás mértéke az országos és járási adatoknak megfelelő tendenciát mutatja, de az ország összes (egykori) kistérségére kiterjedő területi statisztikai feldolgozás rámutat arra, hogy az ország egyik legkisebb mérhető természetes fogyásával jellemezhető vidékéből emelkedik ki néhány szomszédos kistérséggel együtt szigetszerűen.

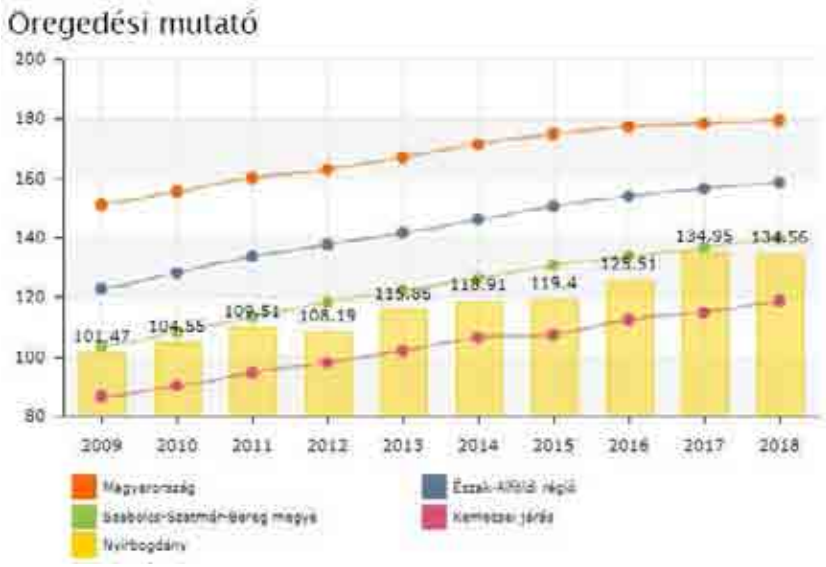
[25] Forrás: TeIR

A korábbi elemzésünk viszont rámutat arra, hogy Nyírbogdány maga is szigetszerűen emelkedik ki járásából a maga közel 5 százalékponttal kedvezőbb természetes fogyásával. Összességben tehát elmondható, hogy Nyírbogdány a természetes szaporodás szempontból belesimul az országos és kisebb egységekre jellemző trendekbe, és jelenlegi állapotát tekintve némileg kedvezőbb helyzetben van, mint közvetlen környezete.

Természetes szaporodás/fogyás (ezrelék)[26]

Nyírbogdányban az öregségi mutató - amely azt mutatja meg, hogy mennyi az idős (60 év feletti) népesség aránya a fiatal (14 év alatti) népességhez képest – alacsonyabb, mint ami az országos adat. Míg az ország egészére vonatkoztatva 2015-ben az öregségi mutató 174,8, Nyírbogdányban 119,4, a járásban 109,1. A korcsoporton belüli számadatok alakulását tekintve egyértelműen látszik, hogy az öregedési mutató növekedése a fiatal korosztály számának csökkenésével és az idősebb korosztály számbeli növekedésével függ össze.

Öregedési mutató[27]

[26] Forrás: TeIR
[27] Forrás: TeIR

Az ország összes (egykori) kistérségére kiterjedő területi statisztikai feldolgozás alapján látható, hogy a kistérség öregedési indexe hogyan viszonyul a közvetlen szomszédokéhoz, valamint az ország más területeire jellemző folyamatokhoz.

A TeIR adatbázis alapján összeállított ábrán látható, hogy az utolsó vizsgált évben (2019) az öregedési mutató enyhe javulást mutat. Ismerve a fiatalabb korcsoportokra jellemző negatív tendenciákat, ez az enyhe javulás vagy csupán egy időleges állapot, amelynek nem lesz hosszú távú jelentősége, vagy szoros összefüggést mutat a teljes népesség dinamikus fogyásával. Pozitív trend előre jelzőjének igen kis valószínűséggel tekinthetjük.

A népszámlálási adatok alapján egy jellegzetes demográfiai mutatót is ábrázolhatunk. Az eltartottsági ráta az idős és a fiatal népesség együttes számát arányítja a munkaképes korúakhoz. Nyírbogdányban az eltartottsági ráta alapján 2001-ben meghaladta a kistérségére jellemző értéket, azaz elérte a közepes helyzetű kistérségek rátáját. Később az eltartottsági rátában némi javulás mutatkozott, a 2011-es népszámlálás idején, amelyet azonban ugrásszerű emelkedés követett, így 2016-ra már két keresőre már több, mint egy fő eltartott jutott.

A csökkenő gyermeklétszám és öregedő népesség nehezíti az oktatás, a szociális és egészségügyi ellátás fenntarthatóságát. A legsürgetőbb kihívás a nyugdíjrendszer fenntarthatósága, mivel az 1950-es években született, kiugróan népes generáció a következő években kerül nyugdíjas korba. Az aktív korúak számának csökkenése egyben szűkülő munkaerő-potenciált és gyengébb eltartó képességet is jelent. A Központi Statisztikai Hivatal előrejelzései szerint ezt a problémát a jövőben valószínűleg nem lehet majd kormányzati szinten úgy orvosolni, hogy a nyugdíjrendszer fenntartható maradjon, és a nyugdíjak értéke is megmaradjon. Mivel a nyugdíjrendszer fenntarthatósága (társadalmi szintű cél) magasabb prioritást kell, hogy kapjon, mint a nyugdíjak értékállósága (egyéni szintű cél – bár sokakat érint), vélhetően a jövőbeni megoldás hátrányosan fogja érinteni a nem is olyan távoli jövő nyugdíjasait. Ez azonnal a helyi közösséget, a helyi ellátórendszert fogja terhelni, amelynek fogadására időben el kell kezdeni a felkészülést.

1.7.1.2. Természetes népmozgalom

Az állandó népesség számának alakulását meghatározó mutatószámok egyike a természetes szaporodás, mely az élveszületések és halálozások különbségéből adódik, másik része a vándorlási egyenleg, mely az állandó és ideiglenes be- és elvándorlások közötti eltérést mutatja.

Nyírbogdány esetében egyrészt jól látható, hogy egyetlen évet kivéve az élveszületések száma alatta maradt a halálozások számának – amely a korábban is taglalt tartós népességcsökkenés egyik oka –, másrészt a trendek mögött kifejezetten kis számú demográfiai esemény áll, amely kihangsúlyozza a véletlen hatások jelentőségét. 2-3 fő körüli eltérés ugyanis már megmutatkozik, amely statisztikai értelemben az adatok óvatos értelmezésére hívja fel a figyelmet. Az mindenesetre az alacsony esetszámok mellett is jól látszik, hogy a születések és halálozások közötti (negatív) különbség 2010 után érzékelhetően lecsökkent. Minden egyéb információ híján ezt talán kedvező helyzetnek is tekinthetnénk, ugyanakkor a csökkenő esetszámok inkább a nagyobb mértékben lecsökkent lakosságszámmal, köztük is az aktív korúak számának csökkenésével mutathat szorosabb összefüggést (kevesebb szülőképes korú nő, kevesebb gyereket szül; a kevesebb magas mortalitással jellemezhető 40 évesnél idősebb férfi közül kevesebb hal meg idő előtt).

Nyírbogdányban az élveszületések száma a vizsgált időszakban egy kivételével minden évben elmarad a halálozások számától, sőt, a népesség öregedésének fokozódásával ez az arány már rövid- és középtávon is tovább romolhat.

Minél magasabb ugyanis az öregségi mutató, azaz az idősek száma minél inkább felülreprezentált egy településen, a halálozások valószínűsége és tényleges bekövetkezte annál inkább meghaladja a csökkenő arányú reproduktív korú nők által megszült gyerekek számát éppúgy, mint annak potenciális mértékét. Bár a mutató a kis populációból (település lakosságszáma) fakadóan nagy ingadozásokat mutat, de összességében megállapítható, hogy 2000 óta a halálozások száma jellemzően kétszerese a születések számának, és az utóbbi években sem a trend változott meg, hanem az ingadozás mértéke növekedett.

Élveszületések száma (fő) – statisztikai adat[28]

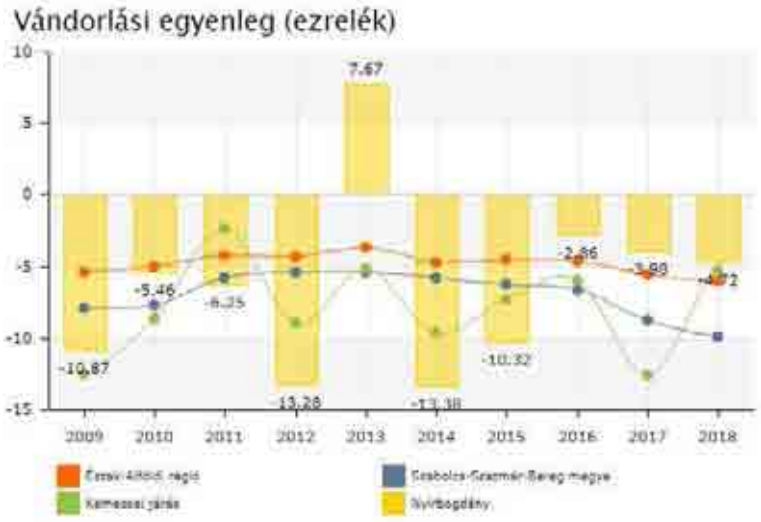
A TeIR adatok alapján szerkesztett idősoros ábrán leginkább a korábban is kihangsúlyozott statisztikai véletlen hatás jelentősége követhető nyomon: azaz az alacsony népesség mellett már néhány fős természetes népmozgalmi esemény (születés, illetve halálozás) kiugró eltéréseket okozhat. Ha a kiugrásokat átlagoljuk, nagyjából megyei és kistérségi trendeknek megfelelő képet kapunk. A lakosságcsökkenést tovább erősíti az a helyzet, amely Nyírbogdány migrációs adataiból válik láthatóvá. Az alábbi ábra jól szemlélteti, hogy a közel két évtizedes viszonylatban a belföldi vándorlási egyenleg negatív, különösen az utolsó tíz évre vonatkozóan. A vándorlási különbözet mértéke nem mutat nagy különbséget, ám ez ismételten az alacsony lakosságszám következménye.

Odavándorlások-elvándorlások statisztikai adatai[29]

[28] Forrás: TeIR
[29] Forrás: TeIR

Összességében megállapítást nyert, hogy a vándorlási egyenleg (VE) és a természetes szaporodás (TSZ) viszonya szerint Nyírbogdány a demográfiai szempontból jellemzően az erodáló térségek közé tartozik. Ebből a szempontból az ország legrosszabb helyzetű térségeinek sorába tartozik.

Vándorlási statisztikai adatok[30]

A pontos adatok is a község lakosságának lassú, de biztos fogyatkozásáról árulkodnak, melyet a vándorlási különbözet esetenkénti pozitívuma tör csupán meg. Oly mértékben azonban nem jellemző a pozitív vándorlási különbözet – azaz a nettó bevándorlás, betelepülés -, hogy azt mondhatnánk, Nyírbogdány olyan nagy vonzerővel rendelkezik, amely kiránthatná a természetes népmozgalom negatív trendjéből. Persze ez a vonzerő átgondolt fejlesztésekkel, és a helyi közösség erősítésével növelhető, így esetlegesen elérhető, hogy a természetes fogyás jelentette lakosságszámcsökkenést a település kompenzálja, vagy visszafordítsa.

A népmozgalmi adatokat tovább vizsgálva egy olyan jelenség figyelhető meg, amely kedvezőbbnek tűnik a hazai negatív trendekhez képest. A házasságkötések számának országosan jellemző fokozatos csökkenése, valamint az az évi házasságkötések számához viszonyítva magas válási esetszám Nyírbogdányre nem jellemző. Ugyanakkor az is igaz, hogy Nyírbogdány alacsony lakosságszáma e tekintetben is felerősíti az egyedi események véletlen hatását, azaz már az évenkénti 1-2 eseményt számláló eltérés is ugrásszerű változást eredményez, amelyet szemléletesen mutat be az alábbi ábra.

A házasságkötések és válások esetszáma erős ingadozást mutat, abban a tekintetben is, hogy az adott évben melyik a magasabb. A vizsgált időszakban gyakori azon évek száma, ahol a válások száma magasabb, vagy megközelítőleg azonos, mint a házasságkötéseké, de még gyakoribb az, hogy a házasságkötések meghaladják a válások számát. Az öt éves átlagokat összevontan kezelve sejtésszerű megállapítást tehetünk, miszerint javult a házasságkötési kedv (2001-2005 között átlagosan évi 2,8; 2006-2010 és 2011-2015 között egyaránt 4,4) illetve enyhén hullámzó a válási hajlandóság (2001-2005 között átlagosan évi 2,6; 2006-2010 között átlagosan évi 1,8, majd 2011-2015 között 2,7). A megállapítás a rendkívül alacsony elemszámok miatt sejtésszerű. Tekintve a hazai alacsony termékenységi mutatókat, az utóbbi 10 év átlagosan évi négy és fél házasságkötése ugyancsak alacsony születésszámot prognosztizál.

[30] Forrás:TeIR

A nemek eltérő bio-pszicho-szociális jellegzetességei miatt általános jelenségként mutatkozik meg, hogy a nők magasabb várható élettartammal bírnak, mint a férfiak. Amikor ez a várható élettartam-különbség nagyon megnő, többnyire olyan társadalmi háttérváltozók romlása áll a jelenség hátterében, amelyek szelektíven erőteljesebben érintik a férfiakat, mint a nőket.

A kutatások szerint ennek alapvetően nem az egészségügyi ellátórendszer fejlettségében/fejletlenségében kell keresnünk az okát, hiszen ahogy a világhírű kutatónk, Kopp Mária is megjegyezte, az aktív férfi korosztályból ma Magyarországon abszolút számban többen halnak meg évente, mint az 1930-as években – és ez azt jelenti, hogy a modern orvostudomány valamennyi rendkívüli eredménye ellenére is tehetetlen ezzel szemben. A legvalószínűbb faktorok a stressz és a káros szenvedélyek, melyek mögött ugyancsak társadalmi tényezők rejlenek (a szenvedélybetegségekkel szemben elnéző kultúra, a jövőkép hiánya, a nagy társadalmi különbségek).

Az országos vizsgálatok megállapításai vélhetően Nyírbogdányban is érvényesek, ugyanis az adatokból jól látható, hogy a férfiak lélekszáma mindig jelentősen alacsonyabb, mint a nőké. A különbség egy néhány éves időszakra (2006-2012) minimalizálódott, utána megint növekedésnek indult. Mindazok a negatív, egészségkárosító hatások, korai elhalálozáshoz vezető okok, amelyekről a *Hungarostudy vizsgálatok*[31] évtizedek óta számot adnak, Nyírbogdányban is tompítatlanul jelen vannak.

1.7.1.3. Nemzetiségi összetétel

A népszámlálási adatokat figyelembe véve 2001-ben Nyírbogdány lakosságának 5,4 %-a vallotta magát hazai nemzeti kisebbséghez tartozónak, míg 2011-ben 3,6 %. A nemzetiséghez való tartozás tekintetében a népszámlálás szerint senki sem vallotta cigány (romani, beás) nemzetiségűnek.

Kizárólag a népszámlálási adatokra alapozva azonban nem lehet valós képet festeni egy hazai település kissebségeinek – kifejezetten a roma kisebbségnek – a számáról és arányáról, mivel Magyarországon a rendszerváltást követő években felerősödött úgy az etnikai és/vagy státusz-alapú elutasítás, mint az előítéletesség is, amelyek az etnikai-nemzetiségi hovatartozást firtató, önbevalláson alapuló, népszámlálási kérdés esetén az etnikai hovatartozás eltitkolásához vezettek. Ez a vizsgálatok eredménye szerint különösen a 2001-es népszámlálás esetében volt jelentős, és 2011-re a hovatartozás eltitkolása és/vagy a válaszmegtagadás mértéke némileg enyhült – de még mindig nem a valós értéken áll. Nyírbogdány esetében a Nyírség roma lakosságának arányát is érdemes figyelembe venni, amelytől jelenleg a település még elhatárolódik, de ez az elhatárolódás bármikor megszűnhet.

Az etnikai kisebbség arányát tekintve a szakirodalom a 20 százalékos részesedést tekinti kritikus határnak úgy egy település lakossága, mint egy oktatási intézmény (óvoda, iskola) esetében. Ezt meghaladóan a településen, intézményben megsokszorozódnak a konfliktusok, a nem-cigány lakosság kiáramlása (elköltözés, iskolaváltás) felgyorsul. Ezek alapvetően az etnikai alapú mélyszegénységgel, és a hazai roma lakosság többségét érintő kilátástalansággal állnak összefüggésben, amelyek hátterében az alacsony iskolázottság és munkaerő-piaci státusz állnak, melyek összességben igen rossz jövedelmi viszonyokhoz vezetnek.

Ezt figyelembe véve kijelenthető, hogy a Nyírség néhány településén az etnikai kicserélődés jelensége előrehaladott, és a változás a közeli jövőben is fennmarad. Miután a hazai roma lakosság túlnyomó többsége hátrányos helyzetű, illetőleg területileg gyorsuló ütemben szegregálódik, előre jelezhető, hogy a jövő egyik megoldásra váró problémája az etnikai szegénység lesz.

[31] A Hungarostudy elnevezésű vizsgálatok 1988 óta hét, illetve háromévente (1995, 2002, 2005/2006, 2013) adnak számot a magyar népesség egészségi állapotának alakulásáról, lehetővé téve a népegészségügyi szempontból legjelentősebb egészségproblémák és legfőbb befolyásoló tényezőik rendszeres monitorozását. A reprezentatív lakossági vizsgálatok hozzájárulnak az egészségpolitikával kapcsolatos stratégiai döntések előkészítéséhez, valamint a prevenciós programok tervezéséhez és értékeléséhez is. A Hungarostudy-vizsgálatok megbízható adatokat szolgáltatnak az egészségügyi ellátórendszer, az egészségügyben dolgozó szakemberek és a lakosság számára az egészségproblémák előfordulási gyakoriságáról, valamint a kialakulásukat, lefolyásukat és kimenetelüket befolyásoló legfontosabb bio-pszicho-szociális háttértényezőkről. Az egészségfelmérések nagy jelentőséggel bírnak az egészségi állapottal és az egészség- és betegviselkedéssel kapcsolatos olyan információk megszerzésében, amelyeket nem lehet a különböző hivatalos nyilvántartásokból összegyűjteni, vagy amelyek az egészségügyi ellátáson kívüli területeket érintenek, illetve amelyek közvetlenül csak a lakosság személyes kikérdezése útján szerezhetők be.

1.7.1.4. Képzettség

Ha a társadalomstatisztika által mért két legalacsonyabb iskolai végzettség – a befejezetlen 8 általános iskola, illetve a befejezett 8 általános iskola – összevonásával készített iskolázottsági mutatót az ilyenkor szokott módon a 7 éves és annál idősebb korcsoportokra vetítjük, akkor az adatok tartalmazzák azt a 7-14 (15) éves korcsoportot, amely esetében ez a végzettségi szint életkori jellemző.

Ezért sokkal inkább az aktív korúak (15-59 évesek) arányában kifejezett értéket vesszük figyelembe, igaz, ebben az esetben a 60 évnél idősebb lakosság adatai is hiányoznak. Ez a hiány azonban inkább előnyös, a számítások érvényességét nem veszélyezteti, sőt, erősíti, hiszen a képzettségi mutatók legáltalánosabb vonatkozása éppenséggel munkaerő-piaci, amelyet értelemszerűen az aktív korúak esetében érdemes vizsgálni.

Az adatok alapján megállapítható, hogy a 7 éves és idősebbek arányában az országos mértéket két és félszeresen, a megyei és járási értéket tízszeresen meghaladó mértékben javult ez a mutató. A legalacsonyabb iskolai végzettség előfordulási gyakorisága az aktív korúak között is az országos, megyei és járásai meghaladó mértékben javult, de itt a különbségek már nem ilyen szélsőségesek.

A gyermekkorúakat is magába foglaló adatok esetében a gyermekszám csökkenése is közrejátszik a javuló tendenciában, méghozzá igen nagy súllyal. Ugyanakkor az aktív korúak esetében részben az lakosság iskolázottsági mutatóinak általános javulása, valamint a felnőtt korúak munkaképességét növelő, alapfokú képzések utóbbi években tapasztalható magas intenzitása is közrejátszik.

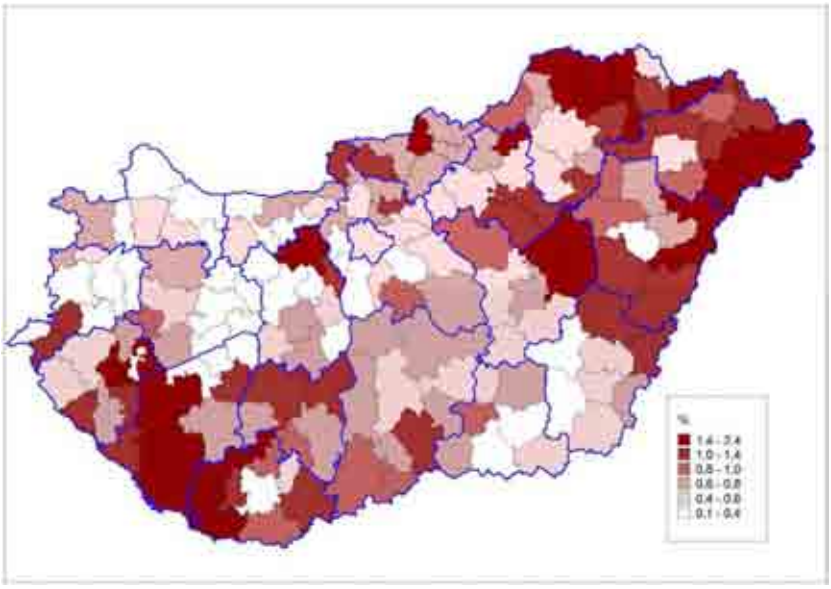
Mindamellett az aktív korúak esetében is felismerhetünk egy, a képzéstől független demográfiai okot, mégpedig azt, hogy az idősebb korosztály körében magasabb arányban jelen lévő alacsonyabb iskolai végzettség (amely számukra annak idején talán még megfelelő volt) a legidősebb évfolyamok aktív korúak csoportjából történő kilépésével egyre kevésbé lesz jellemző az aktív korúakra.

Legfeljebb az általános iskola 8. osztályát végzettek (%)	**a 7 éves és idősebbek arányában**			**az aktív korúak arányában**		
	2001	**2011**	**változás**	**2001**	**2011**	**változás**
Magyarország	26,3	25	-1,3	25	14,7	-10,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	28,5	30,2	+1,7	28,3	17,8	-10,5
Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület	32,5	33,5	+1	31	17,5	-13,5
Nyírbogdány	31,2	32,6	+1,4	29,1	16,1	-13

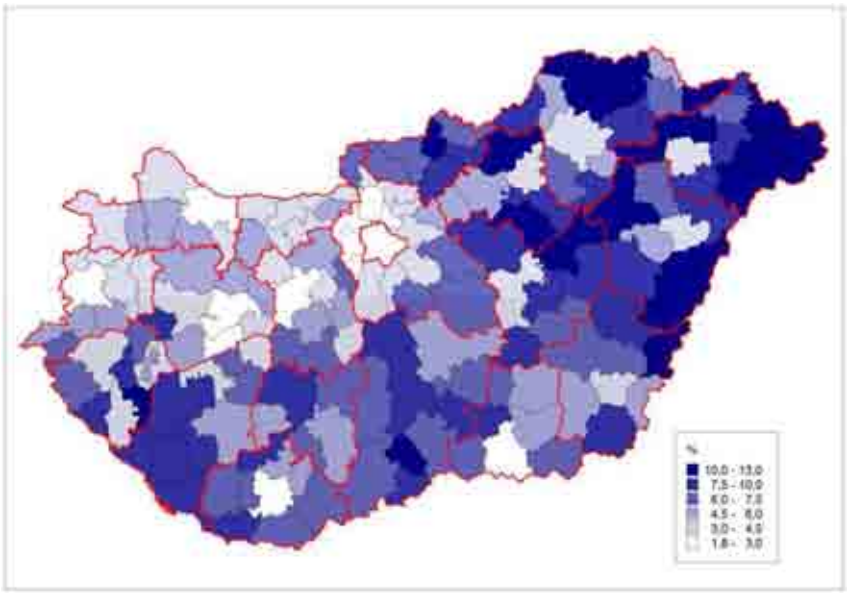
Legfeljebb az általános iskola 8. osztályát végzettek aránya[32]

A TeIR statisztika alapján jól látható, hogy jelenleg Nyírbogdányban kiemelkedően magas a legfeljebb 8 általánost végzettek aránya. A község közvetlen környezetében, azaz a Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület statisztikák szerint ennek az értéknek a fele mérhető. A megyei adatok az országos átlagnak megfelelőek, egyúttal mindkettő közel egyező a nyírbogdányi adatnak. Az országos területi statisztikai adatokkal összehasonlítva látható, hogy a kistérség még a maga – az országos és megyei átlaghoz viszonyított – kiemelkedően rossz helyzetével is szigetszerűen elválik, kiemelkedik környezetéből.

[32] Forrás: TeIR, saját szerkesztés

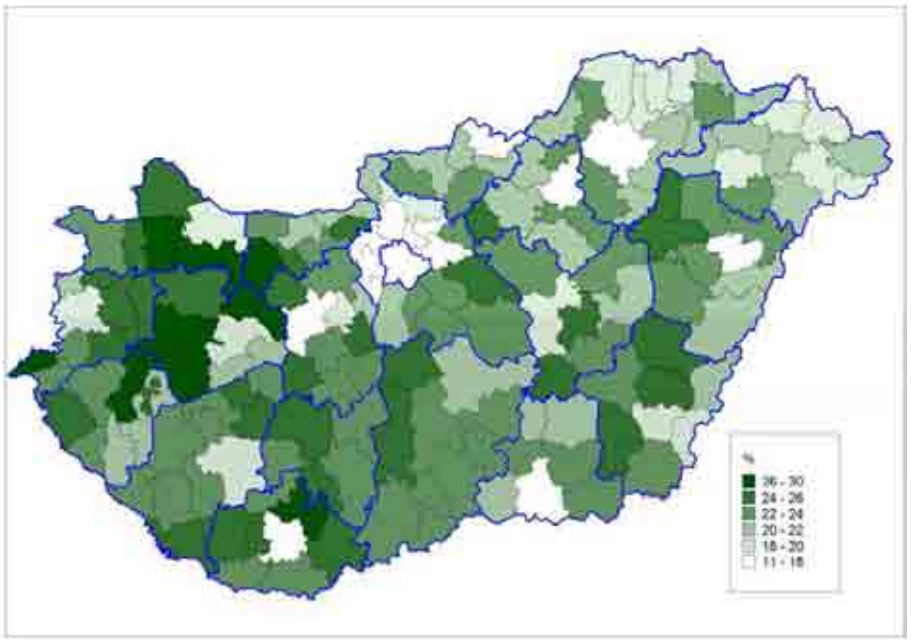
Iskolázatlan népesség aránya kistérségenként, 2011[33]

1-7 osztályt végzett 15 éven felüli népesség aránya kistérségenként, 2011[34]

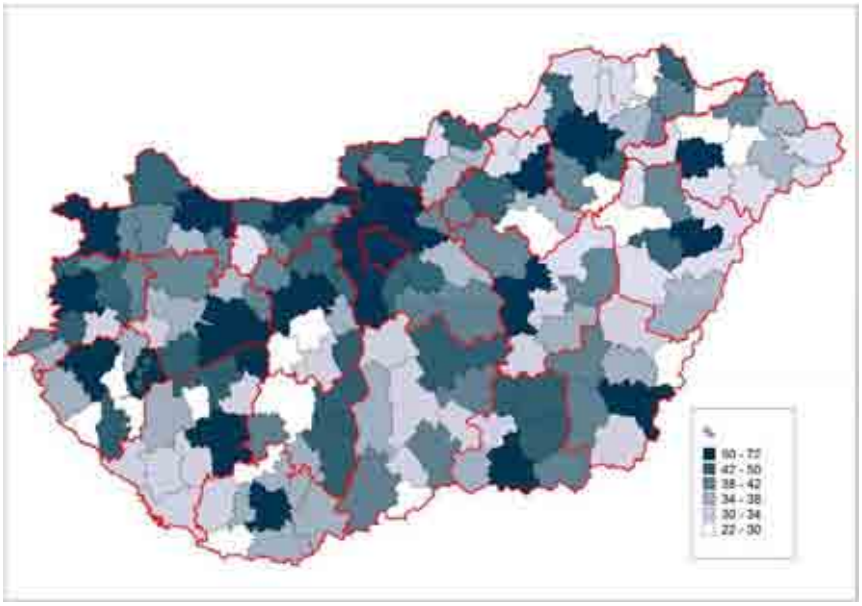
Fontos mutató lehet a szakmai végzettséggel rendelkezők aránya. E tekintetben a kistérség az országos középérték közelében helyezkedik el, a lakosság 20-22 százaléka szerzett valamilyen szakmai végzettséget. A területi statisztika alapján nem tudjuk megmondani, hogy ezt a végzettségét az egyén használja-e.

[33] Forrás: Híves, 2014
[34] Forrás: Híves, 2014

Szakmai végzettséggel rendelkező népesség aránya, 2011[35]

A legalább érettségivel rendelkezők arányát tekintve a kistérség kiemelkedik közvetlen környezetéből. A részletesebb adatokat tekintve megfigyelhető, hogy 2011-ben az országos átlaghoz képest Szabolcs-Szatmár-Bereg megye lényegesen kedvezőbb arányt képes felmutatni. A vonatkozó szintekhez képest Nyírbogdány mutatói kedvezőek.

Legalább érettségizett népesség aránya, 2011[36]

Az érettségizettek aránya a 7 éves és idősebb korú lakosság arányában mind a négy vonatkozási csoportban növekedést mutatott a legutóbbi két népszámlálás között. Az arányokat tekintve Nyírbogdányban az érettségivel rendelkezők aránya közepes értékű a megyei járásközpont viszonyításában, vagy akár az egész országgal összehasonlítva.

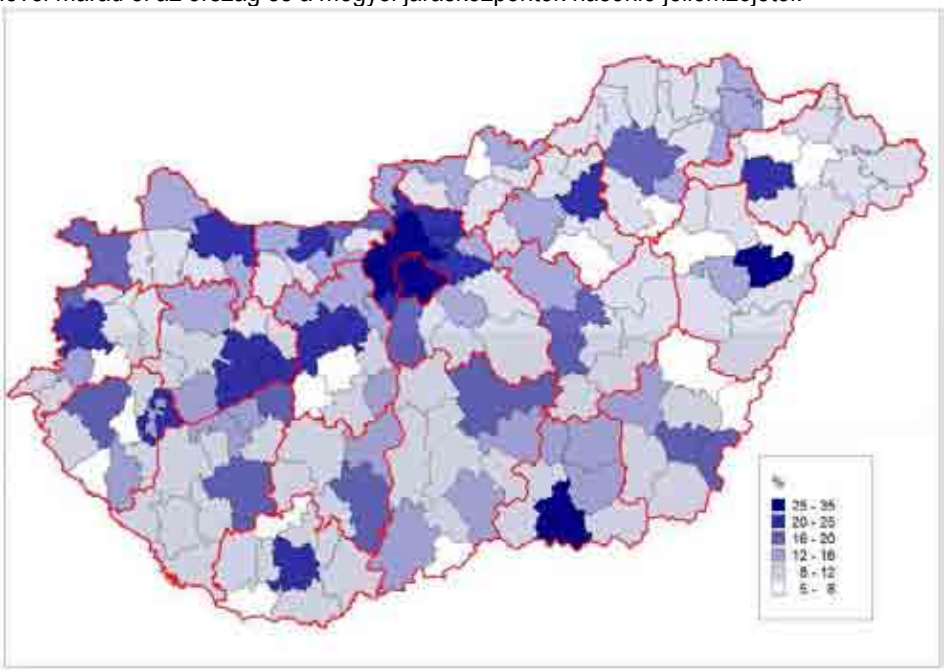
Az érettségi nélküli középfokú végzettségűek zöme szakmunkásképzőt – a 2016/17-es tanévtől ezen iskolatípus neve szakközépiskola – végzett. Ez első megközelítésben kedvező, hiszen rövid képzési idővel számolhatunk, amelynek végén valamilyen szakmával rendelkezik a fiatal.

[35] Forrás: Híves, 2014
[36] Forrás: Híves, 2014

Az utóbbi évtizedek változásai azonban rendkívül kedvezőtlenül hatottak erre a képzési szegmensre, piacképességük rohamosan romlott – ez nem feltétlenül azt jelenti, hogy a végzettségük birtokában nem tudnak elhelyezkedni, sokkal inkább azt, hogy az általuk megszerezhető jövedelem elmarad azoktól a szintektől, amelyek jelenleg Magyarországon biztos, tervezhető, a gyermekeknek tovább lépést biztosító életszínvonalat nyújthatna.

Ezzel párhuzamosan nem meglepő, hogy a múlt évig még szakmunkásképzőnek nevezett iskolatípusba beiskolázottak társadalmi háttere is egyre rosszabb mutatókkal bír. A képzettség ezen csoportja ma inkább rizikós, kevés potenciálisan kiaknázható előnye van. A (régi) szakmunkásképzőt végzettek csoportja mellett ez a végzettségi kategória rejti az érettségi nélkül megszerezhető OKJ-s végzettségekkel rendelkezőket is. Az országos és a megyei járásközpontok vonatkozásában, valamint a Nyíregyházi járásban és Nyírbogdányban is csökkent az érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezők aránya, de eltérő mértékben. A települési csökkenés mértéke megfelel az országos átlagnak.

A felsőfokú végzettségűek terén Nyírbogdány némileg elmarad mind az országos, mind a megyei járásközpontok átlagától. A járási átlaggal 2001-ben csaknem azonos volt a diplomával rendelkezők aránya, ám 2011-re a járási átlagot meghaladta Nyírbogdány úgy a 7 éves és idősebb, mint az aktív korú lakossághoz viszonyított arányban. A számadatok vonatkozásában úgy tűnik, Nyírbogdány munkaerőpiacának diplomásokat felszívó képessége mintegy ötödével marad el az ország és a megyei járásközpontok hasonló jellemzőjétől.

Diplomával rendelkező népesség aránya, 2011[37]

A diplomások számának/arányának változása minden esetben pozitív irányú, azaz az a két népszámlálás között nőtt a diplomával rendelkezők száma, sőt a változás mértéke némileg meghaladja az országos átlagot, jelentősebb mértékben a megyei járásközpontok átlagát, és jelentősen a járási átlagot.

Összességében pozitív változás, hogy az aktív korú lakosság képzettségi szintje nőtt, ezzel együtt a maximum általános iskolai végzetséggel rendelkezők aránya csökkent a községben. A stratégiai kérdés az, hogy a településen működő folyamatok, erők képesek-e megállítani (esetleg visszafordítani) az érettségi nélküliek (a régi szakmunkásképzőt és OKJ-s tanfolyamokat végzettek) munkaerő-piaci leértékelődését, vagy szembe kell nézni azzal, hogy ez a csoport lényegében ugyanazt a munkaerő-piaci és társadalmi helyet foglalja el, mint a dinamikusan csökkenő számú és arányú általános iskolát végzettek csoportja – csak éppen a képzési idejük nyúlik meg, és a képzési költségük növekszik.

[37] Forrás: Híves, 2014

1.7.1.5. Munkanélküliség, foglalkoztatottság

A munkaerő-piaci sajátosságok alapvetően meghatározzák a lakosság szociális helyzetét, valamint egészségi és mentális állapotát, mivel a permanens foglalkoztatási problémák az abban élő emberek szinte mindegyikét érintő, állandóan meglévő feszültségek forrásai. A Munkaerő-felmérés adatai szerint 2013-ban Magyarországon a 15-64 éves népesség valamivel kevesebb, mint két-harmada volt jelen aktív munkakeresőként vagy foglalkoztatottként a munkaerőpiacon. A munkaerő-piaci részvétel javuló lendületet kapott az elmúlt években, s utoljára a 90-es évek elején volt ilyen magas.

Ennek a munkavállalási korú népesség számának csökkenésén túl a legfontosabb oka, hogy az elmúlt években az aktivitás gyorsabban nőtt, mint a foglalkoztatottság, hiszen a válság és az azt követő gyenge konjunktúra megugró munkanélküliséget hozott, ami csak – a gazdasági fellendülés megindulásával - 2013. év második negyedévétől kezdett jelentősebb mértékben csökkenni.

Emellett több lényeges, a munkakínálat növekedését ösztönző kormányzati intézkedés született, amelyek közül a legfontosabbak a nyugdíjba menetel szigorítása (korkedvezményes nyugdíjazás lehetőségeinek csökkentése, a korhatár fokozatos emelése) és a rokkantnyugdíjak felülvizsgálata irányába tett lépések voltak. Továbbá a szociális segély (foglalkoztatást helyettesítő támogatás) munkavégzéshez kötése és ezzel párhuzamosan a közfoglalkoztatás megemelkedett volumene is fontos tényezőnek számított, illetve a válság hatására a korábban inaktív státuszúak munkakeresési aktivitása is megnőtt. (Munkaerő-piaci helyzetkép, NFSZ, 2013.) Az utóbbi években egyre erősödő szakemberhiány jellemzi a hazai munkaerőpiacot.

Regisztrált munkanélküliek száma[38]

Nyírbogdányban a nyilvántartott álláskeresők száma az országos tendenciáknak megfelelően alakult az elmúlt években. A vizsgált időszak vonatkozásában 2000 és 2012 között lassú tendenciában, de összességében nőtt a munkanélküliek száma, 2012 óta pedig egy fokozatos, hullámzó csökkenés figyelhető meg.

A munkanélküliségi rátának utóbbi években bekövetkező nagyobb mértékű csökkenése erős összefüggést mutathat a növekvő mértékű kivándorlással, amelynek kibocsátó területei elsősorban a nagyobb városok, mivel ezeken a helyeken élt a megfelelő végzettséggel és munkatapasztalattal rendelkező kivándorló népesség nagyobb tömege. Nyírbogdány a maga perifériális helyzetével e szempontból védettebb lehet – a helyi munkaerőpiac lehetőségei vélhetően kielégíti a helyben lakók igényét, illetve a község és térségének egyéb pozitívumai is kellőképpen ellensúlyozhatják a külföldi munkavállalásban rejlő lehetőségeket.

[38] Forrás: TeIR: Helyzet-Tér-Kép és LEADER

Tartós munkanélküliek aránya[39]

Pályakezdő munkanélküliek aránya (százalék)[40]

A javuló munkaerő-piaci mutatók mellett ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra, hogy országos szinten a szegénységi adatok minden tekintetben romlottak. Ennek oka, hogy a munkanélküliségi és foglalkoztatási statisztika javulásában nagy szerepet játszó közmunka egyéb előnyei mellett hatástalannak bizonyult, mint aktív munkaerő-piaci intézkedés.

A közfoglalkoztatásból rendes munkába állók aránya országosan rendkívül alacsony (2013-ban 13 %), mivel a közmunka keretében végzett egyszerű és mezőgazdasági munkák nem fejlesztik a résztvevők azon készségeit, amelyekre napjainkban a munkapiacon szükség van (például problémamegoldó képesség). Másrészt, a rendkívül alulfizetett közmunkásoknak kevesebb idejük marad a munkakeresésére és saját maguk átképzésére. További jellegzetessége a közmunkának az, hogy nem biztosít kiszámítható, az egész évet lefedő foglalkoztatást, így konzerválhatja a szegénységet.

Ezen kívül a munkanélküliségtől és a közmunkás-léttől függetlenül is létezik szegénység Magyarországon – a dolgozói szegénység az Eurostat legfrissebb adatai szerint már a foglalkoztatottak 9,3 százalékára volt jellemző 2015-ben (a társadalmi juttatások kézhezvételéle után is), ami a 2014-es 6,7 százalékhoz képest ötven százalékos növekedést jelent.

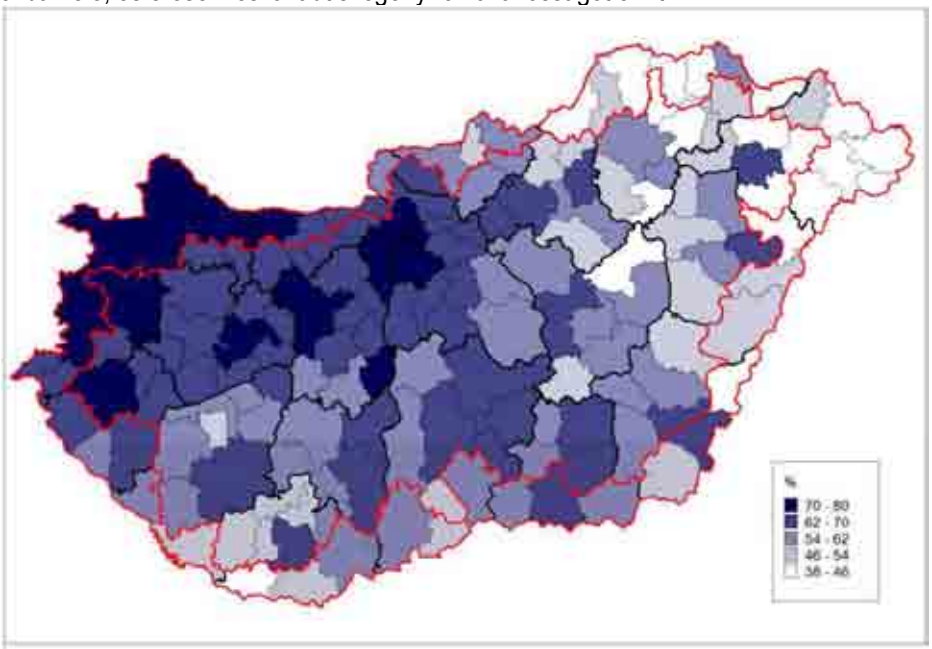
[39] Forrás: TeIR: Helyzet-Tér-Kép és LEADER
[40] Forrás: TeIR: Helyzet-Tér-Kép és LEADER

Nyírbogdány lokalitását tekintve egy, a munkanélküliségtől súlyosan érintett régióban helyezkedik el, amely a településhálózat egymásra hatása miatt komoly hátráltató tényezőként lehet jelen.

A hazai sajátosságok ismeretében lehet értelmezni a települési munkanélküliségi adatokat is. Míg korábban a munkanélküliség a szegénység szinonimája is lehetett volna, mára már csupán a szegénység töredékért felelős. Így a foglalkoztatottak arányának javuló tendenciái is – amelyek mindkét népszámlálás évében a járási és megyei adatokat meghaladó mértékűek, az országossal egyenértékűek voltak Nyírbogdányban – eltakarhatják a szegénységi terheket. A szegénységi terhek becsülhető mértékéről ugyanakkor világosan árulkodik a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya, amely ugyan Nyírbogdányban alacsonyabb, mint a járásban és a megyei járásközpontokban tapasztalható arány, de még így is közel 40 százalék, viszont a két legutóbbi népszámlálás között növekedést mutatott. Ez összefüggésben áll az elöregedő népességgel, amelyen belül a csak nyugdíjasokból álló egy- és kétszemélyes háztartások aránya párhuzamosan növekszik az öregségi index változásával. Mindenesetre az kijelenthető, hogy Nyírbogdány háztartásai a foglalkoztatási rátát tekintve lényegesen kedvezőbb helyzetben vannak, mint a környezetében található települések háztartásai, beleértve a megye járásközpontjait is.

A közfoglalkoztatás rendszere tehát egyfelől növeli a munkaerő-piaci aktivitást és csökkenti a nyilvántartott álláskeresők számát, másfelől elfedi a társadalmi helyzetet. A nyilvántartott álláskeresők száma Nyírbogdányban is dinamikusan csökken. Ez a csökkenés a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők számában már nem olyan erős, amely azért problémás, mert az első fél évben a munkanélküliséggel sújtott egyének könnyebben visszavezethetők a munkaerőpiacra, és a települési munkanélküliség igen alacsony száma mellett a tartós munkanélküliek aránya növekszik. Ugyanakkor ez a probléma nem olyan jelentős, tekintve az igen alacsony rátákat – sokkal inkább feltételezhető, hogy Nyírbogdányt is utolérte, vagy hamarosan utol fogja érni a gazdaság növekedését gátló, a már működő vállalkozások helyzetét nehezítő munkaerő-hiány (a képzettek szegmenségben).

A területi statisztikai nagyképben jól látható, hogy a Nyírbogdány térségére jellemző foglalkoztatottsági arány abszolút mértékét tekintve alacsony, noha az országos rátákhoz viszonyítottan közepesnek számít (mivel a hazai foglalkoztatottság elmarad az EU átlagától, és a kívánatosnak tartott szinttől egyaránt). A ráta szintje nehezen változtatható – akkor is, ha a foglalkoztatottsági arány növelésének gátja a munkalehetőségek hiánya, vagy a nem elég széles spektrumú kínálat (amely szelektíven néhány képesítésre irányul, de a képesítések többségének nem kínál reális elhelyezkedési modellt), és akkor is, amennyiben a területen jellemzően szegregátumokban élő, és erősen leszakadt szegény roma lakosságot érinti.

Foglalkoztatottsági arány 15-60 éves népességből kistérségenként, 2001[41]

[41] Forrás: Híves, 2014

A munkaerő-piaci szempontból kifejezetten nehéz helyzetben lévő, legfeljebb 8 általános iskolát végzett, regisztrált munkanélküliek arányában a vonatkozási években Nyírbogdány lényegesen kedvezőbb adatokkal rendelkezik, mint a térsége, ahogy az az alábbi ábráról is világosan leolvasható. E tekintetben úgy tűnik, nem marad túl sok tennivalója a településnek.

Az álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlásában finom különbségek mutatkoznak meg az idősoros adatokban. Jól látható, hogy a közmunka tipikus megvalósulási formáiba gyorsan bevonható, legalacsonyabb végzettségűek aránya az idő előre haladtával csökken. Ebben természetesen közrejátszik az is, hogy a teljes népességen belül is csökken az arányuk. Emellett némi növekedést követően csökkent a felsőfokú végzettséggel rendelkező, nyírbogdányi álláskeresők aránya. Ennek megfelelően ugyan közel változatlan a középfokú végzettségűek aránya, de az utóbbi években a többi kategória csökkenésének köszönhetően arányuk nőtt.

Nagyon fontos mutató a pályakezdők elhelyezkedési nehézségeit szemléltető pályakezdő álláskeresők aránya az összes álláskeresők arányában, amely a szakértők szerint XXI. század munkanélküliségének talán legfontosabb mutatója. A mutatónak két vonatkozási területe van. Egyfelől megmutatja, hogy Nyírbogdányban nagyon magas a munkaerő-piaci karrierjüket nem, vagy késve elkezdő aránya, az összes álláskeresők csaknem ötödét teszik ki! E tekintetben külön figyelmet érdemel, hogy ez az arány messze meghaladja a járási, megyei és országos adatokat még úgy is, hogy az idő előrehaladtával ezen szintek mutatói folyamatosan romlottak.

Ez a mutató másfelől a munkaerőpiac keresleti oldalának jelentős szűkülésére utal, mégpedig azért, mert a demográfiai trendeknek megfelelően egyre csökkenő létszámú belépő generációk produkálnak egyre növekvő mértékű munkanélküliséget. Másképpen: szűkül a gazdaság (még a gazdaságba csak bizonyos megkötésekkel besorolható közfoglalkoztatás beszámításával együtt is), és ez a szűkülés jelentősebb a demográfiai csökkenésnél is. Kivéve Nyírbogdányt, ahol a gazdaság szűkülése egyenértékűnek mutatkozik a generációk fogyatkozásával – bár az alábbi adatok nem térnek ki azokra a pályakezdőkre, akik (megfelelő) helyi lehetőségek híján a végzettségük megszerzése után nem tértek vissza a településre, vagy a hazaérkezést követő rövid időn belül elhagyták azt.

Amennyiben a munkanélküliség abszolút értékét tekintjük, a kis lakossággal rendelkező Nyírbogdányban a munkanélküliek csoportja sem nagy. Ezen belül is örvendetes csökkenést mutat a tartós munkanélküliek két csoportjának száma is. A jelenlegi ráta az utóbbi években már olyan alacsony, hogy vélhetően akadályozza a település gazdasági fejlődését (miután a gazdasági prosperitást nem csupán a nagyon magas, hanem a nagyon alacsony munkanélküliségi ráta is akadályozza, rugalmatlanná téve a munkaerőpiacot).

Az említett alacsony munkanélküliségnek tudható be az is, hogy aki ma Nyírbogdányban munka nélkül van, annak több, mint fele tartós munkanélküli – messze meghaladva ezzel a térség egyéb szintjeinek adatait. Ez alapvetően abból fakadhat, hogy jóformán már csak a legnehezebben visszaintegrálható (vagy ténylegesen vissza nem integrálható) aktív korúak maradtak munka nélkül a községben. A statisztika természetesen csak azokat a személyeket tartalmazza, akik a rendszerben álláskeresőként regisztrálva vannak, azaz munkát keresnek. Az inaktívak egy része nem kerül be a nyilvántartási rendszerbe.

A pályakezdők helyzetének fokozatos romlását jól szemlélteti az idősebb munkavállalói csoporttal (45 év felettiek) való összehasonlítás is. Eszerint, amennyiben a trendekben nem történik változás, akkor a 25 év alatti korcsoport (melynek maximum egy 7 évnyi kohorsz, amely 16 év alatti része nincs is jelen a statisztikákban, a 16 év feletti alcsoportjának is eleinte nagyobb, majd kisebb része tanulói státuszban van, azaz nincs jelen a munkaerő-piacon) lassan megközelíti a 45 év felettieket (aki a jelenlegi nyugdíjkorhatári szabályozók szerint minimálisan 17-20 életévnyi kohorszot jelentenek). Ez a pályakezdők nehézségére utal, és mindamellett, hogy a szakirodalom kiemelkedően fontos problémának tekinti, Nyírbogdány jövőjére is komoly kihatással lehet, hiszen a fiatal munkavállalók a legmobilabbak, akár van munkájuk (és jobbat szeretnének), akár nincs. Ez pedig a migrációs szívóerő növekedését predesztinálja a községben.

A migrációs szívóerő szerencsésebb esetben csak Nyírbogdány közvetlen környezetére rántja ki a jövőben a fiatal munkavállalót vagy munkanélkülit. Ezt a forgatókönyvet valószínűsíti, hogy a TeIR adatbázis szerint a község térségében jobbak a pályakezdők lehetőségei, amelynek következtében alacsonyabb az arányuk a munkanélkülieken belül.

Amennyiben ez a forgatókönyv valósul meg, az elvándorló fiatalok gyakrabban visszatérhetnek Nyírbogdányre, hogy meglátogassák helyben maradó szüleiket, gondoskodjanak róluk (némileg tehermentesítve ezzel a helyi ellátórendszert), és nagyobb az esélye annak, hogy esetleg megváltoztassák a döntésüket, és hazaköltözzenek. Amennyiben azonban a szívóhatás messzebbre repíti a helybéli fiatalt (Budapestre, az Észak-Dunántúl fejlett gazdaságú régiójába, vagy külföldre), akkor ezek a lehetőségek jóformán bezáródnak, azok pozitív hatásával a helyben maradó közösség nemigen számolhat.

Az alacsony lakosságszámnak, és az abból következően (is) alacsony munkanélküliségnek köszönhetően a 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya is jelentős ingadozást, hullámzást mutat. A térségi egyéb szintű adatok jól mutatják ennek a kategóriának dinamikus növekedését. A 45 év felettiek munkanélküliség szempontjából igen magas kockázatú csoportnak számítanak, ugyanis állásuk elvesztése esetén az átlagosnál nehezebben tudnak újra elhelyezkedni, sőt, igen valószínű, hogy tartósan munkanélküliek maradnak.

A gazdasági aktivitás fogalma kortól függetlenül, magába foglalja mindkét nemhez tartozó mindazon személyeket, akik munkát végeznek a gazdasági javak és a szolgáltatások területén, egy meghatározott időszak alatt – beleértve a munkanélkülieket is. Gazdaságilag nem aktívak az aktív koron aluli személyek (jelenleg 16 év); az aktív korhatár felettiek, de oktatási intézményekbe járók; a háztartásbeliek; a nyugdíjasok és a más okból inaktív személyek (pl. rokkantság, gyes, gyed stb.).

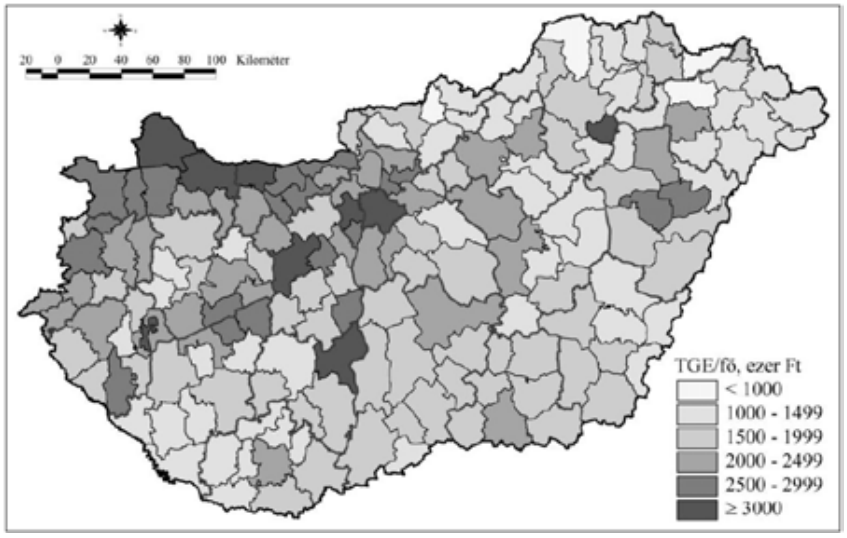
Az adatokból jól látható, hogy Magyarországon jelentős mértékben lecsökkent a nem aktív népesség aránya a két legutóbbi népszámlálás között, azaz ezzel párhuzamosan megnőtt a gazdasági aktivitás. Az országos változással párhuzamosan a megyében, a Nyírbátori járás központjaiban, és Nyírbogdányban is hasonló folyamatok játszódtak le.

Az aktivitási ráta azonban elrejti azt a tényt, hogy a csökkenő népességen belül még a növekvő aktivitás mellett is egyre kevesebb munkaképes fő tevékenykedik a munkaerőpiacon. Erről az alábbi ábra mutat meg számunkra releváns adatokat, a Nyírbátori járás népességére vonatkozóan. Ez pedig annyit jelent, hogy a csökken térség vonzereje az újonnan betelepülő vállalkozásokat illetően (mert nem tud felmutatni elegendő potenciális munkavállalót számukra), illetve gyengül a megtartó ereje a jelenleg üzemelő vállalkozások esetében (amennyiben humánerőforrás problémák prognosztizálhatók a jövőben, ha ugyan azok nincsenek jelen máris).

1.7.1.6. Jövedelmi viszonyok

A jövedelmi helyzet szorosan összefügg a foglalkoztatottsággal és a termelékenységgel. A foglalkoztatottság értelemszerűen azt jelenti, hogy az aktív korú lakosság milyen arányban van jelen a munkaerő-piacon, azaz mennyi ember termel, és ennek a termelésnek a jövedelmekben realizálódó részét mennyien „viszik haza”. A termelékenység pedig azt jelenti, hogy az egy emberre jutó termelés mekkora – minél magasabb, annál több jut nem csupán a jövedelmekre, de az állami feladatok magas színvonalú ellátásra is. A statisztikai adatok alapján hazánk esetében meglehetősen alacsony termelékenységet állapítanak meg a szakértők, ebből következően állhat elő az a helyzet, hogy a hazai szegények túlnyomó többségének van jövedelme, azaz dolgozik, mégsem tudja rendesen eltartani magát és a családját.

A területi statisztikai adatok szerint a Nyíregyházi kistérség gazdasági ereje országos viszonylatban közepesnek számít (1500-1999 ezer Ft/fő), nálánál gyengébb mutatóval jellemezhető kistérségek közé ékelődve (kivételt képez a Nyírbátor, mint lokális centrum és térsége). A jelentős helyi gazdaságnak (erdő- és bányaművelés) köszönhetően Nyírbogdány ugyancsak kiveszi a részét ebből a mutatóból.

A települési gazdasági erő egy lakosra jutó értéke a kistérségekben, 2011-ben, 1000 Ft[42]

Az adófizetők száma lényegében a munkaerő-piaci aktivitás növekedésével párhuzamosan növekszik. Hazánkban régóta kiemelt stratégiai cél az aktivitás növelése, ezáltal a korábban rendkívül rossz aktív/inaktív arány miatt az adóterhekre nehezedő nyomás enyhítése. A községre vonatkozóan kedvező kép rajzolódik ki a TeIR adatbázis éves bontásban erre vonatkozó adataiból. Mind a járási, mind a megyei adatok változását figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a 100 lakosra jutó adófizetők száma Nyírbogdányban kedvező képet mutat, hiszen mind az országos, mind a járási adatokat meghaladta a mértéke (2015 esetében adathiány figyelhető meg a térségi és megyei adok esetében). Nyírbogdányban tíz éven belül közel tizennyolc százalékkal gyarapodott az adófizetők száz lakosra vetített száma, a 2005-ös 32,18-ról, 49,77-re.

Adófizetők aránya[43]

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem jelentős növekedése a két legutolsó népszámlálás között örvendetes, még az infláció hatását beszámítva is. Országos szinten ez az adat valójában igen nagy mértékben a legfelső jövedelmi decilis (a leggazdagabb egymillió), vagy még inkább ezen jövedelmi decilis legfelső 10, sőt, 1 százalékának (felső tízezer) az óriási jövedelem-növekményéből származik. Ezzel párhuzamosan igen széles társadalmi rétegek vásárló-ereje rendkívül alacsony, a napi fogyasztási cikkeken túl jóformán másra nem terjed ki – de arra is csak szűkölködve, nélkülözve.[44]

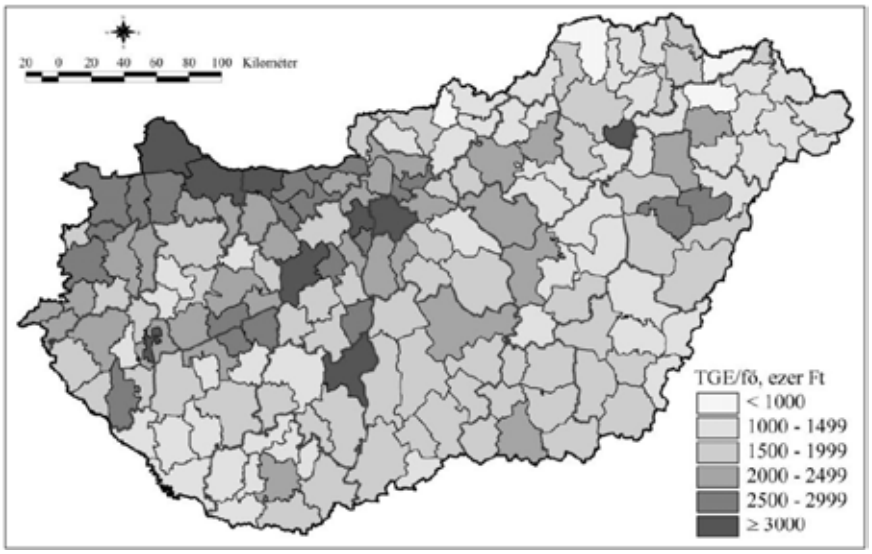
[42] Forrás: Pénzes, 2014
[43] Forrás: TeIR: Helyzet-Tér-Kép és LEADER
[44] Az Eurostat hármas módszertana szerint készített számítások alapján három és félmillió ember él szegénységi küszöb alatt, illetve a KSH módszertan és háztartás-statisztikai adatállomány alapján a háztartások 25 százalékában élnek létminimum alatt az emberek Magyarországon.

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Nyírbogdányban 2005-ben és 2010-ben az országos átlagnak megfelelő volt. Ezzel messze magasabb értéket képvisel, mint a megyei, illetve a járási átlagok, amelyeket 70-110 ezer forinttal meghaladott. A község a mutató tekintetében 2014-re még nagyobb növekményt könyvelhetett el, amely immár az országos átlagot is meghaladta 60 ezer forinttal – mindemellett a járási átlagot 160 ezer forinttal, a megyei átlagot 190 ezer forinttal lépi túl. 2015-re ugyan csak megyei adat áll rendelkezésre az összehasonlításhoz, de ez is további növekményről számol be: az előző évi saját nívóhoz képest 60 ezer forinttal megemelkedett egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem immár 200 ezer forinttal haladta meg a megyei egy főre jutó jövedelemátlagot. Nyírbogdány gazdasági prosperitásához nem fér kétség – ugyanakkor ez a mutató elfedi a jövedelemkülönbségeket, amelyek, akárcsak az országos viszonylatban, vélhetően nagyobb mértékben jelen vannak, mint korábban.

Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft/év) alakulása[45]

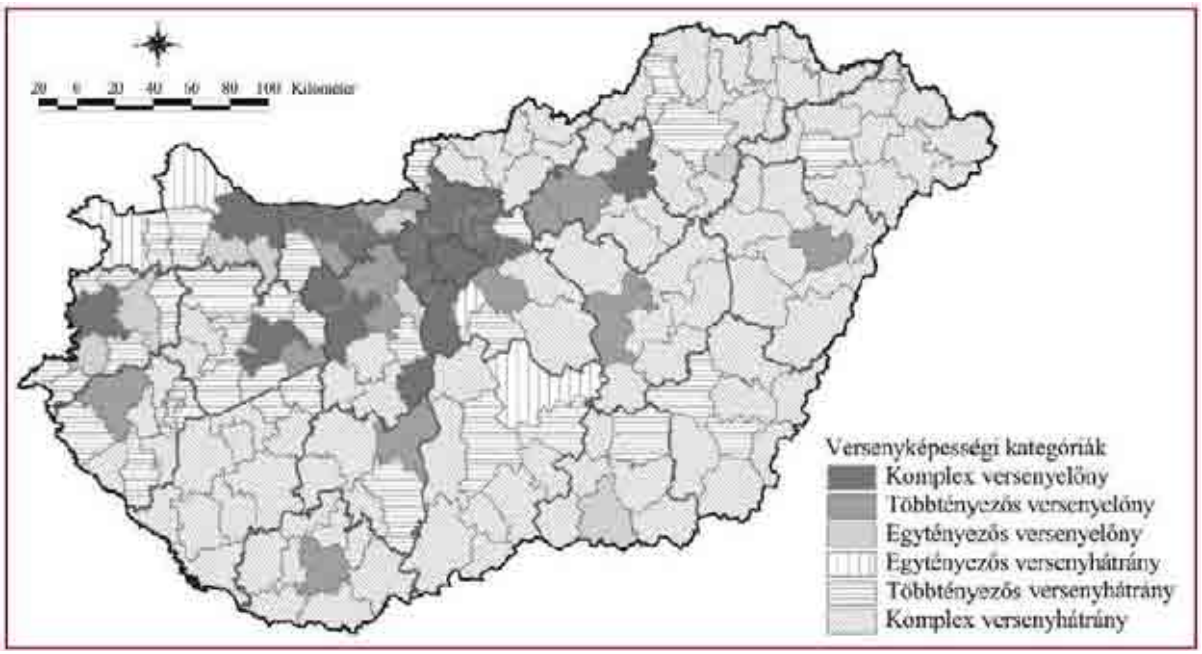
A települési gazdasági erő számításakor a járás a 1500-1999 ezer Ft/fő mutatóval jellemezhető csoportba került, nálánál gyengébb mutatóval jellemezhető járások közé ékelődve (kivételt képez Kemecse, mint lokális centrum és térsége). Ezzel egy alsó-középkategóriás gazdasági erő körvonalazódik, melyből Máriapócs mellett Nyírbogdány is kiemelkedik a helyi gazdasági jellemzők alapján.

A települési gazdasági erő egy lakosra jutó értéke a kistérségekben, 2011-ben, 1000 Ft[46]

[45] Forrás: TEIR rendszer; Helyzet-Tér-Kép adatbázisa alapján
[46] Forrás: Pénzes, 2014

A kedvezőbb gazdasági erő indexet árnyalja a teljes térségre jellemző komplex versenyhátrány, amely a kedvezőtlen élőmunka-termelékenységi és foglalkoztatottsági pozíciót kombinálja a kedvezőtlen demográfiai pozícióval. Ez a hatás leginkább olyan formában prognosztizálható, hogy a meglévő gazdasági források mellé (melyek túlnyomó részben a település természeti adottságaira építenek, mint a bányászat, erdőművelés és a turizmus) igen alacsony valószínűséggel tudnak bevonni új forrásokat, kevéssé valószínű, hogy új gazdasági ágak jelennek meg, vagy, hogy ezek részaránya Nyírbogdány gazdaságában számottevővé növekszik.

Versenyképességi kategóriák a kistérségekben, 2011-ben.[47]

A jövedelmi viszonyok, a jövedelmi egyenlőtlenségek feltárása során nemcsak a foglalkoztatottak munkabérét, jövedelmét (vagy annak nem létét), az adózók számát kell vizsgálni, hanem a lakosság transzferekből (nyugdíjból és szociális ellátásból) származó bevételét is.

A transzferekben – nyugdíjak, szociális ellátások, járadékok és egyéb járandóságok – részesülők száma és aránya úgy országosan, mint a megyében, járásban, és Nyírbogdányban is csökkent. Ez részben összefüggésbe hozható a növekvő aktivitási rátával, részben pedig azokkal a jogszabályi változásokkal, amelyek aktívan befolyásolták annak elbírálását, hogy ki, mikor, meddig és milyen mértékben részesülhet ezekben a transzferekben (pl. nyugdíjkorhatár felemelése, rokkantnyugdíjasok munkaerő-piacra való visszavezetése, a különféle segélyezettek számának csökkentése).

A transzferekben részesülők számának csökkenése tehát értelmezhető úgy is, mint a rászorulók számának tényleges csökkenése – ami örvendetes –, de úgy is, mint az állam folyamatos kivonulását a rászorulók támogatásából – amely anélkül, hogy a rászorulók számát ténylegesen csökkentené, a családokra, és a családokon keresztül közvetlenül a lakóhelyükre, azaz a településekre hárítja a terheket. Ez az értelmezési dilemma kisebb mértékben jelenik meg a nyugdíjasok számának csökkenésében (amely ugyan Nyírbogdányban nem jellemző, de országosan jelen van), viszont jól nyomon követhető rendszeres szociális segélyezettek, és kisebb mértékben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményezettek számának csökkenésében.

Nyírbogdányban a nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma évek óta stagnál. A két nem biológiai sajátosságaiból következően a nők száma (190~200) átlagosan több, mint 20 százalékkal meghaladja a férfiak számát (140~160). Az idős nők esetékben a legvégső életszakasz hosszabb-rövidebb özvegységgel – gyakran egyedül éléssel – társul.

[47] Forrás: Pénzes, 2014

Vélhetően az országos tendencia, miszerint az egyszemélyes háztartások száma és aránya jelentősen megnőtt (1990 és 2005 között 24%-ról 29%-ra, 2005-ben 1 millió 163 ezer háztartás tartozott ebbe a típusba, és a lakosság 12%-a egyedül élt) Nyírbogdányban is hasonlóképpen alakult. Az egyedül élők kétharmada pedig nő, sőt 70 éves kor fölött már minden második nő egyedül él, és döntő többségük özvegy. Ez jelentősen befolyásolja a szociális ellátórendszerrel szemben támasztott szolgáltatási és gondozási szükségleteket. A magukra maradt idősek gondozási szükséglete jelentősen megnő.

A rászorultsági alapon adható rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény és lakásfenntartási támogatás tekintetében Nyírbogdányban 2011-ig folyamatos emelkedés volt tapasztalható. Tekintve az alacsony lakosságszámot, ezen belül a kirívóan alacsony gyermekszámot, az éveken keresztül 70-80 főt érintő rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény a szegénység és az ahhoz kapcsolódó problémák hangsúlyos jelenlétére utal. 2011-et követően a kedvezményben és támogatásban részesültek száma folyamatos csökkenést mutat, azonban azt tudni kell, hogy ez nem a probléma csökkenésének tudható be, hanem a kormányzati szándéknak megfelelő változások tükröződnek Nyírbogdányban is abban, hogy a korábbinál kevesebb rászoruló jut hozzá ezekhez a forrásokhoz.

Bizonyos mértékű csökkenés természetesen betudható demográfiai okoknak is (gyermekszám csökkenése), és a legszegényebbek helyzetét stabilizáló (egyben a szegénység egy újabb, némileg kedvezőbb szintjén konzerváló) közmunkaprogramból származó jövedelem is kiváltja ezeket.

A TeIR adatbázis alapján készített ábra, amely a havi rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesültek adott évre viszonyított átlagos számát ábrázolja, szemléletesen mutatja be a kedvezményezettek számának csökkenését.

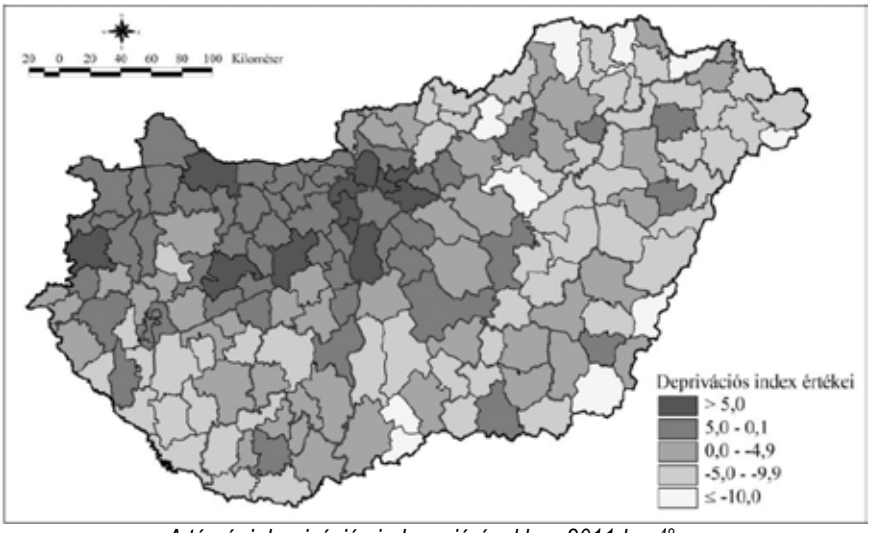
Nyírbogdány a legutóbbi két népszámlálási év foglalkoztatási adatai alapján öt százalékponttal javította pozícióit. Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 éves) belül dinamikusabban csökkent, mint az országos és a járási, hasonló irányú csökkenés, bár alatta marad a megyei adatok pozitív változásának. Ugyanez a csökkenés a legrosszabb munkaerő-piaci helyzetben lévő, legfeljebb 8 általános iskolai végzettségűek esetében még magasabb, amely szintén meghaladja az országos és a járási mutatókat, és csak kevéssel marad el a megyei mutatótól. A rendszeres munkajövedelem – érkezzen bármilyen forrásból -, rendkívül fontos az egyének önbecsülése, a családok életszínvonala szempontjából, és ezen a téren Nyírbogdány előnyös változásokon ment keresztül.

A legutóbbi két népszámlálás között eltelt időben jelentős csökkenés volt tapasztalható a leginkább rizikósnak tekinthető társadalmi csoport, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúakon belüli arányában. Ez az arány országosan, megyei szinten és a járásban is harmadával csökkent a vizsgált időszakban. Ezt meghaladó módon csökkent ezen csoport aránya Nyírbogdányban. Egyébként ez az egyik legfőbb mutatója a települési szegregátumok kialakulásának.

A KSH a népszámlálás adatainak alapján azokat a területeket minősíti szegregátumnak (szegényszegregátumnak), ahol az aktív korú népességen belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató esetében magasabb, mint 50%. Azokat a részeket pedig, ahol a lakosok számának legalább 40%-a ugyanezen rétegképző paraméterek szerint alacsony státusú, veszélyeztetettnek minősíti. A deprivációs index a depriváció (komplex hátrányos helyzet) jellegzetesen többdimenziós és többmutatós fogalmának a mérésére szolgál. A brit módszertant követve, de a hazai sajátosságokhoz igazítva a fenti ábra alapjául szolgáló 2011-es kistérségi vizsgálathoz Pénzes (2014) a következő mutatókat vette figyelembe:

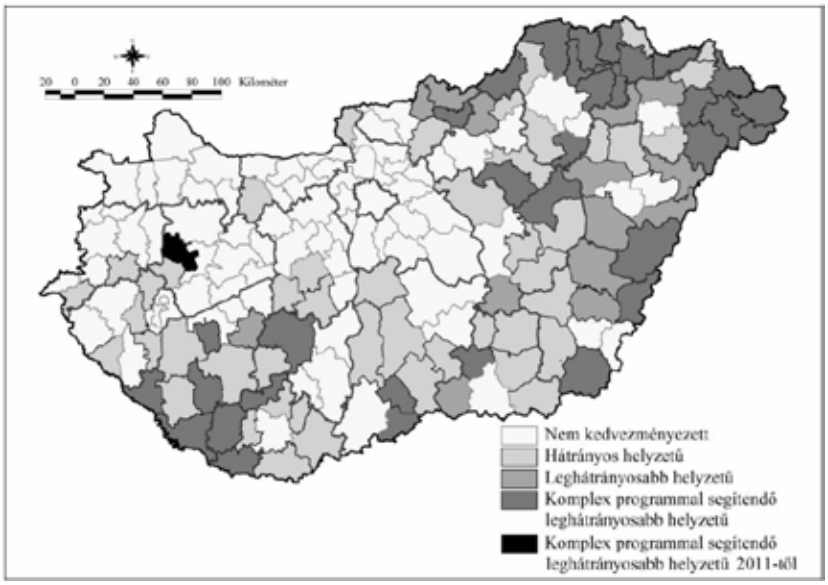
- munkanélküliek aránya;
- foglalkoztatott nélküli háztartások aránya;
- komfort nélküli lakások aránya;
- átlag adózott jövedelem havonta egy állandó lakosra;
- SZJA adófizetők a 15-64 éves korosztály arányában;
- legalább középfokú iskolai végzettségűek a 25-x népesség arányában;
- 100 fő 60 év felettire jutó 15 év alatti (fiatalodási index) (Pénzes, 2014).

Ez alapján jól látható, hogy az ország észak-keleti és keleti része (a délnyugati határszéllel együtt) magas deprivációs index-szel jellemezhető. Ezen belül a Nyírbátori járás – ahogy az már korábban, más mutatók esetében is láttuk – szigetszerűen emelkedik ki környezetéből. Nyírbogdány esetében nem számoltunk külön deprivációs indexet.

A térségi deprivációs index a járásokban 2011-ben[48]

A fentiek alapján nem meglepő, hogy Nyírbogdány „csupán” egy hátrányos helyzetű kistérségben található, amely egy komplex programmal segítendő LHH-s tájegység szívében helyezkedik el. A viszonylagos kedvező helyzet pozitívumait tehát nem kis részben vissza tudja fogni a Nyírbogdányt szélesebb sávban körbe ölelő depressziós térség. Ennek demográfiai és gazdasági kockázatai mellett előnyös oldala is van: a gyengülő gazdaság mellett javul a természetes környezet állapota, amely kedvezően hathat a (főleg belföldi) turizmusra – ennek a turizmusnak a hasznát pedig a környékénél fejlettebb Nyírbogdány nagyobb eséllyel tudja saját bevételeire fordítani, mint a mégoly kiváló turisztikai desztinációkkal bíró, de elmaradottabb gazdaságszerkezetű, kedvezőtlenebb demográfiájú Nyírségi kistelepülések.

A területfejlesztés kedvezményezett térségei 2007-ben, illetve 2011-ben[49]

[48] Forrás: Pénzes, 2014
[49] Forrás: Pénzes, 2014 - a 311/2007. (XI.17.) kormányrendelet és a 116/2011. (VII.7.) kormányrendelet alapján

1.7.1.7. Életminőség

Az életminőséget egyszerre határozzák meg az objektív és a szubjektív körülmények, mutatók, amelyek eltérő hatást gyakorolnak a különböző életkori csoportokra, vagy akár társadalmi csoportokra. Jelen dokumentumban az objektív tényezőkre kell összpontosítani. Az objektivitás szempontjából jó megközelítést nyújt az Eurobarometer, amely az alábbi 8+1 dimenzióban definiálja és méri rendszeresen (háromévente) az EU tagállamok állampolgárainak életminőségét:

1. Anyagi és életkörülmények (jövedelem, fogyasztás és anyagi helyzet)
2. Produktív vagy fő tevékenység
3. Egészség (betegstatisztikák és felmérések, ADL, SMT, Euro-D, CASP)
4. Oktatás
5. Szabadidő és társas kapcsolatok
6. Gazdasági és fizikai biztonság
7. Kormányzat és alapvető jogok
8. Természet és lakókörnyezet
   +1. Összességében az élettapasztalat

Az Eurobarometer vizsgálatok által sztenderdizált modell használhatóságát jelen esetben az korlátozza, hogy az nagymintás, reprezentatív, kérdőíves felméréssel kombinált, statisztikai adatgyűjtésen alapul, melyek Nyírbogdány esetében csak részben állnak rendelkezésre. Arra ugyanakkor alkalmas, hogy az egyes dimenziókhoz kapcsolható adattartalmakat komplexen értelmezzük. A 8+1 dimenzió számos ponton kapcsolódik a korábbi, tematikusan később következő adatokhoz és elemzésekhez, melyek ismétlésétől ezen a ponton eltekintünk.

A 8. dimenzióhoz kapcsolódóan érdemes arra fókuszálnunk, hogy a környezet - és természetvédelem ezen magas tájesztétikai és környezeti értékekkel rendelkező térségben igen nagy hangsúlyt kell, hogy képviseljen, ugyanis a természet hosszú időn keresztül megőrzött egyensúlyának elmozdulása visszafordíthatatlan környezeti károkat eredményezhet. A tájegység környezetterhelése összességében alacsony, viszont a térség nagyobb településeinek terjeszkedése és az ide települt vállalkozások tevékenységük végzése során konfliktushelyzetek alakulnak ki, emiatt fontos feladatként jelenik meg a védett tájrészeknél és közvetlen környezetükben lévő települések fejlesztésének összehangolása a táj- és természetvédelem fenntartható fejlesztésével.

A térség értékes táji adottságú területeinek jelentős része – fekvéséből és infrastrukturális ellátottságából adódóan – még viszonylag érintetlennek mondható, a kezelők a megelőző tevékenységre, a terhelhetőség és a fenntartható fejlesztés elvének figyelembevételére nagy hangsúlyt fektetnek. Fontos környezeti hatást képviselnek a bányászkodáshoz szükséges beavatkozások eredményei is, ezekhez ugyanis egyrészt a megszűnt bányászati tevékenységek okozta utóhatások tartoznak, ezek általában tájsebek, rekultiválatlan elhagyott kőbányák, másrészt pedig a jelenleg is folytatott bányaműveléshez kapcsolódó környezeti hatások.

Alacsony komfort fokozatú lakások és lakott üdülők aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás) (%)	**2001**	**2011**
Magyarország	20,1	9,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye	26,9	14,5
Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület	31,4	15,2
Nyírbogdány	26	10,6

Alacsony komfort fokozatú lakások és lakott üdülők aránya[50]

[50] Forrás: TeIR, LEADER – Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

Az életminőség településfejlesztési szempontból jól megközelíthető a lakhatás viszonyait meghatározó adatok vizsgálatával, amely az Eurobarometer 8. pontjára illeszkedik. A lakásviszonyok egyik legalapvetőbb adata az a ráta, amelyet a lakhatásra kevésbé megfelelő épületek – azaz az alacsony komfortfokozatú lakások, és a lakott üdülők – aránya ad ki a teljes lakásállományhoz viszonyítva.

Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás és lakott üdülő) 2001-ben az összlakás-állomány 26 százaléka volt, amely lényegében megfelel az az országos átlagnak (20,1%), egyben nem túl jó képet mutat a megyei és a járási adatokhoz képest, melyek egyaránt 20 százalék felettiek, mint ahogyan Nyírbogdány adatai is.

A lakásállomány lassú modernizálódása mellett az elöregedett társadalom demográfiai folyamatai következtében[51] 2011-re az alacsony komfortfokozatú lakások aránya Nyírbogdányban csökkent, ami a vonatkozási területeknek megfelelő mértékű javulást mutat: az országos átlaggal (9,3%) nagyjából együtt mozog, a megyei és járási adatoknál jobb.

Ez a lakhatást tekintve jelentős életminőségbeli javulást mutat a községben, ugyanakkor a valós háttérfolyamatok egy része miatt (idősek elhalálozása miatt megüresedett épületek) a tényleges javulás valójában kisebb mértékű (azaz közepes és magas komfortfokozatú lakások aránya úgy növekedett, hogy az azokban élő lakosok által élvezett komfortfokozat változatlan maradt).

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya Nyírbogdányban 91,4 százalék (2015), amely 2-3 százalékponttal marad csak el a megye területének fejlettségi szintjét, de 5 százalékponttal magasabb a járásétól.

Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások arányának változása[52]

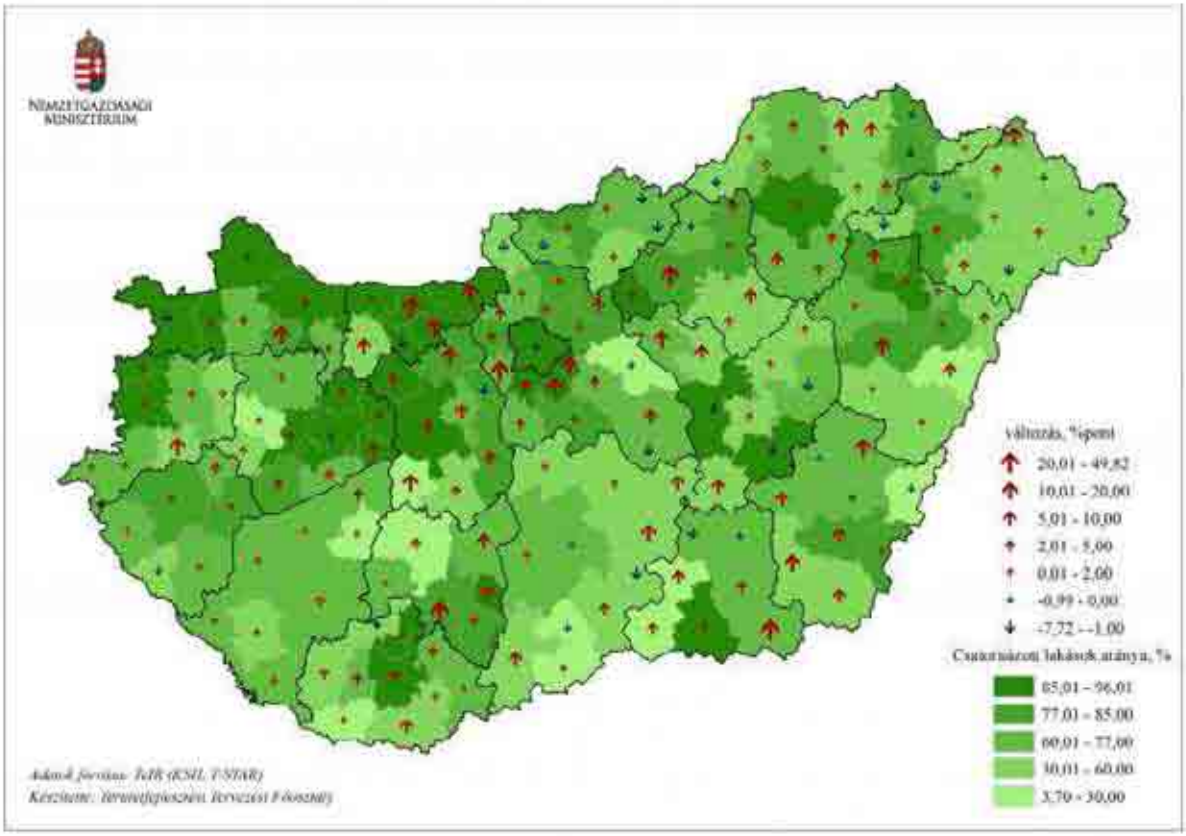
A csatornázottság adataiban is nagymértékű a javulás az elmúlt években – annak ellenére, hogy az utolsó két vizsgált évben a statisztika aránycsökkentést mutat, melynek természetét, okát az adatokból nem lehet kiolvasni (de legvalószínűbb az ebben az időszakban újonnan belakott épületek csatornázatlansága). Bár a csatornázottsági arány nem éri el a vezetékes ivóvíz ellátottságának mértékét, a 81,1 százalék körüli érték kifejezetten jónak mondható, nem csupán a megyei és járási viszonylatban, de az országos viszonyok között is.

[51] A magukra maradt idősek elhalálozását követően a jellemzően alacsony komfortfokozatú lakásaik lakatlanná váltak, elromosodtak, ezáltal javítva a statisztikát. A Zemplén területén jellemző, hogy a megüresedett, öreg épületek értékesítve vagy a család tulajdonában megtartva üdülőként funkcionálnak tovább, sok esetben komfortfokozat-emelés után. Ez is javítja a statisztikát (mint nem lakáscélú üdülő, már nem számít bele az alacsony komfortfokozatú lakások arányába, hiszen életvitelszerűen nem lakják).

[52] Forrás: TEIR; Helyzet-Tér-Kép és LEADER adatbázisa alapján

Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások arányának változása[53]

Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya és annak változása[54]

[53] Forrás: TeIR, LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás
[54] Forrás: TeIR, KSH, T-STAR – NGM TTF

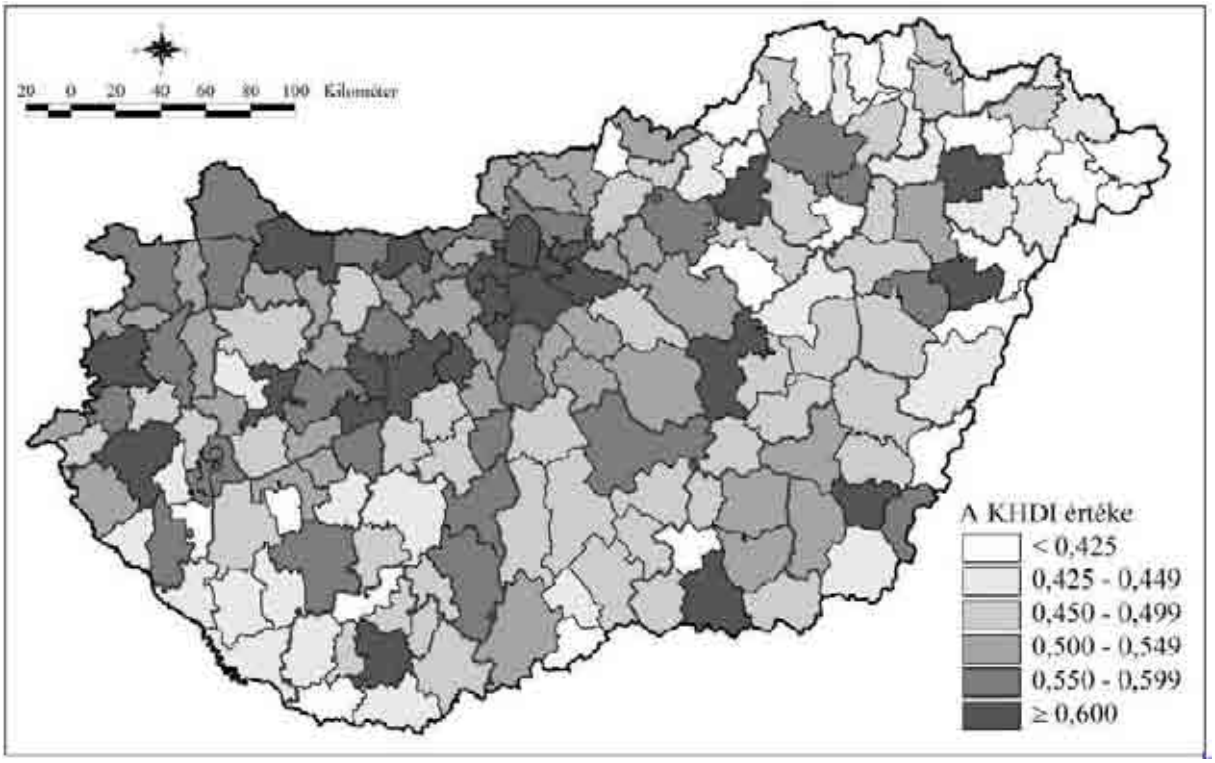
Az életminőséget meghatározza a lakókörnyezet, települési környezet minősége is, továbbá a köztisztaság, a közbiztonság, a zöldfelületek mennyisége és minősége stb. Ezek a mutatók a későbbi fejezetekben kerültek részletesebb kifejtésre.

Az életminőség egyik fontos szegmense, hogy az öregségi, illetve egyéb nyugdíjra jogosultak száma hogyan változik, annak függvényében, hogy a jogosultak (azaz a 60 év felettiek) száma évről-évre nő az országban. A **1.7.1.6.** fejezetben vizsgált időszakban (2005 óta) azonos szinten áll az ellátásban részesülők száma Nyírbogdányban. A stagnálás a népességfogyással kombinált elöregedés következtében áll elő, és felszínes vizsgálat eredményeképpen arra utalhatna, hogy az életminőség is stagnáló.

Ez azonban nem igaz, részben az eltartotti arány romlása miatt romolhat, részben a szociális ellátások színvonalának növekedése, valamint az időseket érintő, elnyert pályázatok pozitív hatása miatt az idősek életminősége javulhat. Sajnos a pontos behatárolást elősegítő, Nyírbogdányban célzott egészségfelmérések hiányában ennél konkrétabb következtetést nem lehet levonni.

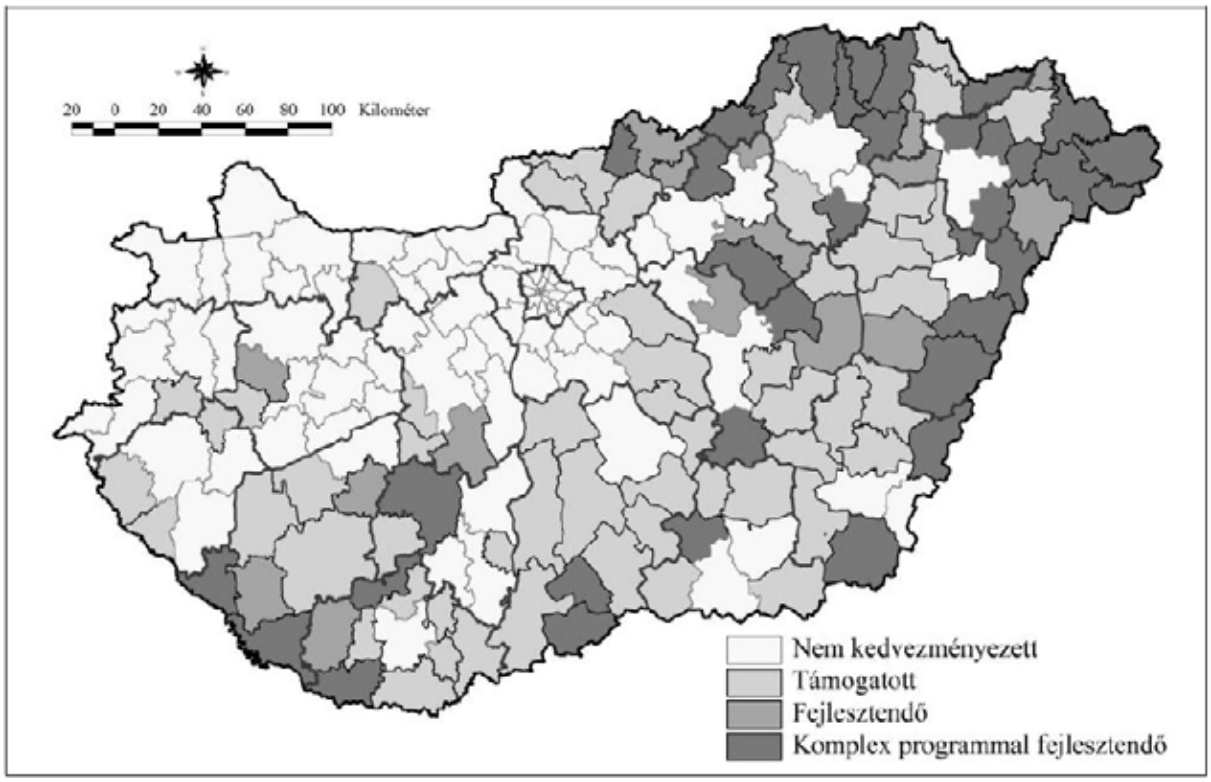
A humán fejlettségi indexet (HDI) három társadalmi-gazdasági dimenzió – a hosszú és egészséges élet, az iskolázottság és a megfelelő életszínvonal – részindexeiből képezik (Farkas, 2012)[55]. A mutató egyre inkább elterjed és többdimenziós jellege miatt a nemzetközi összehasonlító vizsgálatokban mind gyakrabban alkalmazzák a GDP mellett.

A területi statisztikán alapuló térkép tanulsága szerint Nyírbogdány térségében a korrigált humán fejlettségi index alsó-középszintűnek mondható – figyelembe véve, hogy Nyírbogdány a legtöbb mutató tekintetében kiemelkedik térségéből, alaposan feltételezhető, hogy a KHDI tekintetében is jobb pozíciót vesz fel, mint a Nyírség többi települése. Nyírbogdány emellett egy olyan kistérség része volt, amely a területfejlesztés szempontjából a „támogatott" kategóriába került.

A korrigált humán fejlettségi index a kistérségekben 2011-ben[56]

[55] Farkas M. B. 2012: A korrigált humán fejlettségi mutató kistérségek közötti differenciáltsága Magyarországon. – Területi Statisztika, 3. pp. 230-249.
[56] Forrás: Pénzes, 2014

A területfejlesztés kedvezményezett térségeire (járásaira) készült próbaszámítás (2014)[57]

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Nyírbogdány Község Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Közép-Nyírségben, Nyíregyházától északkeletre, mintegy 22 km távolságra található. A 4-es sz. fő közlekedési úton jól megközelíthető. Nyírbogdány-Gyártelep vasútállomás elérhető a Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonalon. A település érdekessége, hogy a gyártelepi településrész a falu központjától mintegy 3 km-re található. A gyártelepen 780 ember él. A község határában folyik a kállai, valamint a sényői főfolyás, mely a Lónyai-főcsatornába torkollik. A község belterülete 327 ha, külterülete 3125 ha.

Északon Beszterec, észak-keleten Kék és Demecser, keleten Berkesz és Székely, dél-keleten Nyírtét, délen Sényő, dél-nyugaton Nyírtura, nyugaton Kemecse, észak-nyugaton Vasmegyer határolja.

Megközelíthető még Nyíregyháza-Oros felől a 4-es főúton haladva Nyírtura Község után az első település. Említésre méltó, hogy a 403-as elkerülő útszakasz segítségével az M3-as autópályára lehet felcsatlakozni. Tengerszint feletti magassága átlagosan 107 méter. A 4-es főút mellett terül el, Kemecsétől 8 km-re és Nyíregyházától 18 km-re.

Teljes területe 35,03 km^2, a belterület ebből 2,9861 km^2. A lakások száma 740, míg egyéb lakóegységek száma nincs nyilvántartva. Nyírbogdány Község állandó népessége 2019-es statisztikai adatok alapján 2 861 fő, míg népsűrűsége 82 fő/km^2.[58]

A járás gazdasági szempontból Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járásai között átlagos, nem tartozik a megye legfejlettebb városainak tengelyébe, de helyzete jobb, mint a legnehezebb sorsú megyei, vagy Nyírségi településcsoportoké. Különösen érdekes, hogy a schengeni határok megszűnésével a térség történelmi kapcsolatrendszere helyreállhat, amely enyhítheti a térség, és ezen belül Nyírbogdány perifériális kitettségét (ez mind a gazdaság fejlődése, mind a foglalkoztatás szempontjából, mint a terület népességmegtartó ereje lényeges).

[57] Forrás: Pénzes, 2014 – KEZÁN, 2014 alapján
[58] Forrás: ksh.hu/apps/hntr.main

A centrum-periféria kettősség állandó kérdésköre a társadalomföldrajznak, illetve a területfejlesztésnek, és központi szerepet kap Nyírbogdány generikus település-fejlődésében, jelenlegi helyzetében, lokális sajátosságainak kialakulásában, és a jövőbeni fejlesztések tervezésében is. A centrum kifejezés középpontra, központi helyzetű térelemre vagy térrészre vonatkozik, mely pozitív minőséget is hordoz.

Egy adott térbeli rendszerben a többi térelemhez viszonyított, mennyiségi és minőségi jellemzők alapján kijelölhető relatív központi helyzetre utal. A centrum fogalmához tehát társadalmi-funkcionális tartalmak, áramlási és csomópontjelleg, irányítási-vezető szerep is párosul.[59] A periféria szintén relatív képződmény, jelentése szerint peremi helyzetű térelem, vagy térrész, mely negatív minőséget, vagy hiány-helyzetet is takar.

A centrum ellentétpárjának jellemzője a centrumtól való függés, de a kapcsolatok hiányát, az elszigeteltséget is jelent. A kapcsolatok hiánya közlekedés-elérhetőség szempontjából és gazdasági értelemben is jelentkezhet. A perifériás területeket – a hátrány sokdimenziós jellege miatt – nem is lehet egyetlen kategóriába sorolni. A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 5. § k) pontja szerint elmaradott térség az, ahol a gazdaság értéktermelő képessége, infrastrukturális fejlettsége és társadalmi mutatói jelentősen kedvezőtlenebbek az országos átlagnál (1996. évi XXI. törvény).

A centrum-periféria kettősség különböző területi szinteken fogható fel (kezdve a „globális szinttől"), mely Nyírbogdány esetében a „lokális léptéket" jelenti, mely a települések szintjén értelmezendő és a településhálózat jellemvonásaihoz igazodva (adott esetben központ-vonzáskörzet relációban) ad keretet a centrum-periféria kettősség értelmezéséhez. A lokális fejlődés során általában elmélyül a centrum és periféria közti aszimmetria. A centrum és a periféria közötti komoly fejlettségbeli, érdekérvényesítési különbség feszülhet, amely területi konfliktust generál, és számos hátrányos társadalmi-gazdasági-környezeti folyamat előidézője, illetve felerősítője lehet[60].

A lokális lépték mellett figyelembe kell venni, hogy a nagyobb tájegység (Alföld) regionális és országos léptékben is periféria, sőt, határmenti terület, annak előnyeivel (közeli határátkelő) és hátrányaival együtt. A Nyírség mai arculata még a pleisztocén-holocén időszakban alakult ki, felszínét nagyrészt a víz és a szél formálta. A mérsékelten kontinentális síkság nagyrészt mezőgazdaságilag hasznosított kistáj, melyen három tájtípus különíthető el:

- A Tisza mentének sávjában folyó menti hullámterek öntésföldekkel, liget- és láperdő maradványokkal.
- Területének nagyobb része mentesített ártér, holtmedrekkel, réti öntésföldekkel
- A nagyobb homokfoltok nagy részét pedig kötött homokos síkság jellemzi mozaikosan homokpuszta rétekkel, akác- és nyárerdőkkel, szőlő- és gyümölcskultúrákkal vegyesen.

A Nyírség az Alföld északkeleti részén található középtáj. A táj nagy része Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében helyezkedik el, de vannak települések Hajdú-Bihar megyében, illetve a romániai Szatmár megyében is. Környezetétől szigetszerűen elkülönülő terület, északról a Bodrogköz és a Rétköz, keletről a Beregi-sík és a Szatmári-sík, délről az Érmellék és a Berettyó-síkja, nyugatról pedig a Hajdúság és a Hajdúhát határolja.

Alapkőzetei a Tethys-óceán észak-afrikai szegélyén keletkeztek a késő karbon, és a középső jura korok között, ahol csaknem 160 millió éven keresztül rakódott le az üledék, meszes, agyagos, illetve kisebb részt dolomit és homokkő rétegeket létrehozva. A középső és a késő triászban az ekkori vulkánkitörések következtében riolit, andezit és bazalt rétegek rakódtak le, a jura időszakban pedig gabbró.

A Nyírség az Alföld egy kisebb résztája. Felszínének kialakításában a folyók és a szél játszották a legnagyobb szerepet. A folyók hordalékkúpokat és elhagyott medreik mentén vastag üledéket raktak le. A hordalékkúpok anyagából a szél homokot halmozott fel. Jellemző geológiai képződményei a lösz, a barnaföld, a különböző homokformák, a futóhomok, az agyag és a tőzeg. Átlagosan 20–50 m magasan emelkedik a Tiszántúl síkja felé, a legmagasabb pontja a Nyírbogát területén található Hoportyó, ami 183 méter magas.

[59] Pénzes J. (2014): Perifériku térségek lehatárolása – dilemmák és lehetőségek. Didakt Kft., Debrecen.
[60] Csatári B. - Kanalas I. - Kiss A. 2006: A területi konfliktusok és a perifériaproblémák általános értelmezése. – In: A perifériaképződés típusai és megjelenési formái Magyarországon (szerk. Kanalas I. - Kiss A.). MTA RKK ATI, Kecskemét. pp. 5-11.

A miocén végére a Bükk-vidék központi része 300-400 métert emelkedett, így számottevő magasságú, mélyülő völgyekkel tagolt hegységgé alakult, elkezdődött a máig tartó karsztosodás és a vízhálózat kialakulása. A pliocén első felében a félsivatagi éghajlat volt jellemző, hegylábfelszín-képződés kezdődött, majd a pliocén második felében hűvösebbé és nedvesebbé vált az éghajlat, az emelkedés pedig tovább folytatódott.

A Nyírség a Gömöri és Szolnoki–flis szerkezeti egységeken nyugszik. A középidőtől a neogénigvulkanizmus volt jellemző a térségre, egymás után több vulkáni ciklus is lezajlott, 2-3 millió éves különbségekkel. A Pannon-tenger üledékeinek és az alatta húzódó 10-15 millió éves tufarétegekhatára átlagosan 2000-2500 méter, néhol a 4000 méteres mélységet is eléri. A pannóniai üledékrétegek vastagsága a Nyírségben 1000-2000 méter között ingadozik. A területet az AlföldÉK-i részén található folyók töltötték fel, majd fel is szabdalták a pliocénben. Ekkor a Tisza és a Szamos a Nyírség déli részén folyt le.

A pleisztocén közepén a folyók a hegyvidékeken bevágódásnak indultak, majd hordalékkúpot kezdtek el építeni. A nyírségi hordalékkúp létrehozásában a Tapoly, Ondava, Latorca, Borsava, Tisza, Túr és Szamos folyók vettek részt. A pleisztocén végére a folyók három fő réteget hoztak létre, az első ezek közül egy alsó 70–80 m vastagságú folyóvízi homok, iszap és agyagfrakció.
A második 30–40 m vastag, folyóvízi homokból, iszapból és agyagbólvalamint kavicsrétegekből áll, efölött található az 5–15 m vastagságú homokréteg.

A félig kötött homokterületek az würmeljegesedés után alakultak ki, a Nyírség északi részén a szélbarázdák, deflációs mélyedések, garmadák, maradékgerincek, a délebbi területeken pedig a parabolabuckák jellemzőek. A felszínt napjainkban lösz és futóhomok fedi, lerakódásukhoz eltérő éghajlat és növényzeti fedettség volt szükséges. Azonban a ma látható formák az emberi beavatkozásnak köszönhetőek, mivel a 18. és 19. századi erdőirtások miatt újból mozgásba jött a futóhomok.

A Nyírség éghajlata kontinentális, területe hűvösebb, mint az Alföld többi része, viszont az éves napfénytartam nagyobb, 1975 óra. Az évi középhőmérséklet 9,6-9,7 C°, az átlagos éves csapadékmennyiség 583 mm. A hótakarós napok száma 40, a hótakaró átlagos vastagsága 17–18 cm. Az uralkodó szélirány: É-i, ÉK-i és DNy-i.

Nyírség fontosabb folyó közé tartozik a Keleti-főcsatorna, a Lónyai-főcsatorna, a Tisza, a Kraszna és a Szamos. A jelentősebb állóvizeik közé tartozik a Vajai-tó, Bátorligeti ősláp, Kállósemjéni ősmohos és a nyíregyházi Sós-tó. Az 1800-as évek közepéig a domborzati viszonyok sajátosságai miatt a Nyírség legnagyobb része lefolyástalan volt. A csapadékos időkben a homokdombok közötti mélyedésekben összegyűlt víz a terület nagy részén lehetetlenné tette a földek művelését. A helyzet rendezésére 1879-ben alakult meg a Nyírvíz Szabályozó Társulat, s készült el a Nyírség vízszabályozásának terve. A folyószabályozások következtében ma már a Nyírségnek egyetlen természetes állapotban lévő vízfolyása sincs.

- **Tisza**: A Tisza a Duna leghosszabb mellékfolyója, Közép-Európa legfontosabb folyóinak egyike, amely áthalad Magyarország, Románia, Szlovákia, Ukrajna, valamint Szerbiaterületén. Vízgyűjtő területe mintegy 157 000 km², vízállása erősen ingadozó. Átlagos vízhozama Szegednél 820 m³/s, de mértek már itt 97 m³/s-os legkisebb és 4700 m³/s-os legnagyobb vizet is.[1] A Tisza magyarországi szakasza 597 km hosszú.
- **Kraszna**: A Kraszna Románia nyugati és Magyarország keleti részén folyik. Romániában, az Erdélyi-középhegységben, a Meszes-hegység nyugati szélén, 565 méter magasságban ered Kraszna mezőváros közelében és Magyarországon a Szamos torkolatának közelében ömlik a Tiszába (annak bal partján) Vásárosnamény és Kisvarsány között. Hossza 193 km (147 km Romániában, 46 km Magyarországon), vízgyűjtő területe 3142 km² (2255 Romániában, 887 Magyarországon).
- **Szamos**: A Szamos a Tisza bal oldali mellékfolyója, hossza 411 km, ebből Magyarország területére az alsó folyószakasz esik, mely 52 km. A folyó Magyarország mai határát Csenger szélén, Komlódtótfalunál éri el, és Gergelyiugornyánál torkollik a Tiszába. A szeszélyesen kanyargó folyó szabályozását 1890-ben fejezték be: összesen 22 átmetszés készült, mintegy 26 km hosszúságban. A folyó mindkét partján töltés húzódik.

- **Keleti-főcsatorna**: A Keleti-főcsatorna egy 98 km hosszú csatorna Tiszalök (Tisza) és Bakonszeg (Berettyó) között. A Tiszántúl vízgazdálkodását segítő csatornarendszer fontos része. A csatornát több, mint évszázaddal az első tervek felmerülése után, 1956-ban nyitották meg. Ma közvetlen gazdasági jelentősége mellett természetvédelmi szempontból is fontos, otthont ad a Tisza-vidék szennyezésre érzékeny halfajainak is.
- **Lónyai-főcsatorna** : A Lónyai-főcsatorna Berkesz-ről kiindulva a Nyírség vizeit gyűjti össze, és Gávavencsellő alatt vezeti a Tisza folyóba. A Lónyai-főcsatorna fő ága 1879-ben készült el. A főfolyások hossza 750 km volt, de a csatornahálózat végső kiépítése és befejezése csak 1939-ben történt meg. A Lónyai-főcsatornába délről hat nagyobb és több kisebb csatorna torkollik, hossza 91 km.

Az ember 7-10 ezer évvel ezelőtt telepedett meg itt, a nagyobb települések főként a kilencedik században jöttek létre a honfoglalás idején. A Nyírség később, a 11. és a 18. században elnéptelenedett.

A Nyírség változatos etnikai összetételű, mivel a 18. században az elhagyatott területeket szlovákok, románok, oroszok és németek népesítették be, ezen népcsoportok napjainkra már teljesen asszimilálódtak. A legnagyobb városa Nyíregyháza, mely Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye is egyben.

Jellemző, hogy a Nyírség területén kevés energiaforrás és ásványkincs található, így az ipar helyett inkább a mezőgazdasághoz adottak a feltételek. A fontosabb természeti erőforrások közé tartozik a Tarpai-Nagyhegy dácitja, a gyepvasérc, a földgáz és az agyag.

- **A tarpai Nagy-hegy**: a hegy vulkáni kúpját dácitos kőzet építi fel, területén kőfejtő működik. Különlegességét az adja, hogy a dácitban diabázzárványok találhatóak.
- **Gyepvasérc**: A gyepvasérc a Nyírség „nyírvízlaposainak" képződménye, a vastartalmú talajvíznek köszönhetően alakulnak ki, koruk 3500-5000 év. A gyepvasérc készlet kicsi és nem gazdaságos kitermelése sem.
- **Földgáz**: A Nyírség területén található a penészleki földgázmező, mely közel 500 millió m³-es készlettel rendelkezik.
- **Agyag**: A Nyírség rétegsoraiban található agyag, több téglagyár is létesült emiatt a térségben, például Fehérgyarmaton, Tiszabercelen és a nyugat-nyírségi Tiszavasváriban.

A Nyírség területén intenzíven mezőgazdasági termelés jellemző, fő termesztett növények a paradicsom, napraforgó, dohány és különböző gyümölcsök, főként az alma. A földeket öntözik. A homokos talajú területeken jellemző a szarvasmarha-tenyésztés. A Nyírségbe 101 db. település tartozik.[61]

Mérésére több mutatót alakított már ki a nemzetközi és a hazai szakirodalom, mindegyikben közös a települési szinten mért népsűrűség. A hazai körülményekhez igazodva az urbanitás szintjét a nemzetközi értéknél alacsonyabban alakították ki, 120 fő/km^2 népsűrűségben állapítva meg az urbánus települések küszöbértékét. A járások szintjén vizsgálva azok a térségek minősülnek urbánusnak, ahol a 120 fő/km^2–nél magasabb népsűrűségű településen élők aránya meghaladja az 50%-ot.

Bár Nyírbogdányban is megtalálható egy olyan képzettségi és munkaerő-piaci jellemzőkkel bíró réteg, amelyik megfelel a KSH definíció szerinti szegregátum-képző lakosságcsoportnak, az ebbe a rétegbe tartozó egyének nem koncentrálódnak a község meghatározott részeire, márpedig a területi koncentráció a szegregátumok kialakulásának oka. A KSH a népszámlálás adatainak alapján azokat a területeket minősíti szegregátumnak (szegényszegregátumnak), ahol az aktív korú népességen belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató esetében magasabb, mint 50%. Azokat a részeket pedig, ahol a lakosok számának legalább 40%-a ugyanezen rétegképző paraméterek szerint alacsony státusú, veszélyeztetettnek minősíti. Ennek értelmében jelenleg Nyírbogdányban sem szegregátum, sem szegregációval veszélyeztetett terület. Olyan gazdasági funkció, amely jelentős környezeti terheléssel jár együtt, ezáltal egészségkárosító, életminőséget rontó tényezőként kerül számításba, markánsan a község külterületén van jelen.

[61] Forrás: wikipedia

Konfliktusok
A község mindennapjait meghatározó konfliktusok nem tapasztalhatók. Ugyanakkor potenciális konfliktushelyzetet takar Nyírbogdány perifériális kitettsége, illetve a Nyírség településeinek fogokozott leszakadása, úgy demográfiai, mint gazdasági értelemben. A demográfiai (elöregedés) és gazdasági (recesszió) folyamatok összességében megteremtik az alapjait a fokozott lakosságcserének, melynek során a legalacsonyabb társadalmi státuszba tartozó, mélyszegény családok aránya nő meg. Ez a növekmény részben a prosperálóbb településekről kiszoruló szegény családok elhagyott lakóházakba való beköltözése révén, részben pedig a szegény családok magasabb gyermekvállalási rátájának következményeképp jön létre. Mivel Magyarországon a szegénység etnikai értelemben erősen szelektív, és a szegények legszegényebbjei túlnyomó részben romák, a lakosság szegényedése egyben a roma lakosság arányának növekedését is jelenti. A térségre jellemző folyamat jól nyomon követhető a területi statisztikai adatok MapInfó-ábrázolásában, amely a magukat cigánynak/románák vallók aránynövekedését mutatja.

Ugyancsak jól nyomon követhető a folyamat eredménye a hátrányos helyzetű tanulók magas arányában is. A magyar oktatási rendszer 2013 után értelmezési szinten egyszerre szűkítette a szociális szempontok alapján hátrányos helyzetűnek tekintendők körét, illetve tágította is azt a gyermekvédelmi (szakellátási) szempontok beemelésével. Összességében a törvényi változás nettó szűkítést eredményezett, mivel az eddigi halmozottan hátrányos helyzetű vált az új „kéthássá". Ezáltal a statisztikákban csökkent a hátrányos helyzetű tanulók száma és aránya – miközben a statisztikákból kiszoruló tanulók valós helyzetében semmiféle pozitív változás nem következett be az életperspektíváikat és lakókörnyezetük várható szociális terheit tekintve. A változás további következménye, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számának statisztikai csökkentésével párhuzamosan a közoktatásban beszűkültek azok a források, amelyeket a hátrányos helyzetű tanulók problémáinak kompenzálására, megoldására lehetne fordítani.

Közrend, közbiztonság
Nyírbogdány községben nem működik rendőrőrs. A település közbiztonságát Demecser Város Rendőrőrse látja el, amely a Nyíregyházi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály alárendeltségébe tartozik. Nyírbogdányban polgárőrség működik. A rendőrséggel való együttműködés rendszeres, főként a településen megrendezésre kerülő rendezvények helyszínein a közös szolgálatok ellátása folyamatos.

Az egyesület fő tevékenysége a közrend és közbiztonság elősegítése, a bűnmegelőzés. Ennek érdekében a tagok rendszeres járőrözést folytatnak a község egész területén. Feladatunkhoz hozzátartozik az önkormányzat és az általános iskola által szervezett közösségi programok biztosítása (mint például a hagyományos Községi Napok, a sportrendezvények és az iskolai farsang). A polgárőrök ezt a feladatot önként vállalják szabadidejük felhasználásával, mindennemű ellenszolgáltatás nélkül. A bűnmegelőzési tevékenység évek óta folyamatos. Ennek keretein belül különböző sportrendezvényeket, bűnmegelőzési és drogprevenciós témájú osztályfőnöki órák megtartására kerül sor a nevelési-oktatási intézményekben, illetve egyéb rendezvényeken.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek)

1.7.3.1. Történeti és kulturális adottságok

A XVIII. század végén a Szabolcs megye településeit kettősség jellemezte. A középső és keleti részen közepes nagyságú vagy aprófalvas kishatárú, míg a nyugati részen nagy kiterjedésű határral rendelkező halmazos települések voltak döntően. A megye nagy részén a korábban elpusztult majd újra vissza települt vagy újonnan telepített falvak általában megőrizték a korábbi jellemző településszerkezetüket.

A települések jellemzően utifaluk, vagy halmazos településszerkezetűek voltak. Az utifaluk jellemzője az orsószerűen kiszélesedő főutca, mely orsóban a templom állt. A kiszélesedett utca két oldalán szalagtelkek álltak. A halmazos települések közös alapvető jellemzője, hogy a halmazosodás idején még hiányzott az utca. Tehát ez a telkek olyan csoportosulása volt, ahol nem volt előre tervezett utca. A térbeli, elrendeződést a terepviszonyok, a belvízrendszer, a klíma, az építőanyagok továbbá a központi funkciók telepítése határozta meg.

Nyírbogdány község a Közép-Nyírségben, Nyíregyházától északkeletre, mintegy 16 km távolságra található. A 4-es sz. főközlekedési úton jól megközelíthető. Nyírbogdány-Gyártelep vasútállomás elérhető a Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonalon. A település érdekessége, hogy a gyártelepi településrész a falu központjától mintegy 3 km-re található. A gyártelepen 780 ember él. A község határában folyik a kállai, valamint a sényői főfolyás, mely a Lónyai-főcsatornába torkollik. A község belterülete 327 ha, külterülete 3125 ha.

A község a középkorban mezőváros volt. Első ízben 1220 körül említi nevét a Váradi Regestrum, a hozzá tartozó Hene és Szolnok nevű falvakkal együtt. Neve a Bogdán személynévből alakult magyar névadással. A személynév a szláv Bogdán (Isten ajándéka), a görög Theodorosz átvétele volt, és minden bizonnyal magyar ember viselte.

1324-ben Bogdántelek néven szerepel az első oklevelekben. Ettől az időtől számít lakott településnek, a köznemes Bogdányi család birtokaként. A 18. századig mellettük sokan mások rendelkeztek résztulajdonnal, így az Apagyi család is.

1566-ban Szabolcs legjelentékenyebb települése volt. A 16. század végén a 44 jobbágyháztartáson 5 földesúr osztozott, ebből 3 Bogdányi családbéli volt. 1607-től az akkor megyei alispán, Bogdányi János közbenjárására évente 6 alkalommal országos vásár tartására szerzett jogot a falunak. Ez nagyban hozzájárult fejlődéséhez. A 17. században a Jármy, az Orosz, és a Bay családok szereztek részbirtokokat Bogdányban, melyeket 1945-ig meg is tartottak.

A 18. században a jelentékeny Bogdányi birtok feldarabolódott. A falu mai határában 3 egykori falu olvadt be. Az egyik a középkori telepítésű, de később elnéptelenedett Gecsetelke. A községhatár északi részébe beolvadt Hene. Helyét ma egy Telek nevű puszta őrzi. A harmadik terület a mai bogdányi határ északi részén különálló Szolnok volt. A három középkori település a török időkben kipusztult, és a 17. században már lakatlan terület volt. 1811-ben a község mezővárosi rangot kapott I. Ferenc királytól. 1860-tól a község több járáshoz tartozott. 1920-ban 2115 lakosa volt a falunak. 1930-ban 2388 lakosa volt a falunak. 1944 áprilisában összeszednek és deportálnak mintegy 30 zsidó családot. 1990-től közigazgatási besorolása község. A község állandó népességszáma megközelítően: 3028 fő. Ebből férfi 1466, nő 1562. A Nyírbogdányi Ipari Park 2002-ben jött létre, területe 20,5 hektár. Jelenleg három betelepült vállalkozás (Borazon Kft., MALMARKS INDUSTRY HUNGARY KFT, MALMARKS MANAGEMENT HUNGARY KFT, Lite Power Alföld 2016 Kft.) 4,4 hektárt foglal el. Sajátosság, hogy a központtól 4 km-re alakult ki a Gyártelep település rész.

A település egy karakterűként jelenik meg, nem találhatóak eltérő karakterű településrészek. A település tiszta, rendezett, gondozott, az infrastruktúra teljes: elektromos áram, vezetékes ivóvíz és a gázellátás kiépített, a szennyvízelvezetés is közüzemi. Az óvodai és iskolai nevelés, az egészségügyi ellátás szervezett. Nyírbogdány fő utcájának a Fő utca tekinthető. Ebből az utcából nyílnak a kiszolgáló utak, melyeken kétoldalt hosszúkás telkek oldalhatáron álló épületei állnak előkertes kialakítással.

Az alábbiakban a település azon épületeiről mutatunk összefoglalót, melyek sajátos értéküknél fogva identitását erősítik községünknek. A település egyes részeire vonatkozó építészeti előírások szem előtt tartásával elérhető, hogy az új építésű házak ne idegenként, hanem ismerősként jelenjenek meg a többi ház között, melyek majd teljes mértékben elősegítik a település karakterének megőrzését, és tovább formálják, mint ahogy ezt a nem rég kivitelezett új épületek is teszik.

Településkarakter: jelene és jövőbeni alakítása:
A belső településkép szerves fejlődését torzították a már említett 1970-es és 1980-as évek lakásépítési programjai. A heterogén belső településkép azonban általában így is emberléptékű, barátságos ma is. A jövőben a településen az átépülés mellett a (lakó) épületek felújítása lesz a jellemző, beleértve a kerítés, a belső udvar (kert) átépítését is. Az építési munkákkal, a felújításokkal a településkép kedvező alakítását lehet elősegíteni. Ehhez (is) ad építészeti ajánlásokat a kézikönyv az építtetőknek, a településképért tenni akaró lakosságnak.

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Nyírbogdány településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt ölelnek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Mai jellege szerint Nyírbogdány halmazfalu. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatlakoznak egymáshoz. Parasztudvaraira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző.[62]

Fenséges, nyugalmat árasztó táj veszi körül a községet, ahol az ember és a természet évszázadok óta él szelíd harmóniában. A külterületet érinti a Nyírbogdányi-rét kiemelt jelentőségű természetvédelmi terület, amely ezernyi módját találja az ember, hogy megismerje a természetet, hogy közel kerüljön csodáihoz.

A Nyírbogdányi rét (HUHN20129) különleges természetmegőrzési terület

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Nyírbogdány
A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőség természetvédelmi rendeltetésterületekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza.

Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése: A Nyírbogdányi rét különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölértékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.

A természetvédelmi célállapot: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése, hogy a jelölközösségi jelentőségélhely, a 6440 kódú „Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei" legalább az alapállapot felmérés során tapasztalt nagyságban, karakterét megőrizve fennmaradjon. A megjelölt prioritások szerinti célkitűzések megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a területen jelents kiterjedésben elforduló, közösségi jelentőségű (de nem jelöl) élhely - 1530* kódú „pannon szikes sztyeppék és mocsarak" - kiterjedésének, karakterének fennmaradása, valamint az azon éljelentős méret állománnyal rendelkező, de jelölfajként nem megjelölt közösségi jelentőségfaj, a kisfészkaszat (Cirsium brachycephalum) fennmaradása is biztosítható legyen.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élhelyi sokféleségének megőrzése: a mocsárrétek és szikes élhelyek megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- A mocsárrétek és szikes gyepek fennmaradását a kíméletes legeltetés és kaszálás szolgálja, ezért cél a legelőállatállomány és a kaszálók fenntartása, a rét-és legelőgazdálkodás kíméletes folytatása.
- A területen belül található szántókon kíméletes gazdálkodás kialakításával, lehetőség szerint azok gyepesítésével indokolt gondoskodni a természetes élhelyeket érintő esetleges káros hatások megelőzéséről.
- A korábban beszántott, jelenleg gyomos parlagnövényzetélhelyeken a mocsárréti élhely rekonstrukciója a cél.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztet terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.
- A terület mocsárréti és szikes élhelyeinek fenntartásához szükséges azok megfelel vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelel, lecsapolást mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani. [63]

[62] Forrás: Nyírbogdány Község Önkormányzatának Településképi Arculati Kézikönyve
[63] Forrás: Természetvédelmi prioritások és célkitűzések a HUHN20129 kódú, A Nyírbogdányi rét elnevezésű, különleges jelentőségű természetmegőrzési területre

A település közigazgatási területen található a **Nyírbogdányi-rét különleges természetmegőrzési** terület.

A terület egységének, természetes élhelyi sokféleségének megőrzése:

- a mocsárrétek és szikes élhelyek megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- A mocsárrétek és szikes gyepek fennmaradását a kíméletes legeltetés és kaszálás szolgálja, ezért cél a legel állatállomány és a kaszálók fenntartása, a rét-és legelő gazdálkodás kíméletes folytatása.
- A területen belül található szántókon kíméletes gazdálkodás kialakításával, lehetőség szerint azok gyepesítésével indokolt gondoskodni a természetes élhelyeket érint esetleges káros hatások megelőzésére.
- A korábban beszántott, jelenleg gyomos parlagnövényzet élhelyeken a mocsárréti élhely rekonstrukciója a cél.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztet terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.
- A terület mocsárréti és szikes élhelyeinek fenntartásához szükséges azok megfelel vízigényének kielégítése; amit a területet érint belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelel, lecsapolást mérsékelt vízkormányzással szükséges biztosítani. [64]

1.7.3.2. Civil szerveződések

A társadalmi kohézió fontos feltétele, hogy a község különböző társadalmi csoportjai, egységei egymással szoros kapcsolatban álljanak, együtt működjenek, és egyenrangú félnek tekintsék egymást. Ezt a kooperációt jól szolgálhatja egy olyan rendszernek a kiépítése, mely a folyamatos információcserén, az érdektörekvések egyeztetésén, a konfliktuskezelés intézményesült technikáján nyugszik.

Nyírbogdány civil szervezeteinek és az egyházaknak összehangolt és kitartó munkája – rendezvények, programok, integrált közösségi terek kialakítása formájában (különböző célokkal: sport, kultúra, munka, oktatás stb.). Tartja fent a vonzó vidéki, élhető hangulatot. A községben működő főbb civil szervezet bevonása nélkülözhetetlen a község fejlődéséhez:

- Iránytű Gazdaságfejlesztő Klub
- Nyugdíjas Egyesület
- Mementó Alapítvány
- Polgárőrség
- Máltai Szeretetszolgálat
- Mohos Menti Vadásztársaság
- Magyar Dohánytermelők Országos Szövetsége
- „Fília” Alapítvány
- Nyírbogdány Közösségéért Egyesület

1.7.3.3. Vallási közösségek, egyházak

A vallás és az egyházi élet mindig fontos szerepet játszott a vidéki emberek mindennapjaiban, szokásaiban. Nyírbogdány és térségében még megtapasztalható az úgynevezett „népegyházi” működésmód, vagyis az, amikor az emberek életének szerves része a vallásosság – sajnos a fiatalok elvándorlása és az idősebb generáció elhalálozása miatt csökken a gyülekezetek létszáma, és ezáltal a templomba járó emberek létszáma is. Ahogy az adatgyűjtésből is leolvasható, az egyházi felekezethez tartozók létszáma nagyobb ütemben csökkent, mint a népességszám.

[64] Forrás: Nyírbogdány Község Önkormányzatának Településképi Arculati Kézikönyve

A térség településeinek életében három egyház játszik meghatározó szerepet – a római katolikus, a görög katolikus és a református –, ezen kívül lényegesen kisebb súllyal jelen van az evangélikus egyház, az izraelita hitközség és az egyéb egyházak hívei is megtalálhatóak, mint az Adventisa egyház. Nyírbogdányban református, római katolikus és adventista lelkész teljesít szolgálatot.

1.7. 3.4. Kulturális élet

A község kulturális élete nagyon gazdag, ami részben az aktív civil szervezetek által megvalósított programoknak és közművelődési, valamint közoktatási intézmények működési tevékenységének köszönhető.

Intézményes formában az Információs és Közösségi Hely (Székely Elek Művelődési Ház) látja el a kulturális feladatokat Nyírbogdányban. A kulturális rendezvényeken kívül több egyéb kategóriába sorolható rendezvény zajlott az Információs és Közösségi Helyben, melyek a Község és térsége közösségi életét javítják, társadalmi felelősségvállalást támogatják (véradás; különféle szervezetek, egyesületek ülései és rendezvényei; fórumok, testületi és társulási ülések; tájékoztatók; továbbképzések, tanfolyamok; babamasszázs, bababörze stb.).

A Községi Könyvtár szintén az Információs és Közösségi Helyben található meg. Működésére jelentős aktivitás jellemző. Az állományba vett könyvek száma az elmúlt években folyamatosan növekedett, de sajnos elkerülhetetlen volt, hogy a településeket is magába foglaló mozgókönyvtári rendszer megszüntetése és a selejtezés következtében a könyvtári állomány valamennyire csökkenő tendenciát is mutasson. Az állomány kisebb, de még így is százas nagyságrendű változása mutatja, hogy a Könyvtárban odafigyelnek az állományfrissítésre.

A község könyvtárából kölcsönzött könyvtári egységek száma száz lakosra (db)[65]

A Könyvtár 2013. január 1-től a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár szolgáltatóhelyeként működik. Közel 8000 kötet és tíz -féle folyóirat várja az olvasókat.

Az Székely Elek -féle kastélyban nyert elhelyezést a könyvtár, ezen kívül egy nagyteremmel és egy házasságkötő-teremmel rendelkezik. A Könyvtár, Információs és Közösségi hely feladata, hogy mindenki számára korlátozás nélküli hozzáférést biztosítson az információhoz és a dokumentumokhoz, a magyar és az egyetemes kultúra kincseihez és a tudásalapú társadalom alapintézményeként működjön. A hagyományos értékeit megtartva a kor követelményinek megfelelő modern info-kommunikációs szolgáltatások bevezetésével mind szélesebb körben bocsássa rendelkezésre gyűjteményét. Nyilvános könyvtárként a településen jelentkező könyvtári igények kielégítésére törekszik a szórakoztató irodalomtól a tudományos információig.

[65] Forrás: TeIR – Helyzet-Tér-Kép

Küldetését folyamatosan bővülő dokumentumállományával, korszerű szolgáltatásaival, amelyeket a felhasználók igényeihez alakít, jól felkészült szakembereivel és technikai felszereltségével valósítja meg. A könyvtár munkatársai alapelvüknek vallják az emberek humánus szolgálatát és segítését a hiteles, több forráson alapuló információ megszerzésében.

Mindezek segítségével támogatja:

- az életen át tartó tanulást
- az oktatás különböző szintjein tanulókat
- a szabadidő hasznos eltöltését
- a fizikailag hátrányos helyzetűek ellátását
- a település és környéke természeti értékeinek, társadalmi folyamatainak kulturális, történelmi, néprajzi kutatásainak bemutatását
- a közéletben való részvételhez szükséges állampolgári tudnivalók és jogi szabályozás megismerését
- a gazdaság, a kultúra, a tudomány és a művészet kérdéseiben való eligazodáshoz szükséges információk és tudásanyag közvetítését

Szolgáltatásaival, sokszínű programjaival, helytörténeti gyűjteményének bemutatásával hozzájárul a település sajátos arculatához, őrzi és ápolja a klasszikus kultúrához kapcsolódó értékeket. A könyvtár 2014. év végén új bútorzatot kap, növelve a kedves olvasók komfortérzetét.[66]

A nemzettudat megélését és a magyarság összetartását szolgáló nagy nemzeti ünnepek mellett Nyírbogdány saját ünnepi hagyományait is ápolja. Legjelentősebb ezek közül a Községnap.

1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

Az alábbi fejezet célja, hogy bemutassa, milyen humán közszolgáltatások érhetők el a településen, ezek milyen minőségben szolgáltatnak, valamint milyen mértékben veszik ezeket a szolgáltatásokat igénybe a lakosok.

A település lakói számára a közszolgáltatási feladatok jelentős része helyben hozzáférhető. A közfeladatokat ellátó intézmények: óvoda, általános iskola, az alapfokú művészetoktatás, az egészségügyi alapellátás helyben elérhető.

1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

1.8.1.1. Óvodai ellátás

Nyírbogdányban az óvodai nevelési feladatokat a Kazinczy Ferenc Babtista Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola látja el, amely a Babtista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy fenntartásában működik.

A nyírbogdányi Óvoda köznevelési intézményként működik, nevelési-oktatási feladatokat lát el. Az óvoda 2009 – 2011. évek között folyamatosan emelkedett, míg 2012-től 2017-ig fokozatosan csökkent. 2018. évben egy kisebb kiugrással emelkedett a férőhelyek száma.

Az óvoda célja a családi nevelést kiegészítve Nyírbogdány és a társközségekben élő, különböző szociális háttérrel rendelkező 2-7 éves korú gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermekek személyiségének kibontakozásának az elősegítése.

[66] Forrás: Nyírbogdány Község honlapja: http://nyirbogdany.hu/index.php/intezmenyek/konyvtar

Az óvodai gyermekcsoportok száma (db) statisztikai adatok [67]

Óvodába beírt gyermekek száma statisztikai adatok [68]

1.8.1.2. Alapfokú oktatás

A község életében meghatározó szerep jut az iskolának, amely már a századforduló előtt létezett. Alapfeladatunk a beiskolázási körzetünkbe tartozó tanköteles korú gyermekek általános műveltségének megalapozása. E feladat megvalósításának érdekében intézményünkben nyolc évfolyamos általános iskola működik. A beiskolázási körzetünkben élő családok szociális, anyagi és kulturális helyzete egymástól eltér, ezért nevelő és oktató munkánk ehhez a helyzethez igazodik: tanórán és tanórán kívül megpróbáljuk segíteni a nehéz körülmények között élő, hátránnyal induló tanulók felzárkóztatását, ugyanakkor kiemelt fontosságú feladatnak tekintjük a tehetséges, jó képességű gyermekek fejlesztését is.

A társadalom, a pedagógusok és a szülők célja azonos: gyermekeinkből művelt, jól képzett, az életben boldogulni tudó embereket szeretnénk nevelni. Iskolánk hosszú múltja alatt többször változtak az iskola falai, épületei, de nem változott a bennük munkálkodó pedagógusok fő célja: emberséget és tudást adni a település felnövekvő ifjúságának.

[67] Forrás: TeIR
[68] Forrás: TeIR

Kazinczy Ferenc Babtista Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola

A baptista iskola: Több, mint iskola. Magyarország egyik legnagyobb segélyszervezete, a Baptista Szeretetszolgálat megalakulása óta arra törekszik, hogy minden erejével és lehetősége szerint segítsen a szükségben lévőknek. Küldetése, hogy az általa fenntartott intézmény több legyen, mint iskola: az a hely, ahol a tanuló teljes körű támogatást kap személyisége és képességei kibontakoztatásához.[69] Más intézményekkel szemben az általános iskolai tanulók száma a gyerekszám csökkenését mutatja, ami a jelenlegi társadalmi helyzetben nem meglepő. Ennek ellenére az intézmény stabil, erős nevelő-oktató feladatokat ellátó iskola. Várhatóan az elkövetkező években ez a statisztikai adat növekedhet, vagy stabil állapotot mutat majd.

1.8.1.3. Egészségügyi ellátás

A település egészségügyi ellátása az Egészségházban történik. A Központban biztosított az alapellátásnak számító háziorvosi rendelés, amelyet két háziorvos lát el. Kihelyezett orvosi rendelő található meg a Gyártelepen. Heti két alkalommal ott is van háziorvosi praxis. A háziorvosi praxis heti 27 óra rendelési időben látja el a község betegeit (felnőtt, gyermek) betegeit. Ügyelet legközelebb Nyíregyházán és Kemecsén található. Az Egészségház infrastrukturális és eszköz-ellátottsága, a praxisok működtetéséhez szükséges személyi feltételek biztosítottak, mind az ápolási-gondozási, mind a sürgősségi esetek ellátása során magasan képzett, gyakorlott team dolgozik. A településen teljesen megoldott az alapellátás biztosítása a lakosság számára, emellett figyelmet fordítanak az egészségmegőrzésre, szűrővizsgálati programok megvalósítására. Az Egészségházkapacitása megfelelő, 100 %-ban kihasználásra kerül.

A háziorvosok betegforgalma (fő) – Nyírbogdány statisztikai adatok

A háziorvosok betegforgalma, ezer lakosra (fő) – Nyírbogdány statisztikai adatok[70]

[69] Forrás: Nyírbogdány Község honlapja: http://nyirbogdany.hu/index.php/intezmenyek/iskola
[70] Forrás: TeIR: A háziorvosok betegforgalma – statisztikai adatok

A fogorvosi körzetekben heti 26 órában zajlik. A fogorvosi körzet Kék Községre is kiterjed, ott heti 7 órában történik rendelés. A településen megtalálható még gyógyszertár és állatorvosi ellátás is. A község védőnői körzetben 1 főállású területi védőnő látja el a szolgálat munkáját, feladatát 49/2004.(V. 21.) ESzCsM rendelet a területi védőnői ellátásról, 26/2014(IV.8) EMMI rendelet a várandósgondozásról, 26/1997. (IX. 3.) NM r. az iskola-egészségügyi ellátásról szóló rendeletek alapján végzi.

Egészséggondozást nyújt a családoknak, egyéneknek és azok közösségeinek, folyamatosan alkalmazkodva a lakosság szükségleteihez. A védőnői gondozás a családok otthonában, óvodai és iskolai környezetben, közösségi színtereken, valamint a működési feltételeknek megfelelő védőnői tanácsadóban történik.

A védőnő fő feladatköre

A nők meghatározóak az emberi kapcsolatok, a családok szokásainak életmódjának kialakításában, a táplálkozásban a testi, lelki harmónia megalapozásában és annak közvetítésében. A hagyományos védőnői tevékenységek alappillérét jelentik az egészséges életkezdetnek, a születéskörüli időszaknak, a gyermek és ifjúkornak. Ezen belül az egészségügyi megelőző és fejlesztő jellegű tevékenységek mellett a szociális gyermekvédelem a családgondozás, nővédelem, családtervezés az oktatás-nevelés a karitatív segítségnyújtásban való részvétel. Szerepük annál is inkább felértékelődik, mert a családok, a polgárok közvetlen közelében, a védőnői tanácsadókban és otthonaikban, illetve közösségeikben fejtik ki szakmai munkájukat.

A háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi tevékenységről szóló 4/2000. (II. 25.) EüM rendelet 3/C.§ (1) bekezdése alapján Nyírbogdány Község területén egy – gyermek és felnőtt beteget is ellátó háziorvosi körzet működik. Gyógyszertár található a településen: Bátor Patika Kft. Fiókgyógyszertár, amely munkaidőn kívül ügyeleti rendszerben biztosítja a folyamatos gyógyszerellátást. A kórházi betegellátást legközelebb Nyíregyházán a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Jósa András Oktatókórházban lehet igénybe venni. A község a Nyírbátori Városi Mentőállomáshoz tartozik. Orvosi (fogorvosi is) ügyelet legközelebb a településhez Nyírbátorban és Máriapócson van. Fogászati ügyelet hétvégén és ünnepnapokon, Máriapócson érhető el.

Az életminőség javítását és egészségfejlesztést szolgáló intézkedések (Eütv.) biztosítottak Nyírbogdányban. A család- és nővédelmi gondozás (Eütv., családtervezés, fogamzás előtti gondozás, genetikai tanácsadás, várandós szoptatós anya gondozása) a védőnői feladatellátás keretében biztosított a településen. Az ifjúsági egészségügyi gondozás speciális feladatainak ellátása (Eütv.) a kistérségben biztosított. Egészségügyi szakellátás helyben (kórház, sürgősségi ellátás, emlő-szűrő állomás, méhnyak-szűrő szakrendelés és fogyatékos személyek rehabilitációja) nem biztosított.

1.8.1.4. Szociális ellátás

A községben a szociális ellátás szervezését a Sion Idősek Szeretetotthona biztosítja. Feladatuk a személyes gondoskodás körében az intézmény által nyújtott szociális szolgáltatások köre:

1. Az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzése.
2. Az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiéniás körülményeinek megtartásában való közreműködés.
3. A veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtás.

Mindegyik szolgáltatás biztosításához rendelkezik a Központ határozatlan idejű működési engedéllyel.

Család- és gyermekjóléti szolgálat is működik a településen.
A családsegítő szolgáltatásban nyújtott általános és speciális segítő szolgáltatás olyan személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka eszközeinek és módszereinek felhasználásával hozzájárul az egyének, a családok, valamint a különböző közösségi csoportok jólétéhez és fejlődéséhez, továbbá a szociális környezetükhöz való alkalmazkodáshoz.

A családsegítő szolgáltatás segítséget nyújt a működési területén élő szociális és mentálhigiénés problémák, vagy krízishelyzet miatt segítséget igénylő személyeknek, családoknak, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából.

A gyermekjóléti alapellátásnak hozzá kell járulnia a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez.

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi, lelki egészségének fejlődését.

A családsegítő segítséget nyújt a településen élő szociális és mentális problémák miatt veszélyeztetett, illetve krízishelyzetben lévő személyek és családok részére.

Az intézmény által nyújtott szolgáltatások köre:

1. Szociális, életvezetési, mentálhigiénés tanácsadás.
2. Tájékoztatás a szociális, családtámogatási és társadalombiztosítási ellátások formáiról, igénybevételi lehetőségeiről.
3. Az anyagi nehézségekkel küzdők számára pénzbeli, természetbeni ellátásához és szociális szolgáltatásához való hozzájutás megszervezése.
4. Családgondozás, a családban jelentkező működési zavarok, illetve konfliktusok megoldásának elősegítése.
5. Egyéni beszélgetés, klubbok, csoportok kialakítása igény szerint, gyermekeknek rendezvények, táborozások szervezése.

A szolgáltatás mindenki számára elérhető és ingyenes Nyírbogdány Községben.

Étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkeztetéséről kell gondoskodni, akik ezt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, koruk, egyészségi állapotuk, fogyatékosságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük vagy hajléktalanságuk miatt. Ha az egészségi állapot indokolja – a háziorvos javaslatára – diétás étkeztetés biztosított.

Házi segítségnyújtás és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Azokról az időskorú személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek a házi segítségnyújtás keretében a lakossági központ gondoskodik. Az ellátás célja olyan gondozás megteremtése, amely az igénybe vevő önálló életvitelének fenntartását – szükségleteinek megfelelően – lakásán, lakókörnyezetében biztosítja.

A házi gondozó feladatai ellátása során segítséget nyújt ahhoz, hogy az ellátást igénybe vevő fizikai, mentális, szociális szükséglete saját környezetében, életkorának, élethelyzetének és egészségi állapotának megfelelően, meglévő képességének fenntartásával és felhasználásával, ill. esetlegesen fejlesztésével biztosított legyen. A házi segítségnyújtás keretében biztosítani kell az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését, az önálló életvitel fenntartását, az ellátott és lakókörnyezete higiéniás körülményeinek megtartásában való közreműködést, segítséget nyújt a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve elhárításában.

1.8.1.5. Sport, szabadidő

Nyírbogdány és környezete természeti adottságait a sportoló emberek is kihasználhatják, ez egyben a térség turisztikai vonzerejének egyik fontos eleme. A túrázók, terepfutók alacsony infrastrukturális szükséglettel rendelkeznek (jelölt és karbantartott útvonalak, szálláshelyek). A kerékpárosok biztonságosabb közlekedését kerékpárút biztosítja.

Nyírbogdányban kiváló lehetőségek állnak a sportolni kívánó lakosság – és az odalátogatók rendelkezésére. A fedett sportolás lehetőségét az iskolai tornaterem biztosítja. A Kossuth Sportegyesület 1978-ban alakult, majd 1989.05.24.-én újra alakult. Az utánpótlás gyermek és felnőtt korosztályban folyamatos. A Sportegyesület mellett Rétközi Sólymok Íjász és Hagyományőrző Egyesület és Ászok a Pályán Kulturális és Szabadidős Egyesület is működik a településen.

1.8.1.6. Közművelődési intézmények

Könyvtár

A település és a környéken lakók kulturális igényeinek kielégítésére a Nyírbogdány Községi könyvtárban található jelentős könyvállománnyal rendelkező könyvtár biztosít lehetőséget. A Községi könyvtár a Székely Elek Művelődési házban található meg.

A könyvtár szolgáltatásai: a könyvtári dokumentumok helyben használata, arra rendelt részének kölcsönzése; könyvtárközi kölcsönzés; könyvtárhasználati foglalkozások; rendezvények szervezése; író-olvasó találkozók; másolás, szkennelés, nyomtatás, faxolás; internet használat. A könyvtár folyamatosan biztosít Nyírbogdány lakosai számára kulturális programokat (pl.: Nőnapi zenés irodalmi délután, irodalmi délutánok, meseklub).

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel kell elkészíteni.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

Az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja: az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét; a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét; a diszkriminációmentességet; szegregációmentességet; a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket - az óvoda kivételével - érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Célcsoport	**Intézkedés címe**	**A beavatkozás területei**
Romák vagy mélyszegénységben élők	Romás és/vagy mélyszegénységben élők munkaerő-piaci helyzetének javítása	Családsegítő szolgálattal kapcsolatfelvétel
		Polgármesteri Hivatalban segítségadás
Gyermekek esélyegyenlősége	Drogfogyasztás felbukkanásának, a fiatalkori bűnelkövetés és közlekedési szabálytalanságok megelőzése, felvilágosítás	Drogprevenciós előadások
		Bűncselekményekről és közlekedési szabályokról felvilágosítás
	A késő estig, éjszaka felügyelet nélküli gyermekek előfordulásának visszaszorítása a településen	A Rendőrség és a Polgárőrség tagjainak rendszeres járőrözése megakadályozhatja a gyermekek késő éjszakáig tartó kimaradását, megakadályozhatja áldozattá válásukat.
Idősek esélyegyenlősége	Idősek sérelmére elkövetett bűncselekmények megelőzése, áldozattá válás megelőzése	Polgárőrség és Rend őrség fokozott járőrözése Veszély esetén riaszthatóság

Nők esélyegyenlősége	Nők munkavállalásának elősegítése	Együttműködés az illetékes Munkaügyi Központtal
		Kapcsolatfelvétel az érintettekkel
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége	A fogyatékkal élő vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők, ápoló családtagok kapcsolatépítésének elősegítése	Házi segítségnyújtás kiszélesítése

1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

A térség gazdasági potenciálját, alapvetően a két kistérségi központ Nyíregyháza és Nagykálló határozza meg, akik nem célterületei a Helyi Vidékfejlesztési Közösségnek. E két településen működik az a néhány nagy és középvállalkozás, mely meghatározó szerepet tölt be a térség jövedelem termelésében és a foglalkoztatásában. A Benetton Ungheria (Nagykálló), a Flextronic, a Michellin az Elektrolux (Nyíregyháza) valamint a Lego azok a vállalkozások, melyek jelentős beszállítói kapacitást is képesek indukálni. A térség kis-, és közép vállalkozásainak állapotára jellemző, hogy sajnálatos módon nem tudnak élni ezzel a lehetőséggel, így e vállalatok beszállítói igényeit térségen kívüli vállalkozások oldják meg. Tradicionálisan érvényes, hogy a megélhetés legfőbb forrása a megyében a mezőgazdaság, melyre az elaprózódott birtokszerkezet jellemző, így jövedelem termelő képessége is minimális. A 200 körüli mezőgazdasági vállalkozás – és a hozzá kapcsolódó 22 708 őstermelő - a vállalkozói szektor 8%-át teszi ki, és igen magas arányban gyümölcs-, zöldség és dohánytermesztéssel foglalkozik. Sajnos az ágazatra jellemző, hogy kedvezőtlen a faj, és fajta összetétel, és az alkalmazott technológia jelentősen csökkenti a piaci versenyképességet.

Az 1980-as évek kimagasló állatállománya minimálisra csökkent, különösen a szarvasmarha esetében. Ez a tény a szántóföldi növénytermesztés piaci pozícióit is meggyengítette, és a legeltetés visszaszorulásával a környezet állapotát is lerontotta. A mezőgazdasági feldolgozóipar alapvetően a zöldség, gyümölcstermesztésre épült, de az innovatív termelési technológiák hiánya, a K+F tevékenység alacsony szintje csak kevés hozzáadott értéket képes realizálni. Az Újfehértói Kutató Intézet, a Nyíregyházi Főiskola, valamint a szaktanácsadói hálózat lehet az a bázis, mely összefogva a termelőkkel változtathat ezen a helyzeten. Az ipari termelés szerkezeti állapotára is jellemző, hogy nagyon kevés a hatékonyan működő mikro-, és kisvállalkozás, és nagyszámban vannak jelen azok a kényszervállalkozások, melyek még tulajdonosaik számára sem képesek megélhetést biztosítani.

A kevés kisvállalkozás összetételére az élelmiszer feldolgozás, az építőipar, a fémfeldolgozás és a kereskedelem a jellemző. Nem működnek a településeken azok a kisipari szolgáltatások, melyek a lakosság igényeinek kielégítése mellett egy biztos megélhetést jelenthetnének az ott élők számára. Mindezen anomáliák egyik legfőbb oka, hogy a szakképzés területén komoly lemaradásaink vannak, és a hiányszakmákra koncentrált rugalmas képzési rendszer nem működik. A turisztikai ágazatban működő vállalkozások alapvetően Nyíregyházára koncentrálódnak, a vidéki területek turisztikai kínálata minimális, pedig jelentős tartalékaink mutatkoznak a vadász, lovas, horgász, egészség és gasztronómiai turizmus területén, melyeknek szintén leggyengébb láncszemei a jól képzett turisztikai szakemberek. A banki szolgáltatások a városokra koncentrálódnak, valamennyi településünkön működik valamilyen pénzintézet, az ATM szolgáltatás területi lefedettsége minimális.[71]

A Nyírség részben öntözhető területekkel, zöldség, gyümölcs alapanyaggal és állattenyésztéshez kapcsolódó adottságokkal ellátott, mindezen adottságok ellenére, jelenleg leépülő termelési kultúrával rendelkezik. A térség ipari és mezőgazdasági üzemei, szövetkezetei nagyrészt már megszűntek, vagy megszűnő félben vannak. A birtokszerkezet elaprózódott, a mezőgazdaság technikai felszereltsége elavult. Ennek a folyamatnak köszönhetően alacsony a jövedelemtermelő képessége, valamint a versenyképessége is.

[71] Forrás: www.nyirsegleader.eu

A mezőgazdaságban működő vállalkozások legnagyobb felvevőpiaca Nyíregyháza. A feldolgozó iparban a kis- és középvállalkozások száma a mérvadó, átlagosan 1-10 főt foglalkoztatnak. Ezek a vállalkozások többnyire fafeldolgozó, élelmiszer előállító vagy textil üzemek. Megállapított, hogy nem áll rendelkezésükre a megfelelő technológiai háttér és személyi feltétel, így általában alacsony szintű a feldolgozás mértéke. A vállalkozások többségében a szolgáltatói és az ipari szektorban működnek. Az építőiparban működő vállalkozások száma az utóbbi években erősen csökkent, a gazdasági válságot követően kevés vállalkozás tudott a piacon megmaradni. A térség erősen vállalkozáshiányos, ez első sorban az alacsony vállalkozási kedv, de jelentős részben a tőkehiány következménye. Hiányzik az inkubátor típusú tevékenység, amely segíthetné az induló kisvállalkozások megalapozását.

A település közigazgatási területe építési szempontból két részre tagolódik, beépítésre szánt területekre és beépítésre nem szánt területekre. A település közigazgatási területének beépítésre nem szánt területei közé tartoznak a közlekedési-, közmű elhelyezési területek, a zöldterületek (közparkok), erdőterületek (védelmi erdők, gazdasági erdők, egészségügyi, szociális, turisztikai erdők), mezőgazdasági területek, (kertes mezőgazdasági területek, általános mezőgazdasági területek), és a vízgazdálkodással összefüggő területek. A beépítésre nem szánt területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében.

Az e területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében. A külterületnek valamivel több, mint tized részét foglalják el a gyep- legelő területek, mely területek egy része kiemelt jelentőségű tájvédelmi továbbá a különleges természet megőrzési területhez - mint láprétek, mocsárrétek, sárrétek, ligeterdők, kaszálórétek, - tartozik. A külterületi földek egy része, gyümölcsös, ill. szántó művelésű. Az erdőterületek mérete meghatározható.

A külterület területfelhasználási elemei Nyírbogdány településen:

Szántók: Az éghajlat a nem túl víz- és hőigényes kultúráknak kedvez, elterjedt szántóföldi növény a búza, a kukorica, napraforgó, tritikálé, zab és lucerna. Ma a külterület döntő részét, foglalják el a szántók, melyek részben közúton, részben dűlőutakon jól megközelíthetők. A szántóterületek a határban összefüggő felületként jelennek meg, a táblák határain futó csatornák és utak menti fasorok csak helyenként tagolják a tájat.

Rétek, legelők: A gyepes területek erősen megfogyatkoztak az utóbbi száz évben. A nyílt társulások közül a homokpusztarétek jellemzőek. A mélyedésekben gyakoriak a vízállásos, nedves rétek, mocsárrétek. A rétek és a legelőként hasznosított gyepterületek együttvéve a külterületnek kb. 3 %-át teszik ki.

Erdők: Erdőtársulásait jelentős mértékben (akác, nemes nyár, enyves éger, magas kőris) ültetvények jellemzik. Az erdők a település 9 %-át borítják. Védett természeti terület a Daru-rét.

Gyümölcsösök: A gyümölcsösök területe az utóbbi években az alacsony felvásárlási árak miatt csökkent. A gyümölcsösök nagy része a külterületen található, körülbelül a külterület 4 %-a. A zártkerti területeken korábban első sorban a szőlőtermesztés volt jellemző, amit ma részben gyümölcsösként, részben szántóként hasznosított parcellák tarkítanak, de jelentős a parlagon hagyott területek aránya.

Nyírbogdány település jelentős nagyságú külterületi termőföldjei hagyományosan szántóterületként, gyümölcsösként hasznosítottak. Erre vonatkozóan a következő ajánlások érvényesek:

- A talaj, mint a növényzet egyik alapvető élettere, a legfontosabb természeti erőforrások közé tartozik, melynek védelme különösen fontos Magyarországon, mivel az ország területének kb. 50%-n szántóföldi művelés folyik. A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken az intenzív talajművelés igen súlyos talajerózióhoz, talajtömörödéshez, a biodiverzitás csökkenéséhez, valamint a bemosódott növényvédő szerek által a felszíni, felszín alatti vizek szennyeződéséhez vezethet.

- Olyan talajkímélő művelési módokat kell alkalmazni, amelyek a talaj erózió és defláció elleni védelmét, a talajszerkezet és -nedvesség megőrzését, a talaj szervesanyag tartalmának növelését, a talajélet védelmét célozzák meg. A talajerózió és a különböző művelési rendszerek összefüggéseit vizsgáló kutatási eredmények alapján elmondható, hogy a kímélő művelés világszerte hozzájárult a talajerózió csökkenéséhez.
- A természetközeli élőhelyek szomszédságában a természetvédelmi érdekeket szem előtt tartó hagyományos művelési módok, gazdálkodási formák részesítendők előnyben. A mezőgazdasági szennyező források mennyiségét csökkentve hozzájárulhatunk a természetközeli élőhelyek megóvásához.
- A helyi tájhasználatra jellemző művelési ágak megtartására és fejlesztésére, a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, illetve visszaállítására kell törekedni.

Általánosságban elmondható, hogy a természeti állapot megőrzésére, illetve javítása az elsődleges cél a községben. Ösztönözni kell a hagyományos növényi kultúrák termesztését, valamint a biogazdálkodás megteremtését.[72]

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1. Ipari termelés

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az ország keleti határán található három ország szomszédságában. Ukrajna, Szlovákia és Románia határos a megyével. Lakossága: mintegy 600 ezer fő. Gazdaságának jellemzői: az élelmiszer feldolgozás, vegyipar, az elektronikai és optikai ipar, valamint a textilipar. A jól képzett, fiatal és relatíve olcsó humánerőforrás, a rendelkezésre álló szabad és képezhető munkaerő, a fejlett infrastruktúra, valamint az európai szintű kulturális és természeti környezet elégíti ki a befektetők ez irányú igényeit.

A megye egész területén rendelkezésre állnak szabad, ipari jellegű fejlesztésre alkalmas földterületek és működő ipari parkok. Ezek közül is kiemelkedik a LOGIN Park Nyíregyházán, mely teljesen kiépített infrastruktúrával, kitűnő közúti és vasúti kapcsolatokat és kedvező üzleti környezetet kínál a befektetőknek. A megye az oly sokat emlegetett EU keleti kapuja, mely egy csaknem 200 miliós kelet-európai, fejlődő piacra nyílik. Ennek a kapunak a kereskedelmi és pénzügyi központja Nyíregyháza város.

<u>Ipari statisztikai adatok:</u>

- 2016 I. félévében a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások megyei telephelyeinek adatai alapján az ipari termelés összehasonlító áron 4,9%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. A megyei székhelyű közepes és nagyméretű vállalkozások ipari teljesítménye a telephelyekénél nagyobb ütemben, 8,6%-kal nőtt.
- Az ipari értékesítés összehasonlító áron 11%-kal haladta meg a 2015. I. félévit. A belföldi eladások volumene az átlagosnál nagyobb ütemben, 19%-kal, az export 8,2%-kal bővült. Az értékesítési árbevétel 76%-a külpiaci eladásokból származott.
- A nagyobb súlyú alágak közül az élelmiszeripar és az egyéb feldolgozóipar termelése az átlagost meghaladóan, 20, illetve 12%-kal emelkedett a 2015. I. félévihez képest, és együttesen a termelési érték négytizedét adták. A 26%-os részarányú, és szinte teljes egészében külpiacra termelő gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártás teljesítménye kissé mérséklődött.

[72] Forrás: Nyírbogdány Község Településképi Arculati Kézikönyve

Ipari statisztikai adatok[73]

A Nyírbogdányi Ipari Park 2002-ben jött létre, területe 20,5 hektár. négy betelepült vállalkozásról van információ: Borazon Kft., MALMARKS INDUSTRY HUNGARY KFT, MALMARKS MANAGEMENT HUNGARY KFT, Lite Power Alföld 2016 Kft. A három vállalkozás összesen: 4,4 hektárt foglal el. Egyedi, hogy a központtól 4 km-re alakult ki a Gyártelep település rész.

A település ipari, gazdasági zónái alapvetően a település peremén, leginkább a lakóterületektől északra, a Demecser felé vezető út mentén található. Tekintettel arra, hogy az ipari területek többsége településképi szempontból jól látható, esetenként meghatározó helyen található, elengedhetetlen ezek településképi hatásának vizsgálata és megújulásuk, fejlesztésük településképi koordinálása.

A gazdasági területek önálló belső településképi jellemzőkkel rendelkeznek. Elsősorban alacsony hajlású, nagy fesztávú ipari épületek találhatók itt, mely látványát a javított részek törik meg.

Nyírbogdány Község Önkormányzata a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal 2003. január hónapban kötött IPC-013/02. számú szerződés alapján jogosult az Ipari Park cím viselésére.

A park bruttó területe a címszerződés szerint 20,50 ha, eddig beépített terület nagysága 6,30 ha, a szabad terület nagysága 14,20 ha.

Nyírbogdány település a megye népesebb települései közé tartozik, mely mind Nyíregyháza közelségével, mind a községhez tartozó Gyártelepen évtizedek óta működő MOL elosztó- és raktárbázis jelenlétével magyarázható. Térségi szerepköre elsősorban a foglalkoztatás területén volt tapasztalható, az előbbiekben említett, korábban kőolaj finomítóként működő üzem révén.

A település hozzávetőlegesen a megye közepén helyezkedik el, Nyíregyháza és Záhony (Ukrajna) felől a 4.sz. fk. út mellett (a községet elkerülő szakasza 2006.évben épült meg) , a megyei É-i része felől (Tiszabercel, Ibrány, Kótaj, Kék, Gégény, Pácin) pedig a 3823, illetve a 3827 sz. utakon közelíthető meg.

[73] Forrás: www.agronaplo.hu

Három ország könnyen elérhető, az ukrán országhatár (Záhony) 45 km-re, a román országhatárt (Csengersima) 85 km-re és a szlovák országhatár (Sátoraljaújhely) 60 km-re van.

Az Ipari Park vasúti személyforgalmi megközelíthetősége a Gyártelep É-i részén áthaladó Budapest-Záhony villamosított vasúti fővonallal megoldott, a településrész vasútállomása egyben Nyírbogdány állomása is, mely 1,5 km-re helyezkedik el az Ipari Parktól. Iparvágány csak a MOL telepen van, de időközben a MOL részéről bekövetkezett változások hatása (a MOL fokozatosan szünteti meg tevékenységét a telephelyen) ezen ipari vágányokat most már az Ipari Park is használhatja. A MOL telephelyén már vámszabad terület is létezik.

A térség légi közlekedéssel való kapcsolata megoldott a 20 km-en belül található nyíregyházi repülőtéren keresztül. Ez a repülőtér használható kisebb személy- és áruforgalom lebonyolítására is. Nagyobb mennyiségű áruforgalom lebonyolítására a Nyírbogdánytól 70 km-re található debreceni országos repülőtér alkalmas. Az Európai Uniós csatlakozás következtében nagy jelentőséggel bír a községtől 45 km-re található, a Kelet kapujának nevezett Záhony. Az M3 autópálya jelenleg Polgárig elkészült, a Polgártól Nyíregyházáig terjedő 48 km-es szakasz mindössze két lakott területet érint, melyek kiváltását tervezik. 2006.évben elkészült a Nyíregyházát keletről elkerülő útszakasz, amely lakott terület (Nyírpazonyt és Nyírturát is elkerüli) érintése nélkül vezet a 4 számú főútra, amelyből az Ipari Parkba vezető ipari út elágazik, tehát Nyírbogdányból Budapestre lakott terület érintése nélkül lehet eljutni autópálya és autóút igénybevételével 2006. végétől.

A Nyírbogdányi Ipari Park Nyíregyházához való közelsége csak látszólagos ellentmondást jelent. Bár Nyíregyházán már létezik Ipari Park annak teljesen más a profilja (elektronika, gépipar) addig a Nyírbogdányi Ipari Park inkább a vegyiparra és az azt kiszolgáló beszállítói kapacitásokra épít.

Van azonban egy olyan előnye, amellyel igen kevés Ipari Park rendelkezik, elérhető távolságon (500 m-en) belül található a MOL Rt. nemzetközi késztermék (kőolajszármazékok vezetékes szállítása) és nagynyomású gázfogadó és mérő állomása.
Nem is lenne célszerű nyíregyházi Ipari Parkba vegyipart telepíteni, Nyírbogdány azonban megfelelő infrastruktúrával rendelkezik az ilyen igényű vállalkozások számára.

Célszerűbbnek látszik a munkaerő mozgás is, ha a Nyírbogdányi Ipari Parkban települnek vállalkozások, ugyanis a munkaerő jelentős része helyben, illetve a szomszédos településekből biztosított, a felsőfokú végzettségűek pedig szükség esetén akár Nyíregyházáról járhatnak, ami kevésbé terheli Nyíregyháza jelenleg is zsúfolt helyi közlekedését.

A Sz.Sz.B.Megyei Munkaügyi Központ kimutatása a munkanélküliség helyzetéről Nyírbogdányban, valamint az Ipari Park vonzáskörzetéhez tartozó településeken.

2005 január	Regisztrált munkanélküliek száma (fő)	Munkavállalói korú népes. (fő)	Területi mutató (%)
BESZTEREC	78	685	**11,39**
DEMECSER	308	2999	**10,27**
KÉK	174	1283	**13,56**
KEMECSE	330	3244	**10,17**
KÓTAJ	212	2901	**7,31**
NAGYHALÁSZ	449	3895	**11,53**
NAPKOR	193	2387	**8,09**
NYÍRBOGDÁNY	140	1891	**7,40**
NYÍRPAZONY	127	2200	**5,77**
NYÍRTÉT	106	709	**14,95**
NYÍRTURA	109	1224	**8,91**
SÉNYŐ	116	929	**12,49**
SZÉKELY	64	673	**9,51**
VASMEGYER	82	1024	**8,01**

Nyírbogdány gazdasági helyzetét döntő mértékben meghatározta, illetve meghatározza a község határában lévő MOL RT gyártelepe. A MOL RT. telepén jelenleg működő gazdasági társaságok a következők: a MOL RT. Logisztikai Központja, és a Bogdány-Petrol Kft, mely cégek – a Logisztikai Központ kivételével – a MOL RT érdekeltségi körébe tartoznak, de önálló gazdálkodást folytatnak. Az Ipari Park területén már három vállalkozás működik, melyek cipőfelsőrész készítéssel (Ricosta Kft), műanyagtermékek gyártásával (Bogdány Plusz BT.), és műanyag-feldolgozással (Bogdány Plast Kft) foglalkoznak.

Az Ipari Park igényeinek megfelelő közüzemű vízi-, energia- és hírközlési hálózatok a terület közvetlen közelében megtalálhatóak. A már működő ipari üzemeknél az infrastruktúra kiépült.

Villamos energia

Villamos energia szolgáltató cég neve: E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató RT.

Jelenlegi kapacitás:	1 MW
Maximális kapacitás:	igény szerint bővíthető a területen áthúzódó 20 KV-os légvezetékről bővíthető.
Bekötési távolság:	20 m

Vízellátás

Az Ipari Park vízellátása a 3827.sz. út mentén húzódó DN 200 acny közüzemi vezetékről van megoldva. A Vízműtelep és az AK 200/30 típusú víztorony Nyírbogdány É-i részén található.

Vízszolgáltató neve: Nyírségvíz RT.

Jelenlegi kapacitás:	300 m3/nap
Maximális kapacitás:	600 m3/nap

A kapacitás igény szerint bővíthető, külön tüzivíz nincs, a park nem rendelkezik önálló víztisztító rendszerrel.

Gázellátás

Az Ipari Park ÉNy-i határán található a Gyártelep földgázellátását szolgáló DIVAL-160 típusú 6/3 bar-os gáznyomás szabályzó állomás, továbbá a területet szinte kettészeli a D63 PE gázvezeték. A szabályzó kapacitása elegendő az Ipari Park ellátásához.

Gázszolgáltató neve: Tiszántúli Gázszolgáltató RT.

Jelenlegi kapacitás:	100 m^3/h
Maximális kapacitás:	150 m^3/h
Bekötési távolság:	30 m

A kapacitás igény szerint bővíthető.

Szennyvízcsatornázás

A település és a Gyártelep szennyvízcsatornázás kivitelezése 2001. évben befejeződött, 2002-ben lett üzembe helyezve. A szennyvíz tisztítótelep a Gyártelep K-i oldalán, a Bogdányi (V.sz.) főfolyás mentén épült meg 350 m3/d kapacitással (700 m3/d kapacitásra bővíthető.), mely elegendő lesz az Ipari Park szennyvízének tisztítására is. Befogadóként a 0168 hrsz-ú út mentén lefektetett D 200KG PVC szennyvízcsatorna szolgál.

Csapadékvíz elvezetés

Az Ipari Park területén keletkező csapadékvizet el kell vezetni, befogadóként szóba jöhet a Bogdányi (V.sz.) főfolyás, vagy a területtől Ny-ra húzódó szivárgó, mely a Sényői (VI.sz.) főfolyásba torkollik.

Hulladék-elhelyezés

A településen keletkező folyékony és szilárd hulladékot a Nyír-Flop Kft szállítja el a szomszédos Demecserben létesített, műszaki védelemmel rendelkező „szeméttelepre".

Összegzésképpen elmondható, hogy az Ipari Park adottságai megfelelőek, jó alapja lehet a multinacionális nagyvállalatok letelepítését célzó infrastrukturális fejlesztések megvalósításának.[74]

[74] Ipari Park Nyírbogdány – Önkormányzati adatszolgáltatás

1.9.2.2. Mezőgazdaság

A Szabolcs-Szatmár-Beregben zajló mezőgazdasági tevékenységen belül kiemelkedő jelentőségű a gyümölcs-, illetve az almatermesztés. Az ország gyümölcsös területének harmada, almáskertjei területének kétharmada van a megyében. Ehhez kapcsolódóan a térségben jelentős kutatási-fejlesztési tevékenység zajlik az újfehértói kutatóállomáson. Az almatermesztésnél is nagyobb mértékben (közel 80%-ban) koncentrálódik a megyére a jelentős élőmunka-igényű, kis területi részarányú hazai dohánytermelés.

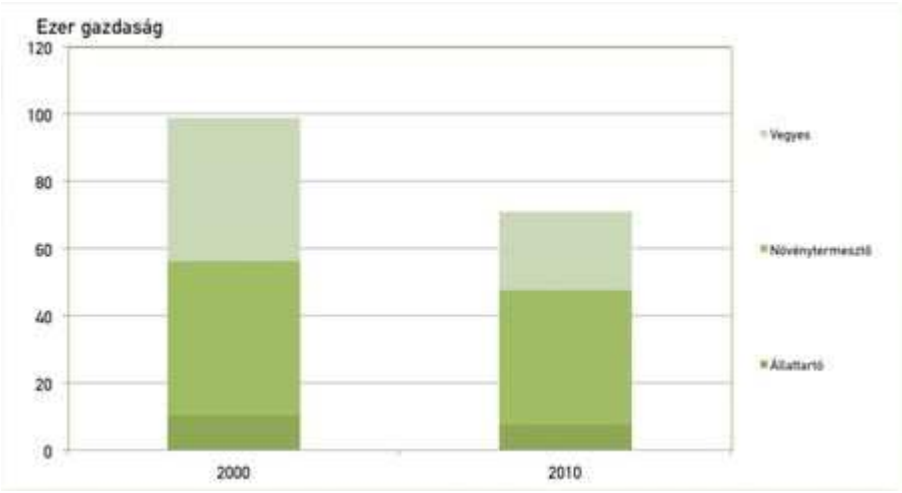
Adottságok
Szabolcs-Szatmár-Bereg területe természetföldrajzi-táji értelemben igen tagolt sík terület. Talajai jellemzően közepes vagy gyenge termőképességűek. Mindezek nagyban meghatározzák a termelés szerkezetét, a jövedelmezőségi viszonyokat. Északkeleti fekvéséből adódóan éghajlata hűvösebb, mint az Alföld belső tájain. Szélsőségesebb az időjárás, alacsonyabb az évi középhőmérséklet, kevesebb a csapadék és egyenetlenebb az eloszlása. Ugyanakkor a hűvösebb kontinentális jelleg, a viszonylag magas páratartalom, az elegendő napfénytartam, az őszi harmatok kifejezetten kedvezőek mindenekelőtt a téli almafajták, de egyéb, a talaj iránt kevésbé igényes gyümölcsök termesztéséhez is.

Az ágazat súlya
A megye gazdasági teljesítménye a népesség számához mérve közismerten a gyengébbek közé tartozik. A megyén belül, a GDP-adatok alapján, az agrárágazat súlya az országos átlag kétszerese (7–9% körüli), a mezőgazdasági teljesítmény egy lakosra jutó értéke azonban az országos átlagnál csak mérsékelten magasabb, a vidéki átlagnál pedig kisebb. Mindamellett 2009–2011 között évente az ország mezőgazdasági bruttó hozzáadott értékének 6-7%-át állították elő a térségben. A legutóbbi népszámlálás alapján a megyei foglalkoztatáson belül 6% körüli az ágazat súlya, ami a vidéki átlagot meghaladja. A megyén belüli beruházások ugyancsak jelentős hányada – 2010–2012 között évente 7–10%-a – irányul az ágazatba, amit uniós és más pályázati lehetőségek széles köre segít.

A 2010. évi agrárcenzus információi alapján a térségben a 14 éves és idősebb népesség mintegy háromtizede, 160 ezer fő kötődik munkavégzés révén a mezőgazdasághoz. Ez állandó vagy időszaki foglalkoztatást, döntően azonban a családi gazdaságokban való munkavégzést jelenti. A résztvevők magas száma összefügg a kézimunka-igényes kultúrák magas részarányával, valamint az alacsony foglalkoztatásból és a szerényebb jövedelmekből adódó kényszerrel, és – bár statisztikailag nehezen megfogható – szerepe van a tradícióknak is.

Szervezeti háttér
A mezőgazdasági termelés szervezeti hátterét a jellemzően nagy üzemméretet mutató gazdasági szervezetek, és az ezeknél jóval tagoltabb egyéni gazdaságok adják. Az egyéni gazdaságok száma permanensen csökken, az országosnál lassúbb ütemben. Az egyéni gazdaságok száma 2010-ben a megyében kiugróan a legmagasabb, 71 ezer volt. E mellett 554 gazdasági szervezet folytatott mezőgazdasági tevékenységet. A mezőgazdasági termelés alapját jelentő földterület 77%-a volt 2010-ben az egyéni gazdaságok használatában. Országosan ez az arány 52%. A földterülettől eltérően az állattartás volumene (ún. állategységben mérve) a két szereplő között meglehetősen kiegyenlített. Összességében az állategységben mért állatállomány az országban Csongráddal együtt a 4. legnagyobb, azonban a rangsor elején álló Bács-Kiskun és Hajdú-Bihar megyeinél jóval kisebb.

A különböző termelési profilú egyéni gazdaságok közül legkevésbé a kizárólag növénytermesztéssel foglalkozók száma csökkent, így ez a típus a megyében az országosnál jóval nagyobb részarányú. A gazdálkodás célja egyre inkább az értékesítés irányába tolódik el, legnagyobb hányaduk, 45%-uk azonban kizárólag saját fogyasztásra termel. Az elsősorban értékesítésre termelők súlya 27%, az országosnál (20%) magasabb.

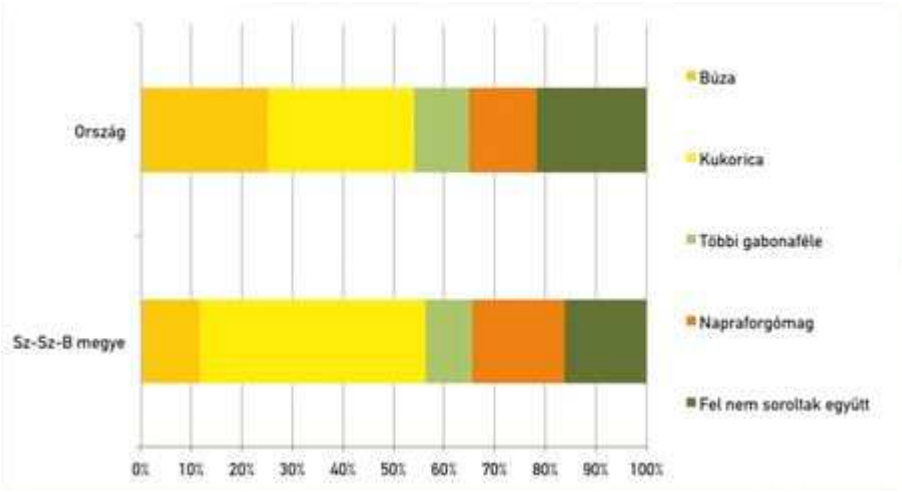

Egyéni gazdaságok a megyében a termelés típusa szerint

Területhasznosítás

A megyei gazdaságok által használt földterület 622 ezer hektár, melynek növekvő része (2013-ban 21%-a) művelés alól kivett terület. A fő hasznosítási irány (a terület 42%-án) a szántóföldi növénytermesztés. Jelentős az erdőgazdálkodás (20%), amit 10%-os részesedéssel a gyepgazdálkodás követ. Megyei sajátosság a gyümölcsös terület viszonylag magas (5%-os) részaránya.

A szántóföldi növénytermesztést a gabonafélék – főként a kukorica – uralják. Országos területének közel tizedét művelik Szabolcs-Szatmár-Beregben.

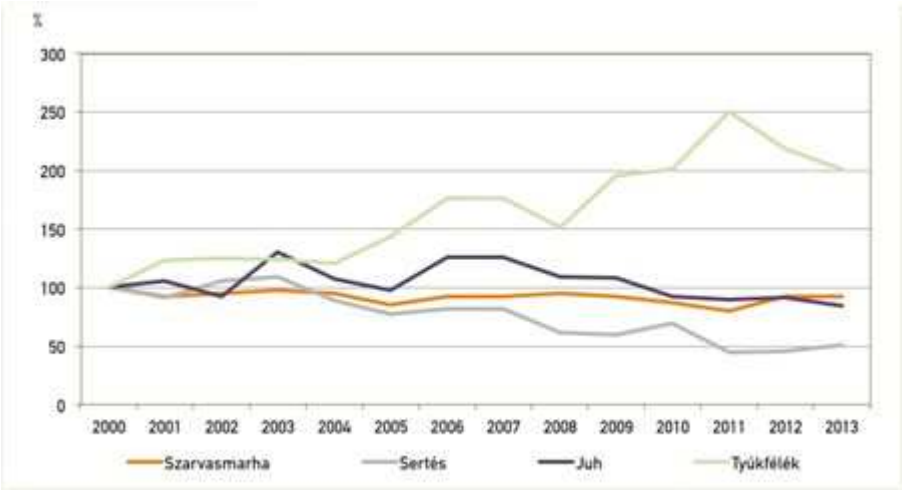

Vetésszerkezet, 2013.

A kisebb területű hazai gabonanövények közül a rozs és tritikálé termesztésében is jelentős a megye szerepvállalása. Az ipari növényeken belül a napraforgómag termesztése a meghatározó, az országos vetésterület 8%-a a megyében volt 2013-ban. A kis súlyú ipari növények közül kiemelkedő a már említett dohánytermesztés. Országos összehasonlításban mért jelentősége miatt meg kell említeni a burgonya és a zöldségfélék termelését is.

Állattartás

A hajdan egyik legnagyobb szarvasmarhatartó megye állományát (2013. december 1-jén 36 ezer) ma számos megye megelőzi. Sertéstartása a jelentősebb állattartókhoz képest mérsékelt. (A 2013. évi téli állomány 144 ezer volt.) Kiemelkedő ugyanakkor a juhtenyésztés a 151 ezres állománnyal. A juhok 15%-át istállózzák a megyében, döntően az egyéni gazdaságokban. A tyúkfélék tartásából is az előbbihez hasonló a részesedése, ami nagyobb részben nagyüzemi keretek között történik.

A megye főbb haszonállatai (2000 = 100)

A gazdálkodók demográfiai jellemzői

A gazdálkodók 72%-a férfi, mindazonáltal a nők szerepvállalása a térségben jól érzékelhetően nagyobb, mint országosan, ami összefüggésben van a térség férfi lakosságának kedvezőtlenebb halálozási viszonyaival. A gazdálkodók korszerkezete az országosnál fiatalabb. Arányában több (8%) a 35 év alatti és kevesebb (27%) a 64 év feletti. Tendenciájában mind a fiatal, mind az idősebb gazdálkodók száma csökken, nagyobb ütemben, mint a derékhadé (a 35–64 éveseké). A mezőgazdasági termeléshez szükséges szaktudás az egyéni gazdálkodók döntő többségénél (85%-ánál) gyakorlati tapasztalaton alapul a 2010. évi agrárcenzus adatai alapján. A gazdák egyaránt 5-6%-ának legmagasabb mezőgazdasági végzettsége legfeljebb alap- vagy középfokú, felsőfokú szakirányú végzettsége csupán 2%-uknak van, és 3%-uk (az országosnál kisebb részük) gazdálkodik mindenféle szaktudás nélkül.

Gyümölcstermesztés

A gyümölcstermesztés jelentőségének kialakulását az adottságokon kívül történelmi események is befolyásolták. A történelmi Magyarország árualmája ugyanis túlnyomórészt Kárpátalján és Erdélyben termett, melyek elcsatolását követően települt át termesztésük a megyébe. Az 1960–1970-es években a szovjet almaexport folyamatos bővülése fokozta a termelést. A rendszerváltáskor ezen piacok elvesztése visszavetette az ágazatot, és a korábbi szintre azóta sem fejlődött vissza, ugyanakkor jelentős fajtaváltás és termesztési technológia korszerűsödés történt. A megyében van az ország gyümölcsterületének harmada (2012-ben 30 ezer hektár), ezen belül a szilva, valamint meggy, dió területek negyede-harmada, az almások területének kétharmada (17 ezer hektár). Utóbbi országhatáron kívüli összehasonlításban is jelentősnek számít.[75] *A regisztrált őstermelők száma 2013-ban jelentősen lecsökkent. Az egyéni gazdaságok főleg a családtagok számára biztosítanak munkát; a KSH adatai szerint jelenleg nincs olyan gazdaság, amely főállású munkatársat alkalmaz.*

Regisztrált őstermelők száma (fő)[76]

[75] Forrás: www.agronaplo.hu
[76] Forrás: TeIR, LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

művelési ág	földrészletek száma	összes alrészlet terület (ha)	közigazgatási területből meghatározott %-aránya
erdő	186	1099,9816	31,40
fásított terület	48	14,3467	0,41
gyümölcsös	113	175,8362	5,02
kert	158	11,4814	0,33
kivett	1610	586,0678	16,73
legelő	36	156,6547	4,47
nádas	9	20,6410	0,59
rét	46	79,7423	2,28
szántó	572	1346,3118	38,43
szőlő	106	11,9634	0,34
belterület	1251	298,6061	8,52
külterület	1027	3153,2061	90,02
zártkert	367	51,2147	1,46

A mezőgazdasági művelési ágak megoszlása (ha)[77]

1.9.2.3. Kereskedelem, szolgáltatások

A mindennapi élethez szükséges élelmiszer és használati cikkek a településen beszerezhetők. Nagyobb áruházak, üzletláncok, illetve további kereskedelmi szaküzletek a járásszékhelyen, megyeszékhelyen elérhetőek.

1.9.2.4. Turizmus (attrakciók, szolgáltatások)

A Nyíregyházától észak-keletre, az észak Alföldön fekvő Nyírbogdány, a földrajzi-földtani értelemben rendkívül változatos megjelenésű és páratlan természeti értékű, egészséges mikroklímával rendelkező nyírségi tájegységben fekszik.

Nyírbogdány nevezetességei:

- Római Katolikus templom
- Adventista templom
- Művelődési Ház, amely egykoron a Székely Elek kastély volt
- Egykori Szalánczy kastély
- Nyírbogdányi-rét (Natura 2000 terület)

Időpont	Rendezvény neve	Becsült látogatólétszám (fő)	Jelentőség
02.28	Tüdőszűrés	200	helyi
02.28.	Nemzetközi Képzőművészeti találkozó és kiállítás	150	helyi
03.08	Községi Nőnapi rendezvény	150	helyi
03.15.	Március 15-i megemlékezés	50	helyi
03.18.	Véradás	30	helyi
05.01	Majális	500	helyi
05.24	Gyermeknap	120	helyi
06.04.	Nemzeti Összetartozás Napja (Trianon)	50	helyi

[77] Forrás: www.takarnet.hu

07.11	Szabadtéri Piknik	150	helyi
07.20.	Hagyományőrző kézi aratóverseny	200	helyi
07.29.	Véradás	30	helyi
08.17.	Falunap	800	helyi
08.20.	Államalapító Szent István és az Új Kenyér ünnepe	50	helyi
09.12.	Szüreti bál és felvonulás	200	helyi
10.01.	Idősek napja	100	helyi
10.23.	Október 23-i megemlékezés	50	helyi
11.14	Őszi csoda (Óvoda)	100	helyi
11.29.	I. Adventi gyertyagyújtás	50	helyi
12.04.	Községi Mikulás napi ünnepség	120	helyi
12.06.	II. Adventi gyertyagyújtás	50	helyi
12.13.	III. Adventi gyertyagyújtás	50	helyi
12.20.	IV. Adventi gyertyagyújtás (Gyártelep)	50	helyi

Nyírbogdányban megrendezésre kerülő rendezvények főbb mutatói[78]

1.9.2.5. Szálláslehetőségek

A község turisztikai vonzerejének megfelelő szálláshelyekkel bír, palettáján elsősorban turistaházak, falusi szálláshelyek szerepelnek. Kereskedelmi szálláshely az engedélyben feljogosított, erre a célra épített vagy átalakított és használt létesítmény (szálloda, panzió, turistaszállás, ifjúsági szálló, üdülőház, kemping), amely üzletszerűen, egész éven át vagy idényjelleggel, folyamatos napi üzemeltetéssel, megszakítás nélkül szállásszolgáltatást nyújt, és 5-nél több szobával, illetve 10-nél több ággyal (kempingek esetében 5-nél több hasznosított területegységgel) rendelkezik. A statisztikai adatok szerint a vendégéjszakákat tekintve Nyírbogdányban elsősorban a hazai turisták részesítik előnyben, a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya több évre visszatekintve is elenyésző, gyakorlatilag nincsen.

1.9.3. Gazdasági szervezetek jellemzői, vállalkozások megoszlása méret szerint, általános működési feltételek, ágazati megoszlás

A regisztrált vállalkozások számának változása a vizsgált időszakban folyamatos növekedést mutat. A vállalkozói kedv 2008-ban ugrásszerűen megnőtt, azt követően egy lassú, de folyamatos számbeli növekedés figyelhető meg. A 2008. január 1-jével hatályba lépő áfatörvény szerint adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adóalany folytathat. Ezért azoknak az őstermelőknek is regisztráltatniuk kellett magukat az APEH-nál, akik eddig még nem rendelkeztek adószámmal. A regisztrált vállalkozások számának változását a társas vállalkozások és az egyéni vállalkozások számának együttes növekedése vagy csökkenése eredményezi.

Regisztrált gazdasági vállalkozások száma ezer lakosra, 2011-től (db)[79]

[78] Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Regisztrált vállalkozások száma a mezőgazdasági ágakban, 2011-től[80]

A működő vállalkozásokhoz azokat a vállalkozásokat soroljuk, amelyeknek az adott évben árbevétele vagy foglalkoztatottja volt. Mind a regisztrált, mind a működő vállalkozások számának vonatkozásában emelkedés figyelhető meg a vizsgált időszakban. Magasabb számban az önálló vállalkozások vannak jelen a községben, számuk is kiegyenlítettebb, mint a társas vállalkozásoké.

A foglalkoztatottsági létszám alapján mikro vállalkozásnak minősül a 10 főnél kevesebbet (1-9), kisvállalkozásnak az 50 főnél kevesebbet (10-49), középvállalkozásnak a 250 főnél kevesebbet (50-249), nagyvállalkozásnak a 205 főnél többet foglalkoztató, profitorientált gazdálkodó szervezet.

A KSH adatai szerint a működő vállalkozások döntő része mikrovállalkozás. Az egyéni vállalkozások mintegy fele főfoglalkozású egyéni vállalkozó, ami azt jelenti, hogy a mikrovállalkozások egynegyede valószínűleg csak 1 főt foglalkoztat.

Ha a település gazdasági életét és profilját alakító tényezőket figyelembe vesszük, akkor igazán semmi meglepőt nem lehet tapasztalni a vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlását vizsgálva. Jellemző, hogy túlsúlyban a mező és erdőgazdálkodással foglalkozó vannak, valamint nagyobb jelentőséggel bírnak a feldolgozóipar, építőipar, szálláshely-szolgáltatás, valamint az egyéb szolgáltatások területén működő vállalkozások.

A vállalkozások száma az elmúlt években csökkent, szektorok közötti megoszlása viszont nem változott. A szolgáltatás területén működik a vállalkozások több, mint 70%-a, arányuk az elmúlt években nőtt. Az ipari szektorban működő vállalkozások aránya mintegy 10%-kal csökkent a szolgáltatás javára. A mezőgazdasági szektorban működő vállalkozások aránya nem változott, 4-5% az aránya a szektorok között.

A helyi iparűzési adóról, az iparűzési adó mértékét az állandó jelleggel végzett iparűzési tevékenység esetén az adó évi mértékét az adóalap 2 %-ban határozta meg.

Ideiglenes jelleggel végzett iparűzési tevékenység esetén építőipari tevékenységet folytató, természeti erőforrást feltáró vagy kutató tevékenységet végző vállalkozó – feltéve, hogy a folyamatosan vagy megszakításokkal végzett tevékenység időtartama adóéven belül a 30 napot meghaladja, de nem éri el a 181 napot – esetén az adó mértéke naptári naponként 2.000 Ft.

[79] Forrás: TeIR
[80] Forrás: TeIR

Az előző kategóriákba nem sorolható tevékenységet végző, ha a tevékenység folytatásából közvetlenül bevételre tesz szert, feltéve, ha egyetlen önkormányzat illetékességi területén sem rendelkezik székhellyel, telephellyel az adó mértéke naptári naponként 2.000 Ft.

A község adóbevételei a vizsgált időszakban emelkedő tendenciát mutatnak. A bevétel 98-99%-a az iparűzési adóból származik, csak 1-2 % az idegenforgalmi adó.

Az egy lakosra jutó iparűzési adó mértéke a környező települések és a megye egészének adataihoz mérve kedvezőbb arányt mutat, ugyan alatta marad az országos átlagnak. A változás tendenciája a nagyobb területi egységeknek megfelelő. A község gazdasági stabilitásához az is hozzájárul, hogy magas az adófizetők száma, ami összefüggést mutat a foglalkoztatottak számával. A mutató mind az országos (2014-ben 45,7), mind a megyei adatoktól (44,8), kedvezőbb.

Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő)[81]

A Nyírbogdányban működő vagy a beruházást megvalósító vállalkozások, civil szervezetek és egyéb intézmények által elnyert projekteket az alábbi táblázatokban foglaltuk össze. A táblázat adataiból jól látszik, hogy a vállalkozások tőkebevonzó képessége az elmúlt támogatási periódusban jó volt. A programok finanszírozása változó támogatási intenzitású, ami az jelenti, hogy a fejlesztések összértéke a táblázatban szereplő összegeken jócskán túlmutat.

Mindamellett, hogy a civil szervezetek jelen vannak a településen, a pályázói aktivitás és az elnyert pályázatok száma alapján kevés az olyan szervezet, amely képesnek bizonyult a korábbi fejlesztési ciklusokban az Európai Uniós források elnyerésére.

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége)

Nyírbogdány Község Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Közép-Nyírségben, Nyíregyházától északkeletre, mintegy 22 km távolságra található. A 4-es sz. fő közlekedési úton jól megközelíthető. Nyírbogdány-Gyártelep vasútállomás elérhető a Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonalon. A település érdekessége, hogy a gyártelepi településrész a falu központjától mintegy 3 km-re található. A gyártelepen 780 ember él. A község határában folyik a kállai, valamint a sényői főfolyás, mely a Lónyai-főcsatornába torkollik. A község belterülete 327 ha, külterülete 3125 ha. Északon Beszterec, észak-keleten Kék és Demecser, keleten Berkesz és Székely, dél-keleten Nyírtét, délen Sényő, dél-nyugaton Nyírtura, nyugaton Kemecse, észak-nyugaton Vasmegyer határolja.

[81] Forrás: TeIR, LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazás

A község a fővárostól távol, az észak-keleti részen helyezkedik el. Gazdasági szempontú megközelíthetősége a megyeszékhelynek köszönhetően jó, a község az autópálya nyomvonalától viszonylag közel helyezkedik el, normál nyomtávú vasúti elérhetősége nincs, az utak állapota helyenként javításra szorul. Az elöregedő népesség következtében csökkent az aktív korúak száma, így a potenciális munkaerő mértéke is lecsökkent. Ennek következtében a megfelelő infrastruktúra rendelkezésre állása mellett sem tudott jelentős munkahely-bővülés létrejönni a községben. A rendszerváltáskor megszűnt jelentősebb munkáltatókat (fűrészüzem, termelőszövetkezetek) nem sikerült pótolni. Néhány vállalkozásnak sikerült megmaradni, ezek közül az egyetlen jelentősebb a helyben található ásványkincs kiaknázása céljából van jelen. Zöld- vagy barnamezős beruházás alig jött létre, és azok is kis létszámot foglalkoztatnak.

A foglalkoztatók hiánya beszűkítette a pályakezdők elhelyezkedési lehetőségeit, ezért a magasabb képzettséget szerzett fiatalok egyre nehezebben tudnak helyben maradni, egyre inkább az elvándorlás lett számukra a reális jövőkép. Emiatt a helyben élő munkaerő létszáma tovább csökken, a szakképzettségi aránya pedig nem javul, amely beszűkíti a település új vállalkozásokat és beruházásokat bevonzó képességét. Az így kialakult, önmagát erősítő negatív ciklus megszakítására az önkormányzat jelentős erőfeszítéseket tett azzal, hogy saját erőből és pályázati forrásokból fejlesztéseket hajtott végre.

A lakosság képzettsége jelentősen javult az utóbbi 10 évben, mind többen szereznek középfokú végzettséget, szakmát, amely a helyi munkaerőpiacra élénkítően hathat. A felsőfokú végzettségűek száma is növekvő tendenciát mutat, amely a magasabban kvalifikált munkakörök betöltését teszi lehetővé. Ennek kihasználására továbbra is fókuszálni kell.

Nyírbogdány a Vidékfejlesztési Program 2020-2027. 6. prioritás alkalmazása szempontjából vidéki térségnek minősül. Ide tartoznak azok a települések, ahol közigazgatási jogállástól (város/község) függetlenül a népesség 10 ezer főnél kevesebb, akkor is, ha a népsűrűség meghaladja a 120 fő/km^2 értéket.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok

A Nyírségben a települések klasszikus településmorfológiai típusok zömét teszik ki, melyek között a legtöbb utcás, szalagtelkes település. Legegyszerűbb változata az útifalu, amely egyetlen utcából és a rá merőlegesen elhelyezkedő telkek sorából áll. Ez a jellegzetesség Nyírbogdányban is megfigyelhető. A Nyírség építészeti szempontból – a mai Magyarország északi területeivel – az Északi házterület csoportjába tartozik. A lakó és gazdasági épületek, valamint a telek jellemzői hosszú fejlődés eredményeként jöttek létre. A helyi jellegzetességeket tükröző népi építészeti emlékek a településen ma is megfigyelhetők. A községre a családi házas lakások jellemzők.

A lakások, ingatlanok több, mint 90%-a két vagy több szobás lakás. A lakások meghatározó része magántulajdonban van. A megépült lakások családi házas formában készültek. A megépített lakások közül valamennyi fürdőszobával felszerelt, közüzemi vízvezetékkel ellátott, 2 vagy több szobásak. Az elmúlt években a nagyvárosokban tapasztalható jelentős lakáspiaci ár növekedés, Nyírbogdány települést nem érintette, de ennek következményeként a lakások értéke tartotta magát, vagy csak minimálisan csökkent. A településre elmondható, hogy sok az új építésű lakások száma. Az önkormányzat és a kormány által tett kedvező szociális intézkedések (CSOK, ifjú házasok kölcsöne, kedvező banki hitelek), továbbra is segítik az árak szinten tartását.

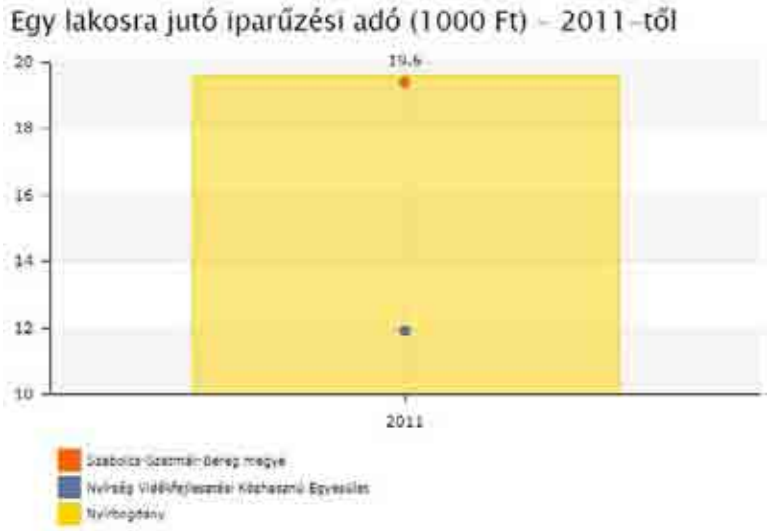
Az egyes településrészek között jelentős mértékű különbség nem tapasztalható. A lakásvásárlások sokszor az adott piaci viszonyoktól jelentősen eltérve, jóval drágábban, vagy jóval áron alul is történhetnek. Ennek oka, hogy mind a keresleti és mind kínálati oldalon is előfordulhat időszakosan hiány.

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzat feladat és hatásköre a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló, 2011. évi CLXXXIX. törvény, valamint a járások kialakításáról és egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően megváltozott. A közigazgatás átalakítási folyamata a megyei kormányhivatalok megalakulásával kezdődött és 2013. január 1-től a járási kormányhivatalok működése is megkezdődött. Ennek következtében az önkormányzat intézmény-fenntartási és hatósági feladatköre jelentősen visszaszorult. A jogszabályi változás a polgármesteri hivatalok és az önkormányzatok által felügyelt intézmények szervezeti működésében is változásokat hozott.

Az önkormányzat gazdálkodására a stabilitás megteremtése és megtartása, a működőképesség fenntartása, a kötelezően ellátandó feladatok finanszírozásának biztosítása jellemző. Az Önkormányzat törekszik arra, hogy az önkormányzat vagyonának, fejlesztési forrásainak gyarapodását elősegítse.

Az egy lakosra jutó iparűzési adó mértékének változása[82]

Az adat értelmezésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy a lakosságcsökkenés folyamata itt pozitív irányú elmozdulásban manifesztálódik (ugyanannyi adó kevesebb lakosra osztva magasabb egy főre eső mennyiséget ad), és elfedi, hogy a tényleges iparűzési adó növekedés mértéke nem annyira dinamikus, mint amennyire az a statisztikákból látszik. Az adóból befolyt, emelkedő bevétel lehetővé teszi, hogy az Önkormányzat kisebb léptékű, saját erőből finanszírozott beruházásokat hajtson végre.

Vagyongazdálkodás

Az Önkormányzat vagyona törzsvagyonból és üzleti vagyonból áll. Az önkormányzat törzsvagyona forgalomképtelen vagy korlátozottan forgalomképes vagyon. Forgalomképtelen ingatlanok a helyi közutak és műtárgyaik, parkolók, a járdák és árkok, földutak, az önkormányzat tulajdonában álló terek, parkok, az önkormányzat tulajdonában álló, külön törvény rendelkezései alapján részére átadott vizek, közcélú vízi létesítmények, ide nem értve a vízi közműveket, köztemető, ravatalozó és urnafal, játszóterek és egyéb közterületek, szennyvíztisztító telep, továbbá minden ingó és ingatlan vagyonelem, melyet az önkormányzat rendeletében forgalomképtelenné nyilvánít.

[82] Forrás: TeIR

Korlátozottan forgalomképes törzsvagyon körébe tartozó, kötelező vagy vállalt önkormányzati feladatok ellátását vagy hatáskör gyakorlását szolgáló vagyontárgyak: közművek és középületek, művelődési, oktatási, egészségügyi, szociális intézmények épülete és a használatukban lévő önkormányzati vagyontárgyak, mindazon ingó és ingatlan vagyonelem, melyet az önkormányzat rendeletében korlátozottan forgalomképessé nyilvánít. Üzleti vagyon: a törzsvagyonba nem tartozó vagyonelemeket sorolja ide a rendelet. Az önkormányzat ingatlanvagyonát az ingatlanvagyon-kataszter tartalmazza. A nyilvántartás vezetéséről a pénzügyi előadó gondoskodik.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A településen Községfejlesztési Társaság nem működik. A településfejlesztési tevékenységet az Önkormányzat látja el. A fejlesztési modell fő célkitűzései a következők:

Tematikus fejlesztési célok:

1. tematikus cél: Gazdasági versenyképesség növelése

- A központi földrajzi fekvésre, a helyi hagyományokra, kivételes mikroklímájára épülő látogató- és pihenő turizmus kialakítása, vállalkozások ösztönzése
- Kis- és középvállalkozásokra épülő kézművesipar megerősítése – kooperáció
- Térségi kereskedelmi, szolgáltató központ funkció megerősítése

2. tematikus cél: Társadalmi – kulturális tőke fejlesztése

- Közszolgáltatások fejlesztése (oktatás, eü., közigazgatás, hulladék stb.)
- Kulturális szolgáltatások, rendezvények községépítő szerepének növelése
- Községidentitás–községmarketing

3. tematikus cél: Környezeti fejlesztés

- Egyedi községarculati elemek kialakítása
- Épített és természeti környezet védelme, fejlesztése

Az Önkormányzat településfejlesztési tevékenységét elsősorban pályázati forrásokhoz kapcsolódóan, szervezetetten végzi. A beruházások jelentős része pályázati és saját forrás felhasználással történt.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az önkormányzat kifejezetten gazdaságfejlesztési tevékenységet folytató szervezetet nem működtet, gazdaságfejlesztő társaság nem működik. A község adottságai nem túl kedvezők ahhoz, hogy stabil gazdasági környezetet biztosítson, mindemellett megfelelő támogatást igyekszik biztosítani, hogy a községben működő vállalkozások forrásteremtő képességét növelje, elsősorban pályázati támogatások lehívásával.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-nak megfelelően a község elkészítette gazdasági programját. A gazdasági program az önkormányzat részére határozza meg mindazon célkitűzéseket, feladatokat, amelyek a költségvetési lehetőségekkel összhangban a helyi társadalmi, környezeti, gazdasági adottságok figyelembevételével az önkormányzat által nyújtandó kötelező és önként vállalt feladatok biztosítását, fejlesztését szolgálják.

Nyírbogdány hosszú távú jövőképének meghatározásakor számos külső és belső tényező figyelembevételére van szükség, amelyek alapjaiban determinálják a Község hosszú távú fejlődési lehetőségeit. A település történelmi hagyományait, a táj és település jellegzetes kapcsolatát megőrizve, és szükség szerint újra élesztve, az itt élő emberek tapasztalatára és szolgalmára alapozva képzeli el jövőjét.

Nyírbogdány otthonos, vonzó arculattal rendelkező község, mely a természeti környezet és községi szolgáltatások kínálata mellett az oktatás-nevelésre, a korszerű egészségfejlesztésre fókuszálva, a korszerű mezőgazdasági infrastruktúrára, valamint a versenyképes gazdaságra, és fejlődő idegenforgalomra alapoz.

Általánosan megfogalmazott cél: Nyírbogdány nyugodt–biztonságos–élhetőbb település, turisztikára, mezőgazdasági, történelmi múltjára és értékeire építkező települési jellegét megőrizni, erősíteni.

- Nyugodt–biztonságos–élhetőbb település, a település lakossága, a fejlesztés iránya a helyi anyagi és humán közszolgáltatások színvonalának emelése.
- Mezőgazdasági – a hagyományos mezőgazdasági tevékenységek zöldségtermesztés, állattenyésztés mellett, speciális termékek előállítása és az erre kiépülő feldolgozóipar kialakítása; a folyamat támogatása.
- Történelmi múltjára és értékeire büszke és arra építkező – összekapcsolódik az élhetőség fogalmával, itt a hangsúly a kellemes, a sajátos táji adottságú és történelmi atmoszférát sugárzó környezet kialakításán van.

A természeti és környezeti adottságokat kihasználó mezőgazdasági tevékenység a gazdaság és ellátás, és az idegenforgalom területén adódó munkalehetőségek mellett, megfelelő megélhetést, biztosít az ott dolgozók részére.

A település fejlesztésének alapelvei

Nyírbogdány Község rendezési tervét a település széles nyilvánossága bevonásával kell újragondolni. Ez a biztosítéka annak, hogy olyan fejlesztési tervekből kerüljenek a rendezési tervbe melyek a település jövőjét, hosszú távú fejlődését és fejlesztését szolgálják.

Ezek lehetnek:

- a térségi kapcsolatok erősítése,
- a település fejlesztésének összehangolása a megyei és térségi fejlesztési elképzelésekkel,
- a munkahelyteremtés,
- az építészeti arculat, a még meglévő építészeti értékek megőrzése,
- kiemelt helyen szerepel az idegenforgalom, a turizmus fejlesztése, kerékpárút hálózat kiépítése,
- a népesség számának szinten tartása ill. lehetőség szerinti emelése,
- a település megtartóerejének, a település potenciáljának növelése, ifjúságmegtartó, családbarát programok kidolgozása és megvalósítása, ennek keretében kedvezményes áron építési telkek biztosítása (kiemelt figyelemmel a több gyermekes családokra),
- a szolgáltatások fejlesztése,
- a természeti környezet fejlesztése, a belterületi zöldfelületek igényes kialakítása, a Nyírség adta lehetőségek kiaknázása,
- a környezetvédelem, a környezetterhelések minimalizálása, az emberközpontú környezetszemlélet érvényre juttatása, a vidéki életforma népszerűsítése.

A Község gazdasági jövőképe

A vállalkozások működési és megfelelő innovációs környezetének megteremtését a Község kiemelkedő feladatának érzi éppúgy, mint az új vállalkozások indításának illetve a már működő cégek Nyírbogdányre való költözésének vonzóvá tételét. A hagyományos mezőgazdasági tevékenységek továbbra is megtartják jelentőségüket. A szolgáltatási szektor terén a községnek folyamatosan erősíteni kell, kedvezőnek mondható elhelyezkedésének köszönhetően. A gazdaságában meghatározó szerepet kapnak a magas hozzáadott értéket előállító vállalkozások, melyek a nagyvállalatok beszállítóivá tudnak válni több évet felölelő beszállítói program keretében. A Község gazdasági kapcsolatai kibővülnek a régión átnyúló gazdasági együttműködésekkel.

A gazdaság fejlesztése

A helyi igények kielégítésére, és a munkanélküliség csökkentésére lehet megoldás, ha bővül a településen a környező településeket is ellátó szolgáltatói szféra, valamint a szakipari munkások köre. Kiemelt szerep juthat a mezőgazdasági termékfeldolgozás kiépítésére, mely a helybéli lakosság megélhetésének fontos területe lehetne. A mezőgazdasági ágazatra a termékfeldolgozás illetve a késztermékek piacra kerülésének segítése vezethet a település gazdasági megélénküléséhez.

A gazdaság fejlesztésének fontos elhatározása, hogy az új vállalkozások betelepüljenek, a működésükhöz szükséges feltételek javuljanak, melynek fontos alapja a működő gazdasági területek, melyek bővítéséhez további infrastruktúra kiépítésére van szükség. A település tőkevonzó képességét tovább kell növelni a helyi, a térségi és egyéb befektetők számára. A helyi vállalkozások fejlesztését segíteni szükséges, kedvező környezetet kell számukra biztosítani, valamint fejleszteni kell a humán erőforrásokat és az infrastruktúrát.

A település közlekedési adottságait, a természeti értékeit kihasználva tovább kell fejleszteni a mezőgazdasági, élelmiszeripari és idegenforgalmi (falusi turizmus) gazdasági ágazatot. Az önkormányzatnak a rendelkezésre álló eszközeivel támogatni szükséges a mezőgazdaságban és az iparban élők segítését a kialakult tulajdonviszonyokra is tekintettel. A gazdasági fejlesztés legalapvetőbb célja, hogy jelentősen javuljon hosszabb távon a településen élők életminősége. A mezőgazdaságban előállított termékek jelenleg elsősorban elszállításra kerülnek, ezen termékek feldolgozását helyben kellene tartani és a településen feldolgozni. A térség önkormányzatával szorosan együtt kell működni a gazdasági fejlesztésének előmozdítása.

Az önkormányzat által fenntartott épületek fenntartási és energiafelhasználási költségeit csökkenteni szükséges az energiahatékonyság javítása érdekében, melyek elérése érdekében alternatív eljárások beépítése is szükséges a megtérülési idő figyelembevételével. Az energiahatékonyságot a tervezés során a következő területekre kell kiemelten koncentráltatni:

- nagyobb arányban történő hasznosítása a megújuló energiának
- minél kevesebb energiafogyasztással rendelkező lakossági és középületek kialakítása, működtetése
- klímabarát közlekedés kialakítása

A klímabarát működéssel rendelkező település kiadásai jelentősen lecsökkennének, a káros anyag és üvegházhatású gázok kibocsájtása minimalizálódna, a helyi termékek fogyasztása növekedne.

A Község megtartó erejének egyik fontos eleme, hogy a munkavállalási korú népességből a lakosság helyben találjon magának munkahelyet. Továbbá fontos a mezőgazdasági és az ipari termelés összekapcsolása. További, rövidtávon megvalósítandó fejlesztések:

- helyi vállalkozások fejlesztése, innovációs központ
- üzlethelyiségek kialakítása
- vissza nem térítendő anyagi támogatások körének bővítése

A gazdaság idegenforgalmi fejlesztésének egyéb iránya a helyi adottságokat kihasználó falusi turizmus lehetősége, melyet a fejlesztések segítenék elő. Ennek alapját az alábbiak képezik:

- természeti látnivalókat
- a műemlék és helyi védelem alatt álló épületek
- turisztikai irányú fejlesztése
- túraútvonalak kialakítása
- Helyi értékek megtartása, turisztikai kiaknázása
- A Nyírségben végighúzódó kerékpárút kiépítése
- Utazás Kiállításon való további részvétel

A gazdaság fejlesztése során megfogalmazott célok elérése érdekében megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- ipari és mezőgazdasági övezetek hasznosítása
- fejlesztési területek hasznosításának előkészítése (területrendezés, útépítés, előközművesítés)
- helyi vállalkozások segítése
- kedvező feltételek megteremtése a befektetők számára
- munkahelyek teremtése
- mezőgazdasági vállalkozások fejlesztése
- mezőgazdasági termelést bővítése az állattenyésztés, zöldségfélék és a sertéshús előállítása kapcsán
- a környékbeli őstermelők, családi gazdálkodók, mezőgazdasági vállalkozók bevonása, együttműködése
- zöldség-előkészítő üzem és hűtőház
- biomassza-előállító üzem létrehozása

1.10.4. Foglalkoztatáspolitika

Az önkormányzat nem rendelkezik munkaerő-piaci, illetve foglalkoztatási programmal. A község foglalkoztatási helyzetét döntően a közszféra foglalkoztatási szükséglete, valamint a vállalkozások gazdasági helyzete és munkaerő felvevő képessége határozza meg a keresleti oldalról. A kínálati oldalt azt aktív korúak száma, azon belül a munkaerő-piaci szempontból aktívak aránya, továbbá a munkavállalók képzettsége, végzettsége, valamint a munkával nem rendelkezők száma és aránya jelenti. A foglalkoztatáspolitika által kiemelten kezelendő csoportok: pályakezdők, nők (különös tekintettel a szülőképes korú nők rugalmas foglalkoztathatóságának biztosítására), 50 év felettiek, tartós munkanélküliek.

Nyírbogdány Önkormányzata él azokkal a foglalkoztatási programok nyújtotta lehetőségekkel, amely révén a település 100%-os támogatás mellett tudja foglalkoztatni a program résztvevőit.

Programelem megnevezése	***Főbb tevékenységek***
Járási startmunka mintaprogram **Helyi sajátosságokra épülő programelem** **Közösségi tér felújítás**	**Közösségi tér felújítás (szökőkút bontása, új építése, térkövezés)**

Munkahelyteremtés

A következő években a válság miatt Magyarország növekedése meglehetősen visszafogott marad. A hazai léptéket illetően az ország tartósan kettészakadt a globális gazdaságba bekapcsolódni és az arra képtelen terek ellentétére. Nyírbogdány inkább ez előbbibe tartozik, bár a munkaerő-piaci kínálat beszűkült.

A munkaerő számszerű bővítésére és minőségi fejlesztésére van szükség és a befektetőbarát környezet fenntartására, az alábbi részcélok szerint:

- humán erőforrásprogram keretében a munkaerő tartalék átképzése,
- a felsőfokú képzés térséget érintő további biztosítása,
- a fiatalok identitástudata alakítása, az itt maradás érdekeltségének kialakítása,
- a lakónépesség mobilitási képességét a közlekedési infrastruktúrák fejlesztése elősegíti, a közlekedés és elérhetőség javul, a települési kapcsolatok napi igénybevétele, fejlődése a lakónépesség helyben maradását generálhatja
- innovációs központ kialakítása
- vissza nem térítendő anyagi támogatás
- *„Okos autó projekt”* folytatása
- a közfoglalkoztatottak beintegrálása az elsődleges munkaerőpiacra
- csökkent munkaképességűek foglalkoztatása

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A község lakás és helyiséggazdálkodásával Nyírbogdány Község Önkormányzat foglalkozik. Nyírbogdány Község Önkormányzat Képviselő-testülete a lakásokra vonatkozó bérbeadói jogok és kötelezettségek gyakorlásával a mindenkori polgármestert bízza meg. Az önkormányzat tulajdonában lévő lakás bérbeadására sor kerülhet szociális helyzet alapján, pályázat útján, szolgálati jelleggel, községérdekből.

A lakás szociális helyzet alapján történő bérbeadása pályázat útján történik, melyet az Önkormányzat ír ki. Szociális helyzet alapján a lakást határozott időre, 4 évre lehet bérbe adni, mely kérelemre egy alkalommal meghosszabbítható. Ezen túlmenően a lakásbérleti jogviszony meghosszabbítására csak különös méltánylást érdemlő esetben van lehetőség.

Községérdekből lakás a település gazdálkodó és szolgáltató egységeinél nélkülözhetetlen munkakört betöltő személyek, valamint rendvédelmi feladatot ellátó személy részére adható bérbe. Lakás községérdekből történő bérbeadása a Képviselő-testület kizárólagos hatáskörébe tartozik.

A nem lakás céljára szolgáló helyiségek (a továbbiakban: helyiség) felett a tulajdonosi jogokat a Nyírbogdány Község Önkormányzata gyakorolja. Önkormányzati tulajdonban lévő üres helyiséget pályázat útján kell hasznosítani.

1.10.6. Intézményfenntartás

A Községben működő intézményeket a fenntartók megjelölésével az alábbi táblázat foglalja össze:

Intézmény megnevezése	Fenntartó
Óvoda	
Kazinczy Ferenc Babtista Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola	Babtista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy
Általános Iskola	
Kazinczy Ferenc Babtista Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola	Babtista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy
Egészségügyi intézmények	
Egészségház	Nyírtura Község Önkormányzata
Szociális intézmények	
Sion Idősek Szeretetotthona	Református Egyház
Család- és gyermekjóléti szolgálat	Nyírtura Község Önkormányzata
Kulturális és sport célú intézmények	
Székely Elek Művelődési Ház, Községi Könyvtár – Információs és Közösségi Hely	Nyírtura Község Önkormányzata

Intézmények Nyírbogdányban[83]

Az intézményfenntartás kérdésében alapvetően három csoportot különböztethetünk meg:

- ✓ adott intézmény üzemeltetésére az önkormányzat külön, 100%-ban önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságot hozott létre
- ✓ önkormányzati fenntartású intézmények, melyek esetében a szakmai tevékenység irányítása/ellenőrzése és az adott intézmény működtetése is az önkormányzat feladata (köznevelési intézmények kulturális intézmények… stb.)
- ✓ „A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény" valamint a „A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény" szerinti önkormányzati köznevelési intézmények, melyek 2013. január 1-től állami fenntartásba kerültek. Ezen intézmények esetében a szakmai irányítás az állam feladata, míg a működtetés nem.

[83] Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

1.10.7. Energiagazdálkodás

Az Önkormányzat nem rendelkezik külön energiagazdálkodási koncepcióval, mindemellett az utóbbi évek intézményfejlesztési beruházásainak fontos részét képezte, hogy energetikailag korszerű, modern hőtechnikai elvárásoknak megfelelő épületek adjanak helyet a szolgáltatásoknak.

Nyírbogdány Község Önkormányzata az energiagazdálkodás területén is határozott meg fejlesztési elképzelést, melyek célja az önkormányzati vagy önkormányzati fenntartású épületek ágának növelése.

Alapvető célok:

- ✓ az energiafogyasztók terhei mérséklődjenek;
- ✓ az energiafelhasználás racionalizálódjanak,
- ✓ új, alternatív energiahordozók bevonása.

Felismerve a hatékony energiagazdálkodás fontosságát, s az ezzel összefüggő energia megtakarításból eredő fenntartási költségcsökkentést több önkormányzati közintézmény vonatkozásában hőszigetelést és nyílászárócsere megvalósítása szükséges, mely megtakarítások az elkövetkezendő időszakban fogják éreztetni gazdasági hatásaikat. További fejlesztési irányvonalak napelemek felszerelése közintézményeken, illetve fűtéskorszerűsítés, melyek beruházási költségeit az önkormányzat pályázatok útján próbálhat megvalósítani. Mindezeket figyelembe véve az önkormányzati intézmények energetikai felújítása, megújuló energia-hasznosító rendszerrel, fűtéssel (geotermikus energia, távhő rendszer, napelem, napkollektor további kiterjesztése) történő ellátása mind középtávon, mind pedig hosszú távon elsődleges cél.

Az elektromos ellátást Egyeken az EON Tiszántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja. Az elektromos hálózat, a kisfeszültségű elektromos energia a nagyközség belterületének közterületein, illetve közutak mentén teljeskörűen kiépített. Egyek elektromos energia ellátását 20 kV-os körgyűrűs hálózat biztosítja, mely a szakszerűen elhelyezett szakaszolási pontoknak köszönhetően többirányú energiaellátást tesz lehetővé. A lakóövezeti utak közvilágítással el vannak látva, de számos helyen az útkategóriának nem megfelelő a világítási szint. A jelenlegi elektromos hálózat képes a lakossági igények kielégítésére, a leendő ipari területek ellátására további fejlesztésekre van szükség, melyet az Önkormányzat pályázati források segítségével a teljes mértékű terület előkészítés és közművesítés keretében igyekszik megoldani.

<u>Alternatív energia</u>
Olyan világban élünk, amikor a kiadások jelentős részét az energia költségek teszik ki, így következtetés képpen az alternatív energiaforrások felhasználásának bővítése irányába mozdult el a nagyközség önkormányzata, mely beruházásokhoz igyekeznek, minél több európai uniós pályázati forrást elnyerni. Az alábbi energiaforrás felhasználása lehet releváns – megvizsgálva a helyi (földtani és éghajlati) adottságokat:

- ✓ biomassza energetikai célú hasznosítása (jó mezőgazdasági alapok, biogáz hasznosítás)
- ✓ szélenergia hasznosítása
- ✓ napenergia hasznosítása

Mindamellett, hogy a település a fentiekre helyezi a hangsúlyt, oda kell figyelni a geotermikus hasznosításában rejlő lehetőségekre.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

<u>Településüzemeltetés</u>
A települési úthálózat — a beépítési viszonyokhoz alkalmazkodva — szabálytalan vonalvezetésű. Az úthálózat szilárd burkolattal ellátott kiépített hálózat. A biztonságos gyalogos közlekedést járda segíti. A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól a helyi önkormányzatok által ellátandó településüzemeltetési feladatokat a következők szerint definiálja: köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása.

Tágabb értelemben a településüzemeltetési feladatok körébe sorolhatjuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények közszolgáltatásokhoz, komfortérzethez kapcsolódó igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szükséges, az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat is (a törvényben definiáltak mellett például: hó- és síkosságmentesítési feladatok, szúnyoggyérítés, köztisztaság, hulladékelszállítás biztosítása, kutak üzemeltetése, csapadékvíz-csatornák karbantartása, utcanév-táblák kihelyezése, külterületi ingatlanok gyommentesítése stb.).

Az említett feladatok alapvetően az önkormányzat hatáskörébe tartoznak és az alábbi feladatokat látják el: vagyonkezelés, köztisztaság, ingatlankezelés, bérbeadás, közfoglalkoztatás, távhőszolgáltatás, lakossági szilárd hulladék szállítása, kezelése, belterületi utak fenntartása, parkfenntartás, gyepmesteri tevékenység, bel- és csapadékvízrendszer fenntartása.

Köztemető
A nagyközség belvízveszély és magas talajvízszint veszélyezteti a földbetemetések rendjét és az ezzel kapcsolatos szolgáltatásokat. Figyelembe véve a természeti adottságokat a hamvasztásos, urnás temetések száma az elmúlt időszakban megnövekedett.

Közparkok
A közterületek használatának és a közterületek rendjéről szóló 27/2018. (XI.29.) számú önkormányzati rendelet és annak a módosítása, mely az 5/2019. (II.14.) számú önkormányzati rendelet szerint az Önkormányzat tulajdonában levő területek tulajdonosi jogait a Polgármester gyakorolja. Tevékenységük keretében közterület-használati engedélyeket adnak ki, rendelkeznek a közterület felügyeletről, jogsértés esetén közigazgatási bírság kiszabásáról, hirdetmények kihelyezéséről, eltávolításáról, a közterületeken elhelyezett kézi papír- és hulladékgyűjtő tartályok beszerzéséről, kihelyezéséről, kiürítéséről, tisztán- és karbantartásáról, burkolatbontással kapcsolatos munkálatokról.

A helyi közutak fenntartása, közterület fenntartás, parkosítási feladatok vonatkozásában fentebb említettekben az Önkormányzat jár el. Jelenleg probléma a hiányzó szilárd burkolatú utak felületi lezárásának biztosítása, a mezőgazdasági feltáró utak fejlesztése, valamint a település turisztikai kapcsolatai fejlesztését szolgáló úthálózat kiépítése. Szintén fontos igény a nagyközségben lakók részéről a meglévő parkok, zöldterületek fenntartása mellett újabb parkok, zöldfelületek kiépítése.

Vízhálózat (ivóvíz, szennyvíz)
A közüzemi vízhálózatba és szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma az elmúlt években növekedő tendenciát mutatott. A község megfelelő hatásfokú önálló szennyvíztisztító teleppel nem rendelkezik. A szennyvíztelep üzembehelyezése Nyírbogdányban 2008. évben történt. A lakosság ivóvíz- és szennyvíz ellátását a Nyírségvíz Zrt. biztosítja.

A közüzemi vízhálózatba és szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma az elmúlt években növekedő tendenciát mutatott. A község megfelelő hatásfokú önálló szennyvíztisztító teleppel nem rendelkezik. A település szentvíztisztítását a Nyírségvíz Zrt. látja el.

A községi vízvezeték létesítés első megvalósult létesítménye az 1989. májusában átadott és üzembe helyezett vízműtelep, amelynek kapacitása 700 m^3/nap. A község területén kiépített vízvezeték hálózat hossza 16,8 km. A hálózaton 65 db ejektoros közkifolyó és 82 db föld feletti tűzcsap helyezkedett el a községi vízvezeték létesítésének idejében. A víznyerés 2 db mélyfúrású kútból történik a településen. Ma vízműtelep a Nyírségvíz Zrt üzemeltetésében van.

Hulladékszállítás
A hulladékok elszállítását az Észak-Alföldi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. végzi, amelynek telephelye Nyíregyháza-Oros, Szállási út 72. szám alatt található. A telephely területe közel 34 ha, melyből a hulladék depónia által igénybe vett földterület nagysága 17,54 ha.

A térség hulladékmérlege alapján 100%-ban lerakásra kerül az évente képződő települési szilárd hulladék, építési-bontási hulladék és egyéb inert hulladékok. A háztartásokban keletkező biológiailag lebontható hulladékok zöme komposztálható ilyen a konyhai hulladékok jelentős része vagy a kertben keletkező bizonyos mennyiségű fű, avar, lomb nyesedék is. Ahol még mezőgazdasági tevékenységet végeznek, ott ezen hulladékok kezelése nem okoz gondot, hiszen vagy feletetik, vagy trágyadombra kerül, vagyis a „komposztálás" beavatkozás nélkül végbemegy. A falusias, kisvárosias kertes lakóházas övezetek (a szolgáltatási terület 95%-át teszik ki) alkalmasak a házi komposztálás elterjedéséhez is.

1.11.1. Okos város települési szolgáltatások

Az okos város települési szolgáltatások témaköre az 56/2017. (III. 20.) Korm. rendelet (a Továbbiakban: R1) által került be a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI. 8.) Korm.rendelet 1. (a Továbbiakban: R2) Mellékletébe a Megalapozó Vizsgálat Helyzetfeltáró Munkarészének R2 előírásai szerint kidolgozásra kerülő tartalmi elemeként a településüzemeltetési szolgáltatásokhoz kapcsolva.

Az R2 2. §-a szerint R2 alkalmazásában *okos város:* olyan település, amelyik az integrált településfejlesztési stratégiáját okos város módszertan alapján készíti és végzi; az *okos város módszertan:* települések vagy települések csoportjának olyan településfejlesztési módszertana, amely a természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a települési szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti. R2 2. §-9d. pontja szerint a *települési szolgáltatások:* a településen elérhető szolgáltatások összessége. Az R2 6.§ (2b) bekezdés szerint az okos város a stratégiáját a Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: Lechner Tudásközpont) által biztosított okos város módszertan alapján készíti el.

A jogszabályi meghatározásból látható, hogy az okos város rendkívül komplex dolog. Ahhoz, hogy egy település megfelelhessen R2 okos város meghatározásának, nem csak természeti és épített környezetére, digitális infrastruktúrájára vonatkozó településfejlesztési módszertanának, hanem a településen elérhető szolgáltatások összessége minőségének és gazdasági hatékonyságának fejlesztését is a jogszabály előírásainak megfelelően kell végeznie. A településen elérhető szolgáltatások összességének elválaszthatatlan részét képezik a magánszféra vállalkozásai által piaci alapon nyújtott szolgáltatások is. Ahhoz, hogy egy települési önkormányzat megfeleljen az okos város jogszabályi előfeltételeinek, a magánszféra vállalkozásai által piaci alapon nyújtott szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát is fejlesztenie kell R2 előírásainak megfelelően.

A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen:

- 1. településfejlesztés, településrendezés;
- 2. településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása);
- 3. a közterületek, valamint az önkormányzat tulajdonában álló közintézmény elnevezése;
- 4. egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások;
- 5. környezet-egészségügy (köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsálóirtás);
- 6. óvodai ellátás;
- 7. kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadóművészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása;
- 8. gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások;
- 9. szociális szolgáltatások és ellátások, amelyek keretében települési támogatás állapítható meg;
- 10. lakás- és helyiséggazdálkodás;
- 11. a területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása;

- 12. helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás;
- 13. honvédelem, polgári védelem, katasztrófavédelem, helyi közfoglalkoztatás;
- 14. helyi adóval, gazdaságszervezéssel és a turizmussal kapcsolatos feladatok;
- 15. a kistermelők, őstermelők számára - jogszabályban meghatározott termékeik – értékesítési lehetőségeinek biztosítása, ideértve a hétvégi árusítás lehetőségét is;
- 16. sport, ifjúsági ügyek;
- 17. nemzetiségi ügyek;
- 18. közreműködés a település közbiztonságának biztosításában;
- 19. helyi közösségi közlekedés biztosítása;
- 20. hulladékgazdálkodás;
- 21. távhőszolgáltatás;
- 22. víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül.

A helyi önkormányzat - a helyi képviselő-testület vagy a helyi népszavazás döntésével – önként vállalhatja minden olyan helyi közügy önálló megoldását, amelyet jogszabály nem utal más szerv kizárólagos hatáskörébe. Az önként vállalt helyi közügyekben az önkormányzat mindent megtehet, ami jogszabállyal nem ellentétes. Az önként vállalt helyi közügyek megoldása nem veszélyeztetheti a törvény által kötelezően előírt önkormányzati feladat- és hatáskörök ellátását, finanszírozása a saját bevételek, vagy az erre a célra biztosított külön források terhére lehetséges.

Nyírbogdány Község Önkormányzata nem hozott olyan döntést, hogy önként vállalt feladatként R2 előírásainak megfelelően fejleszti a településen elérhető szolgáltatások összességének - köztük a képezik a magánszféra vállalkozásai által piaci alapon nyújtott szolgáltatásoknak is - minőségét és gazdasági hatékonyságát. Ennek megfelelően nem készült okos város módszertan szerinti településfejlesztési stratégia, amelynek integráns tartalmi elemét képezhetnék az R1 szerinti okos város települési szolgáltatások.

Az ITS, mint megvalósítás orientált településfejlesztési alapdokumentum a készítésére vonatkozó 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet szakmai tartalmát megalapozó szakpolitikai iránymutatásnak, a szakmai felügyeletet gyakorló minisztérium által 2009. január 28-án közzétett Városfejlesztési kézikönyvnek megfelelő megközelítésben és tartalommal foglalkozik a városfejlesztés, településfejlesztés stratégiai tervezésével. Ennek megfelelően a Településfejlesztési Koncepció készítése szempontjából a "településfejlesztés, városfejlesztés" a települési szövet egy új vagy megújult darabjának előállítását jelenti. A települési szövet az épületek és az épületek által alkotott épített terek együttese, a helyi társadalom életének és működésének fizikai kerete – a városi élet anyagi hordozója. Az előzőekben értelmezett városi szövet és a város társadalmi és gazdasági élete összefüggő rendszert alkot, melynek elemei kölcsönösen hatással vannak egymásra és együttesen, összefüggésükben határozzák meg a települési élet minőségét és a város versenyképességét, attraktivitását.

A településfejlesztés szempontjából R2 három fizikai környezeti elemre vonatkozóan rögzít alapvető szempontokat. A fizikai környezet említett elemei: a természeti és épített környezet, a digitális infrastruktúra. Az alapvető szempontok abban állnak, hogy az említett környezeti elemeket az okos város módszertan korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti.

Az Önkormányzat kötelező, illetve önként vállalt feladatként biztosított települési szolgáltatások területén a szolgáltatások korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával történő fejlesztésének tág tere lehet, amit célzott vizsgálatok alapján az Önkormányzat által biztosított települési szolgáltatások fejlesztésére irányuló stratégiában lehet a konkrét célok és a megvalósításukra alkalmas eszközök meghatározásával rögzíteni.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

Tájföldrajzi szempontból Nyírbogdány település közigazgatási területe az Alföld tájegységen belül, a Nyírség kistáj közép részén található.

A Nyírség hatalmas, mészszegény homok és lösz-homok keverékből álló szigetként ékelődik a környező tájak túlnyomórészt lösz- és agyagfelszínei közé. Ez hazánk második legnagyobb futóhomok-területe. Annak az óriási jégkori hordalékkúpnak a maradványa, amelyet az Erdély és az Északkeleti-Kárpátok felől érkező vizek építettek. Mikor a földtörténeti jelenkor hajnalán a Bereg-Szatmári-sík és a Bodrogköz megsüllyedt, a folyók egymás után elhagyták a Nyírséget, és megkezdődött a szél munkájának időszaka, amely szétterítette az üledéket. A Nyírség klímájának egyik meghatározó jellemzője az Alföld délebbi részeinél kevésbé forró nyár és a több csapadék. A Nyírség éghajlata a zárt erdők kialakulását biztosítja, de a növényzet megvalósuló formáját a lokális talajviszonyok erősen befolyásolják.

Ennek megfelelően az ősi vegetáció képét a túl száraz és túl nedves térszíneken felnyíló zárt erdők határozhatták meg. Az erdőket a kocsányos tölgy uralta, ezüsthárssal vegyes gyöngyvirágos tölgyesek, keményfás ligeterdők, gyertyános tölgyesek váltakoztak a térszínnek megfelelően. Az erdős tájat a magasabb buckaoldalakon és buckatetőkön homokpusztákkal mozaikos nyílt tölgyesek szakították meg, a mélyebb buckaközi térszíneken a folyamatos vízhatás miatti láposodás, sőt, tavak ('nyírvízlaposok') kialakulása volt jellemző. Meglepő módon a nyugati, délnyugati Nyírségben a fenti élőhelyek maradványfoltjai mellett szikes területek sótűrő, sókedvelő növényközösségek váltogatják egymást. A nyírségi élővilág egyik fő jellegzetessége, hogy kis területen belül egymástól nagymértékben eltérő igényű fajok, életközösségek alkotnak változatos mozaikot. Ennek oka a speciális domborzati formák okozta mikro- és mezoklimatikus változatosság. A Nyírség jelenkori növénytakarója már csak egymástól elszigetelt, apró, többségében rossz állapotú foltokban őrzi az ősi vegetáció maradványait.

Az éghajlati adottságok napjainkban is lehetővé teszik, tennék az erdő kialakulását. A mai erdőtlenség (értve ezalatt az őshonos fafajok alkotta, valódi erdők hiányát) oka nem a klíma, hanem az emberi tevékenység. Az elmúlt évszázadok minden addigit meghaladó mértékű erdőirtásai miatt hatalmas területeket érintett az eróziós és deflációs kár. A mozgásba lendülő homokbuckákat mind nagyobb területeken kezdték el tájidegen fafajokkal betelepíteni.

A természetes tölgyerdők helyett a Nyírség képét ma leginkább a sivár akácosok határozzák meg, emellett jellemzőek a telepített fenyvesek, nemesnyarasok és a vörös tölgy ültetvényei is. A pusztai tölgyesek fajkészletét őrzik a korábban nyílt tölgyligetekkel mozaikoló száraz homoki gyepek. Felhagyott szántók helyén regenerálódó, egyéves, nyílt homokpuszta-gyepek ma is megtalálhatók, míg az évelő, magyar csenkeszes, ezüstperjés gyepek szórványosak. A zárt homokpuszta réteknek (sztyepeknek) hírmondóik is alig akadnak. Többségük kialakulásában eredetileg az erdőirtás és a legeltetés hatása játszotta a főszerepet. A privatizáció után ezeknek a homoki legelőknek jó részét feltörték vagy tájidegen fajokkal fásították. A természetes élőhelyekre a másik nagy csapást az intenzív lecsapolási munkálatok jelentették. A jelentősebb vízfolyásokat eredetileg is nélkülöző, lefolyástalan Nyírség talajvízszintje a vízrendezések nyomán drasztikusan lesüllyedt, amit súlyosbít az utóbbi évtizedek krónikus csapadékhiánya. Korábban a települések mellett nem számítottak ritkának a halban gazdag tavak, mocsarak, lápok, ma viszont nyár elejére csak a legmélyebb buckaközökben marad egy kis víz.

A tartós vízhiány ellehetetleníti a táj jellegét eredetileg leginkább meghatározó, ma töredékére fogyatkozott és degradált vízigényes élőhelytípusok regenerálódását. A vízhiánnyal küzdő területeket egyre inkább eluralják az idegenhonos özönnövények, mint az akác, kései meggy, bálványfa, amerikai kőris, aranyvessző, parlagfű, selyemkóró. Az elmúlt évtizedek tapasztalata alapján a szárazodás és a jelenlegi agrár-támogatási rendszer a gazdálkodókat arra ösztökéli, hogy mind több, korábban gyepként hasznosított üde területet szántsanak fel.[84]

1.12.1. Természeti adottságok

A természeti értékek és természeti területek a nemzeti és települési vagyon sajátos és pótolhatatlan részei. Fenntartásuk, kezelésük, állapotuk javítása, a jelen és a jövő nemzedékek számára való megőrzése, a természeti örökség és a biológiai sokféleség oltalma, valamint az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolat biztosítása a környezet-természetvédelmi tevékenység lényeges feladata.

[84] Forrás: A Nyírség természetföldrajza

Földtani adottságok

A megye mérsékelten meleg, illetve mérsékelten hűvös zónák határán, nagyobb részt mérsékelten száraz területen fekszik. 70 %-át a homokbuckás Nyírség, kb. 25 %-át a Felső-Tiszavidék magas talajvizű, vízrendezés által erősen átalakított sík területei, egy kis részét pedig a Hajdúhát löszsíksága, illetve a Közép-Tiszavidék kultúrsztyeppje tölti ki. Dél felé haladva jellemzően csökken a csapadék mennyisége és nő a napsütéses órák száma. A középső részt a vízfolyásban való szegénység, de gazdag tórendszer jellemzi: a Közép-Nyírség területe igen gazdag természetes tavakban és mesterséges halastó-tározókban. Felszínének kialakításában a folyók és a szél játszották a legnagyobb szerepet. A folyók hordalékkúpokat és elhagyott medreik mentén vastag üledéket raktak le. A hordalékkúpok anyagából a szél homokot halmozott fel. Jellemző geológiai képződményei a lösz, a barnaföld, a különböző homokformák, a futóhomok, az agyag és a tőzeg. A Közép-Nyírség területén futóhomokformák fordulnak elő nagyobb számban. A löszös felszínek laposak és kisebb területűek. A homokfelhalmozódások sokszor szabálytalan alakot vesznek fel, parabolabuckából is keveset találhatunk. A szélbarázdák az északi részeken elérhetik a 12-16 méteres magasságot is. Nyírbogdány közigazgatási területének felszíne túlnyomóan homokos lösz talajú.

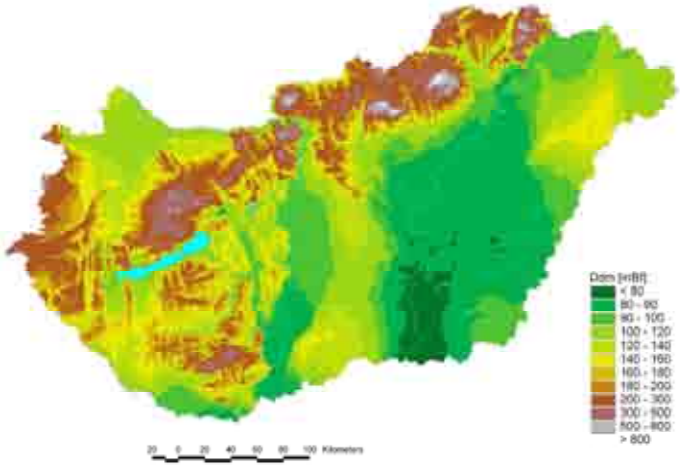

A Kárpát-térség hegy- és vízrajza[85]

A Nyírségben a homok az uralkodó talajtípus. Talaj minőségi romlását a savasodás és a szélerózió (defláció) folyamata gyorsítja. A nagymértékű defláció oka elsősorban az uralkodó talajtípusokhoz helytelenül kiválasztott művelési ágakban (túlzott arányú a szántóföldi művelés erőltetése és támogatása), valamint a helytelenül kiválasztott agrotechnikai módszerekben keresendők (pl. gyümölcstermesztés esetén a sorközök tárcsázása füvesítés helyett). Továbbá a defláció folyamatát erősíti a fasorok kivágása, noha a káros folyamat megállításában nagy szerepük lenne.

Domborzati adatok

A Nyírségi kistérség szinte teljesen sík terület. Lejtésviszonyait tekintve 97,2% lejtése kisebb, mint 1%, 2,7% lejtése 1-3 %, és csupán 0,1% lejtése 3-5%. A térségben folyó nem található, csupán a Lónyai csatornába torkolló mesterségesen kialakított főfolyások haladnak rajta keresztül. Nyírbogdány 100 - 120 m közötti tengerszint feletti magasságú síkságon fekszik.

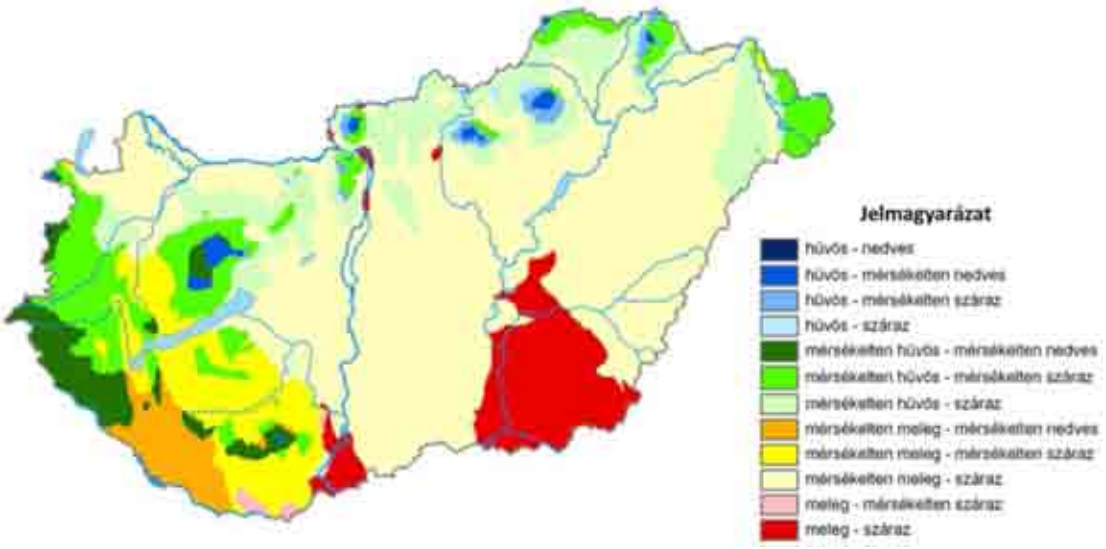

Magyarország domborzati térképe[86]

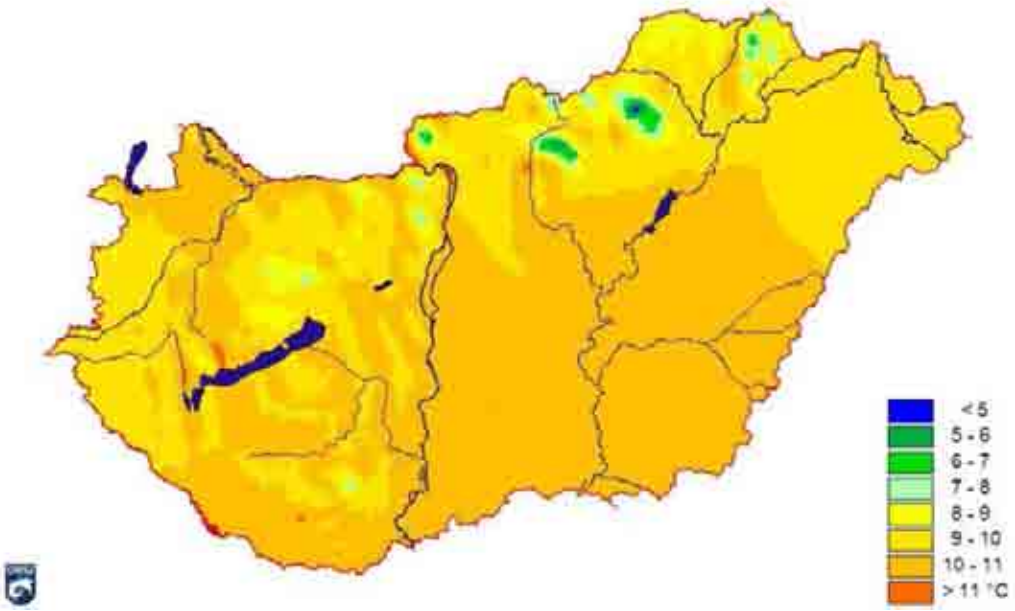
[85] Forrás: http://www.eng.unideb.hu/userdir/forian/Vizes/1.jpg
[86] Forrás: http://users2.ml.mindenkilapja.hu/users/didergo/uploads/m07-ddm.jpg

Éghajlat

A Nyírség éghajlata kontinentális, területe hűvösebb, mint az Alföld többi része, viszont az éves napfénytartam nagyobb, 1975 óra. Az évi középhőmérséklet 9,6-9,7 C°, az átlagos éves csapadékmennyiség 583 mm. A hótakarós napok száma 40, a hótakaró átlagos vastagsága 17–18 cm. Az uralkodó szélirány: É-i, ÉK-i és DNy-i. Nyírbogdány község mérsékelten meleg, száraz éghajlati övbe tartozik. Az évi középhőmérséklet 10°C, a csapadék átlagos mennyisége év 560-590 mm. Az északkeleti és délnyugati szél a jellemző a térségre. Az évi napsütéses órák száma kedvező esetben a 2000 órát is eléri.

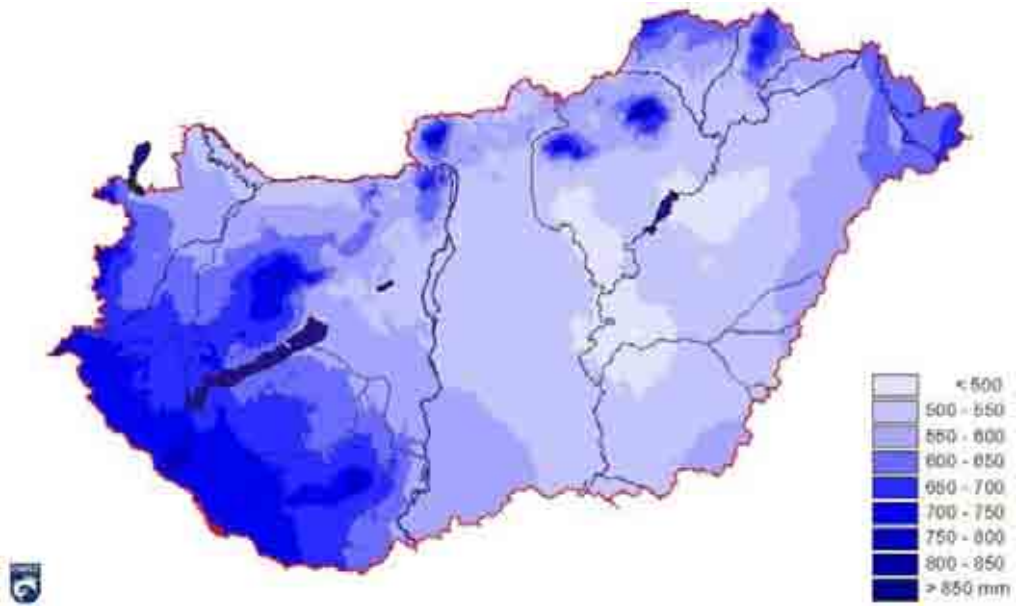

Magyarország éghajlati körzetei térkép[87]

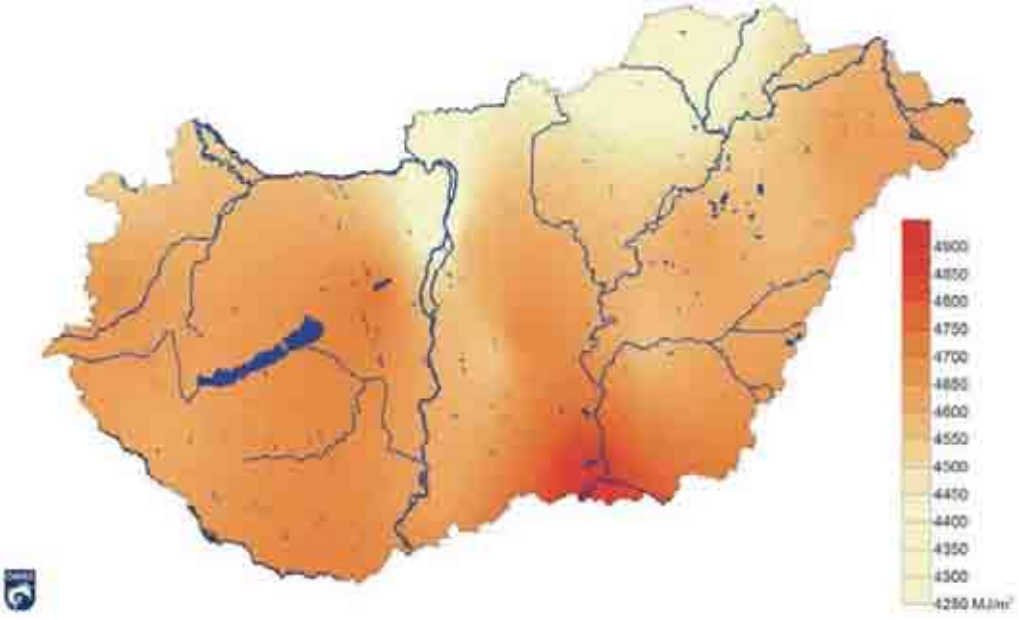

Magyarország évi átlagos középhőmérséklete 1971 – 2000 közötti időszak alapján térkép[88]

[87] Forrás: www.met.hu
[88] Forrás: www.met.hu

Magyarország átlagos éves csapadékösszeg
az 1971-2000 közötti időszak alapján térkép

Magyarország évi átlagos napfénytartam (óra)
az 1971-2000 közötti időszak alapján térkép[89]

Vízrajz

A Nyírség fontosabb folyó közé tartozik a Keleti-főcsatorna, a Lónyai-főcsatorna, a Tisza, a Kraszna és a Szamos. A jelentősebb állóvizeik közé tartozik a Vajai-tó, Bátorligeti ősláp, Kállósemjéni ősmohos és a nyíregyházi Sós-tó.

[89] Forrás: http://www.met.hu

Az 1800-as évek közepéig a domborzati viszonyok sajátosságai miatt a Nyírség legnagyobb része lefolyástalan volt. A csapadékos időkben a homokdombok közötti mélyedésekben összegyűlt víz a terület nagy részén lehetetlenné tette a földek művelését. A helyzet rendezésére 1879-ben alakult meg a Nyírvíz Szabályozó Társulat, s készült el a Nyírség vízszabályozásának terve. A folyószabályozások következtében ma már a Nyírségnek egyetlen természetes állapotban lévő vízfolyása sincs.

A területet behálózó csatornák[90]:

- Máriapócsi-főfolyás
- Lónyai-főcsatorna
- Hene-tói-csatorna
- Cserési-tói-csatorna

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Tájtörténeti vizsgálat

A település tájhasználatának alakulása, változása az I. Katonai felmérés (1782-1785) *(1. ábra)*, a II. Katonai felmérés (1819-1869) *(2. ábra)*, a III. Katonai felmérés (1869-1887) *(3. ábra)*, illetve Magyarország Katonai Felmérése (1941)[91] *(4. ábra)* történeti térképek vonatkozó szelvényein, illetve a Google Earth közelmúltban készült műholdfelvételein keresztül kerül bemutatásra.

[90] Forrás: TÉKA: http://tajertektar.hu
[91] Forrás: mapire.eu

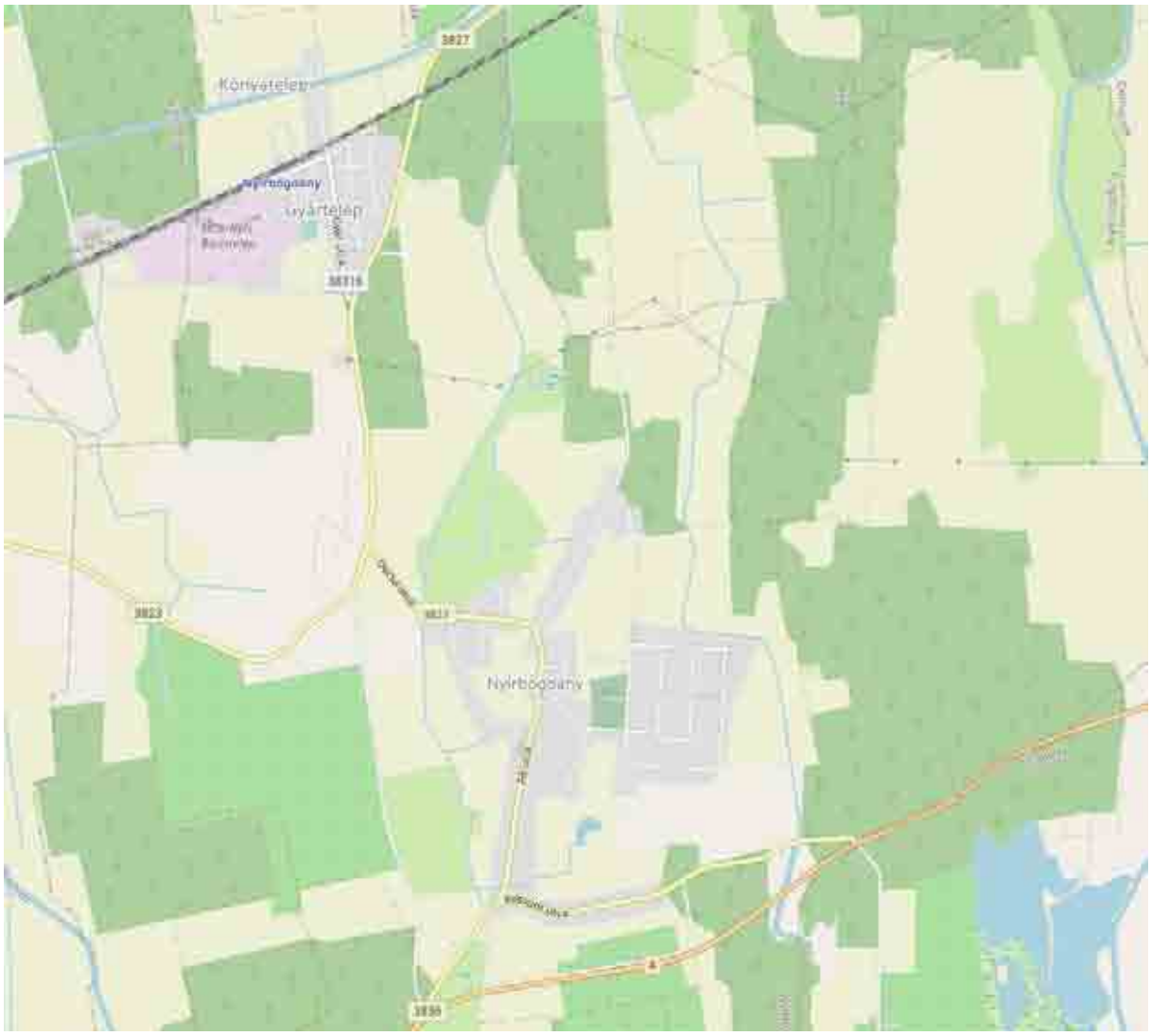
Műholdfelvétel[92]

Az elmúlt cca 250 évet felölelő térképi ábrázolások vizsgálatát követően megállapítható, hogy a település jelentős fejlődésen ment keresztül az évek során. A térképeken jól kivehető, hogy a település lakott területeit mezők, legelők vették körül.

Alapvető változás a tájhasználatban annyiban várható, hogy az ún. „non food" mezőgazdasági szisztéma alapján előtérbe kerülnek az ipari növények termesztése, ez esetenként színesíti a tájat, mivel nagy felületű virágzó táblák is megjelenhetnek. Ezen mezőgazdasági területekre a nagyipari művelés a jellemző, mely iparág számottevő munkaerőt nem foglalkoztat. A konyhakerti növények háztáji (őstermelői) gazdálkodása a lakosság kiegészítő kereseti forrása és a nyírségi vásár (Községi piac) mindennapi termékeivé válhatnak. A község tulajdonában levő művelés alá nem tartozó beépítetlen földterület és termőföldek hasznosítása a helyi mezőgazdaság szereplőivel átgondolandók (a kertészet és díszfaiskolai lehetőségek).

A település lakott területeinek terjeszkedés mértéke visszafogottnak nevezhető.

[92] Forrás: www.google.hu/maps

A település utcahálózata[93]

A Nyírségnek a honfoglaló magyarok által itt talált utolsó természetes képe a síklápokkal, mocsarakkal, pusztagyepekkel tarkított erdőssztyepp lehetett, melynek uralkodó fafaja a tölgy volt. Ebből alakult ki a középkorban az a mozaikos táj, ahol kis falvak sokasága húzódott meg, melyek lakói az erdős-lápos-buckás területen rét és legelőgazdálkodást, kis parcellákon szántóföldi művelést folytattak, s élvezték azt a terített asztalt, amit a gazdag természet nyújtott: az erdők gyümölcseit, a tocsogós laposok bőséges hal és vadtermését. A törökdúlás következtében a kis falvak többsége elnéptelenedett. A táj a XVIII., de főleg a XIX. századtól kezdett újra benépesedni, újjáépültek a falvak. A XIX. század második felétől kezdve felgyorsult a természet átalakítása, melynek nyomán kezdett kialakulni a táj ma ismert képe. A legnagyobb beavatkozás a térség vizeinek lecsapolása volt. Az ún. nyírvízmentesítő társulatok 1892-től kezdve csatornákkal hálózták be a területet, s a korábban lefolyástalan nyírvízlaposok vizét összegyűjtötték.

A vízrendezésnél jóval korábban, már a XVI-XVII. század török világa alatt megkezdődött az erdőterületek csökkenése, melyek helyét szántók, gyümölcsösök, rétek, homoki legelők foglalták el. Ezt tetézte a megmaradt erdők faállományának átalakítása, amikor a tölgyet a gyorsan növő, a szárazságot jobban tűrő akáccal váltották fel. Ez a folyamat, bár a XIX: században elindult, az I. világháború után gyorsult fel, amikor a 20-as évek fakonjunktúrájának idején az értékes, idős tölgyeseket fakereskedők vásárolták fel.

[93] Forrás: www.openstreetmap.org

Az 50-es évektől az akác mellett egyre gyakoribbá vált a szintén tájidegen erdei és fekete fenyő, valamint a nemesnyár használata nemcsak az őshonos erdők felújítására, de a néhai homoki tölgyesek helyén létrejött silány szántók újra fásítására is. Az akác és a többi tájidegen fafaj a térség élővilágát, tájképét elszegényítette. Ráadásul az erdők tarvágás utáni kituskózása és mélyszántása nyomán eltűnt az erdei aljnövényzet és az erdőssztyepp jellegű növényzet túlnyomó része. Ez a folyamat pusztította ki a térségből a hóvirágot, a tarka nőszirmot, de igen súlyos csapást mért az egykor igen gyakori egyhajúvirág, tarka sáfrány és magyar nőszirom állományaira is.

A természetes táj pusztulásának folyamatára a „koronát" a természettel még viszonylag összhangban élő kisparaszti életformát felváltó nagyüzemi gazdálkodás erőltetett és átgondolatlan meliorációi, gyep-gabonaváltó programjai, kemizálása tették fel. Ennek nyomán sok vízállás, homoki rét, és legelő tűnt el örökre.

Bár a táj a változások ellenére sokat megőrzött ősi képéből, az erdők, legelők, rétek és szántók változatos hangulatából, az eredeti természet – a homokpuszták, láprétek, fűzlápok, keményfás ligetek, pusztai és gyöngyvirágos tölgyesek – a fent leírt folyamatok hatására szigetszerű maradványfoltokra húzódott vissza. Ennek következménye a tájvédelmi körzet szétszórt, mozaikos jellege. Az utóbbi évtizedben újabb veszélyek öltöttek aggasztó méretet. A természetes élővilág megmaradt apró szigeteit a többnyire amerikai származású özönnövények fokozódó inváziója szorongatja. A gyepek rohamos pusztulását okozza, hogy az állattartás feltételei igen rosszak, ezért egyre kevesebb legelőre és kaszálóra van szükség.

A Nyugati- vagy Löszös-Nyírség növényvilága

Évszázadok óta mezőgazdasági művelés alatt álló, vízben szegény, változatos domborzatú terület. A természetes növényzet túlélői a kisebb laposok vízállásos mélyedéseiben, illetve néhány mezsgyén, kunhalmon maradtak meg. A táj erdőterületei kivétel nélkül ültetettek, a gyepek túlnyomó része másodlagos, intenzíven használt. A potenciális vegetáció zömét kitevő erdőspuszta elemei nyomokban is alig maradtak meg. A mélyebb részek szikes vegetációja ősfolytonosnak tekinthető, de jelentősen elszegényedett. A parlagok aránya elenyésző.

A táj gyepeinek többsége másodlagos, jellegtelen száraz vagy enyhén szikes, üde gyep. Legkarakteresebb a szikes tómedrekben megmaradt szoloncsák (Nyírtelek, Nyíregyháza – Felsősima), illetve szolonyec (Tiszaeszlár – Bashalom) sziki vegetáció zonációját őrző növényzet. A zömében eljellegtelenedett (nádasodott) szikes mocsarakat mézpázsitos szikfokok, bajuszpázsitos vakszikfoltok, fehér tippanos sziki rétek és szikes puszták maradványai övezik. Csak a táj nyugati peremén jelenik meg a hernyópázsitos és ecsetpázsitos szolonyec sziki rét és a padkás vegetációs mozaik. Néhány mezsgyén ismertek a száraz sztyepprétek erősen degradált foltjai.

*Flórájának összetételét a nyírségi és a hajdúsági elemek erősen elszegényedett kombinációja határozza meg. Az erdőspusztai vegetációt néhány, a tájban igen ritka faj képviseli: kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), törpemandula (*Prunus tenella*), parlagi rózsa (*Rosa gallica*), cingár gombafű (*Androsace elongata*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*). A szikeseken a jellemző specialista fajok meghatározók (sziki őszirózsa –*Aster tripolium *subsp.* pannonicus*, sziki üröm –* Artemisia santonicum*, kisfészkű aszat –* Cirsium brachycephalum*, vékony útifű –* Plantago tenuiflora*). Az özöngyomok térfoglalása jelentéktelen.*

Gyakori élőhelyek: nincsenek; közepesen gyakori élőhelyek: OB, OC; ritka élőhelyek: B1a, OA, B6, F4, F2, F5, F1a, F1b, B5, B2, B3, D34, RA, RB, RC, P2a, P2b, A1, A23, H5a.

*Fajszám: 400-600; védett fajok száma: kevesebb mint 20; özönfajok: akác (*Robinia pseudoacacia*) 2,* Eleagnus angustifolia *1, selyemkóró (*Asclepias syriaca*) 1, aranyvessző-fajok (*Solidago *spp.) 1, bálványfa (*Ailanthus altissima*) 1.*

A kistáj éghajlata mérsékelten meleg, száraz. Az évi napfénytartam 2000-2050 óra körül van, nyáron 810, télen 185 óra az átlag. Az évi középhőmérséklet 10-10,2 C. A legmelegebb hőmérséklet 34,2, a leghidegebb -17,5 C. A csapadék évi összege 530-570mm, DNY-on kevesebb. A csapadék napi maximuma 89 mm. Átlagosan 35 hótakarós nap van , a hótakaró 17 cm vastag. A kistáj ariditási indexe 1,23-1,33. Az uralkodó szélirány ÉK-i és D-i, sebessége 2,5-3 m/s. Kevés és szeszélyes eloszlású a csapadék, főként a szárazságtűrő fajoknak kedves az éghajlat.

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

A településrendezési terv települési-táji környezetre gyakorolt hatása nem minősül jelentősnek. A környezeti hatások a módosítások után szinten tartó, vagy az átminősítéseknek köszönhetően kedvezőbb környezeti állapotot eredményeznek. A módosítások nem eredményeznek az eredeti állapottól kedvezőtlenebb környezeti, tájképi változást.

A változtatások lokálisan az eredeti települési, táji környezetben a tájkép lényeges megváltoztatása nélkül valósítható meg és tartható fenn. A tájrendezési vizsgálatot, illetve értékelést a jelenlegi szerkezeti terv terület felhasználási és szabályozási elemeiben bekövetkező változtatási igény tette indokolttá.

A település teljes közigazgatási területe: 35,03 km^2, azaz 3503,0269 hektár. A külterületi táj tipikusan mezőgazdasági és erdőgazdálkodási táj, ahol a tájhasznosítás a lehető legnagyobb mértékben igazodott a domborzat és a talaj adta lehetőségekhez. A közigazgatási határon belül a földterületen jelentős mértékben szántóföldi növények termesztése, valamint erdőgazdálkodás a jellemző tájhasználati mód.

NYÍRBOGDÁNY KÖZSÉG KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉN művelési ágak az alábbiak szerint tagozódnak[94]:

Földrészlet statisztika fekvésenként

Fekvés	*Földrészletek száma*	*Egyéb önálló ÉPÜLETEK száma*	*Egyéb önálló LAKÁSOK száma*	*Összes terület (m²)*	*Legkisebb földrészlet terület (m²)*	*Legnagyobb földrészlet terület (m²)*	*Átlagos földrészlet terület (m²)*
belterület	1251	22	56	2986061	45	36048	2387
külterület	1027	5	0	31532061	6	642840	30703
zártkert	367	0	0	512147	29	12456	1395
Összesen	**2645**	**27**	**56**	**35030269**			

Földrészlet statisztika művelési áganként

Művelési ág	*Földrészletek száma*	*Alrészletek száma*	*Összes alrészlet terület (m²)*	*Legkisebb alrészlet terület (m²)*	*Legnagyobb alrészlet terület (m²)*	*Átlagos alrészlet terület (m²)*	*Művelési ágak százalékos aránya az összterületből*
erdő	186	226	**10999816**	403	639035	48672	31,40
fásított terület	48	53	**143467**	41	15342	2707	0,41
gyümölcsös	113	119	**1758362**	20	266504	14776	5,02
kert	158	159	**114814**	29	4000	722	0,33
kivett	1610	1636	**5860678**	21	94184	3582	16,73
legelő	36	54	**1566547**	150	186046	29010	4,47
nádas	9	11	**206410**	742	72229	18765	0,59
rét	46	54	**797423**	344	85680	14767	2,28
szántó	572	1062	**13463118**	6	292118	12677	38,43
szőlő	106	106	**119634**	309	2338	1129	0,34

[94] Forrás: www.takarnet.hu (településkereső) A TAKARNET adatai még 2011. előtti adatokat mutat. http://www.foldhivatal.hu/content/view/89/126/

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

A néprajzi tájként is számontartott Nyírség az Alföld észak-keleti részén található középtáj. Az ember 7-10 ezer évvel ezelőtt telepedett meg itt, a nagyobb települések főként a kilencedik században jöttek létre a honfoglalás idején. A táj nagy része Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében helyezkedik el, de vannak települések Hajdú-Bihar megyében, illetve a romániai Szatmár megyében is. Környezetétől szigetszerűen elkülönülő terület, az Alföld egy kisebb résztája. Felszínének kialakításában a folyók és a szél játszották a legnagyobb szerepet. A folyók hordalékkúpokat és elhagyott medreik mentén vastag üledéket raktak le. A hordalékkúpok anyagából a szél homokot halmozott fel. Jellemző geológiai képződményei a lösz, a barnaföld, a különböző homokformák, a futóhomok, az agyag és a tőzeg. A Nyírség öt tájegységre osztható fel: Közép-Nyírség, Északkeleti-Nyírség, Délkeleti-Nyírség (Nagykárolyi-homokhát), Dél-Nyírség (Ligetalja) és Nyugati- vagy Löszös-Nyírség. A Bodrogköz a Bodrog és Tisza folyók közt elterülő természetföldrajzi kistáj, a Felső-Tiszavidék középtáj része. Két fő részre tagolható: az Alsó-Bodrogközre és a Felső-Bodrogközre. A Bodrogközt nyugodtan hívhatjuk, a rejtett szépségek vidékének, de a vidéki, természeti, kulturális és esztétikai szépségek csak annak tárulkoznak fel, akik nem sietnek, nem felületesek és figyelnek az apró részekre, érdekességekre is. Aki a területet végig járja, az láthatja a hagyományos régi népi építészet remekműveit, igaz kissé megfakult változatban. A természetvédelmi szempontból valamilyen védettségi szintet élvező területek elsősorban a belterülettől É-ra fekvő, vízfolyások menti legelő-kaszáló gyepes területek, de egy jelentős erdőfolt is ide tartozik. Kistájkataszteri besorolás szerint Nyírbogdány a Nyírség kistáj területén helyezkedik el, így az épített és természeti környezetét egyaránt a kistáj geoökológiai sajátosságai határozzák meg.

A közigazgatási terület déli részének egy kisebb területét érinti.

1.12.3.1.Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Az OTrT által meghatározott országos ökológiai hálózat területei a Szatmári-síkság és Beregisíkság területét szinte teljes egészében lefedik. Ennek oka a Tisza és a Szamos kiemelt jelentőségű ökológiai rendszere, a Szatmár-Bereg Tájvédelmi Körzet mozaikosan elhelyezkedő védett természeti területei, és a Natura 2000 területek sokasága.

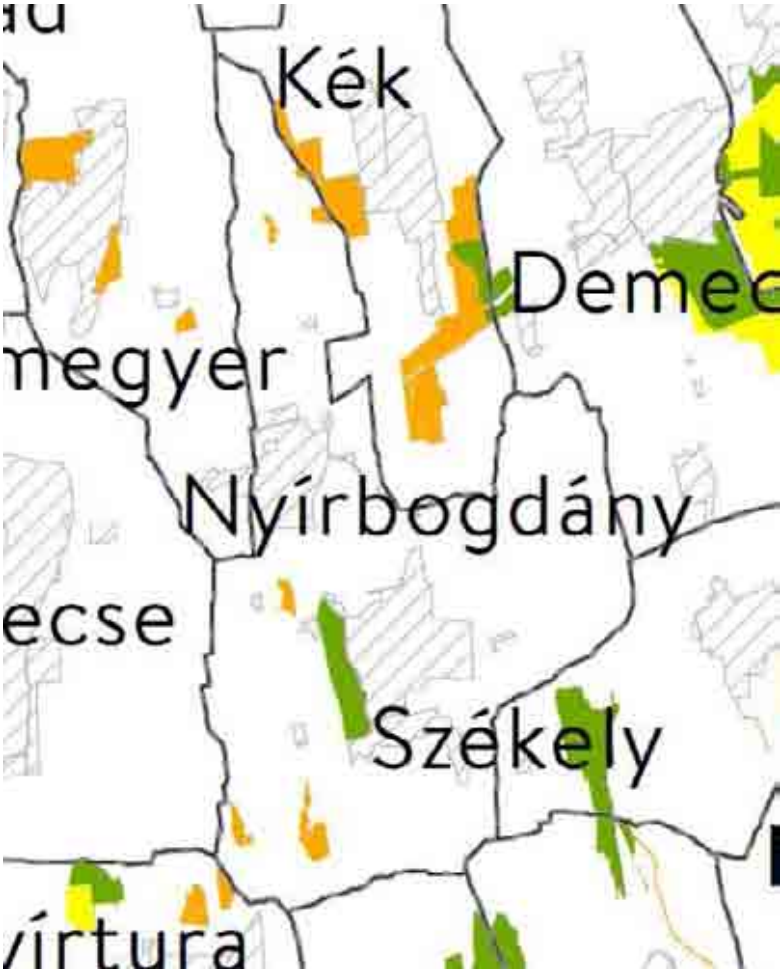
A Tisza Borsod-Abaúj-Zemplén megyével határos hullámtere az ökológiai hálózat szempontjából ugyancsak kiemelt jelentőségű, amelynek megyei alsó szakasza Tiszadob-Tiszalök-Tiszavasvári térsége már a Hortobággyal is összefüggő egységes ökológiai rendszert alkot. A Nyírség mozaikos ökológiai rendszere meghatározóan a térség erdősültségéhez igazodik. Az országos jelentőségű tájképvédelmi övezet által érintett települések halmozottan a Szatmári és Beregi-síkság területén, a Nyírség déli területén koncentrálódnak, továbbá Tiszadob-Tiszavasvári igazgatási területét fedi le az övezet. Tájképvédelmi szempontból egységes térségi szabályozást igényel a tervezett natúrpark által érintett Szatmári- és Beregi-síkság összes települése, és a Tisza menti ökológiai és turisztikai szempontból kiemelt jelentőségű települések is. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület, Nyírbogdány közigazgatási területén nincs.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Az ökológiai folyosó övezetébe „olyan területek (többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok) tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására”.

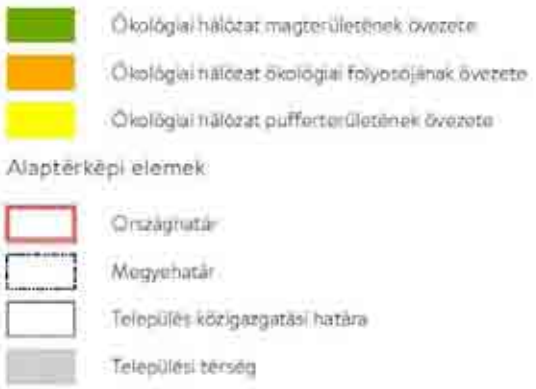
Az előzőekben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése. Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el. Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető. A település közigazgatási területein az ökológiai folyosó élőhelymozaikokból áll, amely a magterületek környezetében, másrészt a két terület közötti telkek területei.

Nyírbogdányban ökológiai folyosó és magterületi övezet található. Az ökológiai folyosó a település közigazgatási területén elszórtan, míg a magterületi övezet a közigazgatási terület déli részét érinti.

Ökológiai hálózat térképe [95]

Jelmagyarázat:

Országos védelem

[95] Forrás: OTRT – 3/1. melléklet

NATURA 2000 VÉDELEM[96]

Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozás pillanatától Magyarországra is érvényes a két uniós direktíva, a Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv.

Ezek értelmében hazánk köteles volt közösségi jelentőségű természetes élőhelyei, valamint állat- és növényfajai védelmében területeket kijelölni, amelyek így az EU ökológiai hálózatának, a Natura 2000 hálózatnak a részeivé váltak. A hálózat eszméjére nevéből is következtethetünk: értékes természeti területek, élőhelyek többé-kevésbé összefüggő láncolata, amelyek az eredeti európai élővilágot őrzik.

A kijelöléssel hazánk területének közel 21%-a lett Natura 2000 terület. Az eredeti védett területeink csaknem mindegyike bekerült a hálózatba, de ezeken kívül további körülbelül 1.2 millió hektár kap uniós védettséget. Nem csoda hát, hogy ezek között igen nagy százalékban vannak mezőgazdasági területek, gyepek, tavak, folyók, erdők, ahol évszázadok óta gazdálkodás folyik.

Európában a szó szoros értelmében vett "vadon" elvétve található, a táj képét oly régóta formálja az ember, hogy még a természetesnek tartott élőhelyek túlnyomó többsége is így vagy úgy őrzi annak keze nyomát. Európában ezért különösen igaz, hogy a biológiai sokféleségnek meghatározó eleme az a bonyolult kapcsolatrendszer is, amely összeköti az embert a természettel: a háziasított állatok és nemesített növények sokfélesége, a különböző földhasználati praktikák.

A Natura 2000 területek védelmében tehát különösen hangsúlyos a gazdálkodók, a fenntartó, hagyományos gazdálkodási módok szerepe. Általánosságban elmondhatjuk, hogy a Natura 2000 hálózattal a rezervátum-szerű védelem helyett a társadalmi, kulturális, gazdasági és természetvédelmi érdekek összehangolására alapozó megóvás kerülhet előtérbe:

Különleges természetmegőrzési területek

6. HORTOBÁGYI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG MŰKÖDÉSI TERÜLETÉN TALÁLHATÓ KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLETEK

6.17. Nyírbogdányi rét (HUHN20129)

6.17.1. pontja: Nyírbogdány: *0158/14b, 0158/15b, 0158/31b, 0158/32b, 0158/33b, 0158/34, 0158/35a, 0158/35b*

A Natura 2000 területek helyrajzi számos listája az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján kertült meghatározásra.

[96] Forrás: www.natura.2000.hu Területek, fajok térképe, illetve 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet

NATURA 2000 terület Nyírbogdány és környékén[97]

Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése:
A Nyírbogdányi rét különleges természet megőrzési területté nyilvánításakor az élhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölértékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.

A természetvédelmi célállapot:
A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése, hogy a jelölközösségi jelentőségű élőhely, a 6440 kódú „Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei" legalább az alapállapot felmérés során tapasztalt nagyságban, karakterét megőrizve fennmaradjon. A megjelölt prioritások szerinti célkitűzések megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a területen jelents kiterjedésben elforduló, közösségi jelentőségű (de nem jelöl) élhely - 1530* kódú „pannon szikes sztyeppék és mocsarak" - kiterjedésének, karakterének fennmaradása, valamint az azon élő jelentés méret állománnyal rendelkező, de jelölfajként nem megjelölt közösségi jelentőségfaj, a kisfészkaszat (Cirsium brachycephalum) fennmaradása is biztosítható legyen.

[97] Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR); http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élhelyi sokféleségének megőrzése: a mocsárrétek és szikes élhelyek megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- A mocsárrétek és szikes gyepek fennmaradását a kíméletes legeltetés és kaszálás szolgálja, ezért cél a legelő állatállomány és a kaszálók fenntartása, a rét-és legelő gazdálkodás kíméletes folytatása.
- A területen belül található szántókon kíméletes gazdálkodás kialakításával, lehetőség szerint azok gyepesítésével indokolt gondoskodni a természetes élhelyeket érintő esetleges káros hatások megelőzésérl.
- A korábban beszántott, jelenleg gyomos parlagnövényzetélhelyeken a mocsárréti élhely rekonstrukciója a cél.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztet terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.
- A terület mocsárréti és szikes élhelyeinek fenntartásához szükséges azok megfelel vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelel, lecsapolást mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani.

Kezelési javaslatok

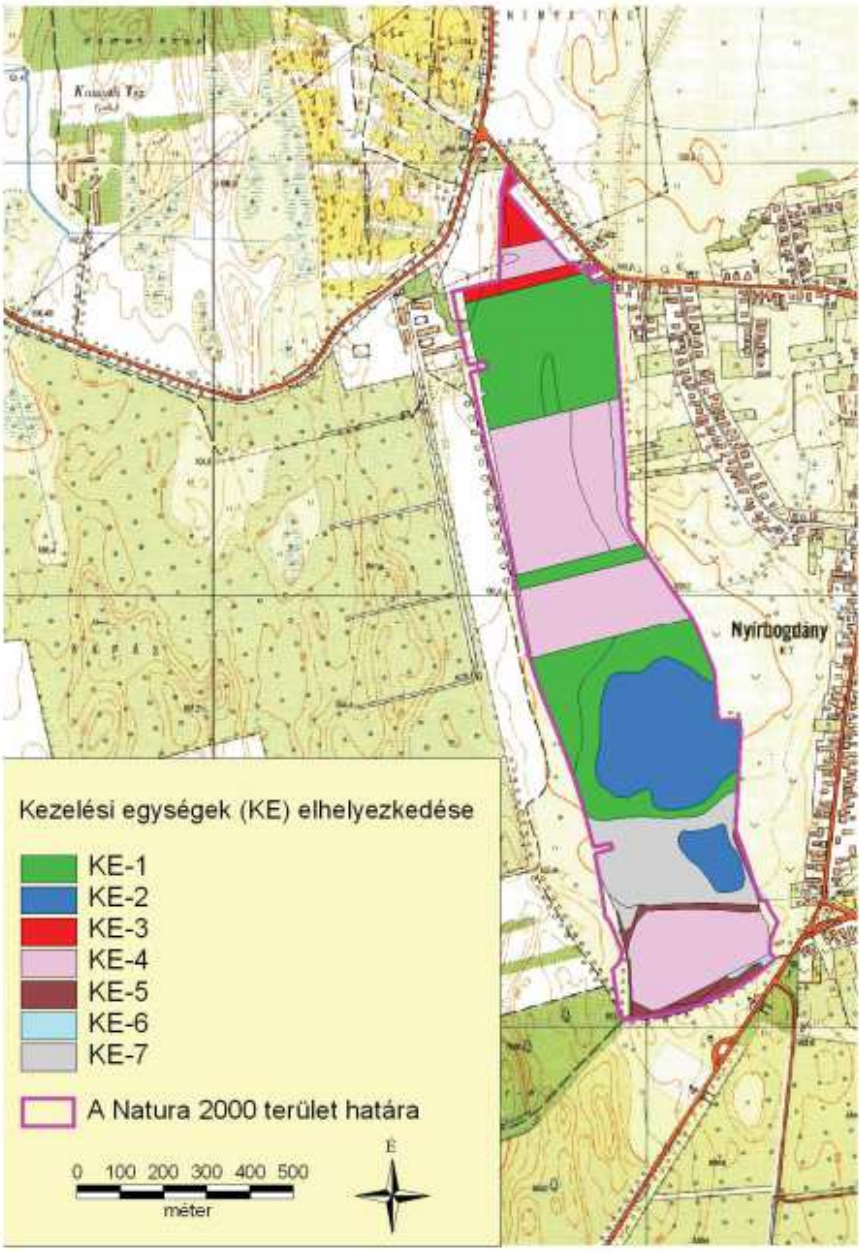
A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv.

Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja *alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg."*

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Nyírbogdányi rét Natura 2000 területen az elforduló élhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 7 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határkövet egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekint, iránymutató jelleg információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Kezelési egységek a Nyírbogdányi réten[98]

1.12.3.3. ökológiai hálózat

A kiemelt természetvédelmi oltalom alatt nem álló (sem törvény erejénél fogva, sem egyedi jogszabállyal nem védett) természetes és természetközeli élőhelyek fennmaradását, megőrzését a Nemzeti Ökológiai Hálózat biztosítja. Az ökológiai hálózat funkcionális eleminek, a kiemelten védendő magterületek, az ezeket összekötő ökológiai folyosók, valamint a pufferterületek, rehabilitációs területek hálózatának kiemelkedő jelentőségű szerepük van az élőhelyek folytonosságának biztosításában, mely a flóra és fauna elemeinek megfelelő életteret biztosítanak.

A holisztikus, integrált és környezetileg fenntartható megközelítések elősegítése a községi területek kezelése terén, a funkcionális Községi területeken belül olyan ökológiai szemléleten alapuló megközelítések támogatása, amelyek felismerik a Községek és a vidék egymástól való kölcsönös függését, és ezzel javítják a településközpontok és a környező vidéki területeik kapcsolatát.

[98] Forrás: A Nyírbogdányi rét (HUHN20129) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve (szöveg-, és térképrészlet)

1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

A táj ökológiai, ökonómiai és tájképi értékeit rontó tevékenységek tájhasználati konfliktusok forrásaivá válhatnak. Funkcionális, tájhasználati konfliktusokat az egymást akadályozó, egymás területét megszüntető, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okoznak.

Tájökológiai tájhasználati konfliktusról beszélünk, az egymást károsító, pusztító, megszüntető, egymás létét veszélyeztető területfelhasználási módok fennállása esetén. Hiányoznak a mezővédő-útvédő erdősávok, erdőtömbök, melyek ökológiai hatásukkal és megjelenésükkel jelentős mértékben gazdagíthatnánk a tájat, hozzájárulhatnának az erdősült területek méretének növeléséhez.

A település bel- és külterületén egyaránt fellelhetőek különböző fokú tájhasználati konfliktusok, amelyek kezelése mind tájkép, mind pedig településképi és közjóléti szempontból kiemelten fontos.

Ipari területek vizuális megjelenése: A közigazgatási terület egészére jellemző, általános tájhasználati konfliktusként lehet említeni a mezőgazdasági és ipari telepek, üzemek vizuális problematikáját. A települési belterület és külterület határában elhelyezkedő, új ipari létesítmények vizuális tájba illesztése még megoldásra vár. Ezek kezelésére létezik szakmai eszközrendszer. Ennek alkalmazási lehetőségeit mindenképpen célszerű megvizsgálni.

Elektromos légvezetékek problematikája: Általános települési vizuális képet érintő konfliktusként még az elektromos légvezetékek problematikáját lehet említeni.

Illegális hulladéklerakás: Mind külterületet, mind pedig belterületet érintő konfliktus az illegális hulladéklerakások kérdésköre. Ezen hulladéklerakatok felszámolását nem csak vizuális, hanem közjóléti szempontból is kiemelt jelentőséggel kell kezelni.

Kulturális építmények, területek történeti környezetének problémája: Elsősorban a műemlékek, műemléki épületek és környezetük megközelítéséről beszélünk.

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A település zöldfelületi rendszerét annak külterületén és belterületén elhelyezkedő, növényzettel borított területrészek adják. A rendszer elemzése szempontjából célszerű elkülönítetten kezelni a települési külterületi és belterületi zöldfelületeket.

A települési zöldfelületeket a használhatóságuk szempontjából három típusba soroljuk:

- a korlátlanul látogatható (árokpart, út menti zöldsáv, parkok),
- a korlátozottan látogatható (temető, sportpálya),
- a magánterület.

A különböző típusú zöldfelületek együttesen illeszkednek bele a térségi, tágabb ökológiai hálózatba.

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A zöldfelületi rendszereket egy településen elsősorban a funkcionális, esztétikai, vizuális szempontok szerint kell kialakítani. Nyírbogdány zöldfelület gazdálkodása kedvező, mivel laza szerkezetű beépítéssel bír, így a közterületi és magántulajdonú zöldfelületek együttesen a települési belterület nagy részét adják.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

A község beépítettségéből fakadóan a zöldfelületi ellátottság elegendő, növelése a későbbiekben célszerű. A zöldfelületekre nagyfokú igényesség jellemző. A belterületi zöldfelületi ellátottság egyik legfontosabb eleme a közterületeken, valamint az intézmények telkein megjelenő zöldfelületek összessége. A lakosság zöldfelületi ellátottságában is fontos szerepet kapnak a lakóházak telkein belül megjelenő zöldfelületek. Ezen felületek elsősorban magáncélú rendszerelemek, amelyek lokálisan, csak az őket használni tudók (tulajdonosok) számára képesek jótékony hatást gyakorolni.

A közcélt szolgáló zöldfelületi egységek a település magasabb szintű, az előző fejezetrészekben már részletesen tagolt zöldfelületi rendszerébe illeszkednek. Ezen területek elsősorban a település központja, illetve széle köré illeszkedően helyezkednek el, amelyek ezáltal nem tudnak közvetlenül részt venni az egyes városrészek lokális, közcélú zöldfelületi ellátottságában.

A település központjában elhelyezkedő közpark, az attól kissé távolabb lévő zöldfelületi egységek (pl. sportpálya), valamint a lakóterületen lévő játszóterek méreteiket és mennyiségüket tekintve jelentősen mértékben járulnak hozzá a lakosság közcélú zöldfelületi igényinek kielégítéséhez.

Növényzet:
A természetes növénytakaró a nyír és a tölgy volt, ám napjainkra csak a Nyírség területének 10-12%-án találhatunk tölgyerdőket, helyette jellemző az akác. A természetes vegetáció csökkenésének oka elsősorban a mezőgazdasági termelés. A Nyírség növényzete az Eupannonicum flóravidékbe, azon belül is Nyírségense flórajárásba tartozik.

Jellemző társulások:
- Erdőtársulások: tölgy-kőris-szil ligeterdők, fűz- és égerlápok, pusztai tölgyesek, gyöngyvirágos tölgyesek
- Nyílt társulások: homokpusztagyepek, rétek, homoki legelők
- Lágyszárúak: nádfélék, tőzegeper, magyar kökörcsin, debreceni csormolya, réti angelica

Utcafásítások:
A legjelentősebbek a gyümölcsfák, fenyőfélék, vérszilvafák, nyírfák, hársfák, nyárfák, melyek az intézményterületen, utcafásításban, előkertekben jelennek meg.

A település utcái gyakorlatilag fásítatlanok, ez alól kivétel a Blaha Lujza utca, melyen néhány csoportban, közterületi fákat találunk, és a meggy fák kivételével nagyobb részük nem áll össze fasorként kezelhető állománnyá.

A lakótelkek kertjei:
A terület növényzetének jelentős részét a telkek növényzete jelenti. A telkek növényzete a tulajdonos egyéniségétől függ, így az előkertekben örökzöldek, fenyők, évelők, rózsák és egynyáriak növények találhatóak. A díszkertekben rózsafajták, loncok, fagyalok, borbolya, borostyánok kerültek telepítésre. A telkeket három részre osztják a kapukkal ellátott belső kerítések: első, középső és hátsó udvar. A hátulsó udvar mögött kezdődik a kert, újabb kapuval és kerítéssel leválasztva. A háztáji kert jelentős részét gyümölcsösök, zöldséges kertek foglalják el. Az egész belterületen gondozott kertek a jellemzőek, a növényállomány széles skálája megtalálható.

Közparkok:
A település nem rendelkezik közparknak nevezhető zöldfelülettel.

Intézmény kertek:
Jelentősnek mondhatók a templomok, az iskolák, valamint a temető kertjei, melyek mind méretükben, mind kialakításukban és növényzetük életkorában és állapotában meghatározó.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A település belterületén lévő, illetve a belterülethez kapcsolódó, a nagyközség térszerkezetét, arculatát, klimatikus viszonyait befolyásoló zöldfelületi rendszer elemeit illetően elmondható, hogy a meglévő, közhasznú, közcélú zöldfelületek gondozottak.

Az utcákat kísérő zöldsávok állapota vegyes képet mutat. A település morfológiájából adódóan jellemzően szűk, kanyargós utcák fás növényállománnyal történő ellátása, egységes utcafásítás kialakítása nehezen megoldható. Mindezt tovább nehezíti a település közterületeit behálózó, az utcákat követő légvezetékek, közműoszlopok rendszere is. A meglévő közterek, az utcákat kísérő zöldsávok fejlesztése, a növényanyag lehetőség szerinti bővítése, a település arculatát, az utcaképeket negatívan befolyásoló, rontó elemek felszámolása javasolt.

Nyírbogdány Községben a biológiailag aktív területek aránya elfogadható. A település adottságai miatt a zöldfelületek kiterjedései megfelelőek, mennyiségileg javíthatók.

Nyírbogdány Községben meglévő zöldfelületi rendszer alapvető problémái:

- a kül- és belterületek közötti zöldfelületi kapcsolat nagyrészt hiányzik,
- a meglévő utcai fasorok mentén további facsemeték ültetése indokolt,
- a lakóutcák nagyon vegyes kiültetésűek,
- néhány intézménykertben a növényállomány állapota gondozást igényel,
- a temető főbb útjai mellett facsemeték, fasor ültetése javasolt, a sírok között növények ültetése indokolt,
- a település játszótereinek kialakítása, műszaki állapota javításra, illetve karbantartásra szorul.

Az utcákat kísérő zöldsávok állapota vegyes képet mutat. A település morfológiájából adódóan jellemzően szűk, kanyargós utcák fás növényállománnyal történő ellátása, egységes utcafásítás kialakítása nehezen megoldható. Mindezt tovább nehezíti a település közterületeit behálózó, az utcákat követő légvezetékek, közműoszlopok rendszere is. A meglévő közterek, az utcákat kísérő zöldsávok fejlesztése, a növényanyag lehetőség szerinti bővítése, a település arculatát, az utcaképeket negatívan befolyásoló, rontó elemek felszámolása javasolt.

1.14. Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Nyírbogdány településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt ölelnek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Mai jellege szerint Nyírbogdány egyutcás falu. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatlakoznak egymáshoz. Parasztudvaraira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző.

Nyírbogdány településképi arculatának vizsgálatakor négy eltérő karakterű településrészt határoztunk meg. A település belterületén két eltérő karakterű településrész: a településközpont és a falusias jellegű lakóövezetek, amik a központot veszik körül. A település külterületén, elsősorban nyugaton, a bevezető út mentén találhatóak az ipari, gazdasági létesítmények, melyek eltérő karakterrel rendelkeznek, és eltérő ajánlásokat kívánnak meg. A negyedik kategóriába a beépítésre nem szánt területek kerültek.

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Nyírbogdány településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt ölelnek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Mai jellege szerint Nyírbogdány halmazfalu. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatlakoznak egymáshoz. Parasztudvaraira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző. Igazgatási, oktatási és egyházi épületek fordulnak elő, melyek általában előkertes kialakítással szabadonálló épületek. A településrészen található lakó épületek általában oldalhatáron álló módban helyezkednek el sorban egymás után 2-3 méteres előkerttel magastetős tetőkialakítással. Nyeregtetős és többszintes épület jellemző. A településkép egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás.

Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell. A nagy – telkes közintézményeknél a szabadon álló épület elhelyezés a jellemző. Ez esetben az utcaképi megjelenés magastetővel javasolt. A tető gerincvonala a kialakult beépítéshez igazodjon. Nem lehet egyértelműen állást foglalni az utcával párhuzamos, vagy merőleges tető kialakítása mellett. Fontos, hogy megjelenése az utcaképhez igazodva, de ne hivalkodva alakítsa, fejlessze a belső településképet. Ez megjelenhet eltolt tetősíkkal is. Az épületek általában kontytetős vagy sátortetős kialakításban fordulnak elő, ettől eltérni csak szélesebb telek esetén javasolt, az egyszerű nyeregtető nem jellemző.

Az épületek általában nyeregtetős (vagy csonka kontyolt nyeregtetős) kialakításban fordulnak elő, ettől eltérni csak szélesebb telek esetén javasolt. A településközpontban a lakóépületek változó telepítést és épület elhelyezés következtében jöttek létre. A melléképületek elhelyezésénél is körültekintően kell eljárni. A kiegészítő gazdasági épületek kialakításánál ügyeljünk arra, hogy az utcai homlokzatra közvetlenül ne legyen hatása. A főépület folytatásaként jelenjenek meg. Célszerű ezen helyiségek kialakítása a főépülettel összhangban, együtt tervezve megvalósítani. Az utcai kerítés kialakításánál a környezet szép példáit vegyük figyelembe. Próbáljunk meg hozzájuk igazodni. Illeszkedő kerítés megvalósítására törekedjünk, szerkezetét és színét gondosan válasszuk meg. A teljesen tömör vagy dróthálós kerítés kialakítása nem jó megoldás. A részben áttört kerítést részesítsük előnyben. Az oldalsó és hátsó kerítések kialakításánál az anyag és forma megválasztásánál már a szomszéd féltől való saját intimszféra megvédésére kissé zártabb, rejtettebb kerítés alkalmazható. A településen főleg a főutcán a kétoldali manapság szabálytalan beépítés jellemző. Figyelembe kell venni, hogy az épületek felújítása során ezeket a szabálytalanságokat szükséges megszüntetni, vagy korrigálni a szabályossági forma irányába. A község településkép szempontjából legmeghatározóbb területe a településközpont. A településkép egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell.[99]

1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A földrajzi adottságok meghatározzák a település beépített területeit. Nyírbogdány község tipikus mezőgazdasági jellegű, magyar alföldi karakterű település. Terület-felhasználás szempontjából lakóterület, alapfokú ellátással. A belső településkép szerves fejlődését torzították a már említett 1970-es és 1980-as évek lakásépítési programjai. A heterogén belső településkép azonban általában így is emberléptékű, barátságos ma is. A jövőben a településen az átépülés mellett a (lakó) épületek felújítása lesz a jellemző, beleértve a kerítés, a belső udvar (kert) átépítését is. Az építési munkákkal, a felújításokkal a településkép kedvező alakítását lehet elősegíteni. Ehhez (is) ad építészeti ajánlásokat a kézikönyv az építtetőknek, a településképért tenni akaró lakosságnak. Nyírbogdány településtörténeti, és –szerkezeti fejlődésével összhangban alakultak ki lakóterületi egységei, illetve azok jellemzői. A telkek morfológiája és a Község beépítési karaktere szerint halmazos település.[100]

A halmaztelepülés az alföldi községekre jellemző, organikusan nőtt településforma. Utcahálózata, telkei, sőt az épületek elhelyezése is nélkülözi a geometriai szabályosságot. A látszólagos rendezetlenség azonban sajátos, környezetre érzékeny belső logikát mutat. Az épületek helykiválasztását leginkább a mikrokörnyezeti-mikrodomborzati adottságok határozták meg, azaz a legkisebb kellemetlen terepalakulatokat is elkerülték. A korai halmaztelepülésekben a sátrak, veremházak építését feltehetően nem előzte meg a mai értelemben vett utcák és lakótelkek kialakítása sem (ehelyett spontán kijárt járóvonalak és árkos-sövényes telekkijelölés volt jellemző, ez utóbbi is csak a települések egy részében). Az utcák elkülönítése, legalizálása és a telekhatárok rögzülése csak később történt, így azok esetlegesek lettek (gyakoriak a hirtelen útirányváltások, beszűkülések vagy kiöblösödések (Tóth 2000). A telektömbök belsejében fekvő telkek egy részét sokáig csak idegen telkeken vagy zsákutcán át lehetett megközelíteni, ez az egyes telektömbök lakóinak (használóinak) közös származására, ill. a közös telek későbbi több részre osztására utalhat (Mendöl 1932).

Nyírbogdány belterületének nagy részét a falusias lakóterület teszi ki. Ezekben a területekben lakóházak találhatóak, melyeknek a legnagyobb része még XX. század elején épült. A település lakóépületeinek kis része lakatlan, ezek az épületek pusztulásra vannak ítélve. A község közepén településközponti vegyes terület található, ahol a legtöbb közintézmény egymástól közel helyezkedik el. Ebben a területben található meg a református templom, a Polgármesteri Hivatal, az általános iskola és óvoda, posta, kereskedelmi és vendéglátói egységek, terek és szobrok. A község első telkei mezőgazdasági tevékenységre rendezkedtek be. A lakóépületen kívül számos melléképületeket kaptak a telkek. Általában a keskeny szélességű telken az északi oldalra épült fel a háromosztatú paraszthász, melynek utcára eső részén a szoba állt, mögötte lakókonyha egy tűzhellyel, és a hátsó traktusban a tároló helyiség volt. A lakóépületet legtöbbször oldalhatárra építették, amely a szomszéd teleken élők nyugalmának elengedhetetlen feltétele volt.

[99] Forrás: Nyírbogdány Község Önkormányzatának Településképi Arculati Kézikönyve
[100] Forrás: Nyírbogdány Község Önkormányzatának Településképi Arculati Kézikönyve

Az udvarok és lakóépületek közötti állandó váltás eredményeként alakultak ki a település faluképei. Az oldalhatár mellett épült háromosztatú lakóházak lehetőséget nyújtottak arra, hogy a kert hátsó irányába bővülést alakítsunk ki, amelyek állattartó és gazdasági épületegységekből állt. A XIX. században az épületek tornáccal is bővültek, melyek az átmeneti tárolásra szolgáltak. A lakóterületek gyűrűt képeznek a település központja körül. A lakótömbök szinte majdnem teljes egészében mentesek a közösségi, igazgatási funkcióktól. A települési környezet minőségében érezhető különbségeket leszámítva, funkcionális és ellátási szempontból azonos a helyzetük a településszerkezetben. A gazdasági célú területek elsősorban mezőgazdasági, feldolgozói, termelői tevékenységet folytató vállalkozások telephelyéül szolgálnak, melyeknek elhelyezkedése kedvező. A gazdasági területek a településtől dél-keletre, és délen találhatóak.

1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A teljes közigazgatási terület 35,03 km^2, azaz 3503,0269 ha. Ebből 3153,2061 ha (90,01 %) külterület, 51,2147 ha (1,46 %) zártkert és 298,6061 ha (8,52 %) belterület.

Földrészlet statisztika fekvésenként

Fekvés	*Földrészletek száma*	*Egyéb önálló ÉPÜLETEK száma*	*Egyéb önálló LAKÁSOK száma*	*Összes terület (m^2)*	*Legkisebb földrészlet terület (m^2)*	*Legnagyobb földrészlet terület (m^2)*	*Átlagos földrészlet terület (m^2)*
belterület	1251	22	56	2986061	45	36048	2387
külterület	1027	5	0	31532061	6	642840	30703
zártkert	367	0	0	512147	29	12456	1395
Összesen	**2645**	**27**	**56**	**35030269**			

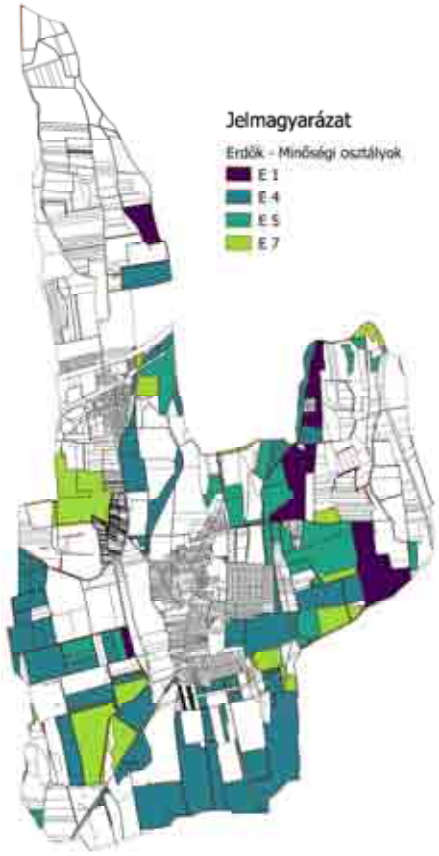
Földrészlet statisztika művelési áganként

Művelési ág	*Földrészletek száma*	*Alrészletek száma*	*Összes alrészlet terület (m^2)*	*Legkisebb alrészlet terület (m^2)*	*Legnagyobb alrészlet terület (m^2)*	*Átlagos alrészlet terület (m^2)*	*Művelési ágak százalékos aránya az összterületből*
erdő	186	226	**10999816**	403	639035	48672	31,40
fásított terület	48	53	**143467**	41	15342	2707	0,41
gyümölcsös	113	119	**1758362**	20	266504	14776	5,02
kert	158	159	**114814**	29	4000	722	0,33
kivett	1610	1636	**5860678**	21	94184	3582	16,73
legelő	36	54	**1566547**	150	186046	29010	4,47
nádas	9	11	**206410**	742	72229	18765	0,59
rét	46	54	**797423**	344	85680	14767	2,28
szántó	572	1062	**13463118**	6	292118	12677	38,43
szőlő	106	106	**119634**	309	2338	1129	0,34

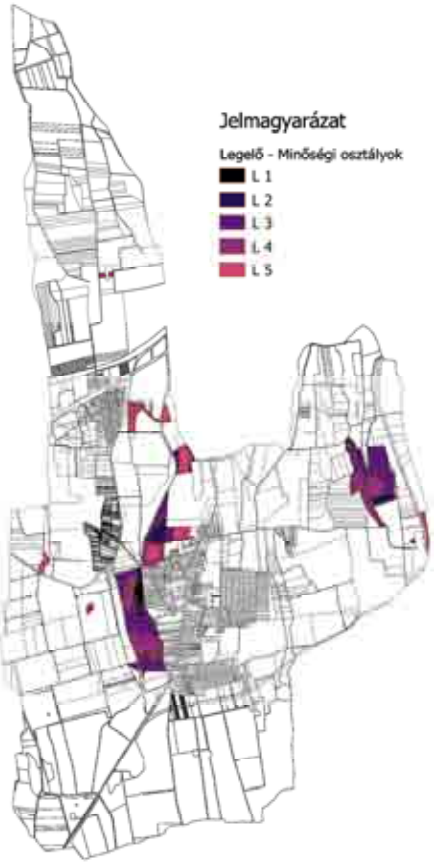
A szántó területeknek a túlnyomó többsége kiváló és jó minőségű osztályba tartozik. A legelő, rét, gyümölcsös területek jellemzően jó minőségű osztályba tartoznak. Az erdő területek az alacsonyabb fokozatú minőségű osztályba tartoznak, és jellemzően a közigazgatási terület észak oldalán, és elszórtan a déli részeken találhatóak.

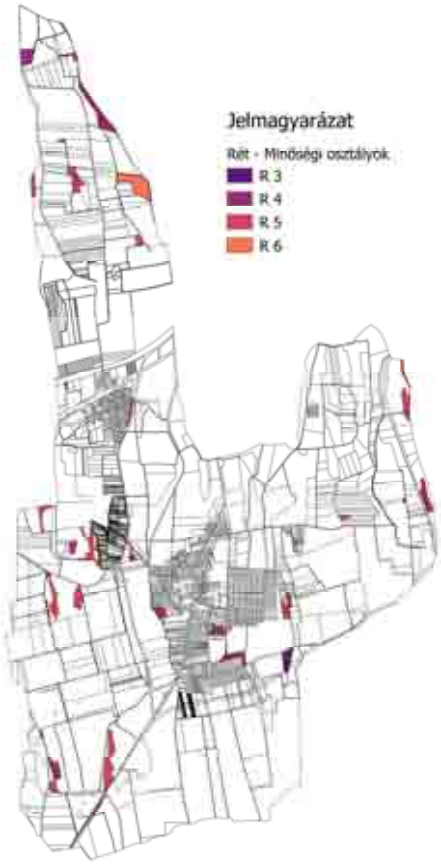
Szántóterületek minőségi osztályukkal

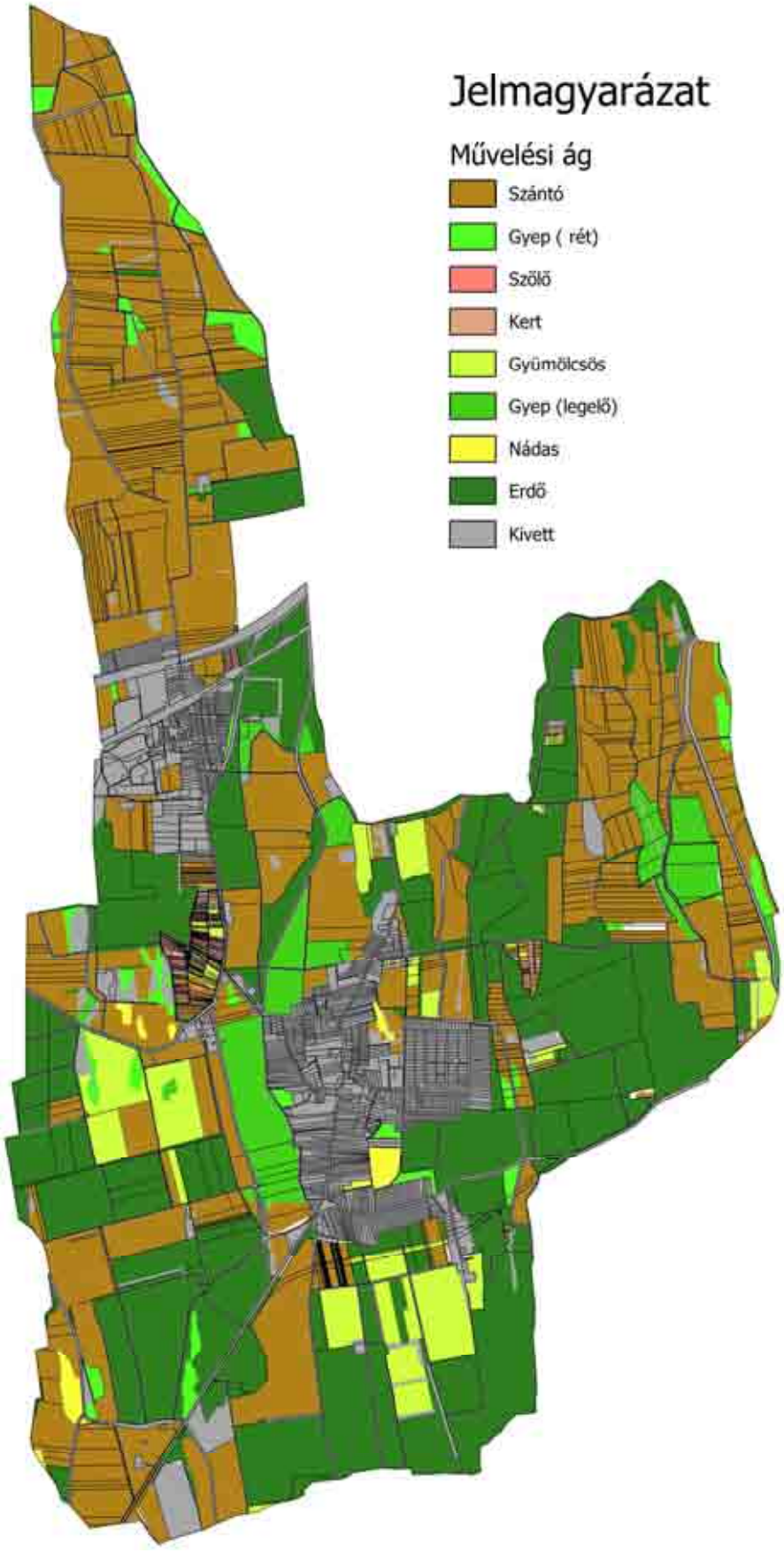
Erdőterületek minőségi osztályukkal

Legelőterületek minőségi osztályukkal

Rétterületek minőségi osztályukkal

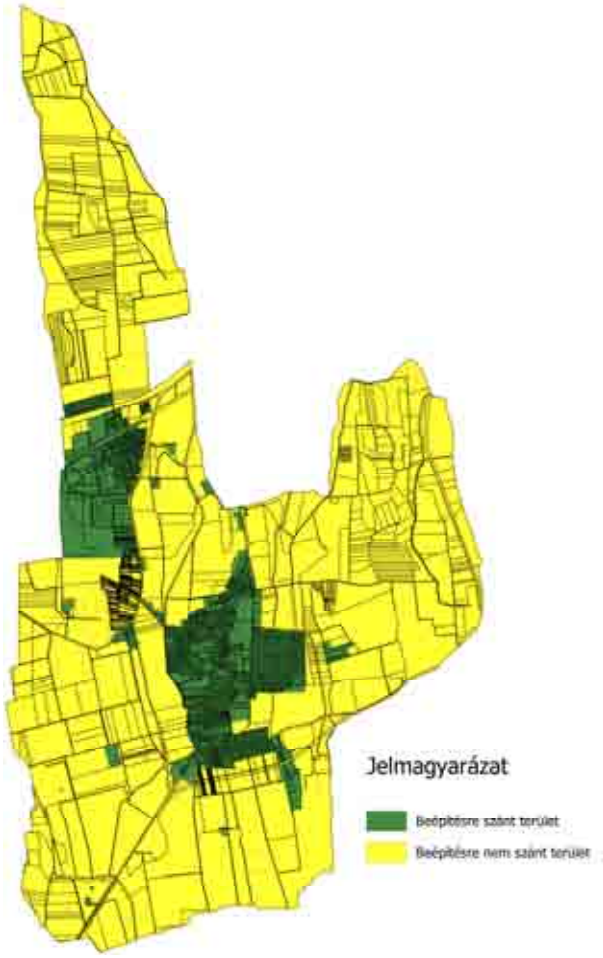

Mezőgazdasági területek

1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A község beépítésre szánt területe a következő terület-felhasználási egységekbe sorolt:

TERÜLETFELHASZNÁLÁS: általános használat	TERÜLETFELHASZMNÁLÁS sajátos használat	
BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK		
LAKÓ	Kertvárosias lakóterület	Lke
	Falusias lakóterület	Lf
VEGYES	Településközponti terület	Vt
GAZDASÁGI	Kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz
	Ipari gazdasági épület	Gip
KÜLÖNLEGES	Nagykiterjedésű sportolási célú terület	Ksp
	Temető terület	Kt
	Pihenős-Gazdasági terület	Ksz
	Mezőgazdasági üzemi terület	Kmü
	Kegyeleti park területe	Kkp
	Szennyvíztelep területe	Kszv

Beépítésre szánt területek vizsgálata

Beépítettség vizsgálat

A község területén a beépítésre nem szánt területek az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint a következő terület-felhasználási egységekbe sorolhatók:

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK		
KÖZLEKEDÉSI TERÜLET	Közlekedési terület	KÖu
	Vasútterület	Kök
	Közműterület	Kkö
ZÖLDTERÜLET	Közkert	Zkk
ERDŐ	Védelmi erdőterület	Ev
	Gazdasági erdő terület	Eg
MEZŐGAZDASÁGI	Kertes mezőgazdasági terület	Mk
	Általános mezőgazdasági terület	Má
	Korlátozott használatú mezőgazdasági terület	Mko
VÍZGAZDÁLKODÁSI	Vízgazdálkodási terület	V
TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET	Természetközeli terület	Tk
KÜLÖNLEGES TERÜLET	Megújuló energiaforrások hasznosításának céljára szolgáló terület	Ken

1.14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatos)

A Község intézményi ellátottsága a hasonló nagyságrendű falvakéval egyezik meg. Az intézményi területek többsége Nyírbogdány közigazgatási területének vonzáskörzetére terjed csak ki.

Hivatal:
- Nyírbogdány Község Önkormányzata

Oktatási, nevelés intézmények:
- Kazinczy Ferenc Babtista Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola

Kulturális intézmények:
- Könyvtár, Információs és Közösségi Hely
- Székely Elek Művelődési Ház

Egészségügy:
- Egészségház (Körzeti házi orvos és fogorvos)
- Védőnői szolgálat
- Gyógyszertár

Sport:
- Sportpálya

Szociális intézmények:
- Sion Idősek Szeretetotthona
- Család- és gyermekjóléti szolgálat

Egyéb közintézmények:
- Temető
- Posta

Intézmények illetékessége[101]:

Intézmény típusa	*Központ*	*Eljutási idő * Óra: Perc*	*Távolság km*
Építésügyi Hivatal	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Építésügyi körzetközpont	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Fogyasztóvédelmi Felügyelőség	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Járási Hivatal	Kemecse	0:7	6,623
Katasztrófavédelmi kirendeltség	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Kerületi Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Hivatal	Ibrány	0:24	19,402
Kistérségi ÁNTSZ	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Körzeti Földhivatal	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei földhivatal	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei Kormányhivatal Egészségbiztosítási Pénztári Szakigazgatási Szerv	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	Debrecen	1:6	69,246
Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei Kormányhivatal Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Hatóság	Debrecen	1:6	69,246
Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Megyei népegészségügyi szakigazgatási szerv	Nyíregyháza	0:22	20,53472
MKh. Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerveinek Munkavédelmi Felügy.	Nyíregyháza	0:22	20,53472
MKh. Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szervének Munkaügyi Felügy.	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Munkaügyi központ kirendeltsége	Nyíregyháza	0:22	20,53472
NeKI Kirendeltség	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Megyei Vám- és Pénzügyőri Igazgatósága	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Regionális Adó Főigazgatósága	Debrecen	1:6	69,246
Nemzeti Adó- és Vámhivatal Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága	Debrecen	1:6	69,246
Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Polgármesteri hivatalok	Nyírbogdány	0:0	0
Rendőrkapitányság	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Szociális és gyámhivatal	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Városi Bíróság	Nyíregyháza	0:22	20,53472
Vízügyi Igazgatóság	Nyíregyháza	0:22	20,53472

**Az elérési idők meghatározása során az országos közúthálózaton, illetve a belterületen a KRESZ által meghatározott általános sebességkorlátozásokkal (130, 110, 90, 50 km/h), kompok esetében 7 km/h sebességgel számolva.*

1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek

A településszerkezet funkcióváltásra javasolt alulhasznosított területegységei:

- külterületen lévő mezőgazdasági majorok és állattartó telepek beépítésre szánt területekké kerülnek kijelölésre,
- ipari területek

[101] Forrás: www.teir.hu (Nyilvános alkalmazások: Intézmények illetékessége – lekérdezés)

1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

Szlömösödés, olyan területekre utal, melyek az épített környezetükben és társadalmi összetételükben negatív irányban eltérnek az átlagostól.

Degradálás az ökológiában a degradált jelzőt általában emberi zavarásnak kitett, bolygatott, leromlott élőhelyekre használják. Konfliktussal terhelt összefüggő területek nem találhatóak a nagyközségben. Elmondható mindhárom megyében találhatók olyan kistérségek, amelyek társadalmi-gazdasági mutatóik alapján belső perifériának nevezhetők. E térségek lakóinak munkaerő-piaci helyzete meglehetősen problematikus. A rendszerváltást követően a magyar agrártermelés válságba került, ennek eredményeként a termelőszövetkezetek legnagyobb hányada tönkrement. Mivel ezek voltak a legnagyobb foglalkoztatók, a belső periférián élők tízezrei váltak egyik napról a másikra munkanélkülivé. (Esély K. R. F. 2005) Hajdú-Bihar megyében található az ország 33 leghátrányosabb helyzetű kistérségének egyike.

1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

Utcaszerkezet vizsgálat

A település értéke, erőforrása az a természeti-topográfiai adottságok folytán kialakult érdekes együttélés, amelyet a síkvidéki falusias település és központja, a mélyebb fekvésű, dombosabb külterülete, a csatorna és környéke, a nagymértékű erdősültsége jelent.

A település értéke, erőforrása az a természeti-topográfiai adottságok folytán kialakult érdekes együttélés, amelyet a síkvidéki falusias település és központja, a mélyebb fekvésű, dombosabb külterülete, a csatorna és környéke, a nagymértékű erdősültsége jelent.

A települést elsősorban szántóföldi mezőgazdasági területek, kertes mezőgazdasági területek (gyümölcsös-, szőlőskertek) határolják. Külterületi mezőgazdasági területeinek mintegy 38,43 %-át szántók alkotják. A szántóterületek mellett jelentős aránnyal bírnak az erdőterületek, melyek fő alkotóeleme az akác. Az erdőterületek aránya jelentős mintegy 31,40 %, kiterjedése közel 1099,9816 ha. A település belterületének környezetében több gyümölcsös-kert-szőlő található, mintegy 5,69 %-ban. A gyep-, rét-, nádas-, legelőterületek közel 7,37 %-ot, azaz összesen 257,0308 hektáron terül el. Meghatározó elemei a településnek, mely az állattenyésztés feltételeit alapozza meg. A külterületet az összterület 90,01 %-a, ami 3503,0269 hektárt tesz ki. A belterület, a közigazgatási terület közepén nyúlik el 8,52 %-ban, 298,6061 hektáron. A zártkertek foglalnak el legkevesebb részt a közigazgatási határon belül, mintegy 1,46 %-ban, 51,2147 hektáron.

A főtér és díszterek rendezésével a vegyes, korlátozott gépkocsi-, és gyalogos zóna növelése, a gyalogos felületek díszburkolattal való ellátása, a főtér kialakítása, rendezvénytér létrehozása, a közösségi közterületi találkozóhelyek megvalósítása, ezzel az identitástudat és a települési kötődés növelése indokolt.

1.14.2.1. telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A település területének döntő részét a falusias karakter jellemzi. A korábbi településszerkezet a Kossuth utca mentén alakult ki, a falusias és a kertvárosias lakóterület a jellemző. A leágazó utcák beépítése a falusias lakóterületre utal. A régi településrész mentén nem követi a törtvonalú telekformákat, az egyenes szalagtelkek az „ősközség" főutcájának mentén aránylag széles 16-18 m széles ingatlanokat eredményeztek. Az utólagos telekosztásoknál, és beépítéseknél már az utóbbi évtizedekben megszokottá vált 16-18 m-es szélesség, és a (80)-100-120 m hosszú telkek. A „főutca" mentén elvétve található régi lakóházak kivételével, az új utcák ingatlanjai előkertes beépítésűek. Hátranyúló szalagtelkei általában sorosak.

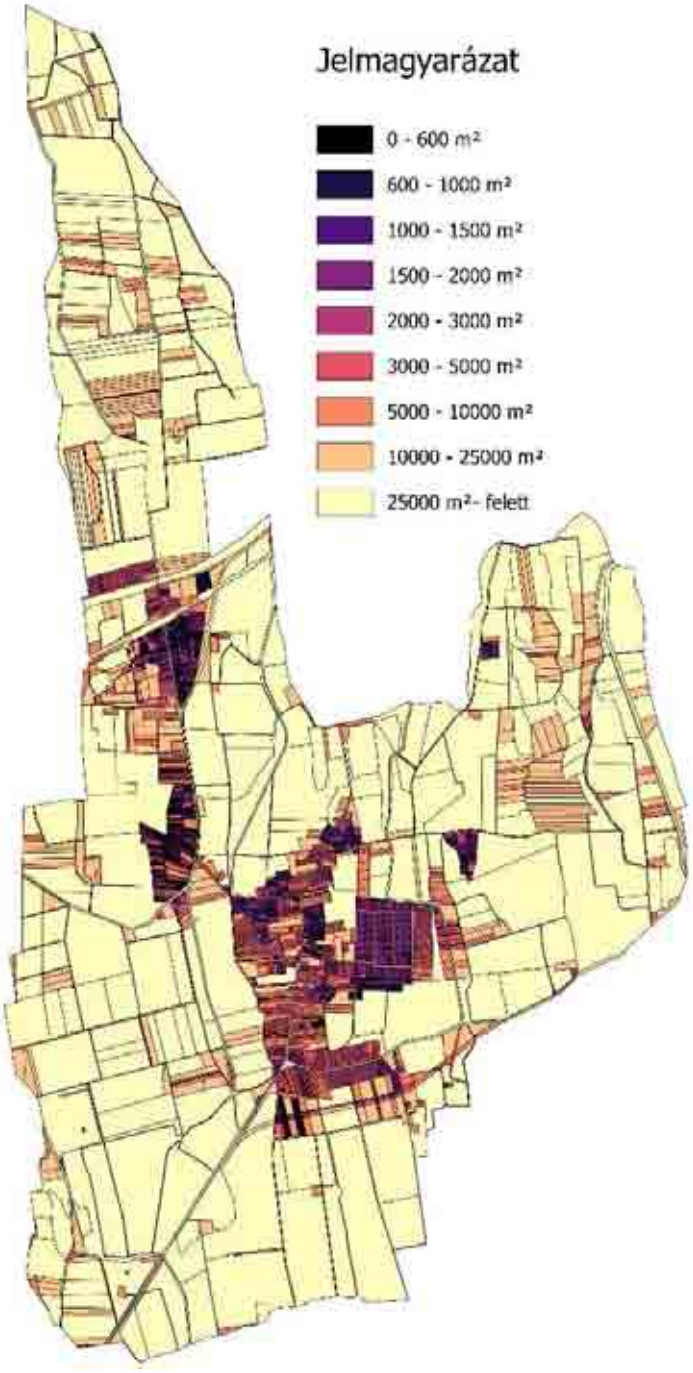
A parasztudvarokra a tagolt épületelrendezés a jellemző. A beltelkek három udvarrészre osztódnak és ezeken egymáshoz építve helyezkednek el a melléképületek. A lakóházzal kezdődő épülettömb mögött helyezkednek el az egyre kisebb traktusmélységű (így egyre alacsonyabb gerinc magasságú} gazdasági épületek. A település belterületét a főutca mentén a településközpontban a közintézmények környezetében már a településközponti karakter jellemzi.

A község utcái előkertes beépítésűek. Szalagtelkei közül a szegényebb porták udvarának elrendezése tiszta soros. A település központjában kétsoros beépítés is megfigyelhető elvétve. A részekre osztott udvarra a tagolt épületrendezés jellemző.

A XX. század elején Nyírbogdány régi típusú épületei közül a lakóházainak a legnagyobb része három- ritkán két- vagy négyosztatú volt, melyeknek az udvari hosszoldalról nyílt a bejárata a pitvarba. Ebből lehetett megközelíteni a nagyház (utcai szoba) és szemben a füstház, valamint a belső kamra vagy kisház. A negyedik helyiség az úgynevezett külső kamra, mely az udvarról nyílt.

Az épületek falaira, azokon belül a régebbiekre a karóvázas szerkezet, míg az újabbakra a vert vagy vályogfal volt a jellemző. A tetők szalmával fedettek és szarufás kialakításúak. A barokkos vakolatlizénákkal és keretekkel - párkányokkal díszített utcai homlokzat általában deszkaoromfalas volt, de a csapott nyeregtető sem ritka. Az udvari hosszúoldalon gyakori volt a tornác és a rangosabb házakon, a két végén téglából falazott tornácoszlopok között egyszerű faoszlopok sorakoztak. A füstházakból a szabadkémények már hiányoztak, úgyszintén a szobák kívülről fűthető boglyakemencéi is.

Az ingatlanok telekméreteit figyelembe véve az 1500-3000 m^2 nagyságú telkek dominálnak. A telkek méretei a központtól távolodva nagyobbak. Tömbönként vizsgálva a telkek méreteit megállapítható, hogy a 600 és 2000 m^2 közötti telkek vannak elsöprő többségben. Az ennél nagyobb területű telkek általában üresek.

13. térkép: Telekméret vizsgálat

1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

A településen összesen 1019 épület található. Ebből 1009 magántulajdonban van, 3 épület az Önkormányzaté, és 7 épület más intézmény vagy szervezet tulajdonát képezi.

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

A tulajdonkataszterben az önkormányzat tulajdonában lévő földrészletek, valamint az egyéb önálló ingatlanok is nyilván vannak tartva. Az Önkormányzat tulajdonában vannak a bérlakások és egyéb ingatlanok.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A lakóegységek rendeletetése

lakott	nem lakott	együtt
953	66	**1019**

A lakások szobaszám szerint

1 szoba	2 szoba	3 szoba	4 vagy több szoba
62	328	439	190

A lakások építési év szerint

1946 előtt	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011
75	186	186	190	207	108	40	27

A lakások alapterület szerint[102]

29 m^2 alatt	30-39 m^2	40-49 m^2	50-59 m^2	60-79 m^2	80-99 m^2	100 m^2 fölött	egy lakásra jutó alapterület (m^2)
5	7	25	97	257	296	332	87

1.14.5. Az építmények vizsgálata

A község épületállománya, a házak karaktere Nyírbogdányban meglehetősen vegyes, ami egyaránt összefügg a telekrendszer vegyességével, az építés korával, az eltérő időszakokban történt építés keveredésével, nem utolsósorban pedig a házak igen különböző építészeti színvonalával. A település belterületén a hagyományos falusi porták mellett az alábbi egyéb jellegzetes típusok találhatók a községben:

- hatvanas években épült sátortetős "kockaépületek" - a település belsőbb területein mindenütt fellelhetők, sajnos a településkép szerves részeivé váltak;
- utcavonalra merőleges tetőgerincű újabb házak - szélesebb traktussal épültek a 80-as években, esetenként a településképben méreteikkel zavaróak, különösen, ha tetőtér-beépítéssel épültek;
- a legutolsó évek "divatos" épületei - szerencsére csak viszonylag nagyon kevés számban lelhetők fel túlformált, túldíszített házak.

Az építészeti heterogenitás ellenére a község épületállománya jól illeszkedik a tájba, ami elsősorban a magastetős hagyománynak, a település sajátos morfológiáját tiszteletben tartó korábbi településrendezésnek és a helyi értékvédelemnek tudható be.

[102] Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás 4.3 Lakásállományi adatok

1.14.5.1. Funkció, kapacitás

A KSH adatok és a helyszíni bejárás alapján megállapítható, hogy a nem lakott lakások aránya alacsony, amely jócskán 10 %-os ráta alatt van: 6,6 %-ot. A lakott lakások száma 597 db volt, míg a nem lakott lakások száma 42 db-ra tehető. Ha összevetjük a jelenlegi lakosságot, ami 1 681 fő, valamint a lakott épületeket, akkor kivehető, hogy arányosan az egy lakóépületben élő lakosok száma 2,6 főre tehető.

1.14.5.2. Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)

A földrajzi adottságok meghatározzák a település beépített területeit.

Nyírbogdány község tipikus mezőgazdasági jellegű, magyar alföldi karakterű település. Terület-felhasználás szempontjából lakóterület, alapfokú ellátással. A belső településkép szerves fejlődését torzították a már említett 1970-es és 1980-as évek lakásépítési programjai. A heterogén belső településkép azonban általában így is emberléptékű, barátságos ma is. A jövőben a településen az átépülés mellett a (lakó) épületek felújítása lesz a jellemző, beleértve a kerítés, a belső udvar (kert) átépítését is. Az építési munkákkal, a felújításokkal a településkép kedvező alakítását lehet elősegíteni. Ehhez (is) ad építészeti ajánlásokat a kézikönyv az építtetőknek, a településképért tenni akaró lakosságnak. Nyírbogdány településtörténeti, és –szerkezeti fejlődésével összhangban alakultak ki lakóterületi egységei, illetve azok jellemzői. A telkek morfológiája és a Község beépítési karaktere szerint halmazos település.[103]

A halmaztelepülés az alföldi községekre jellemző, organikusan nőtt településforma. Utcahálózata, telkei, sőt az épületek elhelyezése is nélkülözi a geometriai szabályosságot. A látszólagos rendezetlenség azonban sajátos, környezetre érzékeny belső logikát mutat. Az épületek helykiválasztását leginkább a mikrokörnyezeti-mikrodomborzati adottságok határozták meg, azaz a legkisebb kellemetlen terepalakulatokat is elkerülték. A korai halmaztelepülésekben a sátrak, veremházak építését feltehetően nem előzte meg a mai értelemben vett utcák és lakótelkek kialakítása sem (ehelyett spontán kijárt járóvonalak és árkos-sövényes telekkijelölés volt jellemző, ez utóbbi is csak a települések egy részében). Az utcák elkülönítése, legalizálása és a telekhatárok rögzülése csak később történt, így azok esetlegesek lettek (gyakoriak a hirtelen útirányváltások, beszűkülések vagy kiöblösödések (Tóth 2000). A telektömbök belsejében fekvő telkek egy részét sokáig csak idegen telkeken vagy zsákutcán át lehetett megközelíteni, ez az egyes telektömbök lakóinak (használóinak) közös származására, ill. a közös telek későbbi több részre osztására utalhat (Mendöl 1932).

Nyírbogdány belterületének nagy részét a falusias lakóterület teszi ki. Ezekben a területekben lakóházak találhatóak, melyeknek a legnagyobb része még XX. század elején épült. A település lakóépületeinek kis része lakatlan, ezek az épületek pusztulásra vannak ítélve.

A község közepén településközponti vegyes terület található, ahol a legtöbb közintézmény egymástól közel helyezkedik el. Ebben a területben található meg a református templom, a Polgármesteri Hivatal, az általános iskola és óvoda, posta, kereskedelmi és vendéglátói egységek, terek és szobrok.

A község első telkei mezőgazdasági tevékenységre rendezkedtek be. A lakóépületen kívül számos melléképületeket kaptak a telkek. Általában a keskeny szélességű telken az északi oldalra épült fel a háromosztatú paraszthház, melynek utcára eső részén a szoba állt, mögötte lakókonyha egy tűzhellyel, és a hátsó traktusban a tároló helyiség volt. A lakóépületet legtöbbször oldalhatárra építették, amely a szomszéd teleken élők nyugalmának elengedhetetlen feltétele volt.

Az udvarok és lakóépületek közötti állandó váltás eredményeként alakultak ki a település faluképei. Az oldalhatár mellett épült háromosztatú lakóházak lehetőséget nyújtottak arra, hogy a kert hátsó irányába bővülést alakítsunk ki, amelyek állattartó és gazdasági épületegységekből állt. A XIX. században az épületek tornáccal is bővültek, melyek az átmeneti tárolásra szolgáltak.

[103] Forrás: Nyírbogdány Község Önkormányzatának Településképi Arculati Kézikönyve

Települést érintő számozott utak

Belterület és környezete vizsgálat

Településközpont vegyes terület

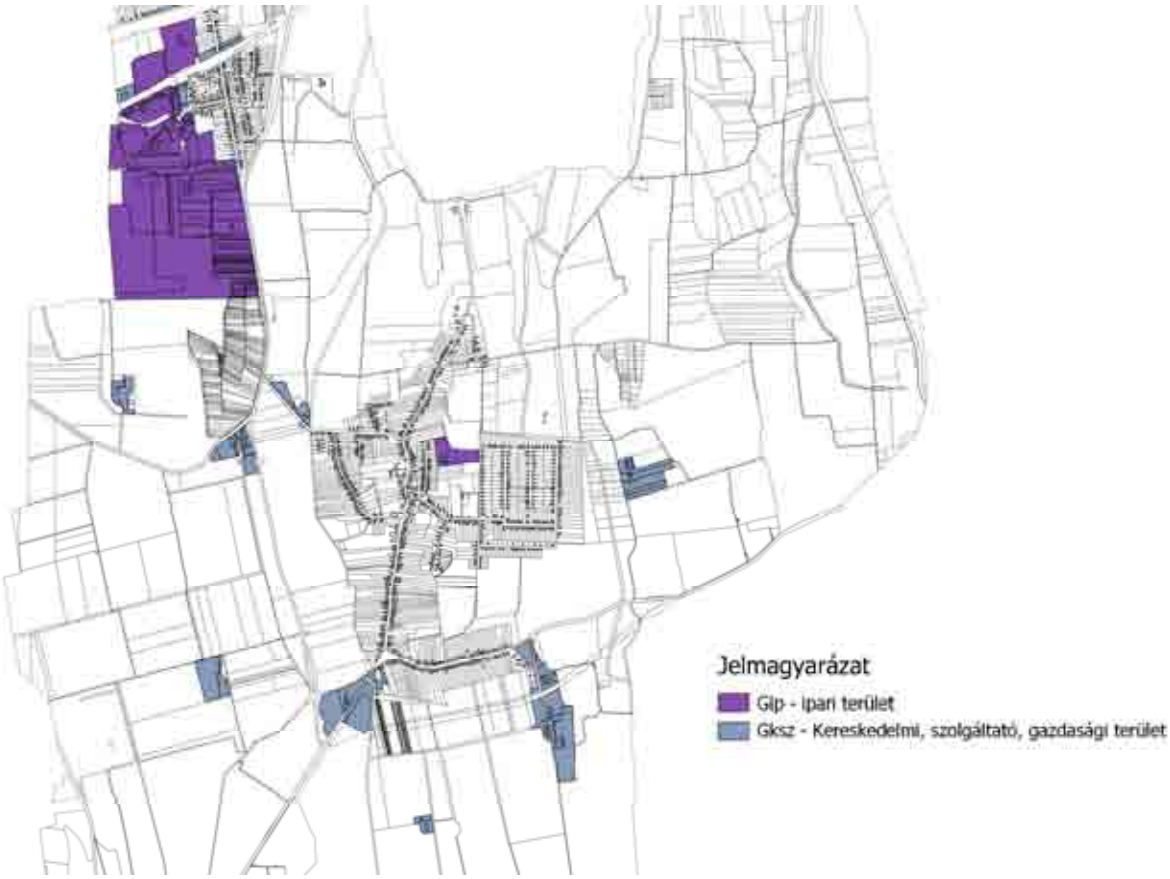

Kertvárosias lakóterület

Falusias lakóterület

A lakóterületek gyűrűt képeznek a település központja körül. A lakótömbök szinte majdnem teljes egészében mentesek a közösségi, igazgatási funkcióktól. A települési környezet minőségében érezhető különbségeket leszámítva, funkcionális és ellátási szempontból azonos a helyzetük a településszerkezetben.

Kereskedelmi, gazdasági és Ipari terület

A gazdasági célú területek elsősorban mezőgazdasági, feldolgozói, termelői tevékenységet folytató vállalkozások telephelyéül szolgálnak, melyeknek elhelyezkedése kedvező. A gazdasági területek a településtől dél-keletre, és délen találhatóak.

A beépítési mód meghatározását, az épület magasságát, a beépítettség mértékét, a telek legkisebb kialakítható területét, valamint az újonnan telekosztásra kerülő területeken a telek méreteit a jelenleg hatályos SZT és a HÉSZ különböző területekre vonatkozó részletes előírásai tartalmazzák, melyek a kialakult állapotok elsődlegességét hangsúlyozzák. A településen általánosságban az oldalhatáron álló beépítés terjedt el. A kisszámú szabadonálló beépítés a közintézmények, gazdasági funkciójú épületek jellemző beépítési módja. A beépítési % értéke a vizsgálatok szerint a 30%-os mértéket nem éri el.

1.14.5.3. Magasság, szintszám, tetőidom

A jellemző építménymagassági érték a 4,5 m-es építménymagasság értéket nem éri el. A lakóépületek jellemzően földszint+tetőtér beépítésesek, tehát 2 szintes, alápincézettség esetén 3 szintesek. Köz- és gazdasági épülettípusok esetében a 4,5 vagy 6,0 illetve ritkán a 7,5 és 9,0 m-es építménymagasságok is előfordulnak. A tetőidom jellemzően utcafrontra merőleges nyeregtető és sátortető. A hagyományos oldalhatáron álló beépítési mód a településen jellemzően megmaradt. A szabályozási vonalak mentén a hagyományos beépítési mód továbbélésével az épületek szintszáma már megnövekedett, a fokozatos átépítések során többnyire F+1(+TT) szintes épületek jönnek létre a korábbi hatályos terv alapján. Kabalás településrészen a földszintes amerikai típusú családi házak kezdenek elterjedni oldalhatáron álló beépítési mód alkalmazása mellett előkertes kialakítással 4,5 m maximális építménymagassággal, 30 %-os telek beépíthetőséggel.

1.14.5.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

Nyírbogdány a szabálytalan alaprajzú települések közé sorolható, ahol a szabálytalanság az összes fontos morfológiai elemet (utcahálózat, telekfelosztás, a házak telkeken belüli elrendezése) felöleli. A halmazfalu olyan település, amelynek belső magja szabálytalan alaprajzú, és e települési szabálytalanság minden lényeges alaprajzi vonásra kiterjed, ugyanakkor külső határai hozzávetőlegesen körformát rajzolnak ki. Házai rendszertelen összevisszaságban állnak, utcái rövidek, zegzugosak. A jelenlegi utcái a település központjában, már a XVII. században is hasonlóan kanyarodtak. Nyírbogdány község legfontosabb és megőrzendő morfológiai, településképi érteke, a tájban való igen előnyös elhelyezkedése, Nyíregyháza közelsége.

Az utcaképek, a beépítés, az épületek közvetlen látványai örökségi szempontból értékeket képviselnek. A Község épületállománya, a házak karaktere Nyírbogdányban meglehetősen vegyes, ami egyaránt összefügg a telekrendszer vegyességével, az építés korával, az eltérő időszakokban történt építés keveredésével. A település belterületen a hagyományos – védett – falusi porták, egyéb jellegzetes típusok találhatok a Községben (hatvanas években épült sátortetős "kockaépületek"; utcavonalra merőleges tetőgerincű újabb házak - szélesebb traktussal épültek a 80-as években; a legutolsó évek "divatos" épületei - szerencsére alig lelhetők fel túlformált, túldíszített házak).

A község hagyományos falusias beépítésű, hosszú-keskeny telkekkel rendelkezik. Az épületek gerince az utcákra merőleges. A funkcióvesztés következtében a foghíjakon új épületek épültek, amelyek több helyen már-már kertvárosi utcaképet kölcsönöznek a területnek, ugyanakkor illeszkednek a hagyományos, utcára merőleges gerincű beépítéshez. A település központja felé érve, az eredeti telekszerkezet megtartásával, laza családi házas beépítés alakult ki, a kertvárosias-laza karakter építészeti jegyeit hordozza.

1.14.6. Az épített környezet értékei

1.14.6.1. településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

*A településszerekezt történeti kialakulása és történeti településmag az **1.7.3.1., 1.12.2.1.** (Katonai térképek) és az **1.14.1.** fejezetekben került kifejtésre.*

1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

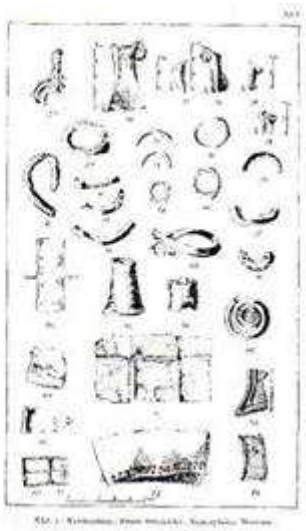
Bogdány lelőhelyekben leggazdagabb területe *a Poros-hegy.* Innen kerültek elő az emberi élet első nyomai is, amikor egy traktor a négyezer évvel ezelőtt fennállott *rézkori* településház- és szemétgödreit forgatta fel. Ekkor nagy hombáredények oldaltöredékei, kisméretűbögrék, egy orsógomb és egy kőbalta foka került a felszínre. A Poros-hegyen és környékén az élethez szükséges feltételek mindvégig biztosítottak voltak, és lakták is a területet, amit a későbbi korok leletei is bizonyítanak.

A *korai bronzkorba* sorolható edénytöredékek kerültek elő a Schwindel-tagból és a Poros-hegyről. A Szalánczy-Nagy-tanyán 1894-ben, a magtár alapozásakor a *későbronzkorból* származó, valószínűleg egy urnasír edénymellékletei bukkantak a felszínre. A Hajzer-tanya közelében szintén későbronzkori három agyaggyöngyöt, egy urnás temetkezés halottjának mellékleteit találták meg. A volt Bégányi Ferenc-birtokon, 1892-ben, egy díszítés nélküli agyagedényben 137darabból álló bronzleletet, jobbára töredékes, beolvasztásra szánt tárgyakat találtak. A leletek a *korai vaskorból* származnak, és a **Gávai-kultúrába* sorolhatók. A *késő vaskort* a Poros-hegy és a Cserés-tó közötti területen 1932-ben előkerült, korongon készült nagy edény, míg a *római kort* egy darab világosszürke talpas tálka, egy hasonló töredékei és egy vastag falú, szürke színű tároló edény aljrésze képviseli. Utóbbiak a Poros-hegyen kerültek elő.

Rézkori leletek

A bronz raktárlelet katalógusának két oldala

Római kori leletek

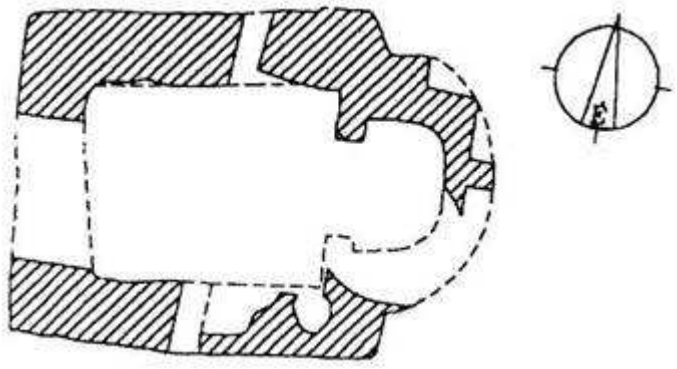
A honfoglalás korából nincsenek leleteink. Érdekes „kincsre" *bukkant Lisovszki István*1950-ben, amikor 926 darab pénzérmét találta volt Szalánczy-kastély udvarán. A pénzérméket a megrémült tulajdonosa, talán egy garázdálkodó zsoldos csapattól való félelmében, a XVII. század végén rejthette el.

A henei Árpád-kori templom

1967-ben érdekes ásatásokat folytattak községünkben, melyek során egy, a **XI-XII. század** fordulóján épített templom nyomaira bukkantak. Az ásatásról így számol be *Németh Péter,* a munkálatokat irányító régész:

„A bogdányi határ északi, henei részét használó kéki emberektől hallottam először a »Szentegyházi-dűlőről« beszélni, amely elnevezés országszerte az elpusztult középkori fal-vak templomának helyére utal. Helyszíni szemlénk során a felszínen téglatörmelék, eke felvetette emberkoponya és lábszárak jelezték, hogy az ásatást hol kezdhetnénk meg. Kutatóárkunkkal — amelyet, mint később kiderült, a templom hajójának derekán húztunk meg—először a templom hajójának, tehát a híveket befogadó részének két oldalfalát találtuk meg. Ez a két oldalfal már csak az alapozás keményre döngölt agyagtömbjéből állott, a felmenőfalakból egyetlen tégla sem maradt eredeti helyén. Szelvényekkel folytattuk a templom falainak, belsejének feltárását, s munkánk befejezése után előttünk áll az egykori Hene falu hajdan messze látszó, jobbágykezek munkájáról valló templomának alaprajza (...)

A hajó északi és déli oldalfala között húzódó átvágásunk nvomán kialakított tanú falmetszete szerint a templom belsejében két szintet különböztethetünk meg. Az egyiknek a mélységét az eredeti talajt alkotó sárga homokréteg, egy sárgásszürke döngölt agyag réteg és emberi csontokkal teli mélyedés jelzi. Az erre rakódó másik szint vonalát földes homok-réteg, valamint apró tégla és habarcstörmelékkel kevert homokos réteg adja. Ez utóbbi a felszín alatt 60 cm-rel jelentkezett, ugyanilyen mélységben az északi diadalív körül letaposott rétegre bukkantunk. Az alsó szinten található sárgásszürke, döngölt agyagalapozás csak-nem egy méter széles. Árpád-kori templomfeltárásaink eredményei után ezt az agyagréteget a templomkarzat alapozásának tekinthetjük (...)

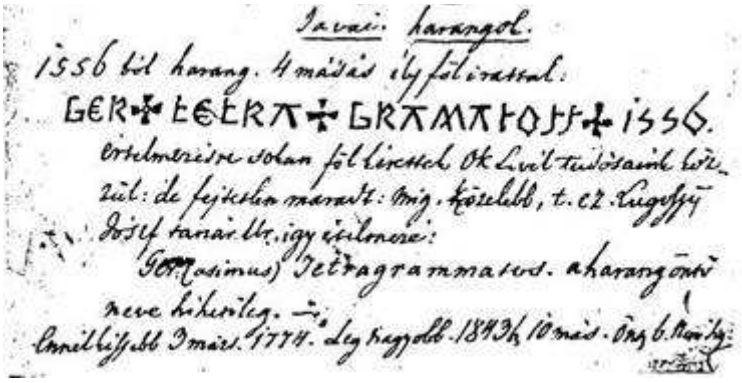

VIII. Hene falu templomának alaprajza

A templom alapozása közelében két helyen sírra bukkantunk. A hajó északi oldala mentén egy 135 cm hosszú leánygyermek sírját bontottuk ki 60 cm mélységben. A sír ásásakor belevágtak az alapozás agyagtömbjébe is, tehát a medencére kulcsolt kézzel elhelyezett halott temetése már a templom felépítése után történt. A másik sír egy 60 cm hosszú,2-3 év körüli kisgyermek tetemét rejtette magában. Mellékletet ebben a sírban sem találtunk, a feltűnően karikalábú gyermek súlyos angolkórban .szenvedhetett (...) "

A henei templomot *Szent Miklós* tiszteletére szentelték, és valószínűleg a XVI. századelső felében indult pusztulásnak, amikor a települést elhagyták a lakói. A templom még meglévő romjainak a végső pusztulása az első világháború előtt történt, amikor alapfalait magtárépítésre használták fel.

A református templomban az első világháborúig volt egy nevezetes harang, amelyet a nép „böndösi harang"-nak nevezett, mert a toronynak azon az oldalán volt, amelyik a falunak a Böndi nevű utcája felé néz. A hagyomány szerint ezt a harangot a henei mocsárból húzták ki, ahová a falu pusztulásakor a heneiek rejtették. Ezen az 1556-ból való 4 mázsás harangon a következő felirat volt olvasható:

IX. A "böndösi harang" felirata

A feliratot többen próbálták megfejteni, nem nagy sikerrel, ahogyan ezt a prédikátor is megjegyezte: *Értelmezésre sokan fői kérettek oklevél tudósaink közül, de fejtetlen maradt. Míg közelebb Lugossy József tanár úr így értelmezé: Ger:(asimus) Tetragrammatos. A harangöntő neve hihetőleg. "* Így a harangon lévő írásnak csak bámulója akadt, megfejtője azonban nem. Egy másik hagyomány szerint a „szentmiklósi templom" harangját egy kútba rejtették, ahol az bizonyos időköz-önként meg szokott szólalni.[104]

Nyírbogdány régészeti lelőhelyei[105]

Azonosító	Lelőszám	Alszám	Név	Érték	Helyrajzi szám
51737	0	1	Nyírbogdány határa	Általános	
51738	0	2	Béganyi Ferenc birtoka	Általános	
51739	0	3	Swindel-tag	Általános	
51740	0	4	Őze-tag	Általános	
51741	0	5	Henepuszta	Általános	
51742	0	6	Nagykónya	Általános	
51743	0	7	Békéshegyi-dűlő	Általános	
51744	0	8	Zsolca	Általános	
51745	0	9	Nyírbogdány határa	Általános	
51746	0	10	Nyírbogdány határa	Általános	
51747	0	11	Nyírbogdány határa III.	Általános	
21269	1	0	Őzesi-dűlő	Általános	077/2, 077/3
51726	2	0	Bodor(telke)	Általános	0143/1, 0135, 0136, 0134/3, 0141/2
51725	3	0	Darvas	Általános	
51727	4	0	Gecsetelke	Általános	0133, 0141/2, 0126/1, 0124
51728	5	0	Hene, Szentegyházi-dűlő	Általános	0192/11, 0192/9, 0192/6, 0192/7, 0192/8
51729	6	0	Hene	Általános	0192/2, 0192/6, 0192/7, 0192/8, 0192/11, 0191, 0190/27, 0190/26, 0190/25, 0190/24, 0190/17, 0190/16, 0190/15, 0190/14, 0190/13, 0190/12, 0190/11, 0190/10 0190/9 0190/8 0190/7
51730	7	0	Körtvényes(telek)	Általános	0188/1, 0109/120, 0123, 0115/6, 0115/7, 0115/8, 0115/10, 0115/11
51731	8	0	Hene-dűlő, Diósszeg	Általános	212
51732	9	0	Szolnok	Általános	059/1, 062, 066
51733	10	0	Telek	Általános	063/4, 058, 059/1, 046, 036/7
51734	11	0	Kossuth u. 3.	Általános	546, 545/11, 544, 452/3, 543, 542, 541,

[104] Forrás: Örökségtár; Települések értékei – Sulinet
[105] Forrás: SZSZB Helyzetelemzés II. kötet – 2009. évi kiadás

					452/1, 540, 452/2, 539/1, 453, 538/1, 454, 455/1, 537, 536, 455/2, 535, 534, 456, 533, 532, 457, 531, 530, 492
51735	12	0	Vasútállomástól K-re	Általános	854/2, 859, 856/2, 855/2, 856/3, 860, 861, 855/5, 857, 847/1, 845/3, 847/2, 845/4, 846, 845/1, 847/13, 847/15, 845/5, 847/14, 847/12, 847/9, 847/10, 847/11, 847/8, 833 847/7 847/5 832 831 847/4 830 829 828 826 827 825 824 845/6 823
51736	13	0	Kristontag	Általános	0201, 0204, 0196

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A helyi védelem alá vonandó épületek felsorolását az 1.14.6.9 fejezet tartalmazza.
Nyírbogdány településszerkezete halmaz jellegű, az utcák egy része szabálytalan vonalvezetésűek, egy része tervezett. Nem ritkák a rövid és zsákutcák száma sem.

Nyírbogdány és térsége védett területei:

- Országosan védett természeti területek (gyep, csatorna, vízállás és ezek környezete)

- NATURA 2000 Hálózat területei
  1. 6. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek
  1. 6. 17. Nyírbogdányi-rét (HUHN20129)
  A felsorolt területet érintő helyrajzi számok a település meghatározásában:
  Nyírbogdány: *0158/14b, 0158/15b, 0158/31b, 0158/32b, 0158/33b, 0158/34, 0158/35a, 0158/35b*

- Helyi védelemre javasolt természeti értékek

Érzékeny természeti területtel, illetve különleges madárvédelmi területekkel Nyírbogdány nem rendelkezik.

1.14.6.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület

A település közigazgatási területén világörökségi és világörökségi várományos terület nem található.

1.14.6.5. Műemlék, műemlékegyüttes

Az épített környezet legértékesebb emlékeinek és értékeinek megtartása a műemlékvédelem feladata. A műemlékek és a műemléki környezettel kapcsolatos eljárási szabályokról a Kulturális Örökség védelméről szóló 2001- évi LXIV. sz. törvény rendelkezik.

Nyírbogdányban 1 darab műemlék alatt álló épület található.

Református templom
Címe: 4511 Nyírbogdány, Kéki u., 4 szám, 644. hrsz.

azonosító	8346
törzsszám	6171
védettség	Műemléki védelem
jelleg	Építmény
név jellemző	Mai
eredeti kategória	Szakrális építmény
eredeti főtípus	templom
megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye
település KSH kódja	28802
földhivatal	Nyíregyháza Megyei és Körzeti Földhivatal

A református templom késő barokk, 1796. Eklektikus átalakításokkal. Berendezés: úrasztala, szószék, padok IX. század első fele. Egyhajós, K-Ny-i tájolású, mindkét végén egyenes záródású, téglából épült, későbarokk teremtemplom, melynek K-i végéhez egy 28 m-es, órapárkányos torony, D-i homlokzatához pedig kis bejárati előcsarnok csatlakozik. A hajó K-i, oromzatos, attikás homlokzatához a középtengelyben illeszkedő, négyszögletes alaprajzú torony - melyet valószínűleg a középkori templom egyenes záródású szentélyének helyére, vagy tetejére építettek - háromszintes.

Az alsó szintet a középsőtől elválasztó párkány lényegében a templomhajó koszorúpárkányának a folytatása. Az alsó szint sarkai lekerekítettek. A főbejárat a torony K-i homlokzatának középtengelyében nyílik. A torony külső- és belső, a hajóba vezető bejáratának kosáríves kőkerete van, felül indákkal övezett kartusdíszítéssel, oldalt a káváin egy-egy rozettával. A külső ajtónyílás fölött könyöklőpárkányos, vakolt keretes vakablak látható. Az É-i és D-i homlokzatrészen egy-egy ovális, kisméretű, kőkeretes ablaknyílás található. A torony második szintjében, a Ki oldalon kis téglalap alakú, vakolt keretes, könyöklőpárkányos ablaknyílás látható. Ugyanilyen jellegű vakablakok vannak az É-i és D-i homlokzatrészeken. A harmadik órapárkányos szint minden oldalán egy-egy nagyméretű, könyöklőpárkányos, szegmensívvel lezárt, zsalugáteres ablaknyílás van. Az erősen kiugró órapárkányt homlokzatonként egy-egy gyámpár tartja. A második és harmadik szintben a torony sarkai élszedettek, és minden homlokzat faltükrös.

A bádoggal borított toronysisak törtvonalú, hasábtagos, csúcsos, sarkai élszedettek. A templomhajó sarkai lekerekítettek. Az É-i homlokzat síkja tagolatlan. Itt egyenlő elosztásban három nagyméretű, félköríves lezárású, vakolt keretes ablaknyílás látható. A Ny-i homlokzat ablaktalan. A D-i homlokzathoz illeszkedő előcsarnok nyeregtetős, attikás. (Az oromzatos, attikás rész csúcsánál 1758-as, vakolt évszám látható.) D-i falának középtengelyében nyílik a kőkeretes mellékbejárat. A kőkeret díszítése hasonló K-i bejárat kőkeretének díszítéséhez. Az előcsarnokból jobbra és balra is egy-egy nagyméretű, félköríves lezárású, vakolt szalagkeretes ablaknyílás van a hajó homlokzatában. A hajó tetőzete K-i végén oromzatos, Ny-i végén kontyolt nyeregtető, hódfarkú cseréppel fedve. Az előcsarnok tetőzetének borítása fémlemez.

Református templom
Nyírbogdány Községben[106]

[106] Forrás: Szöveg és kép; www.muemlekem.hu és Nyírbogdány Településképi Arculati Kézikönyve

1.14.6.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Történeti kertek
2001.évi LXIV. t. 36. § (1) szerint a történeti kert történeti vagy művészeti értékkel bíró, önállóan vagy más műemlékhez kapcsolódóan, illetve a történeti településszerkezet részeként megjelenő kertépítészeti alkotás, zöldfelület, illetőleg park.

Temetők és temetkezési emlékhelyek
2001.évi LXIV.évi t.37. § (1) Védelemben kell részesíteni azokat a temetőket és temetkezési emlékhelyeket vagy a temetőknek azokat a részeit, sírjeleket, síremlékeket, sírépítményeket, amelyek műemléki értékei a magyar történelem, a vallás, a kultúra és művészet sajátos kifejezői, illetve emlékei.

- Műemléki védelemben részesíthető:
  - ✓ a temető egész területe;
  - ✓ a temető körülhatárolt területrésze;
  - ✓ a sírjel, síremlék, sírépítmény;
  - ✓ síremlékcsoportok, sírjel, sírépítmény együttesek, vagy azok megjelenése, látványa;
  - ✓ a temető egyéb építménye, tartozéka, illetve eleme;
  - ✓ temetkezési emlékhely.
- Műemléki védelem alatt álló temető, temetkezési emlékhely, illetve azok részei nem szüntethetők meg, valamint e törvény alapján védett sírjel, síremlék, sírépítmény nem bontható el.

2001.évi LXIV.t. 40/A. §-a szerint a műemlékvédelem sajátos tárgyai körében védelem alatt álló valamennyi ingatlan esetében biztosítani kell az építészeti, településképi, valamint egyéb környezeti, természeti értékek fenntartható használatát és a hagyományos tájhasználat megőrzését.

1.14.6.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Ref. templom ex-lege műemléki környezete: érintett hrsz-ek: 644, 645, 643/1, 643/2, 399/4, 399/9, 399/10, 400, 401, 402/1, 402/2, 403

1.14.6.8. Nemzeti emlékhely

2001.évi LXIV.t. 61/B.§ (1) hatálya kiterjed a történelmi emlékhelyekre, a nemzeti emlékpontokra, a történelmi emlékhelyekre, a nemzeti emlékhelyekre és a kiemelt nemzeti emlékhelyekre, az ezekkel kapcsolatos tevékenységekre, a feladatellátásban közreműködő szervezetekre, személyekre, valamint az emlékhellyé nyilvánítással érintett ingatlanok tulajdonosaira, vagyonkezelőire, használóira.

A település területén nemzeti emlékhely nincs.

1.14.6.9. Helyi védelem

Helyi jelentőségű védett természeti területi értékek

Helyi jelentőségű védett természeti területeknek nevezzük a települési önkormányzat által, rendeletben védetté nyilvánított természeti területeket. Védelmi kategóriájukat tekintve lehetnek természetvédelmi területek (TT) vagy természeti emlékek (TE) is.

Platán fa (Platanus sp) a régi plébánia épülete előtt. (4327 Nyírbogdány, Szent Erzsébet tér 1. szám)

Helyi (természeti) védettséget élvező egyes területek:

Nincs erre vonatkozó adat.

Helyi építészeti értékek

Helyi építészeti értékek, minden olyan építészeti, történeti, néprajzi szempontból jelentős egyedi vagy együttes alkotás (épület, építmény, épületegyüttes, utcakép), valamint az ezeket körülvevő építészeti környezet, ami nem minősül műemléknek.
Az építészeti értékek helyi védelme egyedi és területi lehet.

A község településrendezési tervében helyi építészeti értékvédelemmel rendelkező ingatlanok nem találhatóak. A település belterületén, az alábbi ingatlanokat javasoljuk helyi védelem alá vonni:

1. *Adventisa templom*
   Címe: 4511 Nyírbogdány, Körösi Cs. S. u. 35. szám, 673. hrsz.
2. *Római Katolikus templom*
   Címe: 4511 Nyírbogdány, Kéki u. 18. szám, 650. hrsz.
3. *Művelődési Ház, volt Székely Elek kastély*
   Címe: 4511 Nyírbogdány, Fő u. 8/a. szám, 402/2. hrsz.
4. *volt Szalánczy kastély*
   Címe: 4511 Nyírbogdány, Kéki u. 654/1. hrsz.
5. *Lakóházak:*
   4511 Nyírbogdány, Fő u. 58. szám, 431. hrsz
   4511 Nyírbogdány, Kéki u. 23. szám, 5107/1. hrsz

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az elhanyagolt helyi védelemre javasolt építmények állapotának felmérése, ennek alapján intézkedési terv kidolgozása szükséges.

A leromlott állapotú, elhanyagolt házak, lakóépületek felújítását el kell érni az ott lakók együttműködésével, bevonásával.

Továbbá környezeti és tájhasználati konfliktus forrása:

- az extenzív területhasználat,
- a csatornázatlanság, a kommunális hulladék elhelyezésének és kezelésének nem elfogadható megoldása,
- az úthálózati hiányosság, ami miatt a község belső forgalma is túlzottan a központra terhelődik,
- a belvízelvezetés nem teljesen megoldott belterületen, vagy közvetlen szomszédságában lévő lefolyástalan területek állapota, megléte,
- az épített környezet terén a szakszerűtlen építészeti gyakorlat

A község utcafásítottsága jelenleg szintén nem kielégítő, bár a település valamennyi utcája rendelkezik utcai zöldsávval, a fasorhiány továbbra is jellemző. A virágos területek arányának növelése, valamint a meglévő települési zöldfelületek védelme, fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban szükséges. A település környezeti állapota megfelelőnek mondható. Jelentős mértékű szennyezőanyag kibocsátás nem jellemező egyik gazdasági tevékenységet végző vállalkozásra sem a közigazgatási területén. A levegőminőség állapota kedvezőnek mondható, a légszennyezés mértéke nem haladja meg a jogszabályok által előírt egészségügyi határértéket. A lakossági emisszió elsősorban a fűtési szezonban jelentkezik, a közlekedési eredetű légszennyezés esetében a településen áthaladó közlekedési út térségében meghatározó mértékű. Jelentős porterhelést okozhatnak a levegőben a Község és környékén jellemző gyengén humuszos talajok. Az ipari jellegű légszennyezőanyag-terhelés nem jellemző a településre.

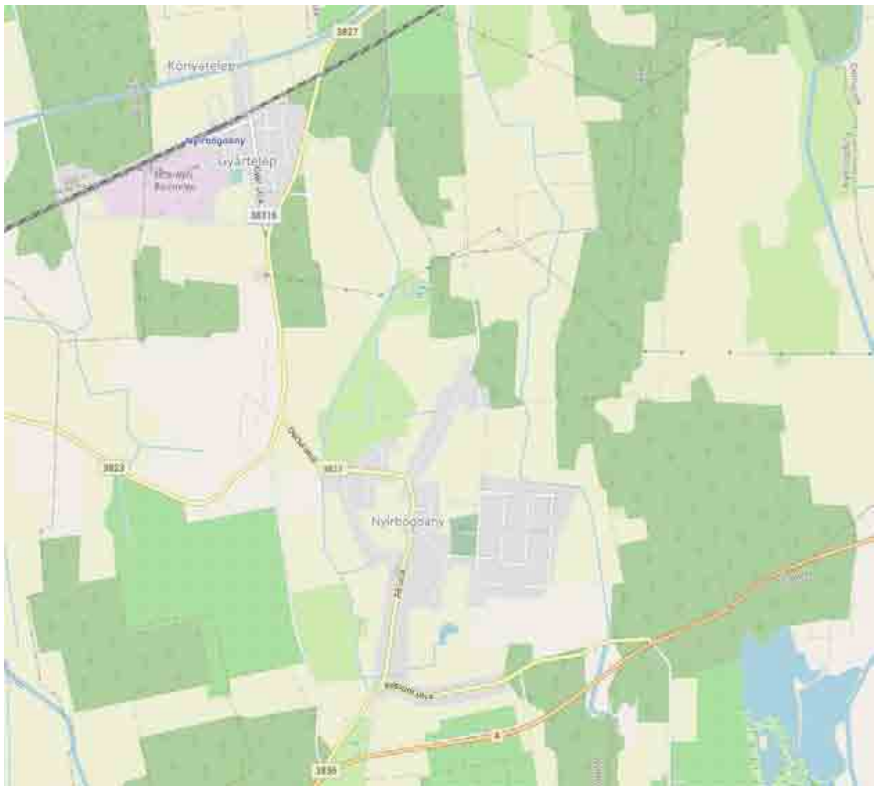
1.15. Közlekedés

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A közúti közlekedés fő tengelyvonalait a megyében az M3-as autópálya, és a 4., 36., 38., 41., 49. számú főutak jelentik. Az utak mennyisége összességében megfelelő, a települések közti úthálózat sűrűsége kedvező, meghaladja az országos átlagot. Az útállomány összetétele is sokat javult: a 100 km^2-re jutó főútvonal-sűrűség a megyében már alig maradt el az országos átlagtól, és a mellékutak sűrűsége sem sokkal magasabb már az országos átlagnál. Összességében viszont továbbra is inkább a mellékutak dominanciája a jellemző.

A megye kedvezőtlen elérhetőségét az M3 autópálya Vásárosnaményig történő megépítése javította, viszont továbbra is hiányzik néhány főút, amely az egyes kistérségeknek az autópályához való gyorsabb kapcsolódását biztosítaná. A meglévő hálózat struktúrája az M3-as autópálya a határ felé történő továbbépülésével folyamatosan átrendeződik. A legközelebbi repülőtér Nyíregyházán található. A román, szlovák és ukrán határ elérhető távolságban van.

1.15.2. Közúti közlekedés

Közúti hálózat Nyírbogdány vonatkozásában[107]

A járás a környezetéhez is viszonyított „fejletlenségét” a vizsgálatokban megállapított elmaradást strukturális és térszerkezeti okokkal lehet magyarázni. Az elsődleges ezeken belül a fekvése, a még jelenleg meglévő közlekedési és elérhetőségi hátránya miatt adódó térszerkezeti pozíciója.

A központi belterületről kiinduló, a főbb irányokba (Nyíregyháza, Kisvárda, Nagykálló, Nyírbátor) vezető külterületi utak szilárd burkolattal ellátottak. A külterületi összekötő dűlőutak a mezőgazdasági táblák és a majorok megközelíthetőségét biztosítják, ezek burkolat nélküli földutak. Igen fontos szerepet töltenek be a település életében, ezért minden évszakban való járhatóságuk létfontosságú lenne.

[107] Forrás: openstreet.hu

Utcahálózat Nyírbogdány vonatkozásában[108]

A község úthálózata viszonylag szabályos. Az utak hierarchikusan három szintre oszthatók: a községi főutak, a gyűjtőutak és a lakóutak szintje is még viszonylag jól elkülöníthető egymástól. A települést keresztező mellékutak, mint a település főútjai a vasúttal körülbelül párhuzamosan és merőlegesen húzódnak. Az önkormányzati kezelésben lévő gyűjtőutak már szabálytalanabb, történetileg kialakuló struktúrában alkotnak hálózatot, ezek csak néhány jellemzőjükkel (pl. két sávban járható úttest, szélesebb közterület) mutatkoznak kisvárosiasabbnak a település lakóútjainál. Az utcahálózat egésze alapvetően szabályos, „tervezett" jelleget ölt. A vasút a belterület déli részén halad keresztül. Az egyes utcák keresztmetszeti kialakítása változatos képet mutat, a viszonylag szűk beépítés ugyanúgy előfordul, mint az igen széles utcaalakítás. A lakóterületek megoszlása a községi test különböző részeiben egyenletes.

A község közlekedése szempontjából előnyös, hogy viszonylag közel van a megyeszékhely, azonban az oda vezető út mellékúti besorolásán túli probléma, hogy állapota sem kielégítő. Felújításra szorul a település belső úthálózata is. A teleülés útjai, úthálózata az elmúlt évtizedben keveset változtak.

1.15.3. Közösségi közlekedés

1.15.3.1. Közúti

Nyírbogdányban, a közúton történő közösségi közlekedésre az Észak-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. járatai adnak lehetőséget. A buszjáratok száma Nyíregyháza irányába napi 25 járat sűrűséggel. A településen 10 db. autóbusz-megállóhely található, melyek a következők: Nyírbogdány autóbusz-váróterem, Nyírbogdány vá., Nyírbogdány vasútállomás, Nyírbogdány Állami Gazdaság, Nyírbogdány Dózsa György utca, Gyár u. 29., Nyírbogdány iskola, Nyírbogdány Kéki u. 28., Őze tanya bejárati út. Célcsoportját az alap-, és középfokú oktatási intézményekben tanuló diákok, a szakrendelésekre, gyógykezelésekre járó lakosok, a kistérségi (nagyvárosi) közösségi funkciók, illetve a munkahelyük elérésére használó utasok alkotják. A buszjáratok jelenleg kielégítik a lakosság elsődleges és másodlagos igényeit. (Hétvégén nem)

[108] Forrás: Kép; utcakereso.hu

1.15.3.2. Kötöttpályás

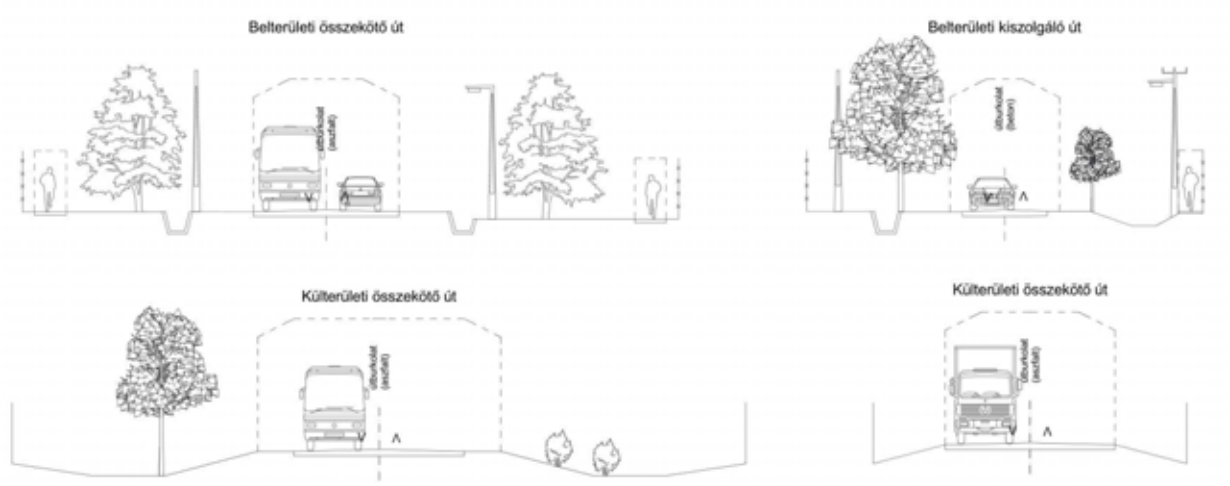
A település kötöttpályás vasútvonallal rendelkezik.
A település kötöttpályás útvonalakra vonatkozó leírást az 1.1 fejezet tartalmazza.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kerékpáros úthálózattal a település rendelkezik. A községbe érkező kerékpárosok biztonságos utazása megoldott. Az utakra jellemző a teherforgalom és a keskeny nyomtáv. A település a 4-es főút mentén önálló kerékpárúttal rendelkezik, mely Nyíregyházát és Nyírbogdányt köti össze.

1.15.5. Parkolás

A hosszú, valamint a nagytávú ütemben a parkolóhelyek számát a mindenkor érvényben lévő parkoló szabványok szerint, lehetőség szerint ingatlanon belül kell biztosítani. A településen a polgármesteri hivatal és a temető előtt több férőhelyes parkoló található. A parkolási lehetőségek biztosítottak a településen.

1.15.6. Egyéb, közlekedéssel kapcsolatos megállapítások

A fentiekben tapasztaltak összefoglalásaként a következőkben összegezzük a községben tapasztalható, közlekedési vonatkozású fejlesztési igényeket. A település közlekedési rendszerének előzetesen megmutatkozó fejlesztési igényei:

- a központban kisebb fejlesztésekkel (hiányzó kerékpárútszakasz, több/igényesebb/fedett tároló) a kerékpáros közlekedés preferálása
- kerékpárút kiépítése környező településekig
- gyalogos zóna kialakítása
- vasútállomás és környezetének revitalizációja (benne pl. kerékpártároló fejlesztése)
- út- és forgalomtechnikai korrekciók, balesetveszélyes csomópontok átépítése, kisebb fejlesztések, forgalomcsillapítás építése,
- kettős kereszteződés a folyamatos és biztonságos forgalom biztosítása érdekében kettős, lámpás-terelősávos kereszteződéssé épülhet át
- újabb burkolt parkolófelületek létrehozása
- 4-5 számjegyű mellékutak felújítása (nem önkormányzati fejlesztés), különösen a megye- és járásszékhely felé
- belterületi gyűjtőutak és lakóutak felújítása
- földút szilárd burkolattal történő kiépítése
- munkahely teremtést szolgáló belterületi ipari területek közmű és közlekedési infrastruktúra kiszolgálása
- biztonságos közlekedés érdekében járda átépítése
- TEMPO 30 övezet kialakítása
- ipari park, ipari létesítmények és környezetének kiépítése

1.16. Közművesítés

Egy település közműellátottsága az egyik legfontosabb tényező a vállalkozások működési környezetében, meghatározó szerepe van egy terület tőkevonzó képességének alakulásában, a víz-és szennyvízcsatorna ellátás pedig következtetni enged továbbá a lakosság életminőségének szintjére is.

Néhány statisztikai adat a kommunális ellátás vonatkozásában:

	Nyírbogdány	Kemecsei járási átlag	SZ-SZ-B megyei átlag	Észak-Alföldi régiói átlag
Vezetékes gázt fogyasztó háztartások a lakásállomány %-ában (2016.)	74,3 %	65,6 %	68,0 %	69,4 %
Egy háztartási fogyasztóra jutó éves gázfogyasztás (2016.)	1 068 m^3	935 m^3	820 m^3	891 m^3
Egy háztartási fogyasztóra jutó évi villamosenergia-fogyasztás (2016.)	2 557 kWh	2 526 kWh	2 228 kWh	2 136 kWh
Egy lakosra jutó évi vízfogyasztás (2016.)	23,9 m^3	25,1 m^3	29,3 m^3	29,8 m^3
Közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakás a lakásállományban %-ában (2016.)	87,4 %	88,1 %	92,8 %	94,3 %
Közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakás a lakásállomány %-ában (2016.)	85,6 %	67,6 %	70,7 %	74,0 %
Egy km közüzemi ivóvízhálózatra jutó szennyvízgyűjtő-hálózat hossza (2016.)	1 363 méter	919 méter	801 méter	809 méter
A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba és a közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége /másodlagos közműolló/ (2016.)	1,9 %	20,5 %	22,1 %	20,4 %

KSH táblázat[109]

Közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma növekedett, mivel pályázatok útján nyert támogatási forrásból a település szennyvízhálózatának kiépítése folyamatban. Egy település közműellátottsága önmagában még nem indukál fejlődést a település gazdasági életében. Kiépítettsége viszont elősegítheti a gazdasági tevékenységek bővülését a térségbe érkező befektetések tekintetében.

A fenti táblázat adataiból megállapítható, hogy a település vezetékes gázt fogyasztó háztartásai magasabb, mint a járási, megyei és régiós átlag. Az egy háztartásra jutó fogyasztóra jutó éves gázfogyasztás is harmadával magasabb a településen a járási, megyei, régiós átlagnál. Az egy háztartásra jutó villamos-energiafogyasztás is magasabb a többi mutatónál. Az egy lakosra jutó évi vízfogyasztás is átlag feletti. A közüzemi vízhálózatba minden lakás be van kapcsolva. Közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma is magasabb mutatókkal rendelkezik a járási, megyei, régiós átlagnál. Ezeket a mutatókat figyelembe véve mindösszesen 7,6 % a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba és a közüzemi szennyvízgyűjtő –hálózatba bekapcsolt lakások arányának értéke, vagyis a másodlagos közműolló értéke. Ez a községre nézve alacsony.

1.16.1. Víziközművek

1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

A település közüzemű ivóvízzel ellátott. A vízelosztó hálózat üzemeltetője a Nyírségvíz Zrt. A kezelt ivóvizet nyomásfokozó segítségével juttatják a fogyasztói hálózatba. A nyomástartást víztorony biztosítja. A vízvezeték hálózaton szakaszoló tolózárak, illetve tűzoltóvíz kivétel és vezetékmosatás részére tűzcsapok, vízkivétel céljából közkutak kerültek elhelyezésre.

[109] Forrás: KSH https://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/komm.html

A község közüzemi vízellátása a Demecseri vízellátási alközpont kezelésében lévő vízműről történik. A településnek saját vízműve van, amely a 4511 Nyírbogdány, Dózsa György utca 9. szám alatt található meg.

A közüzemi vízhálózatba és szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma az elmúlt években növekedő tendenciát mutatott. A község megfelelő hatásfokú önálló szennyvíztisztító teleppel nem rendelkezik. A szennyvíztelep üzembehelyezése Nyírbogdányban 2008. évben történt. A lakosság ivóvíz- és szennyvíz ellátását a Nyírségvíz Zrt. biztosítja.

A közüzemi vízhálózatba és szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma az elmúlt években növekedő tendenciát mutatott. A község megfelelő hatásfokú önálló szennyvíztisztító teleppel nem rendelkezik. A település szentvíztisztítását a Nyírségvíz Zrt. látja el.

A községi vízvezeték létesítés első megvalósult létesítménye az 1989. májusában átadott és üzembe helyezett vízműtelep, amelynek kapacitása 700 m^3/nap. A község területén kiépített vízvezeték hálózat hossza 16,8 km. A hálózaton 65 db ejektoros közkifolyó és 82 db föld feletti tűzcsap helyezkedett el a községi vízvezeték létesítésének idejében. A víznyerés 2 db mélyfúrású kútból történik a településen.

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés

A településen határában üzemel közüzemi szennyvízelvezető csatornahálózat. A szennyvízhálózatba bekötött fogyasztók száma a beruházásoknak, támogatásoknak köszönhetően évről-évre nő. Ahol még nincs kiépítve vezetékes szennyvízelvezetés, ott közműpótlókat alkalmaznak.

A gravitációs csatornákon a hagyományos csatornázási rendszer esetén 35-40 m-enként tisztítóaknák vannak telepítve. Műanyagcsöves rendszerben épült hálózatokon a tisztítóaknák maximális távolsága 100 m, de a 35 m-enként elhelyezett tisztítónyílások biztosítják a csatornahálózat tisztíthatóságát. Tisztítóaknák vannak két csatorna találkozásánál, magassági vagy vízszintes iránytörésnél, méret vagy anyagváltozásnál és a vezetékek végein. A gravitációs vezetékek lejtése (legalább I $^{o}/_{oo}$) úgy van megválasztva, hogy a minimális sebesség és úsztatási mélység kialakuljon üzemük során. A házi bekötő csatornák hagyományos rendszernél minden esetben tisztítóaknába, a műanyag csöves rendszernél jellemzően csőre kötéssel csatlakoznak a közcsatornára. A műanyagcsöves rendszernél csőre kötés esetén a házi bekötőcsatornán, közterületen a telekhatártól l,0 m-re tisztítónyílások vannak megépítve. Ilyen kialakítás esetén ez a tisztítónyílás az átadási pont.

A szennyvízátemelők vízválasztóval jól körülhatárolható területrészek mély fekvésű pontjain, illetve központjában helyezkednek el. Az átemelőkből nyomóvezetéken jut tovább a szennyvíz, közbenső átemelő esetén gravitációs csatornába, végátemelő esetén a szennyvíztisztító telepre. A nyomóvezetékek magas pontjain légtelenítő, mélypontjain leürítő szerelvények vannak elhelyezve. A vezetékek csatlakozásainál a szakaszolhatóság biztosítására tolózárak vannak beépítve.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A települést érintő vízfolyások adatait, belvízelöntések területeit a Vízügyi Szakvélemény rögzíti. Új településrendezési terv készítéséhez új szakvélemény készíttettetése indokolt. Zárt közüzemű csapadékcsatorna hálózat nem üzemel a településen. A felületre hulló csapadékvizek elvezetésére, elhelyezésére nyílt árkok szolgálnak, melyek a közlekedési utak mentén létesültek. A kapubehajtók részére csőátereszeket építették az árkokon. Az elvezetett felszíni vizek befogadói Társulati és Önkormányzati kezelésűek.

A nyílt csapadékcsatornák állapotát, a vízáteresztő képességét az átereszek folyamatos karbantartásával biztosítani kell. A belterület vízelvezetését a megvalósítás előtt, a vízjogi létesítési engedélyezési eljárás során felül kell vizsgálni. A külterületek területe vízrendezett, ahol a vízelvezetés megoldott, a rendszeres karbantartás folyamatos, melyet közmunkások bevonásával próbálnak megoldani. Az építendő hálózat kivitelezésére a fejlesztési források esetén lesz lehetőség.

1.16.2. Energia

16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

Energiaellátás két módon történik:

Földgáz: a település vezetékes földgázellátása a Hajdúszoboszló-Hajdúböszörmény gázvezetékre kapcsolódó külterületen lévő 20000 m³/h kapacitású gázátadó állomásról történik, mely Hortobágy község gázszolgáltatását is biztosítja. A 80%-osan kiépített hálózat hosszútávon kielégíti a település igényeit.

Elektromos energia: a község elektromos légvezeték hálózatról történik a lecsatlakozás.

Villamos energia

A település villamos energia ellátása 22 kV-os hálózatról van ellátva. A hálózat alapvetően légvezetékes. A vezeték biztonsági övezete a szélső vezetőktől mindkét irányba merőlegesen mérve belterületen 2,5, külterületen 5,0 m. A vezeték kereszttartóit figyelembe véve, így e vezeték teljes biztonsági sávja belterületen úgy kb. 5-6,5 m-es, míg külterületen 10-11,5 m-es sávot fedd le. A településen üzemelő 22/0,4 kV-os transzformátor állomások közvetítésével éri el a lakosságot a villamos energia. A légvezetékről ellátott transzformátor állomások oszlopos típusúak. Ezek egy része betonoszlopon található. Üzemel még néhány faoszlopos állomás a településen. A transzformátor állomások biztonsági övezete minden irányban 5,0 m.

Nagyfeszültségű hálózatok
A település területén nagy/középfeszültségű alállomás nem található, és nyomvonala sem halad keresztül.

Középfeszültségű hálózatok
A 22 kV-os vezetékek táppontja a Nyírbátor alközpont. Az ellátást biztosító gerincvezeték Máriapócs felől érkezik. Erről csápszerűen ágaznak le a településen található. 22/0,4 kV-os transzformátor állomást ellátó un. leágazó vezetékek. Ezen leágazások néhány transzformátor állomást látnak el egyszerre.

Az energia ellátás a gerincvezeték esetében kétirányú ellátást jelent (íves hálózatok). A leágazások esetében az ellátás csak egy irányból biztosított. Így egy leágazási ponthoz közeli hiba esetében az utána lévő valamennyi transzformátor állomás kiesik az energia ellátásból. Ezért is célszerű minimalizálni az egy leágazáson lévő transzformátor állomások számát.

A légvezetékről ellátott transzformátor állomások oszlopos típusúak. Ezek egy része betonoszlopon található. Üzemel még néhány faoszlopos és vasoszlopos állomás is a településen. A transzformátor állomások biztonsági övezete minden irányban 5,0 m.

0,4 kV-os hálózat
A villamos energia elosztás kisfeszültségen alapvetően szabadvezetékes (légvezetékes), illetve szigetelt szabadvezetékes hálózaton történik. A hálózat tartószerkezete betonoszlop és faoszlop. A hálózat keresztmetszete vegyes. Alapvetően 50 és 95 mm² keresztmetszetű, de azért néhol megtalálható az ezeknél kisebb keresztmetszet is. (25-35 mm²) Több helyen hosszú sugarak találhatóak, ami önmagában is feszültségpanaszt okozhat.

Az áramszolgáltató folyamatosan tanulmányterveket készít a településekre. Ezekben felmérik a meglévő hálózatot. Megvizsgálják, hogy ezen hálózatok megfelelnek-e a jelenlegi igényeknek, követelményeknek. Az elvégzett vizsgálatok, számítások alapján meghatározásra kerül, hol és milyen beavatkozás szükséges ahhoz, hogy a meglévő fogyasztók minőségi ellátása biztosítva legyen. Ezen beavatkozás lehet kapacitásnövelés egy adott utcában, vagyis a meglévő kisfeszültségű hálózaton vezetékcsere, szükség esetén tartószerkezet csere is. Ahol ez már nem elegendő akkor új táppontok - transzformátor állomások - létesítése szükséges. A tanulmány ennek helyét is meghatározza.

A település közvilágítása a 0,4 kV-os hálózat oszlopaira szerelt lámpatestekkel történik.

Gázellátás

A nagyközség vezetékes földgázzal ellátott. A földgázelosztó hálózat üzemeltetője a Főgáz Zrt. A település ellátottsága 100 %-os, de a vezetékes gázzal ellátott lakások csak 74,3 %-ra tehetők.

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A községben jellemző az alternatív energia használat terjedése. Az önkormányzati fenntartású intézmények energiaellátást részben napelemek segítségével oldják meg. Az esetlegesen visszatáplált energia mennyiségének mérését egy, a Hálózati Engedélyes (E.ON) által telepített háromfázisú fogyasztásmérő berendezés látja el. A gondozási központban is kialakításra került fotovoltaikus rendszer.

Magyarországon a napsugárzás légkör feletti 1352 W/m^2 intenzitásából - a felhőzet következtében beálló veszteségeket követően - 137 W/m^2 fajlagos teljesítménnyel lehet számolni. Az éves átlaghoz képest igen nagy az évszakonkénti ingadozás: decemberben 32 W/m^2, júliusban 238 W/m^2, ami több mint hétszeres különbséget jelent.

Megfigyelőállomás havi mérései	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Évi napos órák összesen
Nyíregyháza	62	75	139	189	251	259	281	262	191	136	67	46	1960
Debrecen	62	75	139	189	251	259	281	262	191	136	67	46	1960

Éves napsütéses órák száma[110]

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az épületek energiahatékonyságáról nem áll rendelkezésre felmérés. Ennek pótlására törekedni kell, de törekszik az energiahatékonyság növelésére – nyílászárók cseréjére, homlokzati hőszigetelésre, fűtéskorszerűsítésre. Az alternatív energiahasználat erősítésével a település ökológiai lábnyomát csökkenti. A településen forráshiány miatt korlátozottan van lehetőség az energiahatékonyságot növelő beruházások megvalósítására.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Az elektronikus hírközlési szolgáltatás olyan szolgáltatás, amely jeleknek (bármely értelmezhető formában előállított jel, jelzés, írás, kép, hang) elektronikus hírközlő hálózaton történő átvitelét, továbbítását biztosítja. A szolgáltatást, az elektronikus hálózatok üzemeltetését végző, azt létrehozó, vagy arra szervezett, vagy arra létrehozott szolgáltatók biztosítják. Az elektronikus hírközlés szolgáltatása alanyi jogú.

Az elektronikus hírközlési infrastruktúra lehet:

- távközlési ellátás
- műsorszórás, kábel tv ellátás

A szolgáltatás felügyelője a Nemzeti Hírközlési Hatóság (NHH), melynek területi igazgatóságai:

- Budapesti Igazgatóság
- Debreceni Igazgatóság
- Miskolci Igazgatóság
- Pécsi Igazgatóság
- Soproni Igazgatóság
- Szegedi Igazgatóság

[110] Forrás: OMSZ, 2015

Nyírbogdány a Debreceni Igazgatóság területéhez tartozik. A községben a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma folyamatosan változik, az utóbbi évek adatai alapján egyértelmű tendencia nem figyelhető meg.

A távbeszélő fővonalak száma a mobiltelefonok rohamos terjedése miatt az egész országban fokozatosan csökken. A szélessávú Internet hozzáférés 2009-re valamennyi településen kiépült, a kistérség valamennyi iskolájában az Internethez való csatlakozás megoldott, e-Magyarország pont mindenhol található, így Egyek településen is.

Nyírbogdány település a Magyar Telekom Nyrt. koncessziós területe volt. A településen gyakorlatilag 100 %-os ellátást biztosító törzs és elosztó hálózat épült. A törzshálózat, illetve az elosztó hálózat jelentős része légkábellel van megépítve. A település több elosztó tápterületre van felosztva, nagyelosztós rendszerben a Telekom megszokott építési módjának megfelelően.

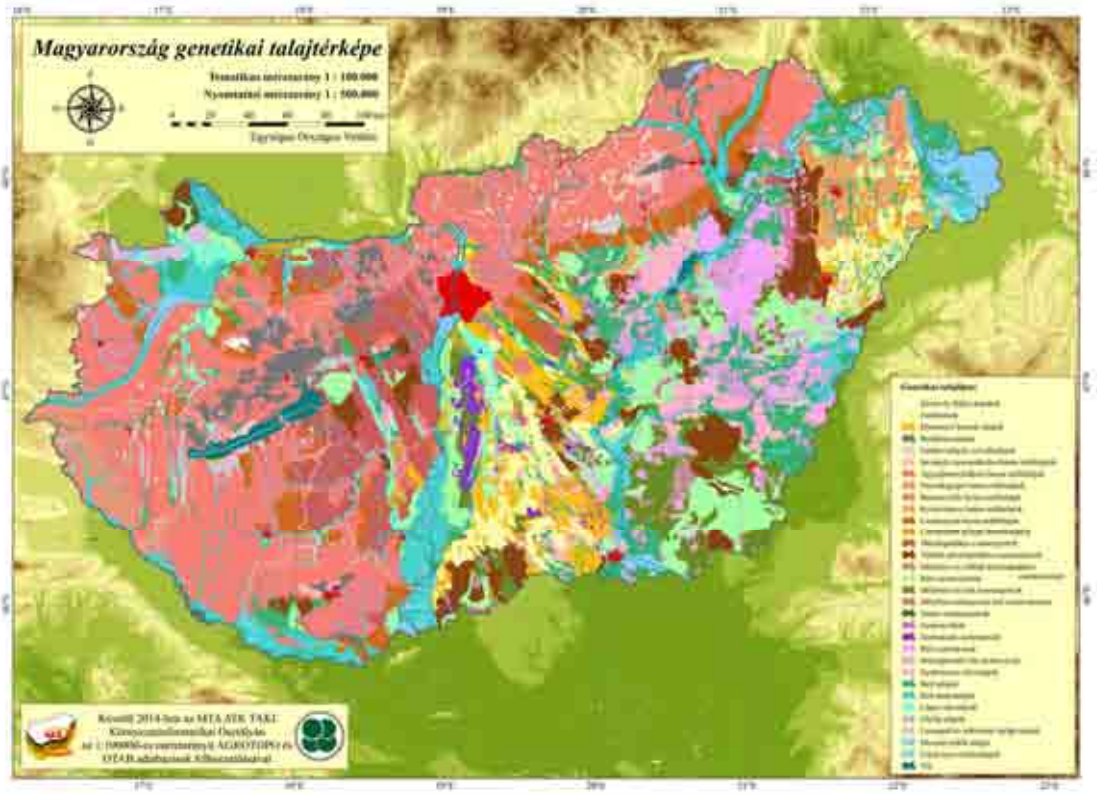
A mobil hírközlési szolgáltatások az országos átlagnak megfelelően elérhetők.

A földi sugárzású rádió és televízió műsorok a településen megfelelő minőségben vehetők, a digitális átállás megtörtént. A helyhez kötött telefon-, műsorelosztó- és internet szolgáltatás fejlesztésére és a meglévő vezetékes hálózat tovább építésre van szükség a szolgáltatás minőségének javítása mellett. Mobil rádióhálózatok tekintetében a szolgáltatás technológiai fejlesztéssel magasabb minőség érhető el.

1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)

1.17.1. Talaj

Nyírbogdány közigazgatási területe Magyarország genetikus talajtérképe[111] alapján az erdőtalaj és a csernozjom talajok közé sorolható.

[111] Forrás: Talajvédemi Alapítvány

Erdőtalaj:
Az ebben a főtípusban egyesített talajok az erdők és a fás növényállomány által teremtett mikroklíma és talajklíma, a fák által termelt és évenként földre jutó szerves anyag, valamint az azt elbontó, főként gombás mikroflóra hatására jönnek létre. A mikrobiológiai folyamatok által megindított biológiai, kémiai és fizikai hatások a talajok kilúgozását, elsavanyodását és szintekre tagolódását váltják ki. Rozsdabarna erdőtalajok a többé-kevésbé podzolos, homokos erdőtalajok. Stremme meghatározása szerint jellemzőjük, hogy felhalmozódási szintjük szerkezet nélküli, tömött és nem diós v, sokszögű szerkezetű, mint általában az erdőtalajok. Hazánkban a Nyírségben és a Somogyi-homokháton találhatók nagyobb kiterjedésben. A futóhomokoknál termékenyebbek, de a barna erdőtalajoknál nem. Eredeti, fás növénytakaró alatt kisebb-nagyobb mértékben podzolosodnak, míg szántóföldi művelés v. legelők alatt elhumuszosodnak.

Csernozjom talaj:
A humuszanyagok felhalmozódása, a kedvező, morzsalékos szerkezet kialakulása, a kalciummal telített talajoldat kétirányú mozgása a jellemző. Az ősi füves növénytakaró alatt bekövetkezett talajképződés eredményei (a zárt fűtakarón belül egyes fák vagy kisebb facsoportok előfordulhatnak). A füves növényzet talajba jutott maradványainak mikrobiológiai úton bekövetkező elbomlása és átalakítása során létrejött humuszosodás. Az aerob baktériumok által termelt és az elhalásuk után képződő huminsavak a talajoldat kalciumionjaival humátokat képzik. Ezt a folyamatot a mélyebb szintekben csak fokozatosan csökkenő erősséggel lelhetjük fel, aminek következményeként a csernozjom talajokban a humusztartalom a mélységgel fokozatosan csökken. A szerves anyag szelvényen belüli eloszlását jelentősen befolyásolja a talajlakó állatok túró, keverő tevékenysége, a járatokon keresztül ugyanis összekeverik a különböző jellegű talajszintek anyagát. Előfeltétele a túlnyomórészt füves növénytakaró, a talajba jutó szerves anyag baktériumos elbontása, a gyengén lúgos vagy semleges kémhatású talaj, a kalciumban gazdag talajoldat, valamint olyan víz-, levegő- és tápanyagviszonyok, amelyek a biológiai tevékenységnek kedveznek. Következménye a viszonylag mély és sok szerves anyagot tartalmazó morzsalékos szerkezetű, jó víz- és tápanyag-gazdálkodású humuszos szint. A humuszos réteg a vízhatástól mentes típusokban fokozatosan átmenetet mutat, a réti csernozjomokban viszont nem. A közigazgatási terület nem ismerhetők fel határozottan a talajképződés bélyegei, a humuszosodás, a szervetlen anyagok átalakulása, vándorlása, felhalmozódása stb. Állandó növénytakaró nem tud megtelepedni rajtuk, a gyér növényzet, csak kevés szerves anyagot szolgáltat, így igen gyenge a szervesanyag-termelés, és a képződött kevés humuszanyag is gyorsan ásványosodik. A vizet gyorsan elnyelik. Kiszáradva az egyes homokszemcsék felszabadulnak és mozgékonnyá válnak. Mivel kevés kolloidot tartalmaznak könnyen kiszáradnak, és ilyenkor a szél elgörgeti a homokszemeket a helyükről, vagy felragadva tovább szállítja. Az állandóan változó felszín lehetővé teszi, hogy a növénytakaró ugyanarra a talajrészre huzamosabb ideig kifejtse hatását. Tápanyag-szolgáltató képességük rossz. WRB besorolás szerint a futóhomok az Arenosolok közé tartozik.

1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

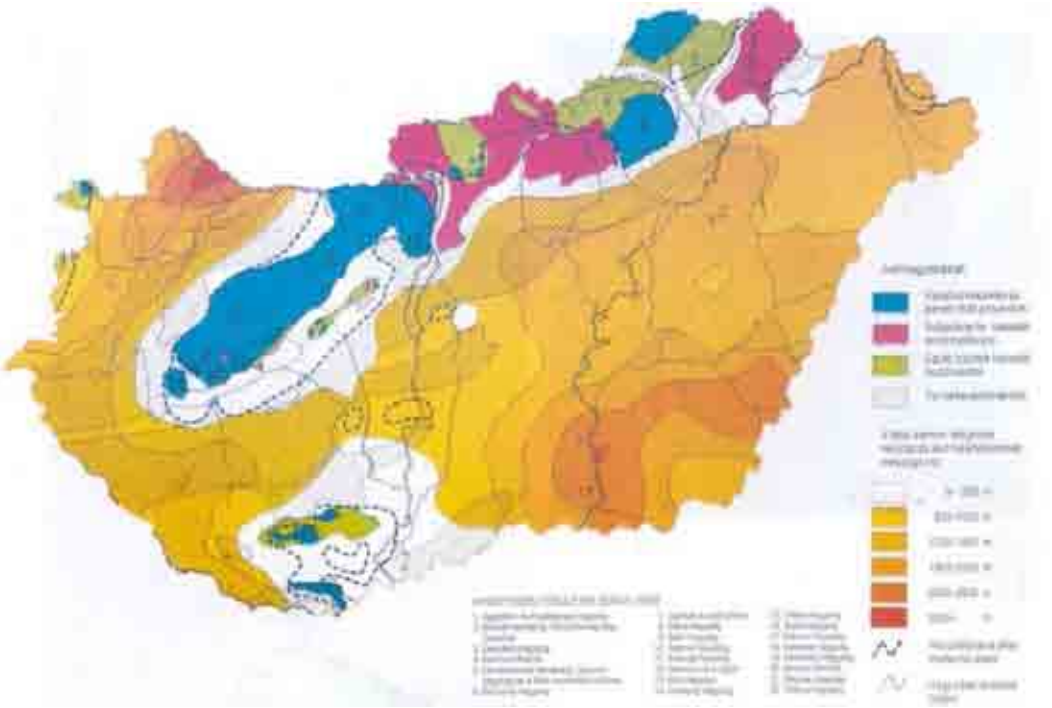
A felszín alatti vizek a víz körforgásának rejtett, ám rendkívül fontos tartományát alkotják. Magyarország medencejellege, és földtani felépítése következtében felszín alatti vizekben gazdag. Felszín alatti vízkészletünk mennyisége, környezeti és használati értéke európai viszonylatban kiemelkedő jelentőségű. A nagy vastagságú medencebeli üledékek és a hegyvidékek karsztos képződményei kiváló felszín alóli vízbeszerzési lehetőséget biztosítanak. Kedvező adottságainkat kihasználva jelentős a felszín alatti vizek hasznosítása. Az ivóvízellátás ~95 %-a felszín alatti vízből történik és szerepük fontos a mezőgazdasági, elsősorban a szántóföldi művelés szempontjából is.

Felszín alatti vizek főbb típusai
A felszín alatti vizeket a közét rétegekhez viszonyított mélységbeli helyzetük alapján osztályozzuk:
- a legfelső vízzáró réteg fölött elhelyezkedő, a talajszemcsék közötti hézagokat csak részben kitöltő vizet talajnedvességnek,
- a szintén a legfelső vízzáró réteg fölött elhelyezkedő, de a talajszemcsék közötti hézagokat teljesen kitöltő vizet talajvíznek,
- a két vízzáró réteg közrefogta vizet rétegvíznek,
- a kőzetek hasadékaiban, repedéseiben elhelyezkedő vizet résvíznek nevezzük.[112]

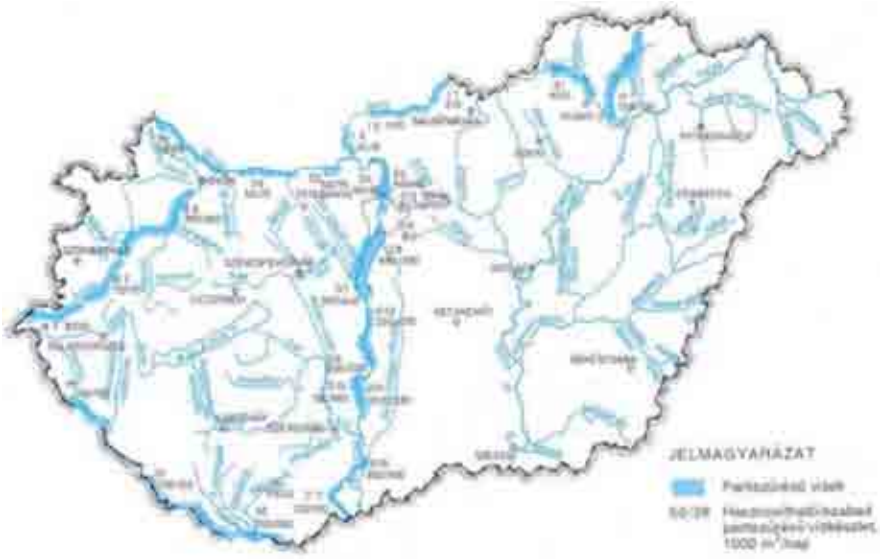
[112] Forrás: http://enfo.agt.bme.hu/drupal/sites/default/files/FELSZ%C3%8DN%20ALATTI%20VIZEK%20T%C3%8DPUSAI.pdf

A terület túlnyomó részben a szántó művelési ágba tartozik, csak az erősen tagolt, szél által kialakított felszíneken találunk erdőket, illetve elsősorban a réti talajokon rét, legelő művelési ágú területeket, bár e talajokat is jórészt szántóként hasznosítják. A művelési ágak megoszlása belvízöblözetenként eltérő.

A talajvíz mélysége a homokbucka-vonulatok alatt 4-6 m, máshol 2-4 m közötti. Mennyisége általában jelentéktelen. Keménysége általában 15-25 nk° között van, de a település környékén 45 nk° fölé is emelkedik.
A rétegvizek mennyisége nem jelentős. A közüzemi vízellátás megoldott, a csatornázás is.

Felszín alatti vízkészletek Magyarország területén

Parti szűrésű vízbázisok Magyarország területén[113]

Nyírbogdány közigazgatási területén nincs kiemelkedő felszín alatti vízkészlet.

[113] Forrás: http://www.aquadocinter.hu/themes/Vg_ezredford/Vk_megorzes_fa.htm

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A község levegőminőségi állapotát alapvetően a közlekedés légszennyezése, valamint a gazdasági/mezőgazdasági területhasználat határozza meg. A háttérjellegű szálló porszennyezés a külterületeken dominánsnak tekinthető. A település és a terület levegőminősége az SO2, NO2, NOx és CO komponensek tekintetében kiváló, PM10 (szálló por) vonatkozásában jó minősítésű. A nagyközség környezetében meglévő gazdasági telephelyek minimális mértékben, de elsősorban a közlekedési-szállítási, kisebb mértékben a tüzeléstechnikai és technológiai légszennyezéssel vannak jelen.
A települést a levegő szennyezőanyagai szerint nézve a 4/2002. (X.7.) KVvM alapján a következő értékek érvényesek:

- Kén-dioxid: a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg
- Nitrogén-dioxid: a levegőterheltségi szint a felső vizsgálati küszöb és a célérték között van.
- Szén-monoxid: a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.
- PM10 (a levegőben lebegő szilárd és folyékony – aeroszol – részecskék gyűjtőneve: a levegőterheltségi szint a felső vizsgálati küszöb és a célérték között van.
- Benzol: a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van
- Talajközeli ózon: a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket
- PM10 arzén: a talaj közeli ózon koncentrációja nem haladja meg a célértéket
- PM10 kadmium: a talaj közeli ózon koncentrációja nem meghaladja meg a célértéket
- PM10 nikkel: a talaj közeli ózon koncentrációja nem meghaladja meg a célértéket
- PM10 ólom: a talaj közeli ózon koncentrációja nem meghaladja meg a célértéket
- PM10 benz(o)pirén: a levegőterheltségi szint a felső vizsgálati küszöb és a célérték között van.

A célértékeket a 4/2011. (I.14.) VM rendelet 1. mellékletének 1.1.4.1 pontjában meghatározott értékek adják.

A közlekedésből származó (gépjárművek emissziója) szennyeződések mellett problémát jelent a gépjárművek által felvert por és ennek hatásai. A településen időszakosan megjelenő pollen illetve parlagfű okozhat az időjárástól függően a lakosság körében kisebb allergiás panaszokat. A parlagfű visszaszorítására a települési önkormányzat még nem adott ki helyi rendelet csak központilag a 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendeletet alkalmazzák, ami a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól rendelkezik. Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózatnak a településen, illetve annak környezetében sem manuális, sem automata mintavevő helye nincsen. Legközelebbi automata mérőállomás Debrecenben található pontosan 3 darab. A település környezetében elhanyagolható légszennyező forrásként a környék alacsony forgalmú közútjai tekinthetők. Ezen kívül a vizsgált környezetben az uralkodó szélirányból érkező, a mezőgazdasági területekről származó por-terhelés jelentkezhet.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

A zaj - és rezgésvédelem szempontjait a területrendezés és fejlesztés, valamint a közlekedés tervezés alkalmával szem előtt kell tartani, a zajos és a zajérzékeny területeket lehetőleg egymástól elkülönítve kell kialakítani.

A vizsgálatok alapján meg kell határozni a település területén előforduló zajforrásokat, azokat a terület-felhasználási egységeket. A településen átmenő forgalommal lehet számolni. Legjellemzőbb közlekedési zajforrásként a 4-es számú főút tekinthető, amely átszeli a települést. Ezért átmenő és célforgalom miatti útként zajkibocsátása elviselhető. A környezeti zajterhelés szempontjából Nyírbogdány kedvező helyzetben van a zaj és rezgésterhelési helyzet a távlatokban sem rontható amennyiben a közúti forgalom nagysága, nem változik. Ennek érdekében a környezetbe zajt, illetve rezgést kibocsátó és a zajtól illetőleg rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymástól viszonyítva elhelyezni, hogy a zaj és a rezgés ne haladja meg az érvényben lévő határértékeket. A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló (27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet) rendeletnek megfelel.

Ssz.	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintere* (dB)	
		Nappal 06-22 óra	Éjjel 22-06 óra
1.	*Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek*	45	35
2.	*Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület*	50	40
3.	*Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület*	55	45
4.	*Gazdasági terület*	60	50

A település mezőgazdasági jellege miatt szükséges a mezőgazdasági termeléssel összefüggő zaj és rezgés okozta hatásokat külön tárgyalni. A közlekedési zajt tovább bonthatjuk a közúti közlekedés és a vasúti közlekedés, valamint a légi forgalom (repülés) okozta zajhatásokra.

A közúti közlekedés során a közúti járművek rész-zajforrásai (motor, karosszéria, kipufogó, stb.) együttesen fejtik ki hatásukat. A járműveket az elhaladási zajuk jellemzi, amit elsősorban a motorfordulatszám és az azzal arányos menetsebesség határozza meg. Az egyes gépjárműtípusok elhaladási zaja között nagy a különbség (65-80 dBA), de az észlelt hangerőben az autó állapota (életkora), és a vezetési stílus is lényeges eltéréseket okozhat, ezeken kívül befolyásoló tényező az útburkolat minősége is. Fentieket figyelembe véve település szinten problémát – a közlekedési eredetű levegőszennyezéshez hasonlóan – a területen áthaladó fő közlekedési utak forgalma okoz.

1.17.5. Sugárzás védelem

Nyírbogdány nagyközségben nagyfeszültségű távvezeték lakott területtől távol található. Új mobiltelefon tornyok létesítésére alkalmas helyeket az érvényes szabályozási terv rögzíti. Egyek Paks, Mochovce, atomerőművek 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik.

A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének követésére Magyarországon egy országos sugárzásfigyelő rendszer épült ki. A rendszer legfontosabb része a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a szabad téren álló állomások olyan műszerekkel vannak felszerelve, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét. A községben területén sugárzásmérő pont nem található (legközelebb Debrecenben található 3 db). A település közigazgatási területére nem releváns.

1.17.6. Hulladékkezelés

A hulladékok elszállítását a Térségi Hulladék – Gazdálkodási Nonprofit Kft. végzi, amelynek telephelye Nyíregyháza-Oros, Szállási út 72. szám alatt található. A telephely területe közel 34 ha, melyből a hulladék depónia által igénybe vett földterület nagysága 17,54 ha. Alapjellemzéshez szükséges vizsgálatok nélkül az alábbi inert hulladékokat veszi át a telep.

- Üveg alapú, szálas anyagok hulladékai, ha nem tartalmaz szerves kötőanyagot
- Csomagolási üveg-hulladékokat
- Építési és bontási hulladékok közül: beton, tégla, cserép és kerámiák, ezen anyagok keveréke, üveg
- Földet, talajt és köveket, amelyek nem tartalmaznak humuszos réteget, tőzeget, szennyezett területről származó földet, követ.

A település területén a kommunális hulladék begyűjtését a hulladékkezelő hetente egy alkalommal végzi. A község lakossága rendelkezik egységes hulladékgyűjtő edényzettel, a szemét begyűjtése erre alkalmas edényzetben történik. A begyűjtést végző vállalkozó rendelkezik pormentes tömörítésre alkalmas hulladékszállító járművel. A településen nem működik szilárd hulladéklerakó.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

A közúti közlekedés (a terület és létesítményeinek közúti megközelítése, kiszolgálása által) általános környezetterhelései növekedhetnek meg a megközelítési utak mentén. A település néhány peremterületén folyamatosan képződő illegális hulladéklerakások találhatóak. Az illegális hulladék felszámolását folyamatos a községben. Elhanyagolt, romos állapotú épületekből a külső részeken több is található, melyek megszűntetése, felújítása a településkép javításához elengedhetetlen.

1.17.8. Árvízvédelem

Nyírbogdány az Alföldhöz tartozó Nyírség vidék települése. A településen nem okoz problémát az árvíz, se a belvíz.
A 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM a települések ár, és belvíz veszélyeztettségi alapon történő besorolásról szóló együttes rendelet melléklete szerint a település nem veszélyeztetett település.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A település közigazgatási területén környezetvédelmi konfliktusok, problémák nem állnak fenn.

1.18. Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)

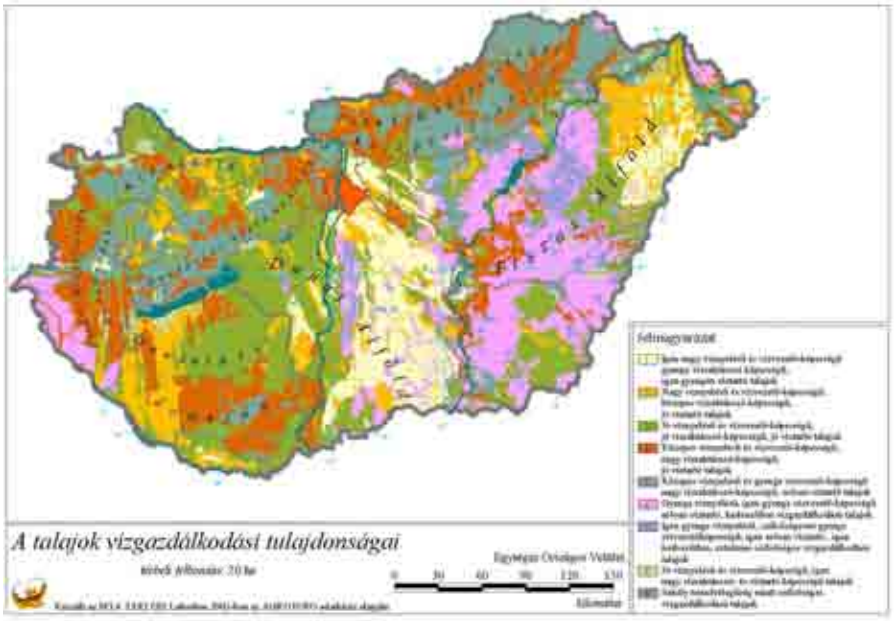
Nyírbogdány a települések katasztrófavédelmi besorolásáról, valamint a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011.(XII.29.) BM rendelet módosítására kiadott 61/2012.(XII.11.) BM rendelet 1. melléklete alapján III. katasztrófavédelmi osztályba sorolt. Ennek megfelelően – a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtására kiadott 234/2011. (XI.10.) Korm. rendelet 2. sz. mellékletében foglaltakat figyelembe véve – az elégséges védelmi szint biztosítása érdekében, szükséges a lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatásának tervezése. A település jelenlegi úthálózata olyan paraméterekkel rendelkezik, amely alkalmas tűzoltó járművek, valamint műszaki mentést végző gépjárművek közlekedésére. Az építmények megfelelő közúti kapcsolata biztosított, illetve a tervezés során biztosítható, az úthálózatok a tervezést követően megfog felelni az Országos Tűzvédelmi Szabályzat előírásainak. A településrendezési terv az érvényes törvények, rendeletek, MSZ és ágazati szabványok figyelembevételével készül el, melyeknek az előírásait betartja.

A tűztávolság betartására, a tűzoltás eszközeivel a létesítmények megközelítésére – az OTÉK előírásait megtartva – a Helyi Építési Szabályzat vonatkozó pontjaiban tesz kötelező intézkedéseket. Az övezeten belüli építményekre vonatkozó tűzvédelmi előírásokat az építési engedélyesési eljárások során kell konkrétan meghatározni és betartani. (pld. A tűzállósági fokozat, tűzveszélyességi osztályba sorolás, tűztávolság, tűzszakasz, oltás módja, oltóvíz, oltókészülék, nyomás, menekülési és mentési út).

1.18.1. Építésföldtani korlátok

Nyírbogdány Szabolcs-Szatmár-Bereg megye észak-nyugati szélén helyezkedik el a Nyírségben, amely szinte teljesen sík. Lejtésviszonyait tekintve 97,2% lejtése kisebb, mint 1%, 2,7% lejtése 1-3 %, és csupán 0,1% lejtése 3-5%. A térségben folyó nem található, csupán a Lónyai csatornába torkolló mesterségesen kialakított főfolyások haladnak rajta keresztül.

A Nyírség felszínének kialakulása a pliocén kor második felére tehető, amikor a pannóniai beltó e területről visszahúzódott. Feltöltődésében az északkeleti Kárpátokból és az Erdély felől lefutó folyók jelentős szerepet töltöttek be. A folyók az általános lejtésviszonyoknak megfelelően az északkelet-délnyugati irányt vettek fel, s a Maros-Körös köze felé tartottak. Minthogy az Alföld északkeleti része a pleisztocén folyamán jelentősen süllyedt, a folyók nagyarányú feltöltő munkát végezhettek. A nyírség pleisztocén végi felszínének kialakításában a folyóvíz mellett fontos szerepe volt a szélnek is. Az élő és elhagyott medrek közötti területekről az újpleisztocén északi, észak-északkeleti, észak-északnyugati szelei futóhomokot szállítottak.

A talajok vízgazdálkodási tulajdonságai[114]

Mélyen paleo- és mezozoikumi árokkal felszabdalt, tönkösödött röghegységek húzódnak, melyet a miocén vulkánizmus 1000-2000 m vastag tufatakaróval fedett be (Kormány Gy. 2000). A pannon korszakban bekövetkező süllyedés eredményeként tekintélyes vastagságú tavi, majd folyóvízi üledékek rakódtak le (Gyarmati P. 2002). A beltavi üledékek helyenként meghaladják a 600 m-es vastagságot. A felső-pannon emelet befejező stádiumában a Pannon-beltó elsekélyesedett és megkezdődött az Észak-Alföldi hordalékkúp síkság kialakulása. A Felső-Tiszavidék az újpleisztocénig a Nyírséggel közel azonos magasságban helyezkedett el. A würm felső-pleniglaciálisban, az Alföld minden hordalék-kúpján mozgott a homok (Martonné Erdős K. 2006). A homokmozgás annak köszönheti, hogy megváltozott az éghajlat és a gyér növényzet képtelen volt szembeszállni a munkaképes északias szelekkel. A felső-pleniglaciálisban a Felső-Tiszavidék kistájai süllyedni kezdtek és a folyó elhagyta az Ér völgyét. A megváltozott lejtésviszonyoknak megfelelően a Tisza északnyugat felé fordult Záhony irányában. A Rétköz felszíne 15-25 m-t süllyedt, így egyes részei elvizenyősödtek. A Tiszának a Bodrogközben és Rétközben való megjelenése a korábbi vízhálózat teljes átalakulását jelentette. A Bodrogot összetevő folyókat a meanderező Tisza fogta be. A Tisza oldalazó eróziójával előbb a Bodrogközben, majd a Rétköz területén pusztította a pleisztocén végi felszíni formákat. A folyó a holocénre a homokfelszínek nagy részét letarolta, illetve szigetekre tagolta.

A Tisza szeszélyesen változtatta folyásirányát. Erről elhagyott medrei, és morotvái tanúskodnak. A Tisza árvizei és a Nyírvizek a Rétközi öblözet 70%-át elárasztotta. Az elöntések alól csak a magasabb térszínek mentesültek (Kormány Gy. 2000).

A talajtakaró 96%-ban öntésanyagokon képződött hidromorf talaj. A kovárványos barna erdőtalajok csupán kis területre (4%) terjednek ki, főként a Nyírséggel határos homokterületeken. A gyengén savanyú kémhatású nyírségi homokokon kialakult kovárványos barna erdőtalajok 1-2 % közötti szerves anyag-tartalmúak. Vízgazdálkodásukban a kovárványcsíkok jelenlétéből adódó mérsékeltebb vízvezetés javítja a homok szélsőséges vízgazdálkodását. Termékenysége ennek ellenére is csupán a VIII. talajminőségi kategória. A legnagyobb területeken (49%) borító réti talajok agyag-mechanikai összetételűek, erősen savanyúak, nagy (>4%) szervesanyag-tartalmúak és kedvező (VI.) termékenységi besorolásúak. A 10%-nyi kiterjedésű öntés réti talajok mechanikai összetétele agyagos vályog. Vízgazdálkodásuk kedvező, gyengén vagy erősen savanyú kémhatásúak, szervesanyag tartalmuk 1-2 %-nyi, termékenységi besorolásuk a VII. talajminőségi kategória. Általában erősen savanyú kémhatású vályog vagy agyagos vályog fizikai féleségű «1 % szervesanyag tartalmú) nyers öntéstalajok területi részaránya jelentős (37%). Termékenységük azonban a kis tápanyagtőke miatt igen gyenge (IX.).

[114] Forrás: http://enfo.agt.bme.hu/drupal/sites/default/files/vizgazdalkodas.jpg

1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

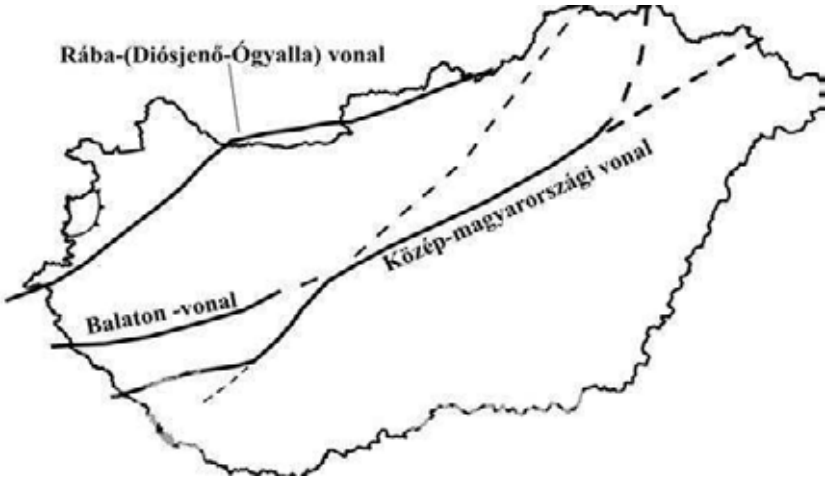
A település közigazgatási területen nem található alábányászott területek. barlangok és pince területek.

1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

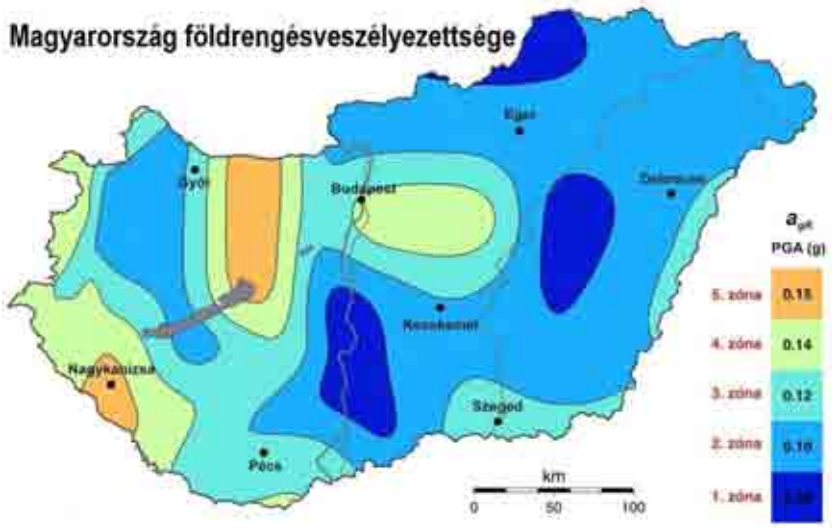
A község területén a domborzati viszonyokból és a tájhasználatból adódóan csúszás- és süllyedésveszélyes terület nincs. A település közigazgatási területén nem található csúszás-, süllyedésveszélyes területek.

1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei

Átlag 100-150 évenként a mai Magyarország területén is mérnek 6-os magnitúdójú rengéseket, kisebbeket pedig még gyakrabban, akár évente 100-120-at. Ezekből a kisebb földmozgásokból az emberek évi négyet-ötöt érzékelhetnek, erősségük a centrum környékén körülbelül 2,5-es. A Kárpát-medencében 1500 évre vannak adataink földrengésekről: az elsőt 456-ban jegyezték fel a Római Birodalom részét alkotó mai Szombathely térségében. A település közigazgatási területén nem található kimondottan földrengés veszélyeztetett területe, de a település a Közép-Magyarországi törésvonal közvetlen közelében van.

Magyarország három főbb törésvonala

Magyarország földrengés-veszélyezettsége[115]

[115] *Magyarország három főbb törésvonala* és *Magyarország földrengés-veszélyezettsége*: **forrás**: http://aranylo.blogspot.hu/2011/03/magyarorszagpannon-medence-jelentos.html

Magyarország földrengés-veszélyeztetettségi térképe a valószínűségi módszer alapján készült. A szeizmicitás alapján kijelölt forrászónák földrengés-aktivitásának statisztikus jellemzői mellett figyelembe veszik a bizonytalansági tényezőket, az alapkőzetet, valamint a talajvízszint helyzetét.

1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1. Árvízveszélyes területek

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint Nyírbogdány nem veszélyeztetett település.

A területet behálózó csatornák[116]:

- Máriapócsi-főfolyás
- Lónyai-főcsatorna
- Hene-tói-csatorna
- Cserési-tói-csatorna

A csatornák az öblözetre jellemző 40l/sec/km2 fajlagos vízhozamra lettek kiépítve. A belterületi csapadékvíz elvezető rendszer kiépítettsége a térségre jellemzően kielégítő.

1.18.2.2. Belvízveszélyes területek

A település közigazgatási területe nem érintett belvíz veszélyességi szempontból.

A település belvízrendszerének bemutatását az 1.17.2. fejezet tartalmazza.

1.18.2.3. Mély fekvésű területek

Mély fekvésű területek a közigazgatási területen nem jellemző.

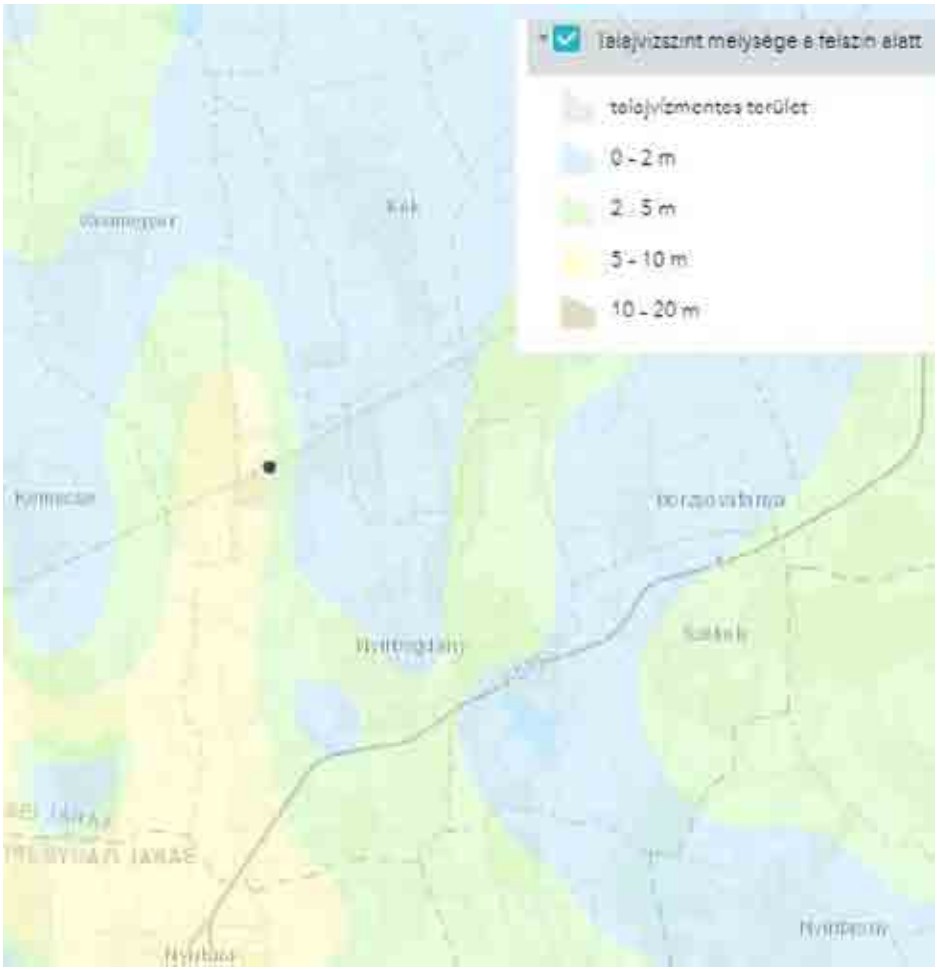
1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem

Árvíz és belvízvédelem készültségi fokozatainak jelentését, valamint az egyes készültségi fokozatok során elvégzendő feladatokat a jogszabályban leírtak alapján kell elvégezni. Jelenleg hatályos jogszabály a 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet, amely rendelkezik az árvíz- és a belvízvédekezésről.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a térségben több belvízveszély alakult ki. Az érintett térségben, a korábbi években és napjainkban is komoly problémát okoz a területeken lévő tavaszi hóolvadások idején visszamaradó belvíz. A Kállai-főfolyás völgye érinti Nyírbogdány községet, mely a Felső-Tisza Vidéki Vízügyi Igazgatóság egyik belvízvédelmi szakasza.

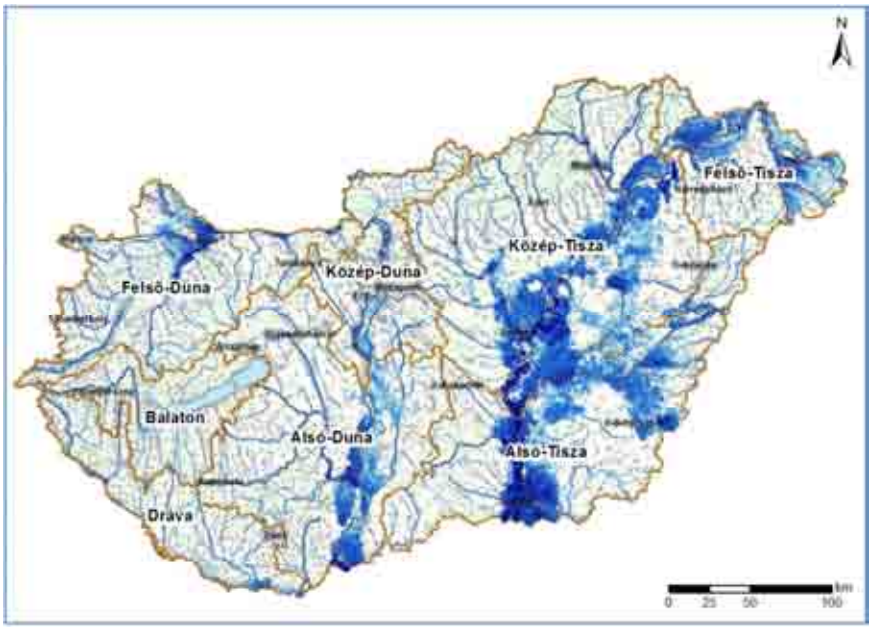
Talajvíz
A térségben a talajvízszint viszonylag alacsony, (legalább 2-m-re van a talajvízszint).

[116] Forrás: TÉKA: http://tajertektar.hu

Magyarország talajvíz térképe[117]

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a térségben több belvízveszély alakult ki. Az érintett térségben, a korábbi években és napjainkban is komoly problémát okoz a területeken lévő tavaszi hóolvadások idején visszamaradó belvíz. A település közigazgatási területe nem érintett árvíz és belvíz veszélyességi szempontból.

Magyarország árvíz és belvíz kockázatkezelési térképe – 2016. március[118]

[117] Forrás: https://map.mbfsz.gov.hu/tvz/ Magyarország talajvíztérképei

1.18.3. Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

Kedvezőtlen morfológiai adottságú terület nem található a településen.

1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

Az érvényben lévő mélységi és magassági korlátozásokat a helyi építési szabályzatban olvashatjuk:

- Beépítésre szánt vegyes területen belül a helyi építési szabályzat szerint oldalhatáron állónál 4,5 m-es, szabadon álló beépítésnél: 6,0 m-es, kialakult állapotnál: 7,5 m-es építménymagasságot megenged.
- Beépítésre nem szánt mezőgazdasági területen, ahol a telek területe eléri a 6 000 m^2, ott az építménymagasság 4,5 m szabadon álló beépítési mód szerint is lehet.

Jelenleg érvényben lévő helyi építési szabályzat egyéb mélységi, magassági korlátozásokat nem vett fel.

1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

Jelenleg nincs, de javasoljuk, hogy a lakóterületi és településközponti övezetekre vonatkozó korlátozása szerint, kereskedelmi-szolgáltató, vendéglátó- és egyéb kisüzemi tevékenység csoportjai kivételesen sem legyenek elhelyezhetőek:

1. Áruszállítás, fuvarozás, gép- és autókölcsönző műhely,
2. autófényező műhely (telephely terület),
3. autóbontó műhely (telephely terület),
4. autókarosszéria-lakatos (telephely terület),
5. autókereskedelem (telephely terület),
6. mezőgazdasági gépjavító műhely (telephely terület),
7. akkumulátor – töltő, javító, újrafeldolgozó műhely (telephely terület),
8. gumiszerelő, javító műhely (telephely terület),
9. tüzelő- és építőanyag telep,
10. kisgépkölcsönző iroda,
11. járműőrző telep,
12. közúti gépjavító, karbantartó, szervízelő műhely telephely terület,
13. asztalos műhely (telephely terület),
14. fafeldolgozó, megmunkáló műhely (telephely terület),
15. fémmegmunkálás, fémfeldolgozás és felületkezelés műhely (telephely terület),
16. öntő (telephely terület),
17. lakatos műhely (telephely terület),
18. könnyűipari termékfeldolgozó, raktározó műhely (telephely terület),
19. vegyipari termékkészítő, feldolgozó (telephely terület),
20. mészégető (telephely terület),
21. kelmefestő, vegytisztító (telephely terület),
22. bognár, kádár (telephely terület),
23. élelmiszeripari feldolgozó műhely
24. raktár, nagykereskedések áru lerakatok telepei,
25. galván-üzem telep,
26. szennyvíz- és hulladékkezelés, köztisztasági szolgáltató műhely (telephely terület),
27. kőfaragó, műkőgyártó és betonelem előregyártó műhely
28. péküzem.

[118] Forrás: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A16K0141.BM&timeshift=fffffff4&txtreferer=00000001.TXT – BM közlemény Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervéről

1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely

Az Országos Ásványvagyon Nyilvántartás a megye területén 31 olyan területet tart nyilván, ahol korábbi kutatások ásványi nyersanyag létét bizonyították. Jelentős a megye területén a homok- és talajjavításra szolgáló tőzeg és lápi mész, valamint az agyag és a termálvíz vagyon. A megye gazdaságában a bányászat nem volt meghatározó az ásványi nyersanyagok hiánya miatt, amit igazol az is, hogy az OTrT országos komplex tájrehabilitációt igénylő területet nem jelölt ki a megyében.

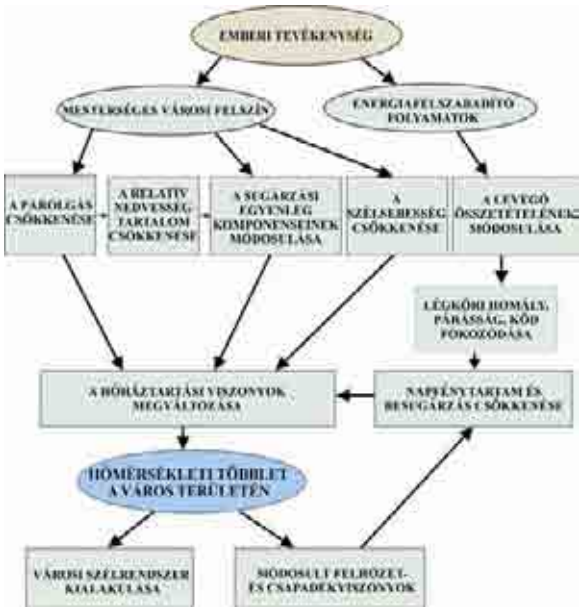
Ásványi nyersanyag lelőhely a település közigazgatási területét érinti.

Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület [119]

1.20. Városi klíma

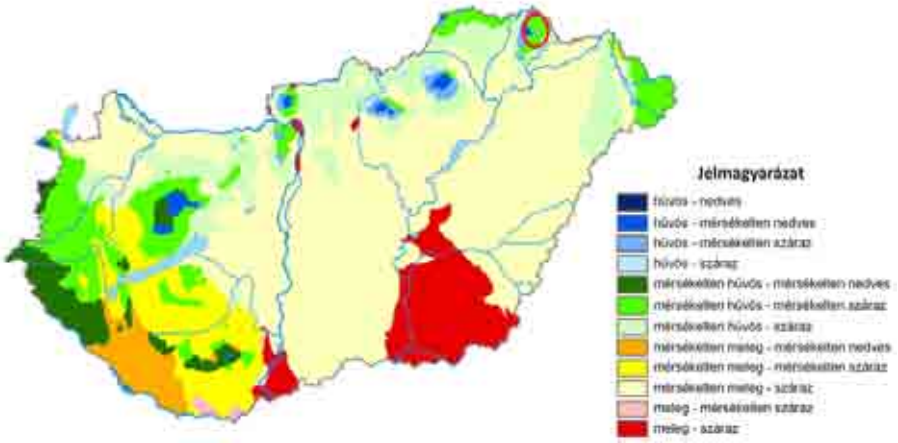
Napjainkban az emberiség mintegy felét érintik a mesterségesen létrehozott környezet terhelései: a környezetszennyezés, a zaj, a felfokozott élettempóval együtt járó stressz és nem utolsó sorban a városi légtér – a természetes környezethez képest – megváltozott fizikai paraméterei. A településen fellelhető mikroklímák tarka mozaikszerűségükkel tűnnek ki. Az utcák, terek, parkok és udvarok mind sajátos éghajlattal rendelkeznek, amelyekben azonban közös vonások is vannak. Ezek a közös vonások éppen a lokális (helyi) éghajlat keretében jutnak kifejezésre.

[119] Forrás: 19/2011. (XII.1.) Sz-Sz-B. Megyei Közgyűlésének Önkormányzati rendelete; 3. számú mellékletének 8. pontja az Ásványi nyersanyag-gazdálkodási területek térképe

Az egyedi, mikroklíma létrejöttének alapja az emberi tevékenység, melynek hatására a különböző éghajlati elemek jelentősen módosulhatnak a települést övező természetes környezethez képest. E változások nem függetlenek egymástól, hanem szoros ok-okozati összefüggésben állnak. Az egész folyamat kiindulópontja az emberi tevékenység, melynek hatására sajátos, mesterséges felszín jön létre. Ennek jellemzője az, hogy igen változatos, kis területen belül hirtelen módosulhat, a különféle éghajlati paramétereket pedig jelentősen befolyásolja. A településen lehulló csapadék a mesterséges, nem vízáteresztő felszíneknek és a csapadékelvezető csatornahálózatnak köszönhetően nagyon gyorsan lefolyik, így a községben a párolgás rövidebb ideig tart és kisebb mértékű, mint a településkörnyéki területeken. Ezáltal a településen a relatív nedvességtartalom is kisebb lesz.

A felszín másik fontos hatása a sugárzási paraméterek módosulásában nyilvánul meg. Azt, hogy egy adott felszín a ráeső napsugárzást milyen mértékben nyeli el, illetve veri vissza, a felszín tulajdonságai döntően meghatározzák. A változatos felszín, a nagyobb érdesség miatt a település felett nagyobb a súrlódás, ami a szélsebesség csökkenéséhez és a turbulencia fokozódásához vezet. A község klímáját alapvetően befolyásoló geomorfológiai képződmény nincs, a település közvetlen környezete, egybefüggő erdősült területektől és nagykiterjedésű vízfelületektől is mentes. Az alapvetően érvényesülő kontinentális éghajlat az elhelyezkedésből adódik. Az ország mérsékelten száraz területének zónájához tartozik a település. A község zöldfelületei klímahatás szempontból nem jelentősek. A fásított közterületek nem összefüggőek, rendszert nem alkotnak, kiterjedésük lokális, mikrokörnyezeti hatást tudnak csak kifejteni. A jelentősebb zöldfelülettel rendelkező intézmények elszigeteltek. Nyírbogdány a mérsékelten meleg – száraz éghajlati klíma területén helyezkedik el. Klimatikus viszonyok eloszlása.

Magyarország éghajlati körzetei (Péczeli György munkája alapján)[120]

Hőhullámos napok száma (napi középhőmérséklet >25 °C) az 1980-2009-es időszakban[121]

[120] Forrás: OMSZ; http://www.met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/altalanos_eghajlati_jellemzes/altalanos_leiras/

A klímabarát település kialakításának alapvetései

Rendszeres, szervezett partnerség létrehozása ajánlatos, amely a következőket veszi figyelembe:

- Együttműködés a község működését érintő nemzeti, regionális hatóságok és önkormányzatok között, összhangban az ágazati politikákkal is.
- A községi klímapolitikát széles körre épülő, tartós és jól szervezett partnerség keretében kell kialakítani, mely mind a lakosságot, mind a civil és gazdasági szereplőket magába foglalja.
- Integrálni kell a klímabarát szempontokat a szabályozásoktól a lakosság és a gazdasági szereplők tájékoztatásán és ösztönzésén keresztül egészen a közszolgáltatások működtetéséig minden téren.
- A községi klímapolitika kialakításának egyik legfontosabb eszköze lehet a község gazdaságpolitikája, amennyiben az képes a zöld gazdaság céljait és elveit követni, valamint erősíteni a helyi erőforrásokra épülő helyi gazdaságot.

Klímatervezés az integrált stratégiákban

Az alábbi elvek szerint érdemes integrálnia az éghajlati szempontokat saját stratégiáikba:

- Fejlesztési és irányítási folyamataihoz kell kötni egy integrált, többszintű megközelítéssel, mind a kibocsátás csökkentés és megelőzés, mind az alkalmazkodás lehetőségeit.
- A klímaváltozást a stratégiai tervezési folyamatának minden egyes lépésénél figyelembe kell venni (helyzetfeltárás, célok és eszközök kijelölése, a nyomon követés és a végrehajtás megtervezése).

Klímabarát településszerkezet kialakítása a településtervezés és az övezeti tagolás révén

A községnek törekednie kell:

- a kompakt településszerkezet megteremtésére, amelyben intenzívek a kölcsönhatások és együttműködések, mérsékeltek az utazási távolságok, korlátozott az urbanizált területhasználat kiterjedése és hatékony az energiafelhasználás;
- a településszerkezet tagolására beépítetlen területekkel, zöldterületekkel és szellőztetést biztosító zónákkal;
- optimalizálni kell a munkahelyek, lakóterületek, szolgáltatási és közlekedési hálózatok elhelyezkedését;
- a községi zöldterületek bővítésére és minőségi fejlesztésére, hálózatba kapcsolva őket.

A község és vidéke együttműködései

A helyi önkormányzatnak és az érintett társadalmi szereplőknek érdemes együttműködniük annak érdekében, hogy:

- Erősítsék a nagyközség és vidéke munkamegosztáson alapuló együttműködését, úgy, hogy az a nagyközség szétterülését megfékezze, megelőzve így a beépített területek összenövését, a fokozott energiafogyasztást és ökológiai funkciójú területek elvesztését.
- A nagyközségben élők élelmiszerszükségletét mind nagyobb arányban a környék mezőgazdasági termelői biztosítsák, az értékesítési lánc rövidüljön és lehetőleg maradjon a térségen belül.

Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és társadalmi következmények

Annak érdekében, hogy a község segítsen a hátrányos helyzetű csoportokon, és hogy figyelembe vegyék a klímaváltozás társadalmi hatásait, az alábbiakat kell tenniük:

- Fokozottan figyelembe kell venni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok érdekeit és kockázatait, hiszen nekik további erőfeszítésekre van szükségük, hogy alkalmazkodjanak a változó körülményekhez.
- A község legyen fokozott figyelemmel a megelőző és alkalmazkodási intézkedésekkel járó lehetséges negatív társadalmi hatásokra, és ilyen esetben tegyen ellensúlyozó intézkedéseket, különösen azokban a térségekben, ahol sokan élnek hátrányos helyzetben.

[121] Forrás: OMSZ; http://www.met.hu/eghajlat/eghajlatvaltozas/megfigyelt_valtozasok/Magyarorszag/

Klímabarát építészeti megoldások

A helyi építészeti szabályozás és építészeti kultúra fejlesztése során a községnek a következőkre érdemes kiemelt hangsúlyt fektetni:

- Megelőzés – hatékony energetikai megoldások az építészetben, energiatudatos építészet (pl. passzívház, alacsony szén dioxid kibocsátású épületek).
- A háztartások energiafogyasztásának mérséklése (fűtés, hűtés, világítás), megújuló energiák felhasználása (pl. nap és geotermális energiafelhasználás).
- Víztakarékosság és újra hasznosítási megoldások, újrahasznosítható, környezetbarát építőanyagok alkalmazása az építészetben.
- Az épületállomány felkészítése a szélsőséges időjárási helyzetekre.
- Holisztikus, mindenre kiterjedő (építőanyag gyártás, építés, használat, bontás/újrahasznosítás) energia, költség és károsanyag kibocsátás elemzés készítése az épületek teljes életciklus elemzése során.

Klímatudatos magatartás és életmód

A helyi hatóságok számára előnyös, ha növelik a lakosok környezeti felelősségét. A mindennapi életmód az oktatás, a kultúra, az ismeretterjesztő kampányok, események által is befolyásolható, annak érdekében, hogy megerősítsék a

- közös felelősséget a települési környezet állapotáért és a közös társadalmi értékek kialakítását;
- klíma és környezettudatos életmódot: például utazási szokások, fogyasztási szokások és piaci kereslet kialakítása;
- klímaváltozás következményeinek megismertetését, a tudásmegosztást;
- helyi erőforrások hasznosításának ösztönzését, a helyi termelők marketingjét;
- helyi közösségek kohézióját, összetartó erejét, ennek érdekében a társadalmi, kulturális és vallási intézmények lehetőségeinek bővítése szükséges.

NYÍRBOGDÁNY KÖZSÉG MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

Nyírbogdány Község megalapozó vizsgálata komplex módon valósult meg, azaz a különböző forrásokból (TeIR adatbázis, KSH adatok, Önkormányzati adatszolgáltatás, stb) begyűjtött adatok elemzése, az adatok mögött álló valóság feltárása érdekében – a vonatkozó fejezetekben megtörtént. A községi helyzetelemzés célja, hogy község jövőjét, fejlesztési irányait meghatározó hatóerőket, a hatóerők egymásra hatását feltárjuk, hogy a későbbiekben meghatározhatók legyenek a főbb beavatkozási pontok, stratégiák.

A hatóerők elemzésére SWOT-analízist alkalmaztunk, melynek célja a meghatározott cél elérésének érdekében fontos belső és külső tényezők, illetve adottságok (SWOT faktorok) azonosítása. Az elemzés maga ugyan nem hívja fel a figyelmet arra, hogy melyek a stratégiailag fontos kérdések, illetve nem kínál választ arra, hogyan dolgozzuk ki a stratégiát, viszont abban segít, hogy észrevegyük, mely erősségek szolgálnak a hatékony stratégia alapjául, illetve hogyan használjuk ki a rendelkezésre álló lehetőségeket, hogyan küzdjük le, vagy hogyan minimalizáljuk a gyengeségeket és a veszélyeket.

ERŐSSÉGEK

- Falusi turizmushoz kedvező adottságú idegenforgalmi térségben fekszik
- Mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező Község
- A település környezeti állapota jó
- A levegőminőség jó
- Magas színvonalú alapfokú oktatás
- A szociális ellátás szolgáltatásai kielégítőek

LEHETŐSÉGEK

- Kedvező földrajzi elhelyezkedés
- Vasút fellendítése
- Vállalkozási feltételek kedvezőbbé válása, az EU-s támogatási források által
- Civil szervezetek szerepe a településen
- Településen keresztülhaladó kerékpárút megvalósítása
- Újabb pályázati konstrukciók megjelenése
- Nagy munkaerő-tartalékkal rendelkező térség
- A környezetében lévő természeti-táji adottságok az idegenforgalomban, pihenésben és az oktatásban, a rekreációban, a vadászatban gazdaságilag is hasznosíthatók
- Biogazdálkodás átállítása a mezőgazdaságban
- Betelepülni szándékozó fiatal családok érdeklődésének növekedése a térség iránt
- Befektető érdeklődés a régió iránt

GYENGESÉGEK

- A Község bizonyos infrastrukturális ellátottságának hiánya
- Mikro vállalkozások dominanciája
- K+F tevékenység nincs a településen
- A turisztikai szolgáltatások és kiszolgáló infrastruktúra elégséges a településen
- Magas a gazdaságilag inaktív lakosok aránya

- Magas munkanélküliségi ráta, aránylag alacsony foglalkoztatottság
- A Község belterületén alacsony a zöldfelületek aránya
- Elöregedett lakásállomány
- Az ivóvíz hálózat nagy része elöregedett
- Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya magas
- Kerékpáros úthálózat nem kiépített
- A településen nincs bölcsőde
- A gazdasági válság hatására csökkenő befektetői érdeklődés
- Gyenge gazdasági helyzetű elmaradott térségben fekszik
- A teherforgalom növekedése
- A térség munkaerő tartalékának képzettségi szintje alacsony
- A mélyfekvésű területei belvízveszélyes területek
- Hiányos a belvízelvezető rendszer
- Hiányos a települési utak burkoltsága
- Ásványokban és építőanyag ipari ásványban szegényes
- A belvízelvezetés csak részben megoldott
- Kicsi a település tőkevonzó képessége
- Az alkalmazásban állók szempontjából a jövedelmezőség rendkívül alacsony
- Nincsenek vagy nem működnek közösségi terek, helyek
- Kevés a közcélú parkoló
- Kevés a közhasználatú zöldterület
- Kevés a hagyományt teremtő rendezvény
- Nem jelentős az önkormányzati vagyon
- Rossz közúti kapcsolat az M3-as autópálya eléréséhez
- Nem kedvező földrajzi elhelyezkedés

VESZÉLYEK

- Keleti országrész lemaradása, magasabb munkanélküliség, rosszabb jövedelmi viszonyok maradnak
- Térségi idegenforgalmi együttműködést nem sikerül megvalósítani
- Nyírmada felé az összekötő út megépítésének elhúzódása
- A gazdaság igényeinek megfelelő helyi képzés kialakításának hiánya
- A munkaerő tartalék korszerű struktúrájú átképzés hiánya
- A fiatalok települési kötődése nem alakul ki
- Főutak melletti járdák, kerékpárutak nem épülnek meg
- Erdősítés nagysága és üteme nem biztosítható
- Közművesítettség szintjét, a teljes közművesítettségű területek arányát nem sikerül belátható időn belül jelentősen javítani
- A Község megközelíthetőségén, nem sikerül javítani
- Csatornázás és belvízelvezetés fejlesztése elmarad

Demográfia és népesség

A negatív tényezők hatására rendkívül gyorsan csökken a születések száma, miközben a családpolitika pozitív irányú elmozdulása csak lassan fejt ki kedvező hatást a gyermekvállalásra (ösztönzőként léptették életbe 2011-től azt az új személyi jövedelemadó-rendszert, amely az adókedvezmény mértékét a nevelt gyermekek számától teszi függővé). Erős az a szakmai vélemény is, hogy a modern társadalomban leginkább a nők rugalmas munkavállalásának biztosításával lehet a természetes szaporodást növelni (sajnos ezirányban hazánkban nem indultak meg a valódi törekvések, miközben Norvégia példája jól mutatja, hogy miképpen lehet az Európában legmagasabbnak számító női munkaerőpiaci aktivitást a legmagasabb születésszámmal kombinálni). A fiatalok tanulási, munkavállalási és életkezdési lehetőségei, valamint a változó preferenciák fokozatosan átalakították a családalapítási és a gyermekvállalási szokásokat.

Az első gyermek születését a párok többsége ma a biztonságos családi egzisztencia megteremtését követően tervezi. Habár gyermek nélkül kevesen képzelik el az életüket, és többnyire nem is egy gyermeket szeretnének, a késleltetett gyermekvállalással összességében kisebbek a családok és kevesebb gyermek jön világra. A termékenység 2011-ben a 35 évesnél fiatalabb nők körében csökkent, míg az ennél idősebbek körében nőtt, a növekedés azonban nem pótolta a termékenyebb korosztályok körében kieső szülésszámot.

A hazai tendenciákkal egybevágóan Nyírbogdányban a három fő korcsoport közül (gyermekkorúak, aktív korúak, időskorúak) a népességvesztés mind a 0-14 éves korúak, mind az aktív korúak korosztályában érhető tetten, azaz a lakosságszám csökkenése részben a csökkenő gyerekszámmal magyarázható leginkább. Emellett az idősek arányának a lakónépességen belüli oly mértékű megnövekedése tapasztalható, amely egyrészt a lezárult reprodukciós időszakuk következtében már nem szolgálhat alapjául a későbbi népességnövekedésnek és a trendek megfordításának, részben inaktivitásukból, romló egészségi állapotukból, valamint az önmagukat teljes mértékben ellátni nem képes idősek számának törvényszerű növekedéséből ellátásuk feladatként, valamint előteremtendő költségként fog megjelenni.

Nyírbogdányban az öregségi mutató - amely azt mutatja meg, hogy mennyi az idős (60 év feletti) népesség aránya a fiatal (14 év alatti) népességhez képest – jóval magasabb, mint ami az országos adat. A demográfiai – és abból adódó gazdasági – sérülékenységet jól jelzi az eltartottsági ráta, amely az idős és a fiatal népesség együttes számát arányítja a munkaképes korúakhoz.

A házasságkötések számának országosan jellemző, fokozatos csökkenése, valamint az az évi házasságkötések számához viszonyítva magas válási esetszám Nyírbogdányban nem jellemző, de ez részben annak is betudható, hogy a kis népességen belül ezek a népmozgalmi események már olyan alacsony számban valósulnak meg évente, hogy már az évenkénti 1-2 eseményt számláló eltérés is ugrásszerű változást eredményez, amely miatt nem rajzolódik ki trend.

Az öt éves átlagokat összevontan kezelve sejtésszerű megállapítást tehetünk, miszerint javult a házasságkötési kedv (2001-2005 között átlagosan évi 2,8; 2006-2010 és 2011-2015 között egyaránt 4,4) illetve enyhén hullámzó a válási hajlandóság (2001-2005 között átlagosan évi 2,6; 2006-2010 között átlagosan évi 1,8, majd 2011-2015 között 2,7). Tekintve a hazai alacsony termékenységi mutatókat, az utóbbi 10 év átlagosan évi négy és fél házasságkötése ugyancsak alacsony születésszámot prognosztizál.

A vándorlási egyenleg (VE) és a természetes szaporodás (TSZ) viszonya a község lakosságának lassú, de biztos fogyatkozásáról árulkodik, melyet a vándorlási különbözet esetenkénti pozitívuma tör csupán meg. Oly mértékben azonban nem jellemző a pozitív vándorlási különbözet – azaz a nettó bevándorlás, betelepülés -, hogy azt mondhatnánk, Nyírbogdány olyan nagy vonzerővel rendelkezik, amely kiránthatná a természetes népmozgalom negatív trendjéből. Ma a község demográfiai szempontból jellemzően az erodáló települések közé tartozik.

Képzettség

Nyírbogdányban az országos, megyei járásközponti és járási adatokhoz viszonyítva viszonylag magas a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korú lakosságon belül, és 2001-hez képest az arányuk átlagot meghaladóan csökkent. Ebben részben a fiatal korosztályok magasabb megszerzett iskolai végzettsége, részben pedig az aktív korúak köréből kilépő, a csoporton belül rosszabb képzettséggel rendelkező idősek nagy száma működik közre.

Az érettségizettek aránya a 7 éves és idősebb korú lakosság arányában mind a négy vonatkozási csoportban (Magyarország, megyei járásközpontok, Nyíregyházi járás, Nyírbogdány) növekedést mutatott a legutóbbi két népszámlálás között. A növekedés mértéke Nyírbogdányban magasabb, mint a négy vizsgált terület esetében.

Az arányokat tekintve Nyírbogdányban az érettségivel rendelkezők aránya magasabb, mint a megyei járásközpontokban, vagy akár az egész országgal összehasonlítva. A felsőfokú végzettségűek száma Nyírbogdányban és az össz népességet tekintve, igen alacsony.

Összességében pozitív változás, hogy az aktív korú lakosság képzettségi szintje nőtt, ezzel együtt a maximum általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya csökkent a községben. A stratégiai kérdés az, hogy a településen működő folyamatok, erők képesek-e megállítani (esetleg visszafordítani) az érettségi nélküliek (a régi szakmunkásképzőt és OKJ-s tanfolyamokat végzettek) munkaerő-piaci leértékelődését, vagy szembe kell nézni azzal, hogy ez a csoport lényegében ugyanazt a munkaerő-piaci és társadalmi helyet foglalja el, mint a dinamikusan csökkenő számú és arányú általános iskolát végzettek csoportja – csak éppen a képzési idejük nyúlik meg, és a képzési költségük növekszik. A másik fontos stratégiai kérdés a diplomások megtartásában mutatkozik, amely egybevág a fiatalok elvándorlásának megakadályozására irányuló stratégiai szükséglettel is.

Foglalkoztatottság

Nyírbogdányban a nyilvántartott álláskeresők száma az országos tendenciáknak megfelelően alakult az elmúlt években. A vizsgált időszak vonatkozásában 2000 és 2007 között lassú tendenciában, de összességében nőtt a munkanélküliek száma, 2007 óta pedig egy fokozatos, hullámzó csökkenés figyelhető meg, amely 2014 után jelentős csökkenésbe váltott át. A csökkenés mértéke 2001 és 2011 között Nyírbogdányban meghaladta az országos és a járási adatokat, csupán a megyei járásközpontokban tapasztalható csökkenés mértékétől maradt el jelentősebben.

A nyilvántartott álláskeresők száma Nyírbogdányban dinamikusan csökken. Feltételezhető, hogy Nyírbogdányt is utolérte, vagy hamarosan utol fogja érni a gazdaság növekedését gátló, a már működő vállalkozások helyzetét nehezítő munkaerő-hiány (a képzettek szegmenségben), amelynek az első jele egy nyílt piacgazdaságban a munkanélküliségi ráta gyors csökkenése.Nagyon fontos mutató a pályakezdők elhelyezkedési nehézségeit szemléltető pályakezdő álláskeresők aránya az összes álláskeresők arányában, amely a szakértők szerint XXI. század munkanélküliségének talán legfontosabb mutatója. A mutatónak két vonatkozási területe van. Egyfelől megmutatja, hogy Nyírbogdányban nagyon magas a munkaerő-piaci karrierjüket nem, vagy késve elkezdők aránya, az összes álláskeresők csaknem ötödét teszik ki! E tekintetben külön figyelmet érdemel, hogy ez az arány messze meghaladja a járási, megyei és országos adatokat még úgy is, hogy az idő előre haladtával ezen szintek mutatói folyamatosan romlottak.

Ez a mutató másfelől a munkaerőpiac keresleti oldalának jelentős szűkülésére utal, mégpedig azért, mert a demográfiai trendeknek megfelelően egyre csökkenő létszámú belépő generációk produkálnak egyre növekvő mértékű munkanélküliséget. Másképpen: szűkül a gazdaság (még a gazdaságba csak bizonyos megkötésekkel besorolható közfoglalkoztatás beszámításával együtt is), és ez a szűkülés jelentősebb a demográfiai csökkenésnél is. Kivétel ez alól Nyírbogdány, ahol a gazdaság szűkülése egyenértékűnek mutatkozik a generációk fogyatkozásával – bár az adatok nem térnek ki azokra a pályakezdőkre, akik (megfelelő) helyi lehetőségek híján a végzettségük megszerzése után nem tértek vissza a településre, vagy a hazaérkezést követő rövid időn belül elhagyták azt.

A gazdasági aktivitás fogalma kortól függetlenül, magába foglalja mindkét nemhez tartozó mindazon személyeket, akik munkát végeznek a gazdasági javak és a szolgáltatások területén, egy meghatározott időszak alatt – beleértve a munkanélkülieket is. Gazdaságilag nem aktívak az aktív koron aluli személyek (jelenleg 16 év); az aktív korhatár felettiek, de oktatási intézményekbe járók; a háztartásbelik; a nyugdíjasok és a más okból inaktív személyek (pl. rokkantság, gyes, gyed stb.). Az adatokból jól láható, hogy Magyarországon jelentős mértékben megnőtt a gazdasági aktivitás. Ezzel párhuzamosan Nyírbogdányban is nőtt a gazdasági aktivitás, némileg még az országos adatot is meghaladóan. Önmagában az aktivitási ráta elrejti azt a tényt, hogy a csökkenő népességen belül még a növekvő aktivitási arány mellett is egyre kevesebb munkaképes fő tevékenykedik a munkaerőpiacon, amely a beruházások komoly gátja lehet Nyírbogdányban.

Jövedelmi viszonyok, életminőség

A jövedelmi helyzet szorosan összefügg a foglalkoztatottsággal. A jövedelmi viszonyok, a jövedelmi egyenlőtlenségek feltárása során nemcsak a foglalkoztatottak munkabérét, jövedelmét (vagy annak nem létét), az adózók számát kell vizsgálni, hanem a lakosság transzferekből (nyugdíjból és szociális ellátásból) származó bevételét is.

Az adófizetők száma lényegében a munkaerő-piaci aktivitás növekedésével párhuzamosan növekszik. Mind a járási, mind az országos adatok változását figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a 100 lakosra jutó adófizetők száma a községben a teljes vizsgált időszakban kedvező képet mutat a maga 50 főt némileg meghaladó rátájával, hiszen a mértéke mind az országos, mind a járási adatokat meghaladta.

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Nyírbogdányban 2005-ben és 2010-ben az országos átlagnak megfelelő volt. Ezzel 70-110 ezer forinttal magasabb értéket képvisel, mint a megyei, illetve a járási átlagok. A község a mutató tekintetében 2014-re még nagyobb növekményt könyvelhetett el, amely immár az országos átlagot is meghaladta 60 ezer forinttal, és 2015-re is további növekményről számolhatunk be.

Nyírbogdányban a nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma évek óta stagnál. A két nem biológiai sajátosságaiból következően a nők száma (190~200) átlagosan több, mint 20 százalékkal meghaladja a férfiak számát (140~160). Országos adat, hogy 70 éves kor fölött már minden második nő egyedül él, és döntő többségük özvegy, vélhetően Nyírbogdányban hasonló a helyzet, bár az alacsony lakosságszám miatt néhány fős különbség már megtörheti a trendet.

A rászorultsági alapon adható rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény és lakásfenntartási támogatás tekintetében Nyírbogdányban 2011-ig folyamatos emelkedés volt tapasztalható. Tekintve az alacsony lakosságszámot, ezen belül a kirívóan alacsony gyermekszámot, az éveken keresztül 70-80 főt érintő rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény a szegénység és az ahhoz kapcsolódó problémák hangsúlyos jelenlétére utal.

2011-et követően a kedvezményben és támogatásban részesültek száma folyamatos csökkenést mutat, azonban azt tudni kell, hogy ez nem a probléma csökkenésének tudható be, hanem a kormányzati szándéknak megfelelő változások tükröződnek Nyírbogdányban is abban, hogy a korábbinál kevesebb rászoruló jut hozzá ezekhez a forrásokhoz. Bizonyos mértékű csökkenés természetesen betudható demográfiai okoknak is (gyermekszám csökkenése), és a legszegényebbek helyzetét stabilizáló (egyben a szegénység egy újabb, némileg kedvezőbb szintjén konzerváló) közmunkaprogramból származó jövedelem is kiváltja ezeket.

Nyírbogdány a legutóbbi két népszámlálási év foglalkoztatási adatai alapján öt százalékponttal javította pozícióit. Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 éves) belül dinamikusabban csökkent, mint az országos és a járási, hasonló irányú csökkenés, bár alatta marad a megyei adatok pozitív változásának. Ugyanez a csökkenés a legrosszabb munkaerő-piaci helyzetben lévő, legfeljebb 8 általános végzettségűek esetében még magasabb, amely szintén meghaladja az országos és a járási mutatókat, és csak kevéssel marad el a megyei mutatótól.

Lakásállomány

A lakások száma Nyírbogdányban 1 019, egy lakásban átlagosan két és fél fő lakik, amellyel a község beilleszkedik az országos trendbe, amely az egy-két fős háztartások növekvő arányából keletkezik (magára maradt idős pár, özvegy).

Ez a lakhatást tekintve jelentős életminőség beli javulást mutat a községben, ugyanakkor a valós háttérfolyamatok egy része miatt (idősek elhalálozása miatt megüresedett épületek) a tényleges javulás valójában kisebb mértékű (ugyanis a közepes és magas komfortfokozatú lakások aránya úgy növekedett jelentősen, hogy a tényleges számában csak kismértékű növekedés volt tapasztalható. A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya Nyírbogdányban meglepően magas tendenciát mutat. A csatornázottság adataiban is nagymértékű a javulás az elmúlt években, a 90 százalék körüli érték kifejezetten jónak mondható, nem csupán a megyei és járási viszonylatban, de az országos viszonyok között is.

Kulturális adottságok, civil szerveződések, turizmus

Nyírbogdány kulturális adottságai részben történelméből erednek (ipartörténeti emlékek, a „nemesi világ” épített emlékei), részben pedig a helyben lakók kiemelkedő kulturális szükségletei tartják életben, amelyet a Művelődési Ház agilis szakmai kisközössége és a helyi civil szervezetek töltenek meg tartalommal (színházi estek, közösségi napok, pl. Községnap).

A társadalmi kohézió fontos feltétele, hogy a község különböző társadalmi csoportjai, egységei egymással szoros kapcsolatban álljanak, együttműködjenek, és egyenrangú félnek tekintsék egymást. Nyírbogdány civil szervezetei és az egyházak összehangolt kitartó munkája – rendezvények, programok, integrált közösségi terek kialakítása formájában (különböző célokkal: sport, kultúra, munka, oktatás stb.) tartja fenn a vonzó vidéki, élhető hangulatot. A községben több civil szervezet működik, amelyek közösségszervező erejük mellett a község fejlődéséhez nélkülözhetetlen forrásbevonásból is kiveszik a részüket.

Humán infrastruktúra

Nyírbogdány ellátja mikrokörnyezetének centrum-szerepét, úgy is, mint a vonalas közlekedés csomópontja (főutak találkozása, az úthálózat), úgy is, mint közszolgáltatási mikrocentrum (egészségügy, alapfokú oktatás, szociális ellátás), amely társulási formában látja el a környező települések lakosságának szükségleteit is. Nyírbogdányban az iskola és óvodai ellátást a Kazinczy Ferenc Baptisa Óvoda, Általános és Alapfokú Művészeti Iskola látja el.

A település egészségügyi ellátása az Egészségházban történik. A Központban biztosított az alapellátásnak számító háziorvosi rendelés, amelyet két háziorvos lát el. Kihelyezett orvosi rendelő található meg a Gyártelepen. Heti két alkalommal ott is van háziorvosi praxis. A háziorvosi praxis heti 27 óra rendelési időben látja el a község betegeit (felnőtt, gyermek) betegeit. Ügyelet legközelebb Nyíregyházán és Kemecsén található.

Az Egészségház infrastrukturális és eszköz-ellátottsága, a praxisok működtetéséhez szükséges személyi feltételek biztosítottak, mind az ápolási-gondozási, mind a sürgősségi esetek ellátása során magasan képzett, gyakorlott team dolgozik. A településen teljesen megoldott az alapellátás biztosítása a lakosság számára, emellett figyelmet fordítanak az egészségmegőrzésre, szűrővizsgálati programok megvalósítására. Az Egészségházkapacitása megfelelő, 100 %-ban kihasználásra kerül.

A községben védőnői szolgálat működik. Egészséggondozást nyújt a családoknak, egyéneknek és azok közösségeinek, folyamatosan alkalmazkodva a lakosság szükségleteihez. A védőnői gondozás a családok otthonában, óvodai és iskolai környezetben, közösségi színtereken, valamint a működési feltételeknek megfelelő védőnői tanácsadóban történik.

A településen a szociális ellátás szervezése a Sion Idősek Szeretetotthona biztosítja. Feladatuk a személyes gondoskodás körében az intézmény által nyújtott szociális szolgáltatások köre:

1. Az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzése.
2. Az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiéniás körülményeinek megtartásában való közreműködés.
3. A veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtás.

Mindegyik szolgáltatás biztosításához rendelkezik a Központ határozatlan idejű működési engedéllyel. A kórházi betegellátást legközelebb Nyíregyházán lehet igénybe venni.

Gazdaság-gazdaságfejlesztés

Nyírbogdány gazdasági szereplői leginkább mikro- és kisvállalkozások, illetve egyéni vállalkozók és őstermelők. A település közigazgatási területén Ipari park található meg.

A település Ipari park bemutatását (gazdaság-termelés) az 1.9.2. fejezeten belül az 1.9.2.1. Ipari termelés alfejezet tartalmazza.

Erősségek	Gyengeségek
Természetes, épített és tágabb környezet *Ásványkincs, megújuló erőforrások jelenléte* *Egyedülálló természeti képződmények közvetlen közelsége* *Komolyabb szennyeződésektől mentes természeti környezet* *Kivételes mikroklíma* *Hagyományokra, vidéki értékekre épülő környezet* *Turisztikai attrakciók közvetlen közelsége* *(Nyíregyháza, Sóstógyógyfürdő, stb.)* **Települési, szervezési elemek** *Nyírbogdány jelentős szerepe a szűkebb térségi településhálózatban* *Egészségügyi ellátás jó színvonalú* *A község közműellátottsága jó* *Erős kulturális intézményi háttér* **Humán elemek** *A fejlődés iránt elkötelezett, stratégiában gondolkodó községvezetés* *Az elmúlt uniós tervezési ciklusokban a község számos nagyberuházást, fejlesztést valósított meg* *A foglalkoztatáshoz a településen és vonzáskörzetében az aktív korú munkaerő biztosított* *Ipari szakmakultúra és hagyományok megléte*	**Természetes, épített és tágabb környezet** *Nehézkes, periférikus megközelíthetőség* *Nincs „igazi" központ, illetve nem összekapcsoltak az elemei (falusias jelleg jellemzi)* *Ipara egyfókuszú (nyersanyagkitermelés és feldolgozás), más vonzerő híján a község iparszegény* *Egy-két nap alatt „kimeríthető" turisztikai körzet, a turista igen rövid időt tölt el a térségben* *A hazai turizmus célpontja, az alacsony vásárlóerő miatt ebből kevés bevétele származik* **Települési, szervezési elemek** *Vállalkozói összefogások hiánya* *Szakképzési rendszer hiányosságai, nem piacelvű képzések* *Tőkeszegény vállalkozások* *Külső befektetők hiánya* *Térségmarketing gyenge* *Turisztikai termékek hiánya a kedvező adottságok ellenére* *Kulturális rendezvények, programok ciklikussága, helyi jelentőséggel bírnak* **Humán elemek** *Elöregedő helyi társadalom, fogyó népeség* *Szakképzetlen és alulképzett munkavállalók jelenléte Munkahelyek alacsony száma* *Kényszervállalkozások jelenléte* *Kvalifikált munkaerő és a fiatalok elvándorlása* *Alacsony jövedelmek, gyenge vásárlóerő, kereslet* *A turisztikai értékek alacsony jövedelemképző ereje*

Lehetőségek	Veszélyek
Koordinált település-rehabilitációs programok indítása *Térségi méretű, integrált turizmus-fejlesztési projektek elindítása* *Összehangolt KKV fejlesztés* *Célzott gazdaságfejlesztési koncepció kialakítása és vállalkozási aktivitás ösztönzése* *Községfejlesztési Társaság létrehozása, a tervezés és operatív végrehajtás feladataira* *A helyi védelemre érdemes épületekben a kulturális turizmus fogadására alkalmas intézményrendszer kiépítése (kézműves tábor, néprajzi bemutató)* *Közös öko-turisztikai, aktív és lovasturisztikai programok a térségben* *A település térségszervezői szerepének erősítése* *Kulturális intézmények fokozottabb, hatékonyabb együttműködése a vállalkozói szférával, turisztikai szolgáltatókkal* *Nyírbogdány Turisztikai Pont felállítása* *EU-s fejlesztési pályázati források igénybevétele* *Civil szervezetek aktivitásának növelése, feladatellátásban betöltött szerepkör erősítése*	*Területi és településfejlesztési politika, jogszabályi háttér változása negatív hatása a települést erőteljesebben marginalizálja* *A vidék fokozódó leszakadása országos szinten folytatódik* *Közlekedésföldrajzi helyzet rögzül, nem fejlődik* *Elvándorlás mértéke növekszik, az aktív korú, magas iskolai végzettséggel rendelkező lakosok számára nem kínál perspektívát a település* *Mezőgazdasági termelők kiszolgáltatott helyzete* *A község szociális terhei nőnek* *A negatív vándorlási egyenleg erősödik* *Szegények bevándorlása, szegregálódás, lakosságcsere* *Marginális helyzetben élők problémái erősödnek* *Turisztikai szokások megváltoznak, az érdeklődés csökken a község iránt* *Tőkebefektetések elmaradása* *A szoros térségi, nyírségi együttműködés – a térséget alkotó települések közti konfliktusok, érdekellentétek alakulnak ki* *A fizetőképes kereslet nem növekszik* *A partnerkapcsolatok kiüresednek* *A vállalkozások tőkeszegénység miatti versenyképtelensége fokozódik, újabb munkahelyek szűnnek meg*

Nyírbogdány község SWOT analízise

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

A fejezet célja a tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátjainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

3.1.1. A folyamatok értékelése

A fejezetben a helyzetfeltárás strukturális logikáját részben megtartva az egyes területeken tetten érhető pozitív, illetve negatív folyamatok kiemelése történik meg. A kívánatos állapot meghatározása a fejlesztési stratégia megalkotását támogatja.

Nyírbogdány területi szerepe	
pozitív	✓ Egy kisebb térség meghatározó települése, amely rendelkezik más települések lakosságát is ellátó, községi funkciót jelentő intézménnyel vagy valamilyen speciális funkcióval. ✓ A mikrorégió turisztikai központja. ✓ A nyitott országhatárhoz, határátlépőhöz közel helyezkedik el.
negatív	✓ A község az ország perifériáján található. A megye gazdasági tengelyétől távol. Nyíregyháza centrális szerepe miatt további perifériális negatívumokat szenved el. ✓ A térségi szerepe nem hangsúlyos, arra nem lehet nagy volumenben normatív bevételekre jogosító szolgáltatási szerepkört alapozni (államigazgatás, közoktatás, szociális, egészségügyi szolgáltatás magasabb szintjei).
kívánatos állapot	✓ A község központi szerepe megerősödik, kiterjed a Nyírség határain túlra. ✓ A község normatíva bevonzó képessége nő.

Demográfiai helyzet	
pozitív	✓ Nincs pozitívum.
negatív	✓ Lakosságszám országos átlagot meghaladó csökkenése ✓ Gyermekszám csökkenése ✓ A férfiak magas halandósága ✓ Elöregedés ✓ Szelektív elvándorlás (képzettek, fiatalok) ✓ Demográfiai szempontból erodáló település
kívánatos állapot	✓ A község lakossága talál perspektívát a településen. ✓ Az elöregedés trendje lelassul, majd megfordul. ✓ A község népességvonzó ereje nő, különösen a szakképzett aktív korúak számára.

Szociális és munkaerő-piaci helyzet	
pozitív	✓ A legfeljebb az általános iskola 8 osztályát végzettek számának és arányának csökkenése ✓ Középfokú végzettséggel rendelkezők száma magas ✓ Nincsenek szegregált, sem szegregációval veszélyeztetett területek a községben ✓ Nyilvántartott álláskeresők száma csökken ✓ A tartós munkanélküliek aránya csökkent
negatív	✓ A munkaerő-kereslet szűk, különösen a diplomások számára ✓ Pályakezdő munkanélküliek aránya magas ✓ Az elöregedő társadalom egyre nagyobb terhet ró a szociális ellátásra
kívánatos állapot	✓ A képzetlenek és alulképzettek száma tovább csökken ✓ A munkanélküliség csökken az összes kiemelt kategóriában ✓ A munkaerő-kereslet és kínálat egymást erősítve növekszik ✓ Az egyéb ellátotti csoportok (idősek, fogyatékkal élők) ellátásának színvonala tovább nő, a szolgáltatásokkal való lefedettségük javul

Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok	
pozitív	✓ A településen jelenleg nincs aktív konfliktus ✓ Rendezett tiszta község, alacsony bűnözési mutatókkal ✓ A mélyszegénység jelenléte nem jellemző a községre
negatív	✓ Helyben nincsen, de a Nyírség fokozódó leszakadásával a gazdasági, társadalmi és etnikai konfliktushelyzetek széles köre gyűrűzhet be a községbe
kívánatos állapot	✓ Egy szolidáris, a különböző csoportok erőforrásait mobilizálni képes helyi társadalom kialakítása.

Települési identitás	
pozitív	✓ Hagyományokkal rendelkező, múltjára méltán büszke település ✓ Községi rang elnyerése, elkötelezett községvezetés ✓ Hagyományokra épülő, a település életében nagy jelentőséggel bíró közösségi, kulturális és szabadidős rendezvények ✓ A község kulturális és rekreációs vonzereje túlterjed a község határain ✓ Aktív civil és egyházi szerveződések
negatív	✓ A felnövekvő nemzedék nem lát perspektívát a településen, amely részben abból is fakadhat, hogy a középfokú és magasabb végzettségeket nem a településen szerzik, így a kialakuló szakmai és társadalmi kapcsolataik sem a településhez kötik őket, a helyi lehetőségek szűkössége miatt pedig nem tudnak kötődni a községhez.
kívánatos állapot	✓ A felnőtt lakosság települési identitása a kívánatos állapotban van, de nem zárja ki a fejlesztés lehetőségét. ✓ A fiatalok számára perspektivikus község kialakítása

Gazdaság	
pozitív	✓ A községben hazai tulajdonú, jól prosperáló vállalkozások vannak jelen ✓ A vállalkozói kedv magas ✓ A vállalkozások pályázat bevonzó képessége jó ✓ Turisztikai lehetőségek adottak és tovább fejleszthetők

negatív	✓ A munkanélküliség és a munkaerő-hiány egyszerre van jelen a településen ✓ Képzett, illetve megfelelően képzett munkaerő hiánya a képzetteknek szóló munkalehetőségek hiányával párhuzamosan jellemző ✓ A Nyírség elzártsága akadályozza a gazdaság fejlesztését a legtöbb ágazatban ✓ A mezőgazdasági művelés számára nem ideális a terület. ✓ A gazdaság legnagyobb volumenét a kevés hozzáadott értéket tartalmazó, és kevés helyi fejlesztési potenciállal bíró bányaművelés adja (nincs beszállítói szükséglete, nincs magas kvalifikácós szükséglete, a termékfejlesztés és marketing marginális és nem élénkíti a község gazdasági életét) ✓ Nem alakult ki prosperáló gazdasági együttműködés ✓ Kiszolgáltatott a helyi gazdaság ✓ Megújuló energiahasznosítás lehetőségei jobbára kihasználatlanok ✓ A turizmus zömében „kiránduló" jellegű, amelyből kevés bevétel származik, bizonytalan, és önállóan nagyon kevés embernek biztosít megélhetést egész évre
kívánatos állapot	✓ A munkaerő kínálat és munkaerő kereslet közeledése ✓ A termelő szektor vertikuma szélesedik ✓ A KKV-k gazdasági környezete javul (ez alapvetően nem községi intézkedések függvénye) ✓ Együttműködés munkaerő-piaci szervezetekkel ✓ Helyi termékek piacra jutásának segítése ✓ Turisztikai potenciál megőrzése és fejlesztése, erősödés a versenytársakhoz képest ✓ Megújuló erőforrások kihasználása

Közlekedés	
pozitív	✓ A Nyírség átmenő forgalma több irányban – a község „természetes" megállója a turizmusnak
negatív	✓ Közlekedésföldrajzi helyzete kedvezőtlen, a község többdimenziós periférián helyezkedik el ✓ A község nehezen közelíthető meg ✓ A község a főutaktól távolabb fekszik, kedvezőtlen közlekedés-földrajzi helyzet ✓ A közutak minősége helyenként rendkívül rossz ✓ Autóbuszjáratok a nagyobb községok felé ritkák, távolabbi induló állomáskoról csak átszállásokkal közelíthető meg ✓ Nincs vasút
kívánatos állapot	✓ Környezetvédelmi szempontból előnyösebb közlekedési formák előnyben részesítése ✓ Közlekedésföldrajzi helyzete az utak állapotának javításával kedvezőbbé válik

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A község adottságai – ahogy az a helyzetfeltáró fejezetekből is kiderül - néhány szempontból elmaradottnak számít (közlekedés, megközelíthetőség, oktatás magasabb szintjei), más szempontból pedig előnyösebb helyzetben van (turisztikai potenciál, ásványkincs). Az elmúlt pályázati ciklusokban mind a for-profit, mind a non-profit szektor pályázat bevonzó képességének köszönhetően a községben többszintű fejlesztések zajlottak, megegyezve az országos tendenciákkal.

Nyírbogdány kevés olyan belső tényezővel bír, amely potenciálisan képes lenne befolyásolni a fejlesztési folyamatokat. Ezek: ásványkincs, megújuló erőforrások jelenléte (zöldenergia, nap és szél), kiránduló-turizmusban központi szerep, a Nyírségi együttműködés generikus központja.

A külső tényezők – jelen pontban ide számítjuk az országos trendeket – inkább negatívan befolyásolják a település jelenét és jövőjét. Ez részben a külső tényezők erejéből fakad, melynek a település nem képes ellenállni (a hazai demográfiai trendek, szegénység mélyülése, a gazdasági fejlődés lendületének hiánya), részben pedig abból, hogy számos olyan folyamat zajlik az országban, amelynek a főváros és a nagyobb városok lehetnek a haszonélvezői, miközben a forrás-szükségleteiket a perifériális településektől vonják el (belső vándorlásra ható elszívó erő, a beruházások alacsony nívója és centrum-orientált befektetési stratégiájuk). Ezek többnyire olyan erőket képviselnek, amellyel szemben egy 1000 fős kisközség nem tudja hatékonyan felvenni a harcot, és olyan politikai lobbi erőt sem tud felmutatni, hogy annak segítségével enyhítse vagy játssza ki a piaci törvényszerűségeket.

A külső tényezők sajátos, még erőteljesebben ható fajtája a nemzetközi, illetve a XXI. században a globális szintű tényezők. Ezeket a jelen dokumentum nem tekinti át, de a helyi gazdaságok, hazánk perifériális településeinek szempontjából legfontosabbat be kell emelnünk: a gazdaság méretéhez viszonyítva Magyarország a világ egyik legjobban kitett gazdasága a nemzetközi folyamatoknak, és ez a kitettség elsősorban kereskedelmi jellegű. A hazai jólét jelentős mértékben függ az itt termelő, sok tízezer embert foglalkoztató, és beszállítói körén keresztül százezres nagyságrendű foglalkoztatási potenciállal rendelkező multinacionális vállaltoktól. Amelyik település erre a csatornára nem tud rákapcsolódni, annak a jelenlegi makrogazdasági körülmények között nincs komolyan vehető esélye a gazdasági prosperitásra. (Ez a jelentős kitettség természetesen megváltozhat, de ameddig ilyen magas, addig ez a megállapítás érvényben marad.) Mivel multinacionális vállalatokat ritkán vonzanak a közepesnél kisebb méretű községok – a hazai összeszerelő-üzemi vertikum rendkívül érzékeny a rendelkezésre álló munkaerő mennyiségére és képzettségére –, ez a külső tényező komoly hátrányba hozza Nyírbogdányt ezen a téren éppúgy, mint demográfiai értelemben (szakember-elszívás okozta, életkori szelektív negatív vándorlási különbözet).

Az adottságok maximális kihasználása megfelelő menedzsment, marketing és szolgáltatói hálózat működtetésével lehetséges. Ezen a területen számolni kell az esetlegesen megváltozó turisztikai szokásokkal, illetve a hazai turisztikai célközönség fizetőképességének változásaival. A község alkalmazkodóképességének növelésével azonban elérhetővé válhat, hogy turisztikai termékkínálatát az aktuálisan változó igényekhez igazítsa.

3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírja, hogy koncepciót, stratégiát és településrendezési eszközöket kell készíteni.

2008-ban készült el a község Integrált Községfejlesztési Stratégiája. Az azóta bekövetkezett változások, illetve a 2020-2027-es Európai Uniós költségvetés kapcsán kialakult településfejlesztési szándék indokolja új stratégia és koncepció kidolgozását.

A településfejlesztési koncepció elkészítésének a célja, hogy egy választási ciklusokon átívelő, széles társadalmi egyetértésen alapuló fejlődési irányt fogalmazzon meg Nyírbogdány számára. A koncepció szervesen kapcsolódik a megújításra került településszerkezeti és településrendezési tervhez – így átfogóan érinti a község egészét, a lakosokat, a gazdasági szereplőket, civil és egyházi szervezeteket.

A településfejlesztési koncepció megjelöli azokat az irányokat, amely mentén a község hosszú távú fejlődése biztosítható, majd megjelöli azokat a pontokat – akcióterületeket – amelyek a hosszú távú fejlesztések érdekében beavatkozást igényelnek. A koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz a település méretének, sajátosságainak és a településhálózatban betöltött szerepének figyelembevételével készült. A megalapozó vizsgálat számszaki része a TEIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) adatbázisán, továbbá a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) 2011-es népszámlálási adatain és a tájékoztatási adatbázis területi adatain, valamint önkormányzati adatszolgáltatáson alapult.

A megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró részének készítésekor figyelembe vettük a községre vonatkozó, jelenleg is érvényben lévő koncepciókat, fejlesztési terveket, stratégiákat. Az elemzésnél figyelembe vettük, hogy időközben számos változás történt az állami, ezen belül az önkormányzatok feladat ellátási felelősségi rendszerében. Az oktatásban, egészségügyben, magasabb szintű szociális ellátás nyújtásában meghatározó lett a kormányzati szerepvállalás.

Ugyancsak figyelembe vettük azokat a statisztikai adatgyűjtésben bekövetkezett változásokat, amelyek elfedik, elrejtik a valós társadalmi folyamatokat (kiemelten a társadalmi problémák, mint szegénység, munkanélküliség, hátrányos helyzetű tanulók, 16 éves tankötelezettségi korhatár mutatószámai).

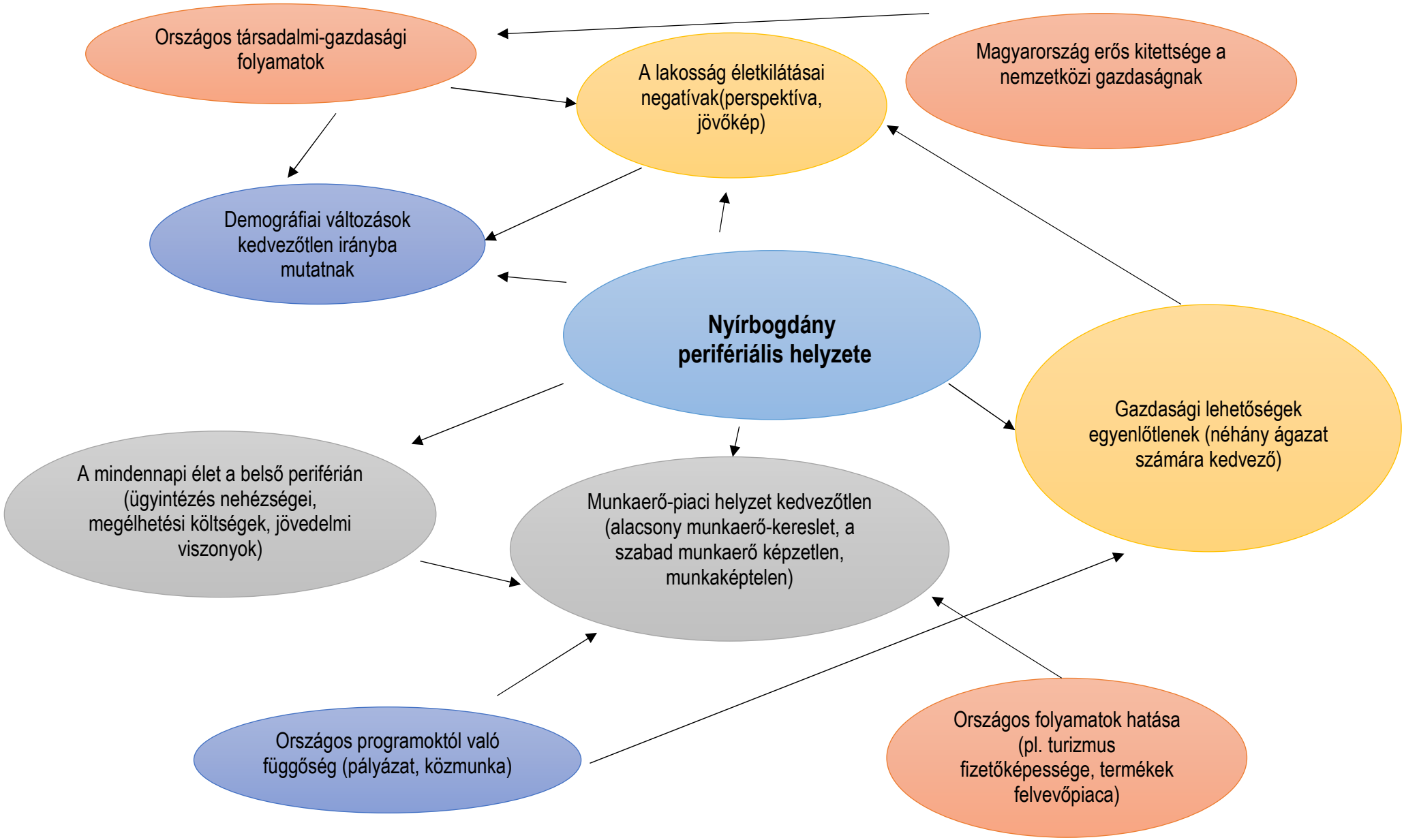
3.2. Problématérkép/Értéktérkép

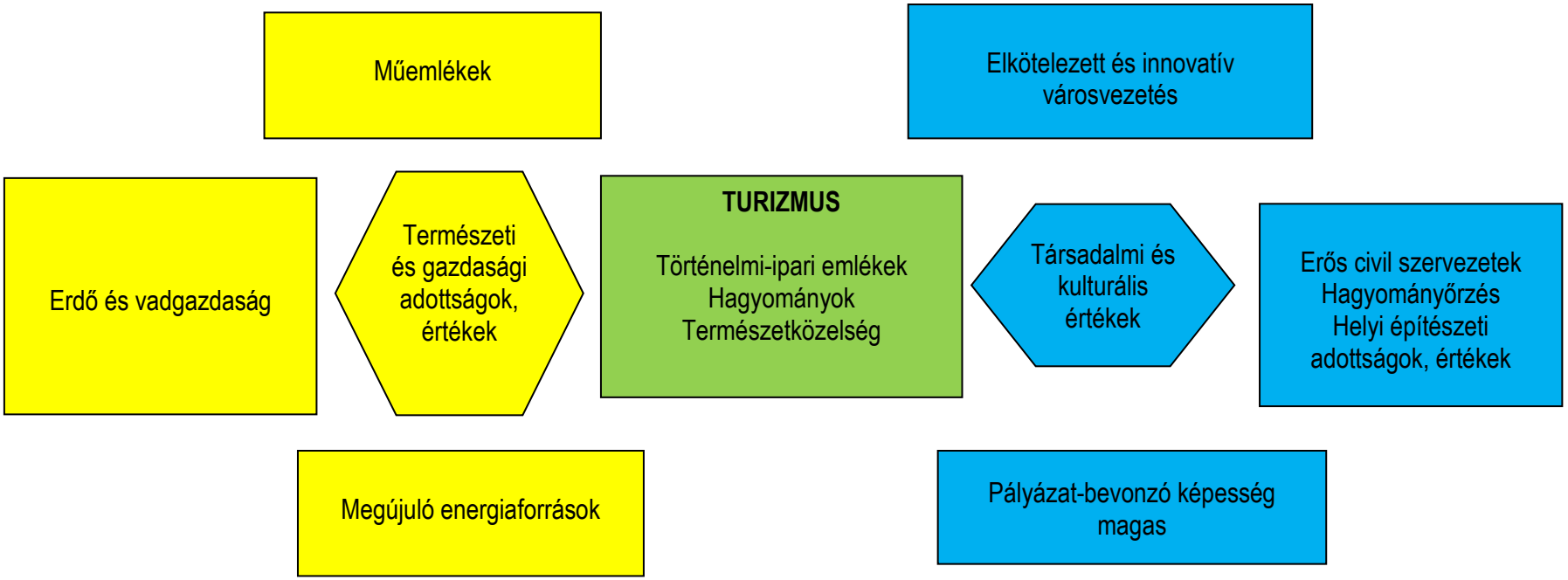
Nyírbogdány Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az ország észak-keleti perifériáján fekszik, a nyírségi térségben. Nem csupán földrajzi, de társadalmi-gazdasági pozícióját is az ebből fakadó peremhelyzet jellemezi. Közlekedés-földrajzi szempontból is hátrányos helyzetben van, a forgalmasabb utak elkerülik, a megközelítő utak minősége pedig leromlott állapotú.

A nehézkes megközelíthetősége miatt a település központi szerepkörét a térségen túl nem tudja érvényesíteni, rendelkezésre álló kapacitásait teljes mértékben nem képes kihasználni (pl. a turizmusban sem). A település tipikus hegyvidéki története a régmúltra tekint vissza. Ennek során mindvégig jellemzően erdőgazdasági-rekreációs (vadászati) településként funkcionált, amely a településképet és településkaraktert is meghatározza.

A szűk gazdaság nem kínál elég munkalehetőséget, és amit kínál, az sem elég magas képzettség-igényű (illetve nem elég széles spektrumú), így az elöregedés mellett a fiatalok és képzettek elvándorlása is alakítja az erodálódó település jelenét, jövőjét.

Emiatt a térségi stratégiai együttműködés szükségessége nagyobb, mint bármikor korábban volt – és ez a szükséglet nem korlátozódik néhány nagyobb EU-s pályázat megnyerésére, vagy a közszolgáltatások társulásos biztosítására.

Országos társadalmi-gazdasági folyamatok
A lakosság életkilátásai negatívak(perspektíva, jövőkép)
Magyarország erős kitettsége a nemzetközi gazdaságnak
Demográfiai változások kedvezőtlen irányba mutatnak
Nyírbogdány perifériális helyzete
Gazdasági lehetőségek egyenlőtlenek (néhány ágazat számára kedvező)
A mindennapi élet a belső periférián (ügyintézés nehézségei, megélhetési költségek, jövedelmi viszonyok)
Munkaerő-piaci helyzet kedvezőtlen (alacsony munkaerő-kereslet, a szabad munkaerő képzetlen, munkaképtelen)
Országos programoktól való függőség (pályázat, közmunka)
Országos folyamatok hatása (pl. turizmus fizetőképessége, termékek felvevőpiaca)

A község funkcionális értéktérképe[122]

[122] Forrás: saját szerkesztés

3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

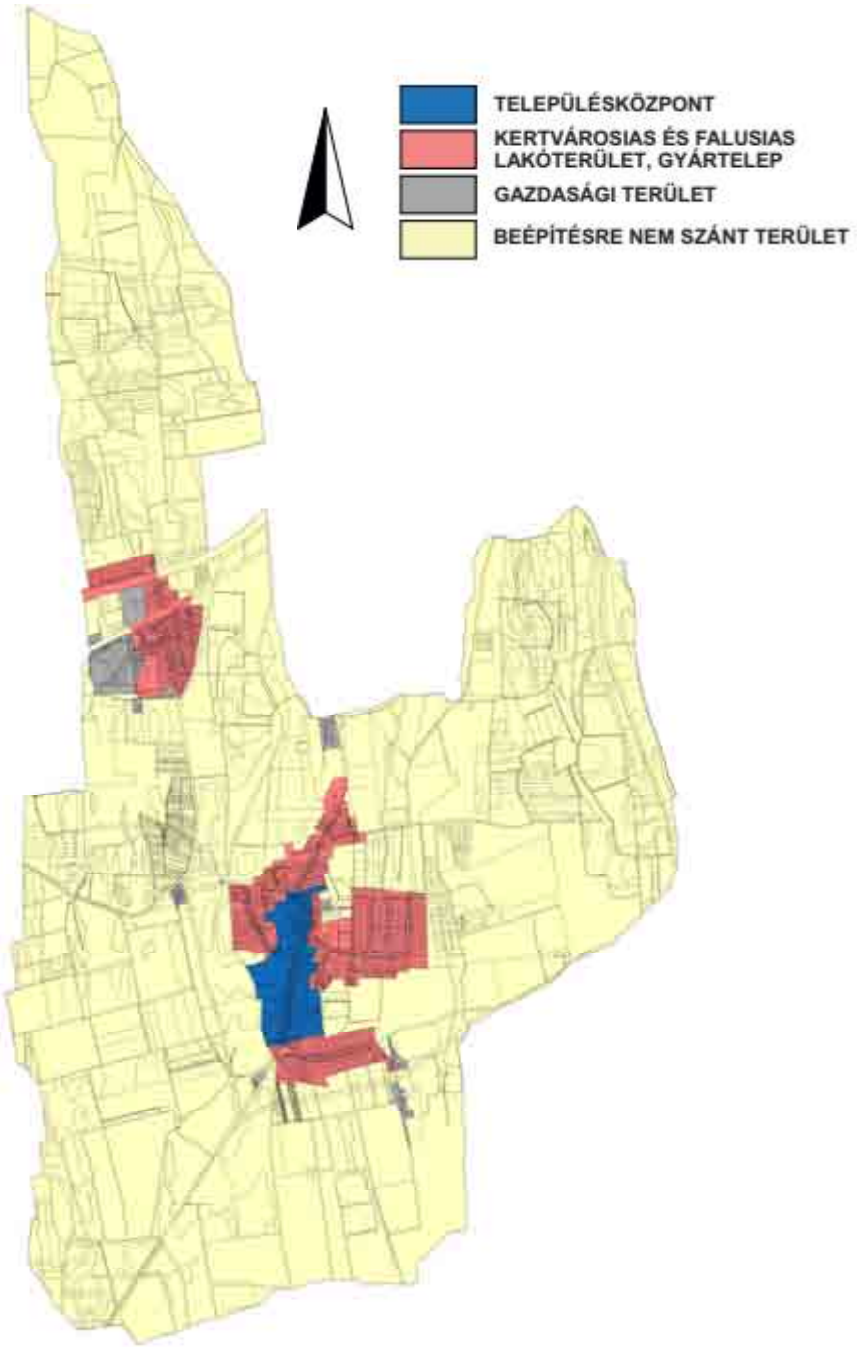
A megalapozó vizsgálat területi és funkcionális alapú elemzése teljesen lefedi a község területét. Nyírbogdányban a községközpont és a funkcionális alközpontok kijelölése, valamint a hátrányos társadalmi helyzetű lakosság községi átlagnál koncentráltabb jelenlétű területeinek a lehatárolása a településfejlesztési koncepció, a településrendezési/szabályozási tervek alapján végzett helyszíni és statisztikai elemzések eredményeit figyelembe véve készült el. A nyírségi térségben a települések zömét zárt falvak teszik ki, melyek között a legtöbb utcás, szalagtelkes település. Legegyszerűbb változata az útifalu, amely egyetlen utcából és a rá merőlegesen elhelyezkedő telkek sorából áll. Ez a jellegzetesség Nyírbogdányban is megfigyelhető. Nyírbogdány is különböző karakterisztikájú településrészekre bontható, kialakulásának időpontjától és körülményeitől függően. A község területét jellemző funkciójuk alapján a Települési Arculati Kézikönyvben használt elnevezésekkel összhangban az alábbi karakterisztikájú/funkciójú településrészekre oszthatjuk fel: Településközpont, Lakóterület, Ipari terület és Rekreációs terület.

Az akcióterületek a koncentrált beavatkozások színhelyei, a község fejlesztésének gócpontjai. A településközpont területe egybeesik a belterületi akcióterülettel, az iparterületek adják ki az Iparterületi akcióterületet, a hagyományos községi építésű terület a Lakóövezeti akcióterület, ill. a jelenleg szántóföldként funkcionáló terület, a jövőben kialakítandó Rekreációs akcióterület. A KSH a 2000 fő feletti településekről tart nyilván éves területi statisztikai adatokat községrészekre és utcákra lebontva.

Az elemzés részeként térképen bemutatásra kerül az egyes funkcionális községrészek elhelyezkedése.

Mutató megnevezése	Nyírbogdány összesen
Lakónépesség száma	**2 870**
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	**17,8**
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	**61,6**
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	**20,6**
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	**26,1**
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	**7,9**
Lakásállomány (db)	**1 019**
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	**10,6**
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	**46,5**
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	**16,1**
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	**49,9**
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	**39,4**
Állandó népesség száma	**2 965**
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	**56,8**
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	**59,3**
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	**17,5**
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	**11,2**
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	**9,3**
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	**4,7**

A KSH 2011. évi népszámlálási adatainak összehasonlító táblázata

Akciós területek[123]

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

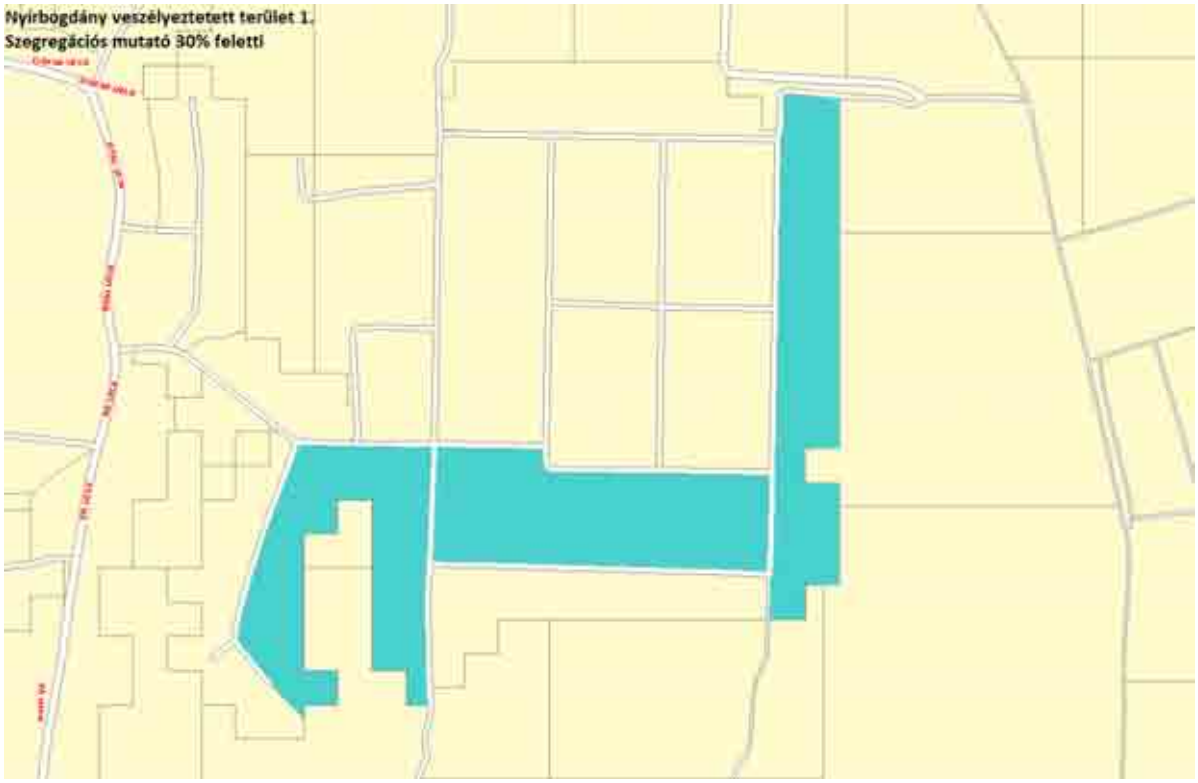
Az integrált településfejlesztési stratégia egész községre vonatkozó elemzése alapján egyértelműen megállapítható, hogy a községnek nincs olyan területe, amely a hátrányos helyzetű lakosságot jelentős számban tömörítik, azaz ahol a lakosság társadalmi helyzete és a környezet fizikai állapota kimagaslóan rossz mutatókkal rendelkezik.

[123] Forrás: Nyírbogdány Településképi Arculati Kézikönyv

A szegregátumok lehatárolása a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik. A 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket (35%). A szegregációs mutató a 2011-es népszámlálási adatokból állítható elő.

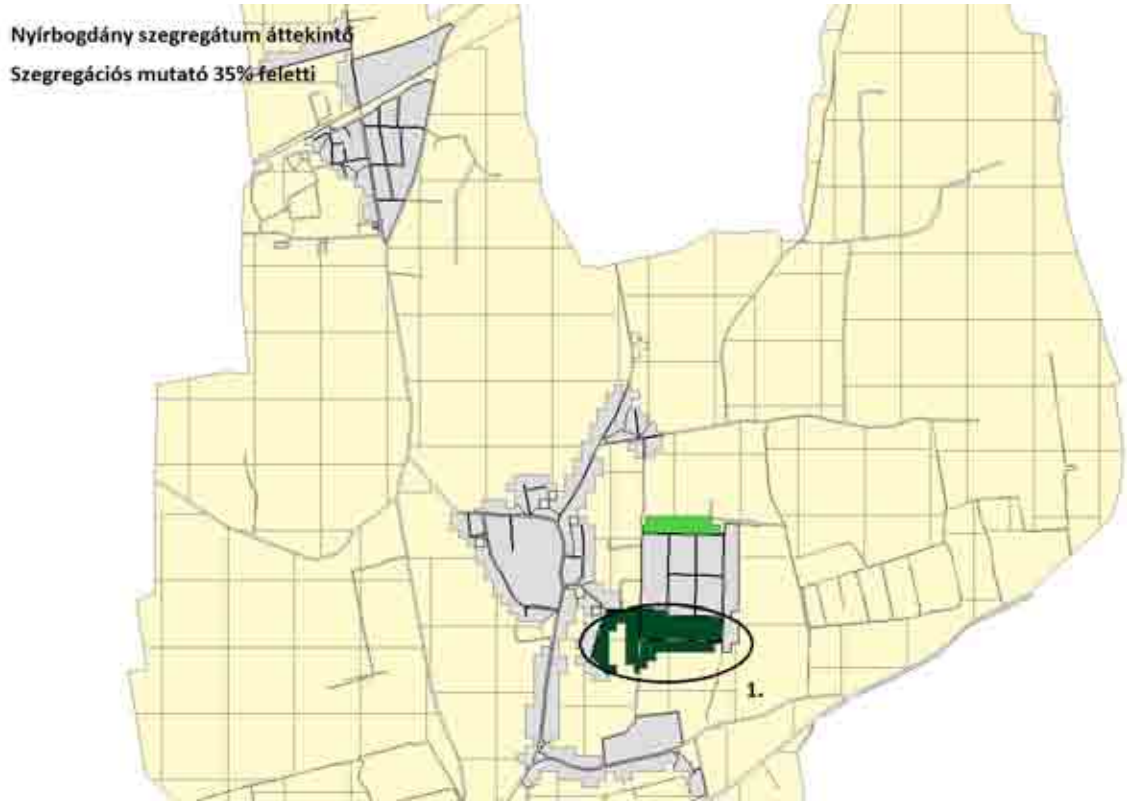
Községszerkezetileg a szegregátumoknak alapvetően kétféle típusa jelentkezik:

- a községszövetbe ágyazódott szegregált, szegregálódó területek (általában ezek jelentik a *telepszerű* környezetet),
- a községszövettől elkülönült, alapvetően nem lakó-funkciójú területekbe ékelődött szegregátumok (általában ezek jelentik a *telepeket*).
- A szegregátumok elhatárolására a KSH áttekintő térképeket készít el. Az egyik áttekintő kartogramon a szegregációs mutató 50%, illetve a feletti értéket vesz fel. Ez a térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 40–49%, az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak. (Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0–39% = szürke, 40–49% = világoszöld, 50–100% = sötétzöld).

Nyírbogdány veszélyeztetett terület 1.
Szegregációs mutató 30% feletti

A másik áttekintő kartogram a szegregációs mutató 40%-os határértéke mellett együttesen mutatja a szegregátumokat és a szegregációval veszélyeztetett területeket. (Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0–39% = szürke, 40–100% = lila)

Nyírbogdány szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 35% feletti

A térképek a település belterületén található szegregátumokat jelenítik meg. A térképek olyan területeket is megjelenítenek, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de alacsony népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők (pl.: kollégium, idősek otthona, hajléktalanszálló) miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak.

A Központi Statisztikai Hivatal szerint Nyírbogdányban található olyan terület, mely a szegregációs mutató alapján megfelelne a tényleges szegregátum vagy a szegregációval veszélyeztetett terület feltételeinek.

A 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján lehatárolt szegregátumokról az adatküldő (*Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási Főosztálya*) egy kartogramot állított elő. Az alábbi kartogram jelzi, hogy Hernádnémetiben nincs olyan területek, amelyek eleget tenne a szegregátum kritériumainak.

3.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

Nyírbogdány község méretéből adódóan a belterületet különböző településrészekre nem bontottuk. A község tipikus mezőgazdasági jellegű, magyar nyírségi karakterű település. Területfelhasználás szempontjából lakóterület, alapfokú ellátással. A földrajzi adottságok meghatározzák a település beépített területeit. Ennek következtében a beépített területei szabdaltak.

A község központi belterülete aránylag magas fekvésű terület, az utcák szabálytalan parcellázások eredménye. Nyírbogdány település belterületén három eltérő karakterű településrész található: a településközpont és kertvárosias, falusias jellegű lakóövezetek, illetve az üdülőövezet, amik a központot veszik körül. A település külterületén, elsősorban délen, a bevezető út mentén találhatóak az ipari, gazdasági létesítmények és a beépítésre nem szánt területek.

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A településen szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület nem található.

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Egyéb szempontból kiemelt, potenciális akcióterülettel nem számolunk.